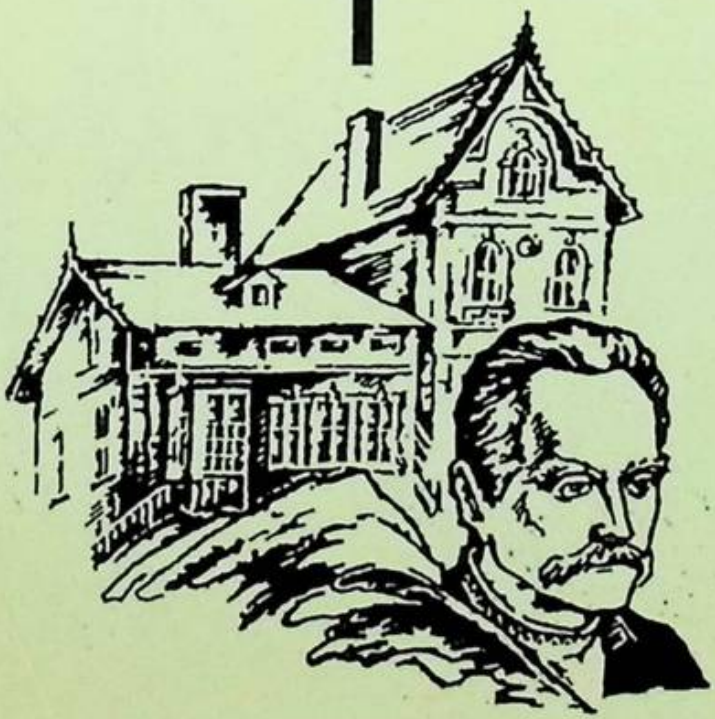
НАУКОВИЙ ВІСНИК

МУЗЕЮ ІВАНА ФРАНКА
У ЛЬВОВІ

Випуск
12

ЛЬВІВСЬКИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Іван Франко. 1910 рік

Будинок-музей Івана Франка (сучасний вигляд)

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІТЕРАТУРНО-
МЕМОРІАЛЬНИЙ МУЗЕЙ ІВАНА ФРАНКА

НАУКОВИЙ ВІСНИК
МУЗЕЮ ІВАНА ФРАНКА
У ЛЬВОВІ

ПЕРШІ КРОКИ

(ДОКУМЕНТИ І МАТЕРІАЛИ ПРО СТВОРЕННЯ МУЗЕЮ)

12
Випуск

Апріорі • Львів • 2012

УДК 821:069.02
ББК 83.3(2УКР)л6
Н 34

Н 34 Науковий вісник Музею Івана Франка у Львові: Перші кроки (документи і матеріали про створення музею Івана Франка у Львові) [Текст] : Випуск 12 / Відповідальний за випуск Петро Зозуляк. – Львів : Апріорі, 2012. – 384 с.

ISBN 978-617-629-118-3

Книга містить документи і матеріали, які стосуються історії створення Львівського національного літературно-меморіального музею Івана Франка та перших кроків його діяльності. Книга адресується науковцям, філологам, франкознавцям і всім, кого цікавить історія української культури.

Друкується
за ухвалою Науково-методичної ради
Львівського національного літературно-
меморіального музею Івана Франка

Упорядники:
Роман ГОРАК, Віра БОНЬ, Яким ГОРАК

Відповідальний за випуск
Петро Зозуляк

БІБЛІОТЕКА
Інституту
франкознавства

Уф 0581

© Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка, 2012
© Видавництво «Апріорі», 2012

ISBN 978-617-629-118-3

Зміст

Віра Бонь
З історії музею Івана Франка 11

Документи і матеріали

№ 1 – 1916 р., березня 9. – Із заповіту Івана Франка 31
№ 2 – 1923 р. – З брошури Івана Кревецького «Бібліотека Наукового товариства ім. Шевченка у Львові» 31
№ 3 – 1923 р., листопада 18. – Лист сина Івана Франка Тараса, адресований Виділові НТШ 32
№ 4 – 1925 р., січня 6. – Стаття «Кімната Івана Франка» 33
№ 5 – 1925 р. – Зі статті Івана Кревецького «Перед 10-тими роковинами смерти І. Франка (Дезідерати)» 34
№ 6 – 1926 р., березня 20. – Відозва НТШ до громадськості 34
№ 7 – 1926 р., травня 13. – Лист Голови НТШ Кирила Студинського до українських інституцій та приватних осіб 35
№ 8 – 1939 р., жовтня 17. – Стаття «Ім'я його безсмертне! На могилі великого каменяра» 36
№ 9 – 1940 р., січня 26. – Наказ № 1 по Львівському літературно-меморіальному музею І. Франка 38
№10 – 1940 р., квітня 8. – Наказ № 3 по музею І. Франка 38
№ 11 – 1940 р., квітня 9. – Наказ № 4 по музею І. Франка 39
№ 12 – 1940 р., квітня 10. – Наказ № 7 по музею І. Франка 40
№ 13 – 1940 р., травня 8. – З постанови Ради Народних Комісарів УРСР про організацію Державного обласного меморіально-літературного музею ім. І. Франка у Львові 40
№ 14 – 1940 р., травня 14. – Стаття «На могилі Івана Франка» 41
№ 15 – 1940 р., травня 15. – Наказ № 8 по музею І. Франка 42
№ 16 – 1940 р., червня 4. – Наказ № 10 по музею І. Франка 42
№ 17 – 1940 р., червня 4. – Протокол № 1 наради співробітників музею 43

№ 18 – 1940 р., червня 4. – Наказ № 12 по музею І. Франка 45
№ 19 – 1940 р., червня 8. – Протокол № 2 засідання наукової ради музею 45
№ 20 – 1940 р., червня 12. – Стаття «Академіки на могилі Ів. Франка» 46
№ 21 – 1940 р., червня 26. – Сценарій радіопередачі «Останні вісті» на львівському радіо за участю директора музею Петра Франка 49
№ 22 – 1940 р., липня 3. – Протокол № 3 наради співробітників музею 54
№ 23 – 1940р., липня 7. – Повідомлення про організацію літературно-меморіального музею І. Франка у Львові 55
№ 24 – 1940 р., липня 26. – Відрядження наукового працівника музею Ірини Радловської 56
№ 25 – 1940 р., серпня 28. – Наказ № 22 по музею 57
№ 26 – 1940 р., вересня 2. – Наказ №24 по музею 57
№ 27 – 1940 р., вересня 16. – Протокол № 7 наради співробітників музею 58
№ 28 – 1940 р., жовтня 1. – Протокол № 8 наради співробітників музею 60
№ 29 – 1940 р., жовтня 10. – Промова директора музею Петра Івановича Франка на відкритті музею 60
№ 30 – 1940 р., жовтня 12. – Підготований до друку допис про відкриття музею 63
№ 31 – 1940 р., жовтня 14. – Протокол № 10 наради співробітників музею 65
№ 32 – 1940 р., жовтня 18. – Стаття Медяника Д.С. «В музеї Ів. Франка» 67
№ 33 – 1940 р., жовтня 26. – Протокол № 12 наради співробітників музею 70
№ 34 – 1940 р., жовтня 26. – Допис «Літературний вечір в музею І. Франка» 73
№ 35 – 1940 р., жовтня 27. – Стаття Петра Франка «Відкриття музею Івана Франка у Львові» 74

№ 36 – 1940 р., жовтня 30. – Протокол № 13
наукової ради музею 76
№ 37 – 1940 р., листопада 3. – Протокол № 15
наради співробітників музею. 78
№ 38 – 1940 р., листопада 1. – Список музейних експонатів
на 1 листопада 1940року. 80
№ 39 – 1940 р., листопада 16. – Допис «Літературний вечір
в музею Івана Франка», підготований до друку 87
№ 40 – 1940 р., листопада 27. – Протокол № 16
наради співробітників музею 91
№ 41 – 1940 р., грудня 4. – Наказ № 30 по музею 92
№ 42 – 1940 р., грудня 7. – Допис «Літературний вечір
в музею Івана Франка» 93
№ 43 – 1940 р., грудня 9. – Лист від музею Івана Франка
у Львові до Народного комісаріату освіти
та Управління Музеїв у Києві 96
№ 44 – 1940 р., грудень. – Звіт про відрядження
у Нагуєвичі, Дрогобич, Борислав 97
№ 45 – 1940 р., грудня 21. – Протокол № 19
засідання наукової ради музею 100
№ 46 – 1940 р., грудня 21. – Наказ № 31 по музею 102
№ 47 – 1940 р., грудня 23. – Наказ № 32 по музею 102
№ 48 – 1940 р., грудня 28. – Наказ № 33 по музею 103
№ 49 – 1941 р., січня 10. – Протокол № 1
наради Ювілейного комітету при музеї Івана Франка 103
№ 50 – 1941 р., січня 12. – Лист грузинського поета
Михайла Ясамані до директора музею
Петра Івановича Франка 105
№ 51 – 1941 р., січня 19. – Наказ № 8 по музею 107
№ 52 – 1941 р., січня 24. – Наказ № 10 по музею 107
№ 53 – 1941 р., січень. – Звіт з діяльності літературно-
меморіального музею Івана Франка у Львові за рік 1940 108
№ 54 – 1941 р., січня 28. – Наказ № 12 по музею 110
№ 55 – 1941 р., лютого 1. – Наказ № 13 по музею 111

№ 56 – 1941 р., лютого 3. – Лист Ієремії Айзенштока до Петра Франка 112
№ 57 – 1941 р., лютого 5. – Лист директора музею Петра Франка до завідувача школи у с. Ясениця Сільна Івана Василенка 113
№ 58 – 1941 р., лютого 8. – Стаття «Його дорога» (Нова поема про Ів. Франка – П. Карманського)» 114
№ 59 – 1941 р., лютого 10. – Протокол № 4 музейного планування 117
№ 60 – 1941 р., лютого 25. – Протокол № 7 засідання наукової ради музею 118
№ 61 – 1941 р., березня 1. – Протокол № 8 вечірки в музеї 121
№ 62 – 1941 р., березня 25. – Протокол № 12 музейного планування 123
№ 63 – 1941 р., березня 29. – Протокол № 13 вечірки в музеї Івана Франка 125
№ 64 – 1941 р., квітня 5. – Протокол № 14 вечірки в музеї Івана Франка 127
№ 65 – 1941 р., квітня 14. – Лист директора музею Петра Франка до Петра Карманського 128
№ 66 – 1941 р., квітня 15. – Наказ № 53 по музею 128
№ 67 – 1941 р., квітня 17. – Протокол № 15 засідання наукової ради музею 129
№ 68 – 1941 р., квітня 20. – Протокол № 16 вечірки в музеї Івана Франка 130
№ 69 – 1941 р., травня 10. – Протокол № 18 вечірки в музеї Івана Франка 131
№ 70 – 1941 р., травня 14. – Протокол № 19 засідання наукової ради музею 132
№ 71 – 1941 р., травня 22. – Наказ № 73 по музею 134
№ 72 – 1941 р., травня 24. – Протокол № 21 вечірки в музеї Івана Франка 135
№ 73 – 1941 р., червня 19. – Протокол № 27 вечірки в музеї Івана Франка 136

№ 74 – 1941 р., червня 22. – Наказ № 92 по музею 137
№ 75 – Спогади працівниці музею Івана Франка Софії Доміні́ківни Дутко і стаття про них Романа Горака 138
№ 76 – 1942 р., травень. Статті Володимира Іванця та Марії Струтинської «Три тіні» 147
№ 77 – 1940 р., квітень-липень. – Фрагменти з щоденника Марії Струтинської 154
№ 78 – 1956-1957 рр. – Стаття Марії Деркач «Архів Івана Франка» 162
№ 79 – Стаття Романа Горака «Марія Струтинська» 174
№ 80 – Автобіографія Марії Струтинської 180
№ 81 – Стаття Марії Струтинської «Як ми організовували музей» 181
№ 82 – Стаття Марії Струтинської «Іван Франко на тлі своєї епохи» 185
№ 83 – Стаття Марії Струтинської «Музей Івана Франка до 85-ліття з дня народження свого патрона» 199
№ 84 – Звіт Марії Струтинської зі службово-наукового відрядження 203
№ 85 – Стаття Марії Струтинської «Приятелі і знайомі Івана Франка» 207
№ 86 – Підготовчі матеріали Марії Струтинської до музейного збірника 209
№ 87 – Стаття Марії Струтинської «Наукові праці Музею Івана Франка» 213
№ 88 – Матеріал Марії Струтинської «Науково-дослідна праця Музею» 214
№ 89. – Стаття Марії Струтинської «Відвідувачі в Музеї Івана Франка» 216
№ 90 – Музейні щоденники Марії Струтинської з передмовою і науковим опрацюванням Романа Горака 221
№ 91 – Тематичний план музею на 1940 – 1941 роки 283
№ 92 – Експозиційний план Літературно-меморіального музею Івана Франка (березень 1941 року) 286

№ 93 – Довідки про діячів – сучасників Івана Франка, підготовлені невстановленим музейним працівником для музейної експозиції 324

№ 94 – Укладений Іриною Радловською список отриманих музеєм матеріалів від Коця, Шиманського та невстановлених осіб 327

№ 95 – Список кліше фотознімків у фондах музею (початок 1941 року) 328

№ 96 – План роботи музею на 1940 – 1941 роки 330

№ 97 – План видань музею на 1940 – 1941 роки. План праці музею на 1941 р. 337

№ 98 – Матеріали організаційно-виробничої діяльності музею. Списки штатних працівників (1940 р) 339

№ 99 – Матеріали до експозиції і фондів музею. Список збірок фотознімків у фондах музею (початок 1941 р.) 342

№ 100 – Матеріали організаційно-виробничої діяльності музею. Список експонатів музею Івана Франка, що знаходилися в III відділі (Бібліотеці НТШ) Держбібліотеки м. Львова. 29 квітня 1942 року 358

Світлини з фондів музею 367

Перші надходження до музею (світлини з сучасної експозиції) 377

ВІРА БОНЬ

З ІСТОРІЇ МУЗЕЮ ІВАНА ФРАНКА

Довга вулиця, названа іменем письменника, веде до невеликого двоповерхового будинку – Музею Івана Франка. Висока цегляна огорожа, залізна хвіртка, декілька східців, зелене подвір'я, де росте стара груша, посаджена ще господарем дому. Будинок такий же, яким був побудований у 1902 році. У ньому прожив Іван Франко з сім'єю свої останні чотирнадцять років.

Лише згодом про Івана Франка напишуть, що він був «Титаном думки і праці» (М.Возняк), «Розумом і серцем нашого народу» (М.Рильський), «Будівничим української державності» (Д.Павличко), «Одним із тих небагатьох, що репрезентують культуру Європи перед цілим світом» (Є.Маланюк).

Лише згодом, у 1956 році, відзначатимуть столітній ювілей Івана Франка за Рішенням Всесвітньої Ради Миру, а в 1986 році вийде 50-томне (неповне) видання його творів.

Лише згодом, у 2006 році, 150-річчя від дня народження Івана Франка відзначатимуть у Незалежній Українській державі.

А поки що Іван Франко будував свій дім, жив у ньому зі своєю дружиною Ольгою і дітьми – Андрієм, Тарасом, Петром, Анною. Важко хворів, боровся з постійними злиднями, мужньо приймав докори «своїх» і безперервно трудився.

Довго Іван Франко не мав власної домівки, довелося змінити багато приватних квартир – площа Галицька, 74; площа Бенедиктинська, 1; вулиці: Кляйнівська, 4; Вірменська, 29;

Лінде, 3; Голуба, 9; Стрийська, 6; Зиблікевича, 10; Глибока, 7; Крижова, 12 – неповний перелік місць проживання Івана Франка[1].

Мрією сім'ї було мати власну оселю. Зібрано певні кошти – це, в першу чергу, посаг Ольги Федорівни – десяток виграшних квитків за курсом 2449 рублів[2]. Допомогою стали гроші, зібрані ювілейним комітетом на честь 25-річчя літературної та громадської діяльності І.Франка. «Як на неприхильні для поета обставини зібрано, як на тодішні часи, доволі багато, щось із 1400 корон. Наукове товариство імени Шевченка додало від себе 600 корон і тим способом у день ювілею передано поетові в окремій шкатулці 2000 корон»[3], – згадував М.Мочульський.

Крім цих грошей, довелось позичити в банку ще 12000 корон терміном на тридцять чотири з половиною роки. Цей борг сплачував І.Франко усе життя, остаточно його виплатили діти письменника у 1922 році.

У 1901 році Іван Франко купив на околиці Львова, яку називали Софіївкою, біля Стрийського парку на вул. Вінцента Понінського, 4, дев'ять сотих землі та розпочав будівництво власного дому. Ділянку продав Франкові львівський купець Йосиф Рогсек за 5852 корони[4]. Син Івана Франка Тарас писав: «Батько вже не вагався, тим більше, що знайшовся спільник, проф. М.Грушевський, який закупив парцелю поруч, коло 3800 м.кв. під нр. 6.»[5]

20 жовтня 1902 р. будинок освячено і сім'я переїхала до нього жити. «Коли тато замкнув вхідні тяжкі дубові двері, обернувся до мами, поцілував її і сказав: «Ну, мама, ми тепер у власній хаті.»»[6], – згадувала донька Анна.

У новому помешканні Франків радо відвідували їх друзі: Леся Українка, Михайло Коцюбинський, Іван Труш, Ярослав Гординський, Сергій Єфремов, Михайло Мочульський, Володимир Гнатюк, Володимир Коцовський з дружиною Валерією, Карло Бандрівський з дружиною Осипою, Василь Щурат з дружиною Оленою та інші.

У цьому домі «який... любив він дуже, у якому написав свої найкращі твори й у якому перестало битися його серце» (М.Мочульський) Іван Франко створив безліч художніх творів, наукових праць, статей, здійснив численні переклади з іноземних мов. З-під його пера вийшли: поема «Мойсей» (1905), збірки поезій «Semper tiro» (1906), «Давнє і нове» (1911), «Вірші на громадські теми» (1913), збірка нарисів «Рутенці» (1913), Збірка оповідань «Батьківщина» (1911), збірки літературно-критичних і публіцистичних статей «Молода Україна» (1910), «В наймах у сусідів» (1914), наукові праці «Що таке поступ?» (1903), «Галицько-руські народні приповідки» (1901), «Студії над українськими народніми піснями» (1907) та інші.

Важка недуга (інфекційний поліартрит) підкосила здоров'я письменника. 28 травня 1916 року він помер. Похоронили Івана Франка у чужому гробівці Sas Motyczynskich. У 1921 році тлінні останки перенесли на окреме місце, зробили могилу, на якій у 1933 році поставили пам'ятник (скульптор Сергій Литвиненко).

Після смерті Івана Франка з лікарні повернулась його дружина Ольга і замешкала постійно у їх будинку. Після війни до батьківської хати повернулись сини Тарас і Петро та оселились тут зі своїми сім'ями. Невдовзі вони виїхали зі Львова, а хату винаймали чужі люди. Так було до 1939 року – встановлення радянської влади на землях Західної України. Тоді стараннням Петра Франка (сина Івана Франка), а також Спілки письменників України і керівництва Наукового товариства ім. Шевченка, 10 жовтня 1940 року в меморіальному будинку був відкритий літературно-меморіальний музей Івана Франка, основою якого стали особисті речі Івана Франка та його родини, збережені в Науковому товаристві ім. Шевченка. У роки війни (1941–1944) музей не діяв. З вересня 1944 року робота музею була поновлена. Багато літ у різних варіантах тут продовжувала функціонувати літературно-меморіальна експозиція. У 1986 році вперше в будинку Франка відновлено його квартиру максимально у такому вигляді, якою вона була при житті письменника. Зроблено

5 кімнат на першому поверсі. Дві кімнати другого поверху відновлено у 2006 році – тобто завершено відтворення меморіалу.

В наш час Музей Івана Франка розміщений у двох будинках – в меморіальному та сусідньому, який був власністю польського багача Антоні Ув'єри (у 1939 році виїхав зі Львова). У 1939-1941 роках тут проживав Петро Франко з родиною (тодішній директор музею). У війну мешкав німецький чиновник. За радянських часів будинок належав маршалу Конєву, згодом у ньому розміщався готель для радянського генералітету.

У 1991 році будинок передано музеєві Івана Франка. Тут розміщено літературну експозицію, фонди і службові приміщення музею.

Минуло понад 70 років з того дня, як Музей Івана Франка розпочав свою роботу. У 1940 році один із перших його відвідувачів Юрій Шевельов, доцент Харківського університету, згодом професор Гарвардського університету у книгу відгуків записав: «З трепетом схиливши шанобливо голову, вступаю до будинку, де творив невтомний Каменяр українського демократичного слова».

Непростим був шлях музею від початків його організації по сьогоднішній день.

***

Перша спроба створити Музей Івана Франка належить Науковому товариству ім. Шевченка у Львові, куди були передані бібліотека письменника, його архів, меморіальні речі, особисті документи та матеріали.

У 1917 році приятель і опікун Івана Франка Карло Бандрівський, виконуючи заповіт свого друга, складений 9 березня 1916 року, передав його архів і особисту бібліотеку до Наукового товариства ім. Шевченка «на його невідкличну власність»[7].

Як згадує Марія Деркач – дослідниця архіву Івана Франка – «уперше списано рукописний фонд І.Франка під час судової передачі його збірки в бібліотеку Наукового товариства ім. Шевченка з датою: Львів, 25/7 1917 р., за підписом: «Бандрівський, управитель лежачої маси спадкової бл.[аженної] п[амяті] Д-ра Івана Франка. Список завірений печаткою суду[8].

У 1923 році директор бібліотеки НТШ Іван Кревецький написав: «У книгозбірні НТШ, яка нараховувала 100 000 одиниць збереження, бібліотека Івана Франка числилась на першому місці серед кількох спеціальних збірок. Книгозбір д-ра Ів.Франка, се б. приватна бібліотека пок. Письменника, що складається з коло 7000 тт. і вв. старо і ново друків та понад пів тисячки ріжних старих і нових рукописів, які зібрав був покійний»[9].

Цим було започатковано створення в НТШ фонду Івана Франка. У відозві НТШ до громадськості писалося: «Покійний завіщав цілу свою бібліотеку й архів Науковому т[оварист]ву у Львові і тим самим вказав, куди треба присилати пам'ятки по нім[10].

У 1924 році від родини покійного (на пропозицію сина Тараса з грудня 1923 року) Наукове Товариство ім. Шевченка придбало обстановку робочого кабінету Івана Франка, закуплено 21 предмет.

6 січня 1925 року в «Літературному додатку» до газети «Новий час» під заголовком «Кімната Івана Франка» повідомлялось: «Завдяки заходам голови товариства проф. Студинського закуплено для Музея (Чарнецього 24) усі важніші меблі і предмети щоденного ужитку Івана Франка, які ще збереглися у його родини. Предмети ці (бюрко, бібліотечна шафа, столи, фотель, канапа, грамоти, листи, образи, рибальські прибори, каламар, перо... тощо) зістали уміщені в окремій, спеціально памяткам по Івані Франкови, присвяченій кімнаті. В цей спосіб сотворено окремий музей – мавзолей Івана Франка».

У 1925 році була опублікована стаття Михайла Возняка «На порозі студій над Франком» (Газета «Діло». – 1925. – №118. –

31 травня). Учений закликав збирати Франківські матеріали, опрацьовувати їх, вперше назвавши усю сукупність праці над спадщиною Івана Франка «Франкознавством».

13 травня 1926 року голова Наукового товариства ім. Шевченка Кирило Студинський звернувся до керівників українських інституцій та окремих приватних осіб з проханням надіслати на адресу Товариства пам'ятки по Франкові. «Все те після використання здепонується, як національне добро, в архіві Івана Франка, для якого призначена окрема комната в Бібліотеці Наукового товариства ім. Шевченка»[11], – писав він.

В НТШ нагромаджувались цінні реліквії по Франкові – автографи, листи, документи, фотографії, спогади, меморіальні речі, книжки. Велика заслуга у цій благородній справі належить вченим Кирилу Студинському, Василеві Щурату, Михайлові Возняку, Володимирові Дорошенку, Філарету Колессі, Михайлові Тершаковцю, Роману Цегельському, Марії Деркач, письменнику Денисові Лукіяновичу, художнику Іванові Трушу, мистецтвознавцю Іларіону Свєнціцькому.

Цілком слушним є твердження Тараса Різуна (працівника Музею І.Франка, який вперше почав вивчати історію формування музейних фондів) про те, що «напередодні 10-річчя від дня смерті Івана Франка в основному було сформовано фонд І.Франка в НТШ і велася робота над подальшим його розширенням та можливим створенням на основі цієї збірки окремого музею письменника»[12].

У пресі неодноразово висловлювалась думка про доцільність об'єднання усіх матеріалів в одному місці та створення на основі цього фонду окремого музею. «З часом буде утворена спеціальна кімната ім. Франка, в якій будуть знаходитись його архів, бібліотека і взагалі всі пам'ятки по ньому» (газета «Громадський голос» 20 березня 1926 р.).

«Кімната ся одначе повинна стати зав'язком окремого «Музею Івана Франка», в якім було би зібране разом і зберігалося все, що має який небудь зв'язок з Франком. Туди повинна між ин[шим] перейти, як музейний предмет, і

бібліотека Ів.Франка, що тепер знаходиться у бібліотеці Н.Т. ім. Ш., а також усі инші пам'ятки по Франкови (зокрема – вся його переписка), що є по ріжних приватних руках» («Стара Україна». Часопис історії і культури. – 1925. – № 6).

Таке об'єднання відбулося у 1939 році. В бібліотеці НТШ виділено було окрему кімнату, куди приміщено бібліотеку і архів І.Франка та інші пам'ятки по письменнику. Ця кімната у майбутньому стала основою створення окремого музею Івана Франка.

У 30-х роках XX століття умови праці української інтелігенції в Галичині, яка була під пануванням Польщі, були важкі. Про створення окремого музею Івана Франка тоді не могло бути й мови. На той час у власному будинку Івана Франка (вул. Понінського, 4) постійно проживала дружина письменника Ольга Федорівна. Деякий час тут мешкали сини Тарас і Петро зі своїми сім'ями, але вони виїздили зі Львова, шукаючи праці, і тоді окремі кімнати будинку винаймали чужі люди. Найдовше тут проживав Іван Ющишин – колишній знайомий Івана Франка, редактор журналу «Учитель».

У 1939 році склались сприятливі умови для створення Музею Івана Франка. Син письменника Петро став депутатом Верховної ради УРСР. Разом з академіком Кирилом Студинським вони очолили Народні збори за возз'єднання західних областей України з радянською Україною. Їх єднали також тісні контакти зі Спілкою письменників України.

15 жовтня 1939 р. у Львові були проведені два велелюдні мітинги (понад 10 тисяч осіб) – на могилі І.Франка і біля пам'ятника А.Міцкевичу. У газетах під заголовком «Вшанування пам'яті великих поетів Івана Франка і Адама Міцкевича» красномовно описувались виступи А.Малишка, М.Бажана, О.Довженка, О.Корнійчука, російського поета Лєбєдєва-Кумача та багатьох інших[13].

У Києві при Спілці українських письменників було створено комітет з підготовки відзначення 85-річчя від дня народження і 25-річчя від дня смерті Івана Франка, які припадали

ОТЕК

на 1941 рік. Головою комітету обрано академіка П.Тичину, його заступниками – П.Франка, Ю.Кобилецького, Є.Кирилюка, І.Сенченка.

25 січня 1940 року відбулося перше розширене засідання ювілейного комітету за участю письменників, керівників видавництв, педагогів середніх шкіл. На цьому засіданні Петро Франко вказав на потребу організувати музей Івана Франка в селі Нагуєвичах, де народився його батько. Цей музей за своїм значенням має бути аналогічним Шевченківському музею в Каневі. На засіданні були прийняті заходи по вшануванню пам'яті Івана Франка.

26 січня 1940 року Народний комісаріат Освіти УРСР на пропозицію Спілки письменників прийняв постанову за № 220 про відкриття Музею Івана Франка у власному будинку письменника у м. Львові. Про цю подію Петро Франко згадував: «По короткій нараді в Клубі оргкомітету письменників за ініціативою голови Петра Йосиповича Панча вже 26. І. 1940 наказом Нар. Ком. Освіти Ф. Андрійовича Федька затверджено мене директором Львівського літературно-меморіального музею Івана Франка[14]. Був ще один документ: 8 травня 1940 року Рада Народних Комісарів УРСР видала «Постанову про організацію Державного обласного меморіально-літературного музею Івана Франка і розміщення його в будинку письменника»[15].

Ухвалою Міської ради Львова будинок Івана Франка передано під музей. Присадибна ділянка Івана Франка (992 м^2) була поширена за рахунок сусідніх ділянок – Михайла Грушевського (10 м^2) і власника фірми «Поташ» (40 м^2). Тепер уся музейна площа складала 1882 м^2. Вулицю Понінського перейменовано на вулицю Івана Франка[16].

З будинку письменника відселено сім'ю Івана Ющишина. Тарас Франко переїхав на роботу до Станіславова (він повернувся до Львова лише у 1945 році). Дружина Івана Франка Ольга Федорівна, як і раніше, залишилась жити на другому поверсі у двох кімнатах. Петру Франкові – директору музею

для проживання з сім'єю надано сусідній з музеєм будинок – власність польського багача Антоні Увєри, який виїхав на Захід.

Розпочалась організаційна робота музею. Загальний кошторис на 1940 рік затверджено в сумі 200000 крб. Напочатку у штаті установи налічувалось 12 осіб:

Директор – Франко Петро Іванович

Заступник директора по господарству – Франко Ольга Федорівна (дружина Петра)

Наукові працівники: Струтинська Марія Василівна, Радловська Ірина Титівна, Кулечко Федір Григорович

Бухгалтер – Білевич Олександр Теодорович

Секретар-друкарка – Кедринська Лідія Львівна

Екскурсовод – Скоморовська Ірина Романівна

Бібліотекар – Костирко Марія Михайлівна

Двірник-опалювач – Дутко Юліан

Прибиральниця – Дутко Софія Домініківна

Садівник – Франковський Адам Станіславович.

Були інші працівники, які часто змінювались. Згодом штат музею збільшився до 18 осіб.

З січня 1940 по червень 1941 року було видано 92 накази по музею, проведено 47 засідань науково-методичних рад. З метою збору матеріалів і організації праці розіслано 750 листів[17]. Придбано до музею 2320 книг – з них 863 власних, 1457 у депозиті. Зібрано 641 фотографію, придбано 38 картин[18].

Зі статті Марії Струтинської «Як ми організували музей» довідуємося про роботи, які проводились у музеї напередодні його відкриття. Багато праці пішло на ремонт будинку та відновлення саду, який посадив ще Франко зі своїми дітьми. «Навіть старий горіх біля входу в музей, улюблене поетове дерево, що змерзло цієї зими, випускає внизу зелені гони» – згадує М.Струтинська. Горіх не відновився. На його місці у 1940 році посадили дубок, який був висаджений у 1926 році в Стрийському парку на честь Івана Франка товариством «Сокіл-Батько». Цей дуб росте до сьогодні при вході до музею.

«А тимчасом у музеї ремонт добіг до кінця, усе вже викінчено, помито, почищено. І ми переходимо працювати в музей, – продовжує М.Струтинська. – Тепер праця пливе уже рівним впорядкованим руслом, хоча щойно тепер технічні заняття не дають нам у повні занятись науковими. Треба наглянути звезення в музей частини обладнання поетового кабінету, проектів пам'ятника, що зберігалися в Науковому товаристві ім. Шевченка (тепер філіал Акад. наук.) і розташувати все як слід. Треба привезти в музей відлив великих фігур каменярів, копію намогильника роботи Литвиненка [...]. Врешті приходить цінна бібліотека першодруків з книгозбірні Вол. Дорошенка, що приміщена за хронологічним порядком у вітринах, має відтворювати у поетовому кабінеті його творчий шлях»[19].

Після завершення ремонту будинку розпочалась побудова експозиції. Основними стали експонати, привезені з «Кімнати Івана Франка», яка була в Науковому товаристві ім. Шевченка (тепер філіал Академії Наук). Ці матеріали стали золотим фондом новоствореного музею. Наукові працівники доповнили цю меморіальну колекцію численними зібраними матеріалами і підготували першу експозицію, яка розміщалась у шести кімнатах першого поверху будинку Івана Франка.

Святочне відкриття експозиції музею відбулося 10 жовтня 1940 року о восьмій годині вечора. В робочому кабінеті Івана Франка зібралося біля шістдесяти осіб. Були тут знайомі письменника – колишні співробітники по праці відомі вчені Кирило Студинський, Василь Щурат, Філарет Колесса, Михайло Тершаковець, перші упорядники архіву і бібліотеки Івана Франка –Володимир Дорошенко і Марія Деркач, представники преси, партійні діячі. З коротким вступним словом виступив директор музею Петро Франко. Він привітав гостей, розповів про плани музею на майбутнє[20]. У вітальному слові від університету академік К.Студинський повідомив, що незабаром стане пам'ятник Івану Франкові перед Львівським університетом та появиться 25-томне видання його творів.

Професор М.Тершаковець (від Інституту літератури Академії наук) у своєму привітанні згадав, як ще молодим бував у цьому домі, зустрічався з Франком. Заступник директора бібліотеки філіалу Академії наук Володимир Дорошенко тепло вітав музей від установи, в яку так багато праці вклав Іван Франко і якій заповів свою особисту бібліотеку (йшлося про Наукове товариство ім. Шевченка, яке у 1940 році було розформоване).

На закінчення урочистості прозвучав «Вічний революціонер» на слова Івана Франка у виконанні хору Львівського університету.

Директор музею ознайомив присутніх з експозицією, яка мала цікаву тематику, побудовану, в основному, на оригіналах (за винятком першої кімнати, яка у той час була обов'язковою).

Кімната перша – «Іван Франко і сучасність». Експонувався великий, на увесь зріст портрет Сталіна, скульптурки членів політбюро ЦК КПРС, політичні лозунги, плакати – і серед усього цього погруддя Івана Франка невідомого майстра.

У другій кімнаті – робочому кабінеті Івана Франка – висвітлювалась тема «Життя і творчість Івана Франка». Тут розміщено особисті речі письменника так, як це було за його життя: письмовий стіл, крісло-фотель, шафи з книжками, канапа. На стінах портрети І.Франка і Т.Шевченка роботи худ. І.Труша та інші речі.

У вітринах (уздовж трьох вікон) експонувались перші видання творів І.Франка, документи, рукописи, на основі яких велась розповідь про життєвий і творчий шлях письменника.

Третя кімната – «Приятелі й знайомі Івана Франка». У гарних вишневих рамках подано біля п'ятдесяти фотографій людей з найближчого оточення поета. У вітринах – ювілейні вітання, почесні грамоти, лаврові й срібні вінки. Експонувалось погруддя І.Франка скульптора Сергія Литвиненка, стіл з редакції польської газети «Kurjer Lwowski», за яким десять літ працював І.Франко.

Четверта Кімната – «Подорожі Івана Франка». Привертала увагу велика художньо оформлена карта з дерева (художниця Морачевська), на якій світлинами позначено місцевості, де бував І.Франко. Були зібрані етнографічні колекції, якими цікавився вчений, збирав їх, комплектував. Особливу увагу привертала рибацька сіть, виплетена руками І.Франка, і малюнки риб, які він придбав колись на етнографічній виставці у Львові.

П'ята кімната – «Бібліотека Івана Франка». Планувалось перевезти з НТШ особисту бібліотеку Івана Франка і розмістити її так, як це було колись. Цей задум виконаний не був. У 1950 році бібліотеку і архів І.Франка перевезли до Києва в Інститут літератури ім. Т.Шевченка Академії наук, де вони зберігаються донині. Поки що у цій кімнаті розмістили старі періодичні видання, нотографію на слова І.Франка.

Шоста кімната – «Жалібна». Тут експонувались траурні повідомлення про смерть Івана Франка, посмертна маска, фотографії похорону, проекти надмогильного пам'ятника, вінки, матеріали відкриття пам'ятника на могилі І.Франка у 1933 році.

З цього часу двері музею не зачинялися. З ранку до вечора йшли люди, проводились екскурсії. Про одну з них варто згадати. Вела розповідь дружина Франка. Прийшли до музею студенти, до них приєдналась група людей з Городка (що біля Львова). Ольга Федорівна розповідала про Франка, його працю, згадала, що недавно був у музеї А.Кримський – давній приятель письменника. Розповів про цю екскурсію Медяник Д.С. у статті «В музеї Івана Франка», опублікованій у газеті «Зоря» Городоцького р-ну 25 жовтня 1940 р.

Широку інформацію про перших відвідувачів музею подав Петро Зозуляк у статті «Кланяюся цьому святому дому»[21].

З перших днів існування музею важливі завдання роботи установи обговорювались на засіданнях науково-методичної ради, в якій, крім працівників музею, брали участь вчені

НТШ – К.Студинський, В.Щурат, Ф.Колесса, М.Тершаковець, М.Возняк, В.Дорошенко, М. Деркач, наукові співробітники Інституту літератури О.Кисільов, І.Крип'якевич, вчений з Харкова Ю.Блохін, вчені В.Калинович, П.Коструба, письменники Д.Лукіянович, П.Козланюк, О.Десняк (голова Спілки письменників України), композитор Я.Ярославенко та інші.

На засіданнях науково-методичної ради обговорювались науково-експозиційні теми, завдання і результати відряджень, експедицій, плани наукових збірників, окремі наукові статті.

Експозиційну тему «Приятелі і знайомі Івана Франка» було доручено М.Струтинській. Про кожну особу потрібно було зібрати короткі дані, їх фотографії, документи, спогади, пам'ятні речі. Проводились зустрічі з колишніми співробітниками і знайомими І.Франка. Адреси осіб, намічуваних для інтерв'ю, давав переважно Петро Франко. Придбано було фотографії Б.Вислоуха, А.Хойнацького, подружжя Коцовських, Й.Олеськова, К. Попович-Боярської та інших.

Над експозиційною темою «Подорожі Івана Франка» працювала І.Радловська. Ставилось завдання вияснити: де, в який час, з якою метою перебував письменник в даній місцевості. На майбутнє планувались наукові дослідження про важливіші місцевості, де перебував І.Франко.

Зібрані матеріали обох тем були розміщені в експозиції.

До музею почали надходити щедрі дарунки. Сільський вчитель Михайло Воробець, колишній добрий знайомий письменника, подарував музеєві понад сто цінних книг – перших видань творів І.Франка та іншої старої літератури. Від Михайлини Рошкевич з Миклашева привезли столик, за яким колись в Лолині працювали Іван Франко та Ольга Рошкевич.

У липні 1940 року науковий працівник Радловська Ірина відвідала Уляну Кравченко, яка проживала в Перемишлі. Письменниця передала для музею фотографії і деякі особисті речі[22].

У вересні й листопаді 1940 року були здійснені два відрядження до Чернівців. Працівники музею відвідали Ольгу Кобилянську, зробили фотографію хати Смаль-Стоцького, в якого мешкав Іван Франко, закупили портрет Івана Франка роботи худ. Захарія Павлюха, намальованого у Відні 1894 року. Портрет зберігся у дочки художника Ольги Гузеревої. Добре продуманими і організованими були дві експедиції в рідні місця Івана Франка –до Нагуєвич, Борислава і Дрогобича, які відбулися у грудні 1940 року. Перша експедиція мала завдання відшукати документи з підготовки до побудови пам'ятника Іванові Франку в Нагуєвичах у 1934 році. Тоді був створений комітет, головою якого обрано селянина Івана Гаврилика. Виготовлено печатку комітету. Надруковано 3000 «Закликів» до народу. Але керівники комітету були заарештовані польською поліцією і пам'ятник побудований не був. У другій експедиції, крім працівників музею (Кулечко Ф. і Дутко Ю.), взяли участь працівники Київського видавництва «Мистецтво» – художники А.Азовський і Г.Пустовійт, фотограф Шуманський, науковий працівник Гурман. Вони зробили зарисовки місць, пов'язаних з Франком, і біля 200 фотографій. Планувався художній альбом по Франківських місцях.

Учасники експедиції записали легенду про панів Туркулів, які проживали на тому місці (присілку «Гора»), де стояла садиба батьків Івана Франка, а також цікаву історію частини села, званої «Байзир». Від найстарішого селянина Чаплі Дмитра (90 років) записали пісню про звільнення від панщини, а від селян – 150 коломийок, народні пісні[23]. Цікавим був задум директора музею – розшукати в Нагуєвичах стару кузню і хату, які були б подібні до Франкових. Ці старі будівлі мали бути перевезені до Львова і розміщені біля меморіалу (очевидно в саді М.Грушевського) у спеціально споруджених павільйонах. Як видно зі звіту відрядження до Києва М.Струтинської, будувати павільйони хати і кузні у Львові не радив нарком освіти С.Бухало і це було правильно з музейного погляду.

Але сама ідея відтворення сільської оселі Франків, висловлена вперше сином Івана Франка Петром, була вірною. Ця ідея перетворилась у життя лише через сорок років. У 1981 році працівники Львівського музею І.Франка, разом з працівниками філіалу та Львівського музею народної архітектури і побуту створили Музей-садибу Івана Франка в Нагуєвичах, де колись стояла хата батьків Івана Франка, в якій народився великий письменник. Там і тепер зберігаються ковальські речі батька І.Франка Якова, зібрані у 1940 році.

Петру Франкові належить також першість у питанні створення в Нагуєвичах літературного музею Івана Франка. На його домагання у плані заходів Народного комісаріату освіти УРСР від 2 грудня 1940 року постановлялось: «Виготовити проект будинку Ів. Франка в Нагуєвичах та зібрати етнографічний матеріал, зв'язаний з творчістю письменника[24].

І ця ідея П.Франка здійснилась лише через кілька десятиліть. У 1986 році в Нагуєвичах навпроти Музею-садиби І.Франка був побудований окремий будинок для літературного музею, у якому створено нову експозицію. Замовником і виконавцем комплексу був Львівський літературно-меморіальний музей І.Франка.

Цікаво проходили музейні літературні вечірки, на яких були зачитані реферати: «Дещо про мову ранніх творів Івана Франка» (Д.Бандрівський), «Іван Франко і Василь Стефаник» (Ю.Стефаник), «Про деякі синтаксичні властивості в повістях Івана Франка» (В.Калинович), «Ґенеза драми «Украдене щастя» (П.Франко), «Проблема романтичного в естетиці і творчому методі Івана Франка» (Ю.Блохін), а також зачитувались спогади про Івана Франка Уляни Кравченко, Василя Якиб'юка, Кирила Трильовського. Композитор Ярослав Ярославенко розповів про працю над музичними творами на слова Івана Франка і виголосив свої спогади «Як бачу Івана Франка ще й сьогодні». Ці спогади Я.Ярославенка вперше опубліковано у «Науковому віснику музею Івана Франка у Львові» за 2010 рік.

Після відкриття експозиції у 1940 році увага працівників музею була звернена на підготовку до видання музейних збірників, в яких мали друкуватись праці не тільки співробітників музею, а й відомих учених. Планувались три збірники. Тематика першого кілька разів обговорювалась, доповнювалась, змінювалась. До нього були підготовані такі теми: «Як постав Музей» (Ф.Кулечко), «Святочне відкриття Музею» (І.Радловська), «Експозиційний план Музею» (М.Струтинська), «Німецькі переклади І.Франка з Шевченка» та «Нові друки І.Франка про російську літературу» (М.Возняк), «Молоді літа Франка» (Д.Лукіянович), «Улюблені пісні І.Франка» (Ф.Колесса), «Герої «Великого шуму» І.Франка» (К.Студинський), «Гуцульський король» І.Франка. Уривок роману «Іван Франко» (П.Франко). Спогади: І.Труш «Одна з Франкових чеснот», Т.Франко «Спомини про Батька», Д.Лукіянович «Розмова з Михайлиною Рошкевич-Іванець». Подавались неопубліковані листи, фотографії І.Франка, його друзів і знайомих. Письменники М.Рильський і П.Карманський написали поезії, присвячені І.Франкові[25].

Десятого січня 1941 року Струтинська М. інформувала: «Збірник, який видаємо тепер, присвячений недрукованим виданням і споминам про Івана Франка». 25 лютого 1941 року директор музею Петро Франко доповідав: «З огляду на те, що перший збірник приготований до друку, подумати про другий і третій. Другий збірник буде ювілейний, який буде присвячений відзивам усіх радянських письменників про Франка. Черговий – буде присвячений споминам про І.Франка. Із спогадів можуть їх дати: Франко Т.І., Франко О.Ф., Франко А.І., Франко П.І., акад.Возняк, акад. Кримський, акад. Студинський, акад. Колесса, Уляна Кравченко, О.Кобилянська, Когут, Зигмунтовська, Коцовська, Бандрівська, Карманський, акад. Щурат, Пачовський, Гарматій, Якиб'юк, Гринь Франко, Захар Франко»[26]. До другого, ювілейного, збірника матеріали, очевидно, не були зібрані. До третього збірника було зібрано понад тридцять спогадів.

Перший збірник, який був підготовлений до друку, виданий не був. Розпочалась Друга світова війна. Радянські війська відступали зі Львова, наступали німці. Як згадувала М.Струтинська, «готовий вже склад першого музейного збірника, до речі, дуже обрізаного совєтскою цензурою, пропав у воєнних подіях, розтрощений у друкарні Оссолінеум». 28 червня 1941 року директора музею Петра Франка радянські органи примусово евакуювали до Києва, далі його доля невідома. 17 липня 1941 року померла дружина Івана Франка. Її хоронили працівники музею Федір Кулечко, Софія Дутко, Ліда Кедринська і Марія Деркач (працівник НТШ). Поховали Ольгу Федорівну на Личаківському цвинтарі поблизу могили її чоловіка.

Музей Івана Франка був ліквідований.

Німецький губернатор, який мешкав по-сусідству, мав намір поселити в будинку Франка свою прислугу. Але так не сталося і будинок зайняв інший німецький чиновник – директор фабрики мила. Було наказано терміново звільнити приміщення. Експонати музею перевезли до Національного музею та до колишньої бібліотеки НТШ (тепер вул. Винниченка, 24). У квітні 1942 року в обох установах проведено інвентаризацію експонатів музею І.Франка і складено відповідні акти. Ці документи підписані тодішнім керівником музею – Ольгою Франко, дружиною Петра.

Важкі часи німецької окупації, господарювання фашистів у музеї Івана Франка добре запам'яталися одній із перших працівниць музею – Софії Дутко і вона розповіла про це у своїх спогадах: «Організатором перевезення і надійного збереження експонатів музею була Марія Дем'янівна Деркач. Я і Кедринська виконували її доручення. М.Деркач зробила списки експонатів, найняла фіру, якою перевозили речі. Частину дрібних експонатів перенесли в рюкзаках. Добре запам'яталось мені, що найкраще нас прийняли Свєнціцькі. Сам професор і його дочка все обережно складали, записували, співчували нам і обіцяли надійно зберегти. Свою обіцянку

виконали. Після війни, коли вдруге організовували музей, всі експонати від Свєнціцьких в найкращому вигляді були повернені до музею Франка.

Німецький директор фабрики мила, який мав поселитись в будинку І.Франка, поробив тут деякі зміни: там, де була їдальня Франка, зробив ванну, підвів до будинку газ, потім привіз свої меблі. Першого травня, на самий Великдень, на подвір'я музею впала бомба, одна стіна будинку була частково пошкоджена. Німець забрав свої меблі й більше сюди не приїхав. Я прийняла робітника, який допоміг забити всі вікна дошками. Зі своїм маленьким сином Володею я залишилась жити у підвальному приміщенні.

З будинку почали красти – украли вхідні двері (там, де входиться до науковців), розібрали кахельну піч у кухні. У липні 1944 р., коли Львів був звільнений від фашистів, музей організували вдруге. Проте не всі експонати повернулись на своє місце»[27].

Софія Дутко охороняла будинок Івана Франка від розкрадання, була його вірним сторожем, берегинею домівки Івана Франка і його сім'ї. Вона віддала музеєві понад п'ятдесят років свого життя.

Багато із запланованого музеєм його першим директором Петром Франком і першими працівниками не було виконано. Однак подвижницька праця початківців була продовжена їх наступниками у складні післявоєнні роки.

ПРИМІТКИ

1 *Мороз М.* У Львові та на Львівщині // Шляхами Івана Франка на Україні / Упоряд. М. Мороз. – Львів: «Каменяр», 1982. – С. 32-46. Горак Р. Дім на Софіївці. – Трускавець: Франкова криниця, 1996. Горак Р. Львів – місто Івана Франка. – Львів: Центр Європи, 2010. – 287с. Лукіянович Д. Мандрівка Івана Франка по львівських квартирах // Жовтень. – 1945. – №6. С. 54 – 58.

2 *Зленко Г.* Хто він, дід Ольги Хоружинської-Франко. (Архівно-бібліотечний пошук) // Записки Наукового товариства ім. Шевченка. – Том CCL, 2005. Праці філологічної секції. – Львів, 2005. – С. 780-786.

3 *Мочульський М.* З останніх десятиліть життя Франка (1896-1916): Спогади і причинки // За сто літ. – Кн. 3. – 1928. – С. 236.

4 Контракт купна-продажі земельної ділянки, складений 2 листопада 1901 р. Фонди Львівського літературно-меморіального музею Івана Франка (надалі ЛЛММІФ), Інв. № 321 ор.

5 *Франко Т.* Історія садиби і будинку. 1948 р. Рукопис. ЛЛММІФ. – Фонди. – Інв. № 788 ор.

6 *Франко-Ключко А.* Іван Франко і його родина. Спомини. Торонто. 1956.

7 Завіщання // Іван Франко: Документи і матеріали. 1856 - 1965. / Упорядники: І.Л.Бутич, Я.Р.Дашкевич, О.А.Купчинський, А.Г.Сісецький. – Київ: Наукова думка, 1966. – С. 312.

8 *Деркач М.* Архів Івана Франка // Іван Франко – письменник, мислитель, громадянин. – Львів: Світ, 1998. – С. 625.

9 *Кревецький І.* Бібліотека Наукового товариства ім. Шевченка у Львові. – Львів, 1923. – С. 6.

10 *Франко І.* Документи і матеріали1856 - 1965. Упорядники: І.Л.Бутич, Я.Р.Дашкевич, О.А.Купчинський, А.Г.Сісецький. – Київ: Наукова думка, 1966. – С. 344.

11 ЛЛММІФ. – Фонди музею. Інв. № 2585 ндф. (Лист К. Студинського. Машинопис).

12 *Різун Т.* Матеріали до історії фондів Львівського літературно-меморіального музею Івана Франка (1916 - 1942). Науковий вісник музею Івана Франка у Львові. Випуск 1, Львів – 2000. С. 40.

13 Газета «Советская Украина», 18 жовтня, 1939 р.

14 *Франко П.* Історія музею Івана Франка у Львові. Львів, 2.УІ.1940. Рукопис. Фонди музею. Інв. № 790 Ор.

15 *Франко І.* Документи і матеріали. 1856 -1965. / Упорядники: І.Л.Бутич, Я.Р.Дашкевич, О.А.Купчинський, А.Г.Сісецький. – Київ: Наукова думка, 1966. – С. 388.

16 ЛЛММІФ. – Фонди музею. – № 788 ор: Франко Т. Літературно-меморіальний музей Івана Франка у Львові. Історія садиби і будинку. 1948 р. Рукопис.

17 *ЛЛММІФ.* – Фонди музею. – Архів музею. – Оп. 1. – Спр. № 2: Накази по музею за 1940 - 1941 рр. Протоколи нарад працівників і засідань наукової ради музею за 1940 - 1941 роки.

18 *ЛЛММІФ.* – Архів музею. – Опис № 1. Спр. № 3. – Протокол №4 від 10.03.1941 р.

19 *ЛЛММІФ.* – Фонди музею. Інв. № 2585 ндф.: Струтинська М. Як ми організовували музей. Машинопис.

20 *ЛЛММІФ.* – Фонди музею. Інв. № 785 ор. Франко П. Святочне відкриття музею Івана Франка у Львові. 1940 р. Рукопис.

21 *Зозуляк П.* «Кланяюся цьому святому дому» // Науковий вісник музею Івана Франка у Львові. – Випуск 6. – Львів: Каменяр, 2006. – С. 312.

22 *ЛЛММІФ.* – Архів музею. – Опис № 1. Спр. № 1. – С. 6.

23 *ЛЛММІФ.* – Архів музею. – Опис № 1. Спр. № 4, №5.

24 *Франко І.* Документи і матеріали. 1856 - 1965. – С. 388.

25 *ЛЛММІФ.* – Архів музею. – Опис № 1. Спр. № 3. – Протокол ч. 13. 1940 р.

26 *ЛЛММІФ.* – Архів музею. – Опис № 1. Спр. № 3. – Протокол ч. 7. 1941 р.

27 *ЛЛММІФ.* – Фонди музею. – Інв. № 3904 ор: Дутко С. Спогади про створення музею І.Франка, про будинок Франка і присадибну ділянку. Машинопис.

Документи і матеріали

№ 1

1916 р., березня 9. – Із заповіту Івана Франка

III. Мої спадкоємці є зобов'язані до слідуючих записів (легатів), западаючих сейчас по моїй смерті, а то:

Запис 1 – в хосен Наукового товариства ім. Шевченка у Львові цілої моєї бібліотеки, зложеної з оправлених і неоправлених книжок, з рукописів різних авторів і документів, з моєї і чужої переписки, із всякого роду записок, зокрема всі мої власні рукописи мають мої спадкоємці передати Науковому товариству ім. Шевченка у Львові на його невідкличну власність, подібно, як мою бібліотеку зі згаданими вище її приналежностями.

Іван Франко. Документи і матеріали. 1856 – 1965 / Упоряд. І.Л. Бутич, Я.Р. Дашкевич, О. А. Купчинський, А. Г. Сісецький. – Київ: Наукова думка, 1966. – С. 312.

№ 2

1923 р. – З брошури Івана Кревецького «Бібліотека Наукового товариства ім. Шевченка у Львові. – Львів, 1923. – С. 6.

[У книгозбірні НТШ, яка нараховувала 100000 одиниць збереження, бібліотека Івана Франка числилась на першому місці серед кількох спеціальних збірок]. 1) Книгозбір д-ра Ів. Франка. се б. приватна бібліотека пок. Письменника, що складається коло 7000 тт. і вв. старо і ново друків та понад пів тисячки ріжних старих і нових рукописів, які зібрав був Покійний. Не треба і говорити, яку ціну має

книгозбір такої визначної одиниці, як пок. д-р Ів. Франко. Се найперше збір цінних книжок з тих областий людського духа, якими цікавився Пок. Власник їх. А також дорога памятка по пок. Авторові «Мойсея». Збір сей перейшов на власність Н.Т. ім. Ш. на основі завіщання пок. Письменника. Він займає цілу окрему комнату [...]

№ 3

1923 р., листопада 18. – Лист сина Івана Франка Тараса, адресований Виділові НТШ

Світлий Виділе! Родина бл. п. Івана Франка може відступити для урядження кабінету покійного Письменника отсі меблі й предмети, яких уживав Покійний: 1. Круглий стіл розсувний. 2 Бюрко, каламар, ручка, витискач з бібулою. 3. Канапа одна чорною цератою покрита, друга диван без опертя. 4. Фотель деревляний. 5. Деревляна касета на папери. 6. Мармурове преспапіє. 7 Пять образів з рибами і 4 образи в золочених рамах, з них 2 оливні (пензля артиста І. Труша). 8. Одна або дві шафи на книжки.

За се жадаю в імени Родини нового урядження покою (пр. столик, 4 фотелі і канапка, зеркало велике й стінний годинник, столик на цвіти, креденс, 2 килими й хідник, диван) або готівкою 100 (сто) долярів.

Тарас Франко
Львів, Льва Сапіги, 14
Львів, 18 листопада 1923.

Центральний державний історичний архів України у Львові. – Ф. 309. – Оп.1. – Спр. 349. – Арк. 1.

№ 4

1925 р., січня 6. – Стаття «Кімната Івана Франка»

Вже наближується 10-й рік, як помер Іван Франко – а ми не спромоглися ще на здвигнення якогось тривалого пам'ятника, що пригадував-би народови на терневу дорогу і безсмертні твори великого учителя [...] Але ж з правдивою радістю піднести належить, що Наукове тов. ім. Шевченка перше дало почин до вшанування пам'яті І. Франка. Завдяки заходам голови товариства проф. Студинського закуплено для Музея (Чарнецького 24) усі важніші меблі і предмети щоденного ужитку Івана Франка, які ще збереглися у його родини. Предмети ці (бюрко, бібліотечна шафа, столи, фотель, канапа, грамоти, листи, образи, рибальські прибори, каламар, перо тощо) зістали уміщені в окремій, спеціально памяткам по Іванові Франкови, присвяченій кімнаті. В цей спосіб створено окремий музей – мавзолей Івана Франка [...] Улаштованє кімнати Івана Франка в Музею Науков. Тов. ім. Шевченка буде певно лиш першим кроком для спопуляризування і більш наочного утревалення памяти Ів. Франка.

В руках нашого громадянства і приятелів Ів. Франка є певно чимало памяток (листів, фотографій, рукописів), які легко можуть знищитися – тож було б вказаним, в імя культу автора «Мойсея», річи ці як найскоріше віддати до Музею для доповнення «Кімнати І. Франка».

«Літературний додаток» до газети «Новий час». – 6 січня 1925 р.

№ 5

1925 р. – Зі статті Івана Кревецького «Перед 10-тими роковинами смерти І. Франка (Дезідерати)»

Не менш важним є зібрання і збереження всіх матеріальних памяток по Ів. Франкови. І в сій справі Наукове Товариство ім. Шевченка зробило вже початок. Воно набуло від родини Покійного всю його хатну обстанову та умістило її в своїм Музею, творячи в ньому «Кімнату Ів. Франка». Кімната ся одначе повинна стати завязком окремого «Музею Івана Франка», в якім булоби зібране разом і зберігалось все, що має який небудь звязок з Франком. Туди повинна між ин. перейти, як музейний предмет, і бібліотека Ів. Франка, що тепер знаходиться у бібліотеці Н.Т. ім. Ш., а також усі инші памятки по Франкови (з окрема – вся його переписка), що є по ріжних приватних руках. Зложити їх що до одної у згаданім Музею – отсе третій спосіб, яким сучасне українське покоління найкраще і трівко помянулоби Франка в 10-ті роковини його смерти. [...]

Стара Україна. Часопис історії культури. – 1925. – № 6 – С. 113.

№ 6

1926 р., березня 20. – Відозва НТШ до громадськості

Дня 28 травня минає 10 років від смерті селикого митця пера, д[окто]ра І. Франка. Покійний завіщав цілу свою бібліотеку й архів Науковому т[оварист]ву у Львові і тим самим вказав, куди треба посилати пам'ятки по нім. Вважаємо їх національним майном, котре повинно бути збережено не в приватних руках, але в укр[аїнській] культурній інституції. Щоби дати примір, Наукове товариство ім. Шевченка

закупило від родини І. Франка домашнюю обстанову (стіл, бюрко, крісло), при якій покійний творив свої наукові, літературні і публіцистичні праці. З часом буде утворена спеціальна кімната ім. Франка, в якій будуть знаходитись його архів, бібліотека і взагалі всі пам'ятки по ньому. Тому Наукове товариство ім. Шевченка відкликується до українського громадянства з просьбою присилати до архіву т[оварист]ва листи Франка, спомини про нього, взагалі всі пам'ятки, що в'яжуться з особою великого письменника. Без систематичної збірки пам'яток, без їх видання не дасться перевести ані один огляд життєпису Франка, ані оцінку його творчості. З огляду на те, що товариство задумує в тім році видати книжку в пам'ять Франка, просимо уклінно всіх, що мають в своїм посіданню які-небудь памятки по нім, щоб їх негайно прислати під адресою т[оварист]ва, вул. Чарнецького, ч. 26.

Всі інші крайові й закордонні часописи просимо передрукувати цю оповістку.

За Наукове товариство ім. Шевченка
Д[окто]р К. Студинський – голова,
Д[окто]р Р. Цегельський – секретар.

«Громадський голос» (Львів), 20.03. 1920. – № 11.

№7

1926 р., травня 13. – Лист Голови НТШ Кирила Студинського до українських інституцій та приватних осіб

Високоповажаний Пане Директор! В сім році припадає 10-ліття смерти великого письменника і поета Івана Франка. Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові задумує пошанувати пам'ять покійника великим виданням і в тій цілі збирає матеріали. Тому Наукове товариство постановило отсею дорогою звернутись до Вас, Високоповажаний Пане Директор, з проханням надіслати на адресу Товари-

ства (Львів, Чарнецького, 26) свої спомини про Івана Франка і його листи, коли які маєте. Все те після використання здепонується, як національне добро, в архіві Івана Франка, для якого призначена окрема комната в Бібліотеці Наукового товариства ім. Шевченка. В надії, що не відмовите нашому горячому проханню. Остаємо з поважанням.

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Інв. № 2585 «ндф»

№ 8

1939 р., жовтня 17. – Стаття «Ім'я його безсмертне! На могилі великого каменяра»

Ім'я його безсмертне!
На могилі великого каменяра

Личаківське кладовище. В тіняві дерев стоїть могила великого співця українського народу, революціонера Івана Франка. Тут поховано бунтівливе серце вірного сина народу, що своїми полум'яними поезіями, своїми творами кликав до боротьби, до щастя і волі.

Сонячний жовтневий день. З усіх кінців міста на могилу Івана Франка йдуть з червоними прапорами і вінками колони трудящих. Вони йдуть, щоб на оновленій, вольній землі схилити голову перед пам'яттю свого співця і покласти на його могилу нев'янучі вінки всенародної шани.

Мітинг на могилі Івана Франка відкриває академік письменник-орденоносець Олександр Корнійчук. Вперше над цією дорогою могилою линуть могутні мелодії «Інтернаціоналу».

Відкриваючи мітинг тов. Корнійчук нагадує слова Івана Франка, який писав: «Я син народу, що вгору йде».

– Звільнений народ, – говорить тов. Корнійчук, – ніколи не забуде про свого вірного сина. Йому жити у віках. До цієї

могили ніколи не заросте народна тропа. Нехай же живе в серцях мільонів трудящих світла пам'ять про Івана Франка.

– Франко ніколи не помре. Він буде серед живих. Франка сьогодні піднімають на руки всі творці нової соціалістичної культури, – говорить у своїй хвилюючій промові член Спілки радянських Письменників СРСР т. Павленко.

Натхненні і хвилюючі рядки своїх віршів присвячує пам'яті Івана Франка поет-орденоносець В. Лебедєв-Кумач.

– Кажуть, що коли орлята підростають, орли і орлиці ведуть їх назустріч сонцю, щоб сил вони набиралися і щоб сонце глянуло їм у вічі. А наш орел сам полинув до сонця, – промовляє проф. Студинський. – І ми сьогодні шануємо пам'ять орла, який згорнув свої могутні крила отут в цій могилі.

Від бійців і командирів доблесної Червоної Армії, яка принесла волю і щастя трудящим Західної України, виступив старший політрук тов. Головченко. Його промова переривалася вигуками: «Хай живе Червона Армія! Хай живе великий Сталін!».

На мітингу виступили від письменників Західної України тов. Мельник, від українських радянських письменників тов. Рибак, від польських письменників тов. Полевко. Український радянський поет-орденоносець тов. Малишко прочитав на могилі вірша – «Іванові Франку».

В повітрі гримлять звуки гімну трудящих. На могилу великого українського письменника, борця за волю Івана Франка кладуться вінки від Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки, від Спілки Радянських Письменників СРСР, від українських радянських письменників і від організацій трудящих міста Львова.

Новим буйним цвітом зацвітає земля, яку хотів бачити вільною Іван Франко. Вільний народ, який житиме радісно і щасливо нестиме вінки на могилу борця за волю, свого співця, пісні якого безсмертні.

Друк: Вільна Україна. – 1939. – № 20. – 17 жовтня.

№ 9

1940 р., січня 26. – Наказ № 1 по Львівському літературно-меморіальному музею І. Франка

Приказ № 1
по Літ[ературно] – Мем[оріальному]
Музею ім. І.Франка з дня 26 / I 1940

1. Приказом НКО № 320 з 26.I. 1940 р. іменовано П.І. Франка директором Літ[ературного] Муз[ею] Ім. Франка у Львові.

2. Негайно набрати необхідні кадри для проведення організаційної роботи та розроблення плану роботи.

3. Зачислити від 15 / I 1940 Якубовича В.Я. на посаді адмін[істратора] з міс[ячним] окладом по 400 карб. місячно; Вишневську Каролину секр[етарку] машин[істку] з окладом 250 карб від 1 / II; Франко О.Ф. наук[ового] допом[ічника] з окладом 167 карб. міс[ячно].; Юліана Дутка доглядач з окладом 100 карб. міс[ячно]; Ол. Білевич бухгалтер з окладом 250 карб. міс[ячно].

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 2. – Арк. 1

№10

1940 р., квітня 8. – Наказ № 3 по музею Івана Франка

Приказ № 3 дня 8 / IV 1940

1. Зачислити на роботу наукового співробітника гр. Радловську Ірину Титівну з днем 8 / IV 1940 з окладом 400 карб. міс[ячно].

2. Зачислити на роботу наукового співроб[ітника] гр. Струтинську Марію Василівну з днем 9 / IV 1940.

3. До 10 / IV обом названим предложить детальний план їх наукових праць. Струтинській на тему: «Знайомі і при-

ятелі І.Ф.», а Радловській «Подорожі І.Ф.» на основі інструкцій П.І.Ф[ранка].

4. Гр. Пронь, фотогр[аф] музею (без окладу) виготовить фотознимки домів у Львові, де жив І.Ф. та виготовить проекти памятникових таблиць.

П. Франко
Струтинська

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 2. – Арк. 2

№ 11

1940 р., квітня 9. – Наказ № 4 по музею Івана Франка

Приказ № 4 Дня 9 / IV 1940

1. Зачислити на роботу садівника з міс. окладом 200 крб Франковського Адама Станиславовича від 15 / IV 1940/

2. зачислити на роботу доглядачів Михальчук Анну Олексівну і Голомба Івана Яковлевича з міс[ячним] окладом по 150 крб.

3. Франківський в 3-ох денний срок предложить план та кошторис упорядкування городу довкруги Музею.

4. Наукові робітники Музею приготують бюлетни зі змістом

1. Історія Музеїв, та призначення, поділ, робота. Кулечко.
2. Іван Франко. Повість І розділ. П. Франко.
3. Приятелі і знайомі І. Франка. Струтинська.
4. Життєвий шлях І. Франка. Радловська.
5. Хроніка Музею І. Франка. П. Франко.

Начерки зазначених праць повинні бути готові до 30 / IV 1940 р.

П.І. Франко.

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 2. – Арк. 2.

№ 12

1940 р., квітня 10. – Наказ № 7 по музею Івана Франка

Приказ № 7 Дня 10. IV. 1940

1. Роковини смерти Івана Франка в дні 28 / V 1940 відсвяткує Музей зібранням із програмою

а) Згадки про І. Франка. – н.р. Струтинська.

б) відчитання уривків творів – співробітники музея.

Франко П. І.
Струтинська

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 2. – Арк. 4

№ 13

1940 р., травня 8. – З постанови Ради Народних Комісарів УРСР про організацію Державного обласного меморіально-літературного музею ім. І. Франка у Львові

Рада Народних Комісарів УРСР постановляє:

Організувати в західних областях України такі музеї та бібліотеки:

[...] 5. Державний обласний меморіально-літературний музей ім. І. Франка в м. Львові, розмістивши його в будинку, де жив і працював Іван Франко [...]

Збірник наказів та розпоряджень Народного комісаріату освіти Української РСР (Київ). -1940. – № 14. – С. 3.

№ 14

1940 р., травня 14. – Стаття «На могилі Івана Франка»

На могилі Івана Франка

Вчора могилу Івана Франка відвідали артисти Київського державного драматичного театру ім. Івана Франка. Вони прийшли вшанувати пам'ять письменника-революціонера, того, що «тіло рвав до бою», того, який і нині ще живе, ще не вмер. Кілька хвилин жалібного мовчання. Після того, як артисти віддали шану, з промовою виступив народний артист республіки, депутат Верховної Ради УРСР, художній керівник театру Г.П. Юра. Він схвильовано сказав, звертаючись до присутніх:

– З найсердечнішою вдячністю і з глибокою пошаною ми, франківці, схиляємо свої голови перед прахом нашого великого Івана Франка, борця за соціальне і національне визволення українського народу, за кращу долю всіх трудящих, великого письменника-революціонера. Людство знає двох великих синів українського народу – Тараса Шевченка і Івана Франка. Обидва вони вийшли з народу, обидва зазнали гноблень, насильств, катувань і тюрем. Обидва вони боролись за одну мету, за одну ціль, яку здійснила лише велика комуністична партія, її геніальні вожді трудящих Ленін і Сталін і непереможна Червона Армія. Обидва вони не дочекалися тої великої історичної події – воз'єднання Західної України з квітучою Радянською Україною у великій сім'ї дружніх народів Радянського Союзу. Ми схиляємо голови перед прахом Івана Франка, чиє ім'я вже 20 років носить наш театр, і обіцяємо, що будемо боротись за краще майбутнє людства, за комунізм!

Заслужена артистка УРСР, орденоносець Н.М. Ужвій і заслужений артист УРСР А. Бучма поклали на могилу від колективу театру вінок з живих квітів. На червоних стрічках вінка написано: «Великому письменникові-революціоне-

рові Іванові Франкові від колективу Київського державного драматичного театру ім. Івана Франка».

Друк: Вільна Україна. – 1940. – № 111. – 14 травня.

№ 15

1940 р., травня 15. – Наказ № 8 по музею Івана Франка

Приказ № 8 Дня 15 / V 1940

1. Отворення Музея переложити з дня 28 / V на пізніше – після зарядження Нар. Ком. Освіти тов. Редька.

2. Всі співробітники з'обовязані доложити всіх сил, щоби якнайскоріше покінчити ремонт будинку та впорядкувати Музей.

П.І. Франко.
Струтинська

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 2. – Арк. 4

№ 16

1940 р., червня 4.. – Наказ № 10 по музею Івана Франка

Приказ № 10 дня 4 / VI 1940

Засідання колективу музея.

1. Закінчення ремонту будинка – реф. наук. роб. Кулечко

2. Упорядкування музея – реф. П. Франко

3. Упорядкування города – реф. О. Франко.

4. Скликання Научної Ради Музея та її персональний склад – реф. Струтинська

5. Життєвий шлях І. Ф. – реф. Радловська.

6. Інше.

П. І. Франко
Струтинська

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 2. – Арк. 5

№ 17

1940 р., червня 4. – Протокол № 1 наради співробітників музею

Протокол Ч. 1 Наради співробітників музею з дня 4.VI. 1940 року

Порядок нарад:

1. Закінчення ремонту будинка – реф. наук. роб. Кулечко
2. Упорядкування Музею – реф. П. І. Франко
3. Упорядкування города. – реф. О.Ф.Франко
4. Скликання Научної Ради Музею та її персональний склад – реф. наук. роб. Струтинська.
5. Життєвий шлях Івана Франка – реф. наук. роб. Радловська.

Дня 4.VI.1940 року відбулося засідання співробітників Музею. На засіданні були присутні робітники Музею і художник тов. Азовський. Присутні обговорили слідуючі справи.

1. Першою, а заразом найважнішою точкою було закінчення ремонту. Внутрішній ремонт будинку вправді вже закінчений, тільки потрібні деякі поправки як відмалювання веранди, відчищення печей, клямок і вікон.

2. Упорядкування музею. Тут робітники мають кілька перешкод, як не закінчений ремонт, а також брак грошей. Опісля обговорено справу розподілу і вирішено, що перша кімната буде називатись Франко і наша сучасність, друга робочий кабінет Франка, третя приятелі і знайомі Івана

Франка, четверта подорожі І. Франка, п'ята бібліотека, шеста жалібна кімната.

Опісля вирішено зробити таблиці на всі будинки де жив Іван Франко.

3. Упорядкування города. Город майже цілком упорядкований тільки ще потрібне авто до звезення дарнини, цвіти лавочки і проекти бесідок.

4. Скликання Научної Ради Музею. Співробітники Музею вирішили скликати Наукову Раду в дні 8.VI.1940 року в 8 годині вечора. В склад наукової ради входять: директор Музею, наукові робітники, художник Азовський, представник оргкомітету письменників, оргкомітету художників і представник обл. відділу Народної Освіти.

5. Життєвий шлях Івана Франка. До життєвого шляху І. Франка потрібно ще зібрати знимки будинків і місцевостей де перебував І. Франко. Крім цего викінчити мапу подорожей І. Франка.

Інше: перед відкриттям музею мусить бути виготовлена і повішена таблиця з карточкою, що Музей ще не відкритий. Між іншими потрібний електричний дзвінок, ключ до брами і кілька лямп. Опісля вирішено, що проект написів на таблицях де жив І. Франко зробить тов. Радловська, а затвердить Наукова Рада.

На тім засідання закінчено.

Франко

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 3. – Арк. 2.

№ 18

1940 р., червня 4. – Наказ № 12 по музею Івана Франка.

Приказ № 12 з дня 4 / VI

В службове відрядження до Перемишля для збирання матеріалів від Уляни Кравченко їдуть

Радловська Ір.

Франко О.Т.

Зібрані матеріали впорядковує наук. роб. Радловська І.

Франко.

Львівський національний літературно – меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 2. – Арк. 6.

№ 19

1940 р., червня 8. – Протокол № 2 засідання наукової ради музею

Протокол ч. 2. засідання Наукової Ради музею з дня 8.VI. 1940 року

Дня 8.VI. 1940 року відбулося засідання Наукової Ради Літературно-меморіального Музею Івана Франка у Львові. Засідання відкрив директор. На вступі бухгалтер подав звіт з витрат Музею, які до сего часу виносять около 35 тисяч крб. Опісля обговорено слідуючі справи:

1. Остаточне обладнання Музею,

2. Видання бюлетену присвяченого 85 літтю з дня народин поета,

3. Наукові праці Музею теперішні і майбутні.

Ад 1. До остаточного обладнання Музею ще треба доложити багато праці а іменно: перевезти бібліотеку і переписку Івана Франка з Філіалу Академії Наук у Львові,

розмістити експонати, викінчити мапу подорожей І. Франка, устроїти фотоплястікон, де будуть представлені місцевости в котрих перебував І. Франко. Збирати бібліотеку не тільки І. Франка, але також про І.Ф. Зібрати проекти памятників і всі інші річі звязані з І. Франком.

Ад 2. Опісля вирішено, що до 20 червня наукові робітники тов. Радловська і Струтинська виготовлять статтю до бюлетену.

Ад 3. Науковий робітник тов. Струтинська подала звіт зі своєї праці «Приятелі і знайомі Івана Франка» і прочитала інтервю з різними особами. Заслухавши звіту тов. Струтинської вирішено, що тов. Струтинська буде збирати знімки приятелів і знайомих І. Франка, а також книжки зв'язані з І. Франком, що знаходяться у різних осіб.

Ад 3. До праці наук. роб. тов. Радловської «Життєвий шлях Івана Франка» треба викінчити мапу, де будуть представлені подорожі І. Франка, політична діяльність, дозвілля, вандрівки, відвідини знайомих і інше.

Опісля директор подав звіт зі своєї праці в котрім сказав, що вже викінчив фільм «Борислав сміється», переложив «Івана Вишенського» і написав кілька статтей.

На цім засідання закінчено.

Франко.

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 3. – Арк. 3.

№ 20

1940 р., червня 12. – Стаття «Академіки на могилі Ів. Франка»

Академіки на могилі Ів. Франка

Вчора, після закінчення роботи сесії, академіки і наукові працівники Академії наук УРСР відвідали могилу і віддали

свою пошану великому каменяреві Івану Франку. З теплою, хвилюючою промовою біля могили виступив давній друг Івана Франка академік А.А. Кримський.

Товариші! Мені як приятелю покійного доручено було сказати слово. І справді, я був надумав слово. Та коли я опинився коло дорогої могили, все, що надумане було, вивітрилося і разом забулося. Сталося зо мною, як з тим вояком у поезії мадярського поета Петефі, що як повертався він до своєї матері, то міркував підходячи додому, які слова він їй скаже; а коли дійшов до хати та побачив неньку, – язик занімів. Усі слова повилітали з пам'яті, і він попросту кинувсь мовчки цілувати свою дорогу матір.

Я саме в такому становищі. Дивлюся на цю могилу, і слова у мене замирають, їх немає. Але чи могтиму я щиро поцілувати, кого хотів би? Адже ж ці кам'яні плити, вони тягарем навіки прикрили ту людину, яку ви всі знаєте, яка в житті кожного залишила слід своїми вогненними писаннями, а в моєму власному житті відограла велику роль.

Франко до серця брав мої душевні болі, він не боявся довірятися зі мною своїми інтимними переживаннями і тепер оті розумні очі, які дивились так глибоко – де вони? Ті уста, що я рад би обцілувати – де вони? Лежать тут у землі, недвижні, нечутенні? Ні, не можу так думати! Мені здається, що Іван Франко живий.

– Ви пам'ятаєте, звертаючись до присутніх, запитує академік Кримський – коли Іларіон виступав над могилою Володимира Великого – він говорив, що не вірить в те, що Володимир мертвий. – «Возстани, чесная главо! Нєсі умерл, но спиши. Подивись, тут стоїть і твій син Ярослав і твоя невістка Ірина. А подивися навкруг, побачиш, що вся Русь тут, що ти її відродив і обновив!».

Отак і мені не віриться, що ти дорогий, Іване, вмер. Возстани, чесная главо, подивись! Ти мріяв, щоб Україна була вільною, щоб вона не знала більш ніякого гніту, нічиєго визиску і панування. Це все сталося. Мрії твої збулися,

твої ідеї збулися, Україна є вільною. Возстани чесная главо і подивись!

А треба нагадати, в кого він вірив, відкіля чекав спасіння, порятунку. Франко вірив, що врятування прийде з півночі, що московський витязь Святогор, який дрімав в печері, прокинеться, прийде і звільнить нашу галицьку Русь. І я знаю, що не було б більшого щастя для нього, як бачити те чудо, що сталося. І мені мріється, що Франко нас чує і чує мою схвильовану нескладну мову.

Далі промовець наводить цікавий факт, як хотіли обрати Івана Франка членом Російської Академії наук.

У російських вчених – каже академік Кримський – було бажання обрати Івана Франка на члена Російської Академії наук. В 1906 році вмер один російський академік, здається, Майков. І тоді Шахматов, голова відділу російської мови та словесності та академік Корш поставили питання про Франка. Вони притягли до своєї думки Ламанського і внесли в Академію пропозицію обрати Франка дійсним членом Російської Академії наук. Це було б і для Франка щастя, бо дало б йому змогу цілком віддатись праці. І ці заходи показували, як російська Академія наук уміла шанувати не тільки своїх росіян-учених, але й тих людей, що жили в чужій Австрії. Тільки ж повстав Соболєвський і заявив великому князеві Констянтинові – голові Академії наук, що не можна обирати людину, яка мабуть років три перебувала в тюрмах. Франка не обрали.

Минули ті важкі часи. Колиб ти, дорогий друже, був живий, ти був би тепер у нашій Академії, і був би її найпершою окрасою. Та через передчасну смерть не довелося тобі приїхати до Києва і зробитися членом своєї Української Академії наук і її гордощами. Зате тепер уся Академія наук сама прийшла до тебе і вітає тебе, як свого дійсного члена, як найкращу зірку нашого письменства, не тільки літератури, але й науки. Академія прийшла до тебе привітати тебе і як борця за визволення народу нашого.

Возстани чесная главо! Нєсі умерл, но спиши! Возстани! І поглянь на всіх тих, хто тут зібрався, щоб тебе привітати і посмертно закликати в свої академічні лави.

Академіки, вшановуючи пам'ять великого каменяра, поклали на його могилу вінок.

Друк: Вільна Україна. – 1940. – № 136. – 12 червня.

№ 21

1940 р., червня 26. – Сценарій радіопередачі «Останні вісті» на львівському радіо за участю директора музею Петра Франка

26 червня 1940 р.
21.00 – 21.13.

Увага! Увага! Говорить Львів, Радіостанція РВ – 94 на хвилі 377,4 метра.

Товариші Радіослухачі!

Мікрофон редакції «Останніх Вістей» встановлений в будинку Нр 4 по вулиці Понінського.

Тут, в цьому будинку жив і працював геніальний український письменник Іван Франко.

Двоповерховий будинок височить над вулицею. До нього ведуть 21 кам'яних сходів. Його оточує густий садок, посаджений руками великого Каменяра.

Ми знаходимося на першому поверсі. Тут незабаром відкриється меморіально-літературний музей імені Івана Франка. Разом з нами знаходиться син письменника, депутат Верховної Ради УРСР Петро Іванович Франко.

Петре Івановичу, будь ласка розкажіть історію заснування музею.

Товариші! Історія музею Івана Франка у Львові коротка. Гадка влаштування музея за панської Польщі осталася тільки гадкою. Хіба ж шляхетська Польща могла шанувати

пам'ять бійця, що закликав до боротьби з капіталістичним гнітом, шляхетчиною і попівщиною!

Тільки зі звільненням Західних областей України нашою героїчною робітничо-селянською Червоною Армією це здавна леліяна мрія здійснилась надзвичайно скоро. Ініціатива у створенні музею Івана Франка належить львівським письменникам. Вже 26 січня цього року народний комісаріат Освіти ухвалив створення музея і затвердив мене його директором. Те, про що даремне думала горстка однодумців Івана Франка десятки років, більшовицька партія і Радянський уряд здійснили скоро і гідно.

Ще одне запитання: Крім увіковічнення пам'яті Івана Франка, яку ціль має ще музей?

Музей має назву меморіально-літературний. Його завдання показати речі зв'язані з життям Івана Франка. Завдання музею значно ширше, він має відтворити і зберегти велику літературну спадщину письменника, показати творче обличчя поета. Його багатогранне життя. Працівники музею намітили вже і приготували ряд наукових праць про Івана Франка і його творчість.

Петро Івановичу, просимо вас взяти участь в нашій екскурсії по музею і дати пояснення радіослухачам.

Дуже радий пропозиції. Почнемо екскурсію з загального опису будинку. 14 своїх останніх років провів в цьому будинку Іван Франко. Тут написані його кращі твори. Тут перестало битися його велике серце.

Будиночок розташований на горбочку серед дерев. В першому поверсі, де ми зараз знаходимося, п'ять кімнат і передпокій, на горішному поверсі дві кімнати. В них живе моя мати.

Кілька сходців ведуть до передпокою. Перші двері з передпокою праворуч ведуть до кімнати, де був робочий кабінет Івана Франка. З його обладнання залишилося небагато. Хід часу і дві війни зробили своє.

Збереглася частина меблів в кабінеті: бюрко, стіл, кілька шаф. На бюрку ми бачимо чорнильницю, деревяну ручку з

пером і преспапє, якими користувався письменник. Поруч лежить його шкіряний портфель для паперів з монограмою. Портфель був подарований батькові з нагоди його 25-річної літературної діяльності 30 жовтня 1898 року.

Навкола стін стоять скляні вітрини. Серед багатьох різних документів і творів зберігається рукопис «Кантата на Лисенкове свято» – ніде ще не друкована.

Перейдемо до сусідньої кімнати.

Зібрані тут речі розповідають про друзів і приятелів Івана Франка. Супроти дверей, що ведуть з кабінету, стоїть велике погруддя поета, досі не репродуковане, зроблене скульптором Литвиненком в 1933 році. Поет на цьому погрудді сумовитий, задуманий, його голова похилена. Погляд письменника падає на гарне барокове бюрко, що стояло колись в редакційній кімнаті «Кур'єра львовського». Цій газеті Франко віддав десять своїх найкращих років.

Праворуч і ліворуч, під стінами вітрини. В них виставлені привітальні адреси з підписами близьких і далеких знайомих і незнайомих друзів і поклонниківйого таланту. Тут ми бачимо і почесну грамоту, надіслану Івану Франку з далекої Бразилії і лаврові, срібні, позолочені вінки на червоних оксамитових подушках, що їх молодь піднесла поетові в зв'язку з його ювілеєм в 1913 році.

Над вітринами фотознимки друзів і найближчих співробітників поета. На багатьох фотознимках автографи-присвячення.

Іван Франко богато подорожував. Його мандрівкам присвячена окрема кімната, куди ми зараз зайдемо.

Перш за все звертає в цій кімнаті увагу велика, художньо виконана картина – мапа з дерева. На ній докладно показано подорожі Івана Франка. Він об'їздив всю Гуцульщину. Мандрував по Україні, побував у Відні, Римі, Софії.

Цю карту виготовлено спеціально на замовлення Музею. Над нею працювала львівська художниця Морачевська.

На стінах розвішені фотознимки місцевостий, де бував Іван Франко.

Під час подорожів Іван Франко збирав різні колекції з етнографії і природознавства. Під склом однієї вітрини зберігають речі зібрані під час його мандрування по Гуцульщині: кілька тарілок, шкіряні торби, так звані дзьобеньки. Схоронюються дві фляшочки з природознавчої збірки. В одній бачимо засушені комахи, в другій – засушена гадюка з Буркута. Над цією вітриною фотознимки Гуцульщини.

Коло дверей розвішено рибацьке знаряддя письменника – дві сіті для ловлі риби.

Слідуюча кімната, до якої ми заходимо – бібліотека. Власне кажучи бібліотеки тут ще не має, книги знаходяться у філіалі Академії Наук по вул. Чарнецького 24. Там же зберігаються і архів і вся переписка письменника. Все це незабаром буде перевезено і розміщено в цій кімнаті.

Зараз тут розставлені вітрини з багатьма давними газетами, в яких вміщені відгуки про творчість Івана Франка.

Окрема вітрина присвячена темі «Іван Франко в музиці». Тут представлено 24 музичні твори на слова Івана Франка.

З бібліотеки входимо до останньої кімнати музею – Жалібної.

В цій кімнаті представлені проєкти пам'ятників, що мали бути поставлені на могилі Івана Франка.

Привертає увагу великий – півтора метра заввишки – відлив з гіпсу пам'ятника поставленого на могилі. Скульптура зображує двох каменярів, які лупають скалу. Один з каменярів лежить знеможений.

На стінах численні стрічки і вінки від різних громадських організацій і окремих громадян. На одному залізному вінку червона стрічка з написом: «Іванові Франкові – Нафтовий басейн». Дубове листя створює овал вінка, внизу червона калина, яка обрамлює напис: «Каменяреві соціалізму – українські робітники Борислав – Дрогобич 1933 рік».

А тепер товариші, пройдемося по садку, що оточує будинок. Коли батько почав будувати свою хату – кругом було порожне місце, якщо не лічити кількох дерев, що росли де попало. Ми, діти, розчистили місце, обладнали шкарпи і разом з батьком пішли купувати дерева.

Батько вибирав, а ми жвавенько ладували дерева на плечі і в тріумфальному поході принесли до хати.

Разом з батьком копали ямки. Засадили біля двох десятків яблунь, слив, два високі горіхи. Одне горіхове дерево цієї зими замерзло і ледве чи відновиться. Поміж великі дерева ми засадили порічки червоні, білі та чорні, агрест, малини та різні цьвіти.

Пам'ятаю, ми садили маленькі щепи, я запитав батька. Коли будуть яблука.

- За якихось п'ять – шість років – відповів він.
- О, так довго чекати, – сказав я.
- Ні, чекати не треба, – пожартував батько, – вони все одно виростуть.

Екскурсію закінчено. Дозвольте попрощатися. Багато чого бракує у нашому Музеї. Чимало речей, зв'язаних з життям і творчістю Івана Франка досі знаходиться у приватних осіб, знайомих та друзів письменника.

Але все ж те, що тут зібрано, дає досить повне уявлення про життя і творчість Івана Франка.

Приходьте сюди товариші, не тільки знайомитися з життям Івана Франка. Ви тут маєте умови для серйозної літературно-дослідницької праці.

Наукові працівники Музею радо зустрінуть дорогих гостей.

До побачення!

Дозвольте Петро Івановичу, подякувати від імені радіослухачів за екскурсію. Щиро дякуємо, до побачення.

Репортаж з меморіально-літературного музею імені Івана Франка закінчено.

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди. – Машинопис. На кожному аркуші тексту у правому верхньому кутку аркуша – червона прямокутна печатка архіву музею. У фондах музею у групі «Ор» № 790 зберігся автограф П. Франка чорним чорнилом своєї розповіді про музей підчас радіопередачі. Текст в автографі має незначі стилістичні відмінності.

№ 22

1940 р., липня 3. – Протокол № 3 наради співробітників музею

Протокол ч.3 Наради співробітників Музею з дня 3. VII. 1940 року

У вівторок 30.VII. 1940 року відбудеться нарада співробітників Музею з порядком:

1. Міжнародне положення – реф. Франко П.І.
2. Борба з релігією – реф. Скоморовська
3. Умови з ред. «Вільна Україна» – реф. Струтинська
4. Зміст бібл. фонду – реф. Патерин

Ад 1. Дискусії не було.

Ад 2. По вислуханні доповіді тов. Скоморовської на тему «Безбожництво в музеях» вирішено, що тов. Скоморовська буде збирати, при допомозі наук. робітників, матеріали для теми «Франко проти релігії».

Ад 3. Заслухано статтю тов. Струтинської з циклю статтей друкованих у «Вільній Україні», а тов. Радловська відчитала експозиційний план, який ділиться на шість головних точок:

1. Життя і творчість Івана Франка.
2. Подорожі І. Франка
3. Приятелі і знайомі Івана Франка.
4. Вшанування І. Франка бібліотека

5. Жалібна кімната
6. Франко і сучасність

Ад 4. Дискусії не було.

Франко

Львівський національний літературно- меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 3. – Арк.4.

№ 23

1940 р., липня 7. – Повідомлення про організацію літературно-меморіального музею Івана Франка у Львові

В музеї Івана Франка

У Львові, в будинку, де з 1902 року жив великий поет-революціонер, тепер організовано літературно-меморіальний музей.

В п'яти невеликих кімнатах розташовані речі, якими користувався поет. В одній з них, в якій находився робочий кабінет, все виглядає так, як було при житті Франка: на металевій підставці столу стоять дві чорнильниці і ручка, дерев'яна скринька, папка з монограмою «І.Ф.» тощо. Біля столу – крісло поета, дві шафи-бібліотеки. Зберігся ріг на металевій фігурній підставці – подарунок відомої співачки Соломеї Крушельницької, зроблений поетові в 1913 році з нагоди 40-літнього ювілею його літературної і громадської діяльності.

В другій кімнаті музею зібрані фотознімки Франка з М. Коцюбинським, Гнатюком та М. Драгомановим. Серед друзів Франка – визначні люди сучасники М. Павлик, М. Лисенко, Федір Вовк, М. Мочульський, Уляна Кравченко, Наталя Кобринська, Ольга Кобилянська, Христя Алчевська та інші.

Третя кімната своїми експонатами розказує про Франка-мандрівника. Велика карта, виготовлена львівською художницею Морачевською, показує місця, де бував поет.

В жалібній кімнаті музею виставлені фото про похорон поета, проекти пам'ятника над його могилою, вінки, складені над його тліннними останками, жалібні плакати і його посмертна маска.

Окрема кімната відведена під бібліотеку творів Франка. Тут зберігатимуться також всі документи, що стосуються до вшанування пам'яті великого поета-революціонера.

Друк: Вільна Україна. – 1940. – № 157. – 7 липня.

№ 24

1940 р., липня 26. – Відрядження наукового працівника музею Ірини Радловської

КОМАНДІРОВКА

Музей Івана Франка висилає свого наукового робітника Радловську Ірину Титівну до Перемишля, до гр. Кравченко Уляни для зібрання від неї матеріалів зв'язаних з Іваном Франком. Командіровка важна від 25 – 31 липня 1940 р.

Львів дня 25. VII. 1940 р.

За директора музею Івана Франка
Кулечко Ф.Г. науковий робітник.

Внизу біля нижнього правого кутка – допис рукою Уляни Кравченко:

Посвідчаю, що 5 липня 1940 р. була у мене в Перемишлі наукова робітниця Музею І. Франка тов. Ірина Титівна Радловська. Уляна Кравченко.

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 1. – Арк. 5. Внизу аркуша, ближче до лівого нижнього кута – кругла печатка музею чорним чорнилом.

№ 25

1940 р., серпня 28. – Наказ № 22 по музею

Приказ № 22 з дня 28 / VIII 1940.

Засідання Ради Музею дня 30 / VIII 1940. Порядок:

1. Експозиційний план. Реф. Франко.
2. Відчитання листів з НКО.
3. Відрядження.
4. Програма відкриття музея.
5. Святкування річниці визволення б[ільшовиками] Зах[ідної] Укр[аїни]
6. Святкування річниці уродин І.Ф.
7. Реферат з УВКП(б) Ірини Скоморовської.
8. Внески і запити.

Франко

Струтинська

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 2. – Арк.9.

№ 26

1940 р., вересня 2. – Наказ № 24 по музею

Приказ № 24 Дня 2. IX. 1940

1. На місце Патерин з днем 2. IX. Приймається гр. Костирко Марію з міс. окладом 150 Крб. та одномісячним іспитом.

2. До Черновець для зібрання матеріалу віряджується гр. Радловська І.Т. і Франко О.М. з днем 6 / IX по 13 / IX 1940 р.

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 2. – Арк. 9.

№ 27

1940 р., вересня 16. – Протокол № 7 наради співробітників музею

Протокол ч.7 наради співробітників музею з дня 16.IX. 1940 року

Порядок нарад:

1. Програма відкриття Музею
2. Відчитання експозиційного плану.
3. Внески і запити.

Дня 16.IX. 1940 відбулося засідання співробітників музею, було воно присвячене обговоренню програми відкриття Музею. На засіданні були присутні: директор, пом. Директора, наукові робітники, два екскурсоводи і секретарка.

I. Вирішено написати до Облвно з проханням, щоби на відкриття Музею прислали свого представника, тому що з Києва не може ніхто прибути.

Опісля обговорено справу відкриття і буде воно виглядати ось так:

а. Відкриття 2хв.
б. промова представника Облвно 10 хв.
в. привітання 15 хв.
г. Декламація 5 хв.
д. Хор 10 хв.
е. Інтернаціонал 5 хв.
є. оглядини Музею 20 хв.

II. Прикраса Музею. Вирішено зробити 15 лозунгів на червонім папері, білім і чорнім, а також 20 золотих слів на білім папері.

Про папір на лозунги і шпанівки подбає наук. роб. тов. Кулечко.

III. До університету в справі хору піде наук. роб. тов. Струтинська, а в Облвно в справі представника наук. роб. тов. Кулечко.

IV. Виконанням лозунгів і золотих слів займуться екскурсоводи і секретарка.

V. Вкінці наук. роб. тов. Радловська прочитала експозиційний план нашого музею і на тім засідання закінчено.

Франко.

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 3. – Арк. 10.

№ 28

1940 р., жовтня 1. – Протокол № 8 наради співробітників музею

Протокол ч.8 наради співробітників музею Ів.Фр. з дня 1. X. 1940 року.

Порядок нарад:

1. Підготовка до офіціального відкриття музею.
2. Внески та запити.

Дня 1.X. 1940 року відбулося засідання співробітників музею. На засіданні були приявні: колектив Музею і проф. Пронь.

I. Художник Морачевська виготує на відкриття музею 8 золотих слів Ів. Ф. та 8 політлозунгів.

Тов. Ябл[онський] зробив проект хати І.Ф. Тов. Радловська має довідатися, коли декорація має бути готова, та який буде проект договору. На відкриття Музею просимо гарний проект.

На відкриття Музею потрібні габлоти до виставлення решти творів І. Ф.

На відкриття Музею університ. хор виступить з «Вічним революціонером» і «Інтернаціоналом».

На відкриттю Музею буде і декламація і сольоспів, але цього не буде в офіційній програмі.

Тов. Струтинська має уложити програму і листу запрошених.

Екскурсоводи і секретар мають відбити програмки і запрошення на машинці.

2. Вирішено звернутися до А[кадемії] Наук, щоб надіслати до нашого Музею всі твори Івана Франка та про Івана Франка.

На тім закінчено засідання.

Франко.

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 3. – Арк. 11.

№ 29

1940 р., жовтня 10. – Промова директора музею Петра Івановича Франка на відкритті музею

Святощне відкриття Музею Івана Франка у Львові

Львів, 10. X. 1940 року.

Товариші.

Находимося у хаті, яку поставив Іван Франко, вчений, письменник, півець і борець за краще майбутнє свойого народу. У цій хаті трудився письменник останні чотирнацять років свойого життя. Тут написав свої найкращі твори. Тут спочило на віки його палке, непогамоване серце…

«Бувши сином українського мужика, вигодуваний чорним, мужицьким хлібом, працею твердих мужицьких рук, я почуваю себе до обовязку панщеного цілого життя виробити ті шаги, що то витратила мужицька рука, щоб мені можна було видряпатися на височінь, де видно світло, де чути дух волі, де зоріють людські ідеали» – говорить Франко про себе самого. Цілим своїм життям, проведеним у безнастанній борбі з темнотою, безграмотністю, визиском, що

грозили затопити робучий нарід давної Галичини, доводить Франко правду цих простих та цінних слів.

«Працюю не з сентименту, а з почуття собачого обов'язку». –

Праця від початку до кінця – ось девіз цілого життя невтомного борця.

Коли до цеї дійсно невсипучої праці, додати незвичайний талант, очі, що вміли глибоко вглядати в глубину душі і серця усіх поневолених, що важко працювали на черствий шматок чорного хліба в «поті чола».

Франко дожив до широкого поширення своїх ідей, але не дожив до того щасливого дня, коли на наші поневолені шляхецькою Польщею землі, вступила могутня, прекрасна Робітничо – Селянська Армія і наче грязну піну з чистої води, здмухнула шляхеччину, жандармщину, паньщину та всяку попівщину.

Нігде так, як у нашім Радянськім Союзі вшановують пам'ять та роботу заслужених діячів. Буйним квіттям заясніли колишні галицькі облоги... Тисячі українських народних шкіл, технікуми, вищі школи. Між ними перлина університет ім. Івана Франка – цей найкращий, живий памятник живого слова. Десятки колгоспів носять імя свойого генія.

Зі ініціативою Комітету письменників, волею Партії і уряду 26 січня 1940 року основано цей літературно-Меморіальний музей.

Музей має завдання зберегти і відтворити велику літературну спадщину письменника, показати творче обличчя поета, його многогранне життя. З давного обладнання хати остало небагато. Хід часу і дві війни зробили своє. Найкраще збереглася бібліотека, архів та листування, передані мною, незабаром після смерти Батька до тоді Наукового Товариства ім. Шевченка.

Співробітники Музею все ще заняті збиранням матеріалів – а маємо зібрати всі твори Івана Франка всі твори про

Івана Франка, та по змозі якнайповніше твори з доби письменника, що без сумніву мусіли мати вплив на творчість поета.

Співробітники Музею намітили, опрацювали і дальше працюють над численними працями, що мають на меті висвітлити умовини серед яких працював письменник. Один з співробітників написав уже тут розділи повісті «Іван Франко», другий оповідання із життя письменника.

В Музею проводяться курси вивчення історії Партії та Антирелігійні лекції, в звязку з зібранням антирелігійних моментів у творах Івана Франка. Працюємо рівнож над піднесенням кваліфікації наших співробітників в музейному ділі.

Та найважливіша ділянка праці Музею це популяризація праці великого Каменяра. Виготовлені лекції, що мають бути зачитані по школах та заводах. Намічено план екскурсій, що мають відвідати Музей. Ми знаємо, що нашим обовязком допомогти школі в вихованні молодого покоління.

Ми розуміємо і зобовязуємося перевести в життя слова: «Радянські Музеї повинні стати установами тої передової науки, яка добровільно і радо відкриває всі двері науки молодим силам нашої України і дає їм можливість завоювати вершини науки».

Це ж бо слова нашого любимого найкращого вчителя людства, великого Сталіна.

Товариші! Всі турботи, вся праця співробітників Музею буде спрямована на те, щоб гідно виповнити ті золоті слова. Наша праця для кращої частини нашого народу, для нашої райдужної молоді. Товариші! Дозвольте Літературно-Меморіальний Музей Івана Франка у Львові вважати відкритим.

Франко Петро Іванович.

Львів, 10. X. 1940 року.

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди. – Інв. № 785, «Ор». – Автограф. Рукопис чорним чорнилом. У фондах зберігається також машинопис

цього виступу з правками чорним чорнилом. Сторінки машинопису понищені, відірвано частину тексту.

№ 30

1940 р., жовтня 12. – Підготований до друку допис про відкриття музею

Відкриття Музею Івана Франка

В привітних, святочно прибраних салях Літературно-Меморіального музею Івана Франка – відбулося дня 10 ц.м. торжественне його відкриття. Присутних гостей ок. 50 осіб, а це представники львівських культурних установ і заведень. Святочні сходини отвирає директор музею, син великого письменника – Франко Петро Іванович, словами: – Находимося у хаті, яку поставив Іван Франко, вчений, письменник, півець і борець за краще майбутнє свойого народу. Тут написав свої найкращі твори. Тут спочило на віки його палке, непогамоване серце… «Працюю не з сентиментальності, а з почуття собачого обов'язку» – говорить Франко про себе самого. Цілим своїм життям, проведеним у безнастанній борбі з темнотою, безграмотністю, визиском, що грозили затопити робучий нарід давної Галичини, доводить Франко правду цих простих та цінних слів.

Праця від початку до кінця – ось девіз цілого життя невтомного борця.

Співробітники Музею намітили, опрацювали і дальше працюють над численними працями, що мають на меті відсвітлити умовини серед яких працював письменник. Ми знаємо, що нашим обов'язком допомогти школам в вихованні молодого покоління. Зобовязуємося перевести в життя слова нашого любимого, найкращого вчителя люства, Великого Сталіна: «Радянські Музеї повинні стати установами тої передової науки, яка добровільно і радо відкриває

всі двері науки молодим силам нашої України і дає їм можливість завоювати вершини науки».

Далі промовляє представник Обл. Відд. Нар. Освіти тов. Константінов. «Зараз, коли инші держави руйнуються культурно – наша Країна війни не знає, кожного дня збогачується новими культурними здобутками. Музей мусить стати школою для нашого покоління та вказувати йому дорогу, як жити, працювати і боротися. Передаю привіт цілому колективові, співробітникам і директорові та бажаю, щоби їх творча праця пролинула народні маси усего Радянського Союза».

Від Львівського Університету ім. Івана Франка передав привіт академік Студинський: «Передаю привіт Музеєви, співробітникам і директорови і всім гостям від цього Університету, де Франко вчився, відки пішов до тюрми, де здобув степень доцента. Незабаром стане його пам'ятник перед львівським університетом та появиться повне, 25 томове видання його творів, а також переклади цих творів на всі мови народів, що живуть в Радянському Союзі. Шлю бажання, щоби Радянська Влада взяла під свою могутню опіку і цю установу, а тоді Іван Франко стане письменником цілого Радянського Союзу».

Проф. Мельник промовляє від Клюбу письменників. «Переживаємо великий день, день відкриття Музею письменника, котрий дав імпульс до кращого життя – поєднав думки вел. України, Галицьких земель, Буковини в тім напрямі, аби дожити нинішніх хвилин. Но сам цього не дочекався. І нині ми можемо витати відкриття Музею в його власному домі – вдячні за опіку Радянському Урядові».

Від Інституту Рад. Літератури говорить Проф. Тершаковець: «З великим зворушенням переступаю поріг цього дому, до якого приходив тоді, коли витав нас сам Великий Каменяр, а ми шукали у нього поради, чули милий голос, бачили добрі, ясні очі та милу усмішку. Бажаю якнайкращих успіхів в праці».

Від філіалу бібліотеки Академії Наук передає привіт Дир. Дорошенко: «Вітаю музей великого Каменяра Зах. Областей України, котрий працював в нашій установі і передав їй цілу свою бібліотеку. Завдяки Радянській Владі маємо змогу побачити цю нову, культурну установу і за це шлемо велику подяку Урядові і Любимому Вождові тов. Сталіну».

Слідували ще дві декламації, а то: «Каменярі» Івана Франка у виконанні учениці Драм-студії тов. Аллєрштайн, та студента Інституту Радянської Торгівлі тов. Г. Березовського, котрий виголосив вірш п.н. «Співцеві Боротьби» – та хорові точки хору Університету ім. Івана Франка.

Свято закінчене. Розходяться. Завершене ще одно величаве діло – відкрита нова культурна установа. Колектив співробітників доложить всіх зусиль, щоб ця нова установа сповнила своє велике завдання та причинилася до нових перемог комунізму.

Львів, 12 жовтня 1940 р.

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди. – Машинопис з позначками і підкресленнями чорним та червоним олівцями. На кожній сторінці червона прямокутна печатка архіву музею. Над початком тексту, від середини сторінки, ближче до верхнього правого кутка – напис чорним чорнилом: «Копія».

№ 31

1940 р., жовтня 14. – Протокол № 10 наради співробітників музею

Протокол ч.10 наради співробітників Музею з дня 14 жовтня 1940 р.

На засіданні були приявні: директор, пом. Директора, наукові робітники і екскурсоводи. Протоколувала тов. М.М. Костирка.

1. Тов. директор відчитав листи, які прийшли до Музею. Тов. Струтинська і тов. Радловська мають на них відповісти. Музей Панаса Мирного в Полтаві просить о пам'ятки літературні Панаса Мирного. Ту справу передаємо Філіалові Академії Наук, з тим, що допильнуємо.

2. Тов. Радловська пішле до Н.К.О експозиційний план.

3. Тов. Струтинська відповість на лист тов. Просяника і пішле статтю Івана Франка «Максим Горкий».

4. Треба опрацювати тему «Драматичні студії Івана Франка». Матеріалу до того знайдеться в Літературно – науковому Віснику. Вісник закупиться в гром. Дорошенка. Справою тою займеться тов. Струтинська.

5. Надійшли від Тараса Івановича Франка – Спомини про Івана Франка. За ту працю треба Т.І.Ф. післати гонорар, а заразом список наукових праць в Музею, може котрусь з них опрацює.

6. Тов. Струтинська поговорить в клубі письменників з тов. Десняком, чи іншим, щоб відновити права наслідства авторства.

7. Тов. Скоморовська має виписати, які числа «Вільної України» бракують в газетах музею.

На тім засідання закінчено, а слідуюче відбудеться при кінці цего тижня.

Франко.

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 3. – Арк. 13.

№ 32

1940 р., жовтня 18. – Стаття Медяника Д. С. «В музеї Ів. Франка»

В музеї Ів. Франка

Був чудовий осінній ранок. Швидко мчав трамвай між зеленими деревами вулиці. В небі світило лагідне ясне сонечко, бриніла пісня радісного життя. На душі було весело. Який чудовий ранок!

В трамваї жваво вели розмову молоді юнаки – це студенти університету їхали відвідати музей великого українського письменника-каменяра Івана Франка. Всім було цікаво, де жила і працювала ця чудова людина. Раптом трамвай зупиняється. Молоді юнаки зійшли і, пройшовши кілька кроків понад брамою побачили, як красувалась проти сонця вивіска: «Історичний музей Ів. Франка». За парканом виднілись зелені дерева, а на підвищеному місці стоїть чепурний будинок. До нього веде вузенька хвіртка, де вхід піднімається вгору по кам'яних сходах. Підходили до ганку. Звідти добре виднівся гарний зелений двір з безліччю квітів. Побачивши студентів, назустріч їм виходить маленька стара жінка. Привітались.

– Де можна дістати дозвіл зайти до музею Івана Франка? – запитала одна студентка, нетерплячо ждучи хвилину входу.

– Дозволу ні в кого не потрібно брати, тут вхід всім вільний, – і зупинилась. Забігали маленькі очі, затрусились губи. З обличчя було помітно що вона хоче щось сказати і мозок цієї пожилої жінки напружено працював. – Отже, підемо разом, я можу дещо розповісти вам, про Франка: добре його знаю.

Помалу йшла збоку юнаків. Великі зморшки на постарілому обличчі, глибоко запалі очі, пушок сивого волосся, що виднілося спід хустки, маленькі худі руки, – все це показувало її супутникам, що перед ними людина багатолітня, яка, мабуть, не що вже не може працювати, а й ходити їй важко.

Заходять в галерею. Ліворуч висить портрет письменника, біля вікна столик з записками відвідувачів. В першій кімнаті посідали, і старенька жінка почала говорити:

– Отут прожив свої останні 14 років Франко. Він сам допомагав будувати цей будинок, носив цеглу і глину. Тепер сюди приходить безліч відвідувачів, щоб подивитись, як жив скромний письменник.

Недавно був у музеї академік Кримський і другі молоді письменники.

Потім показувала на вітрині перші вірші молодого письменника, друковані в журналі «Друг» під псевдонімом Джеджалик, газету «Робітник», яку редагував сам письменник, його книги. Тут і драматичний твір «Учитель» і «Нариси історії українсько-російської літератури», і багато інших дорогих історичних пам'яток, зібраних в цьому кабінеті.

– На стінах багато портретів письменників, серед них один, де з Франком сфотографована жінка і два хлопці.

Це його дружина з синами, Ольга Хоружинська, тобто – і, глянувши на трохи здивованих юнаків, продовжувала: – Так, я дружина письменника. Добре пам'ятається, як, стомлений роботою, він завжди просив мене, щоб грати на роялі. Як він любив музику! Я грала на роялі кожен рядок його вірша, потім слухала, що було написане нового. Особливо любила поеми «Каменярі» і «Мойсей», яку Франко прочитав, коли ми перебували в Ольги Кобилянської.

В другій кімнаті насамперед кинулось в очі багато листів, надісланих йому в день 40-літнього ювілею, багато письменників та вчителів. Посередині кімнати – стіл, за яким героїчна людина 10 років працювала в редакції «Львівський Курєр», поруч – вітрина радикальної літератури, яку вона сама друкувала.

В слідкуючій кімнаті висить карта подорожі Франка: Нагуєвичі, Краків, Вена, Прага, Рим, Мілан, Софія, Одеса, Київ, нарешті Львів. Тут же мальовнича природа Гуцуль-

щини, яку вздовж і поперек не раз пройшов автор «Борислава сміється».

Письменник добре знав і дуже любив Гуцульщину, зелені води бистрого Черемоша, темні ліси і чудові околиці с. Жаб'є. Любив він і рибну ловлю. Робив сам сітки, якими потім рибу ловив. Не відказувався гарними днями і від збирання грибів.

В останню кімнату Ольга Хоружинська не зайшла разом з студентами, зсилаючись на втому. Це була кімната траурних вінків письменника, посмертна маска і модель надгробного пам'ятника, на Личаківському цвинтарі, вироблені з гіпсу, проекти пам'ятників йому. На столі лежить дрібок землі з рідного села Нагуєвичі.

Добре ознайомившись з музеєм, повертались студенти додому. В галереї зустріли Ольгу Хоружинську. По її просьбі деякі з них ще продекламували вірші Франка («Каменярі», «На суді»). Потім Ольга розповіла, як в неї виховався схил до російської літератури, що знає на пам'ять Пушкіна, Лермонтова і т. д.

Особливо залишились в пам'яті молодих людей слова, які почули перед відходом з музею:

Наша ціль – людське щастя і воля,
Розум владний без віри основ
І братерство велике, всесвітнє
Вільна праця і вільна любов!

Так заговорила Ольга Хоружинська словами знаменитого письменника-каменяра. Все, чого нетерпляче жав Франко, вона бачила наглядно. «Яка радість, що ми живемо однією сім'єю в такій прекрасній, квітучій країні Рад!»

Щасливі повертались студенти; всі були задоволені екскурсією.

Медяник Д.С.
18.X.1940 р., м. Городок.

Друк: газета «Зоря» (Городок, Львівської обл.). – 1940. – 25 жовтня.

№ 33

1940 р., жовтня 26. – Протокол № 12 наради співробітників музею

Протокол ч.12 наради співробітників Музею Івана Франка з дня 26.X.1940 року

Дня 26.X.1940 року відбулося засідання співробітників Музею. На засіданні були присутні: директор, пом. Директора, наукові робітники, екскурсоводи і секретарка.

Науковий робітник тов. Струтинська подала намічені наукові праці Музею:

1. Варстат праці Івана Франка

Бібліотека, приятелі і знайомі, особисті спостереження, фантазія, вплив чужої літератури

2. Соціалізм у творах Івана Франка

Маркс у перекладі Івана Франка, антирелігійні погляди Івана Франка

3. Франко-белетрист.

Поезія, проза, драма, дитяча література.

4. Філософія і наука.

Філософія, біблійна критика, життєписи, етнографія, вплив Франка на розвиток української, літературної мови.

5. Франко-публіцист

Початки публіцистичної праці – «В наймах у сусідів».

Співробітництво Івана Франка в заграничній пресі.

Франко – редактор «Життя і слова»

Франко і «Літературно-науковий Вісник»

Дрібні бібліотеки Івана Франка.

6. Іван Франко і інші письменники:

Шевченко, Коцюбинський, Леся Українка, П. Мирний, Федькович, Черемшина, Кобилянська, Кобринська, Стефаник, П. Грабовський.

7. Іван Франко і політичні угрупування та партії:

Франко і народовці

Франко і москвофіли
Франко і «Нова ера»
Франко і радикали
8. Франко в народній творчості
Побут і усна словесність
Прояви культу і впливу Івана Франка
9. Суспільні верстви в творах Івана Франка
Робітники, селяни, інтелігенція.
10. Герої в творах Івана Франка
11. Біографія Івана Франка
12. Іван Франко і сучасність.

Опісля відбулась дискусія і намічено ще ось такі теми:
1. Як виглядала бібліотека Івана Франка
2. Соціально-політична література Івана Франка
3. Маркс у перекладі Івана Франка
4. Подорожі Івана Франка
5. Золоті слова Івана Франка
6. Антирелігійні погляди в творах Івана Франка
7. Франко в поезії
8. Франко в драмі
9. Франко в науці
10. Франко в публіцистиці
11.Франко в перекладах
12. Франко – етнограф
13. Франко – гуморист
14. Франко в дитячій літературі
15. Франко і Шевченко
16. Франко і Коцюбинський
17. Франко і Драгоманов
18. Франко і Павлик
19.Франко і народовці
20. Франко і «Нова ера»
21. Франко і москвофіли
22. Франко і російська література

23. Франко про А. Міцкевича
24. Франко – полеміст
25. Франко і радикали
26. Франко в народній творчості
27. Франко і сучасність
28. Робітничий рух у писаннях Івана Франка
29. Герої творів Івана Франка у справжньому житті
30. Франковий реалізм і реалізм соціалістичний
31. Їда і напитки в творах Івана Франка
32. Одежа в творах Івана Франка
33. Переклад Івана Вишенського, та порівняння з оригіналом.

Праці біографічні.

34. Нагуєвичі – колиска Івана Франка
35. Дрогобич – шкільні роки Івана Франка
36. Товариші і вчителі Івана Франка
37. Львів – «Академіческій кружок» і «Друг»
38. Звязки з Драгомановим і перший арешт.
39. Від першого до другого арешту
40. «Громадський друг», «Дзвін», «Молот», газета «[*назву пропущено у першоджерелі.*]»

Праця в в робітничих гуртках

Катехизм соціалізму, переклад Маркса

Програма польських і руських соціалістів Галичини

41. Іван Франко і Ольга Рошкевич
42. «Ненатуральний» шлюб Івана Франка з народовцями 1882-1887рр.
43. «В наймах у сусідів»
44. Франко в добі реалізму з українським і польським суспільством, і його полемічні писання з того часу
45. Франко в радикальній партії
46. Кандидування Івана Франка до сойму й парламенту
47. Франкова участь в журналі «Народ»
48. Франко як редактор «Життя і слова»
49. Франко – редактор «Літературно-наукового вісника»

50. Франко в себе дома
51. Франкова праця в НТШ
52. Мої взаємини з Франком
53. Спогади про Івана Франка

Відтак відбулася дискусія над деякими науковими працями і засідання закінчено.

Франко

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 3. – Арк. 15 – 16.

№ 34

1940 р., жовтня 26. – Допис «Літературний вечір в музею І. Франка»

Літературний вечір в музею І. Франка

Молодь середніх та вищих шкіл з інтересом вислухала 26 / 10 в робочому кабінеті музею Івана Франка вступньо-го слова директора Музею, в якому він подав генезу поеми І. Вишенський та зроблений ним переклад поеми на польську мову. В дискусії, в якій забирали слово молодь і старші, порівнано деякі місця перекладу з оригіналом, стверджено повну доцільність деякої відбіжності від оригіналу в однім місці та антирелігійне загальне наставлення твору, в якім автор візії та екстази пустельника виясню̀є хоробливим виснаженням організму. Директор звернув увагу слухачів на подібности осіб Вишенського, Мойсея і Гуттена в поемі «Гуттене лєцте таге».

Чи в поемі І. Вишенський вповні історичний? Нам не відомо останні хвилини життя того письменника-полєміс-та, що все своє життя – навіть проживаючи на горі Афо-ні, а навіть в пустельній печері – не покидав пера, та раз у раз посилав палкі, непогамовні письма на Русь, скріпля-

ючи український простий нарід у його розпучливій борбі проти полонизації та латинізації. Ми бачимо в поемі всю велич того характеру, що показується найсильніше в хвилину здавалосьби слабости І. Вишенського, коли перемагає не любов до Бога, виплоду хоробливої уяви, а до рідного краю та свого народу, катованого польською шляхтою та знавістнілими служками Льойолі.

Молодь що при цій нагоді оглянула музей, задоволена розійшлася та просила співробітників музею загостити в їх школи, де такі реферати моглиби зєднати більше число слухачів. В Музеї поміщається усього пядесять слухачів.

Львів, 26 / X 1940 р.

О.М. Франко.

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди. – Група «Ор», №778. – Автограф. Рукопис Петра Франка чорним чорнилом, датований 27 / X. 1940 р. Підписано автора – «О. М. Франко». У фондах зберігся також машинопис допису з правками чорним чорнилом. Кінцеві дата і підпис автора проставлені чорним чорнилом.

№ 35

1940 р., жовтня 27. – Стаття Петра Франка «Відкриття музею Івана Франка у Львові»

Відкриття музею Івана Франка у Львові

Привітні, святково прибрані зали літературно-меморіального музею Івана Франка у Львові. Саме тут у цьому будинку, жив і творив Іван Франко – видатний учений, письменник, співець і борець за краще майбутнє свого народу. Тут спочило навіки його палке, невгамовне серце…

І згадуються слова поета: «Працюю не з сентиментальності, а з почуття собачого обов'язку». Так говорив Іван Франко про себе і цілим своїм кипучим життям, проведе-

ним у безнастанній боротьбі з темнотою, визиском, попівщиною, що загрожували затопити робочий народ давньої Галичини, довів він правду цих простих і цінних слів.

Ось чому відкриття музею вилилося у велике свято, носило справді урочистий характер.

Вітаючи відкриття музею від Львівського університету ім. Івана Франка, академік Студинський сказав:

– Передаю привіт від університету, де Франко вчився, де здобув ступінь доцента, звідки пішов до тюрми. Незабаром стане його пам'ятник перед Львівським університетом та появиться повне, 25-томове видання його творів, як і переклади цих творів на всі мови народів радянської землі.

Це велика радість. Іван Франко став улюбленим поетом усіх народів нашої країни.

Хвилюючу промову виголосив від колективу інституту радянської літератури професор Тершаковець.

– З великим зворушенням переступаю поріг цього дому, до якого приходив ще тоді, коли вітав нас сам великий Каменяр, а ми шукали у нього поради, чули милий голос, бачили добрі, ясні очі та милу посмішку...

Усі промовці з почуттям великої радості і вдячності називали ім'я великого Сталіна, керівників Радянського уряду, які так невпинно піклуються про щастя народу, про достойне увінчення пам'яті Івана Франка – великого сина українського народу.

В присутності представників трудящих, обласних радянських і партійних організацій та мистецької і наукової громадськості старовинного Львова музей відкрито.

Учениця драматичної студії т. Фінкельштейн прочитала «Каменярі» Івана Франка та студент інституту радянської торгівлі т. Березовський вірш «Співцеві боротьби», написаний проф. Мельником. Виступав також хор університету ім. Івана Франка.

Свято закінчене. Розходяться. Завершене ще одне величезне діло – відкрита нова культурна установа.

Співробітники музею ще з більшим завзяттям працюють над численними матеріалами, що мають на меті якнайповніше висвітлити умови, серед яких творив письменник. Намічено план екскурсій, що мають відвідати музей.

Ми докладемо всіх сил, щоб допомогти нашій молоді, всім трудящим глибоко і досконала ознайомитись, вивчити чудову спадщину поета, його прекрасне життя борця за кращу долю народу.

П.І. Франко

Львів, жовтень 1940 р.

Друк: газета «Чорноморська комуна» (Одеса). – 1940 р. – 27 жовтня.

№ 36

1940 р., жовтня 30. – Протокол № 13 наукової ради музею

Протокол ч. 13 наукової ради в Музею Івана Франка з дня 30.X.1940року

Порядок нарад:

1. Наукові праці Музею, реф. П.І. Франко
2. «Збірник», реф. Струтинська М.В.

Присутні: акад. Колесса, проф. Тершаковець представник Інституту Літератури, проф. Крипякевич, проф. Лукіянович і колектив Музею.

Заслухавши прочитаних директором наукових праць Музею відбулася дискусія:

Проф. Тершаковець: уважає, що намічено всі важніші теми з життя і творчості Івана Франка.

Проф. Крипякевич: наукові праці треба відповідно угрупувати і додати подорожі Івана Франка.

Тов. Струтинська: наукові праці можуть опрацьовувати не тільки працівники Музею, але також треба їх розділити поміж осіб з поза Музею.

Проф. Тершаковець і Крипякевич згодилися написати реферати про життя і творчість Івана Франка і вкоротці подадуть теми.

Тов. Струтинська: проф. Лукіянович зробив дуже гарне інтерв'ю з Михайлиною Рошкевич і тепер опрацьовує тему «Молоді літа Івана Франка».

Директор: пропонує лишити деякий час для осіб, що малиби опрацьовувати намічені теми, для розгляднення тематики, а відтак скликати засідання і вирішити хто яку тему буде опрацьовувати.

2.Збірник.

Тов. Струтинська: «Збірник» Музею, це має бути рівночасно бюлетен, який би знайомив з музеєм, а також будуть подані звіти з праці.

Намічені праці до музейного «Збірника»

1. Як повстав Музей (тов. Кулечко)
2. Святочне відкриття Музею (тов. Радловська)
3. Експозиційний план Музею
4. Організація праці в Музею (тов. Струтинська)
5. Уривок роману «Іван Франко» (Франко П.І.)
6. Спомини про Івана Франка (Франко Тарас Іванович)
7. Франко в Криворівні (проф. Лукіянович)
8. Одна з Франкових чеснот (Іван Труш)
9. Розмова з Михайлиною Рошкевич
10. Інтерв'ю з Чернівець
11. Анегдоти про Івана Франка
12. Характерні уривки з книги глядачів
13. Кантата до слів Івана Франка (ще не друкована)
14. Ілюстрації портретів, фотознімки Криворівні, знімки з присвятами, присвята Павла Грабовського і Кримського
15. На обкладинці барельєф Литвиненка

«Збірник» буде мати 5 аркушів.

Проф. Крипякевич: тематика дуже вичерпна, тільки щоби «Збірник» не був завеликий, каже повинен бути ілюстрований.

Проф. Колесса: обіцяв дати до Збірника кілька улюблених пісень Івана Франка.

Засідання закінчено.

Франко

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 3. – Арк. 17 – 18.

№ 37

1940 р., листопада 3. – Протокол № 15 наради співробітників музею

Протокол ч. 15 наради співробітників Музею з дня 3. XI. 1940 року

Дня 3. XI. 1940 року відбулося засідання співробітників Музею. Присутні Директор, пом. Директора, наукові робітники, екскурсоводи і секретарка.

Порядок нарад:

1. Екскурсія до Дрогобича і Нагуєвич.
2. Екскурсія до Черновець.

До Нагуєвич виїде експедиція зложена з наукового робітника тов. Кулечка і бухгалтера тов. Павлівського.

В Нагуєвичах закупити кузню і хату і привезти до Львова.

Поробити знімки Нагуєвич, Дрогобича, Борислава і околиці. Знимок може бути понад 200, на кожній з них мусить бути зазначена місцевість, дата і хто зробив.

В Нагуєвичах зробити знімку загального виду села, людей, весілля, похорону і т.п.

В справі знімок і авта звернутися до Обласного Виконкому, до тов. Трача, який поможе нам в цій справі.

Закупити кліші потрібні до дроблення знімок.

Зробити знімки Нагуєвич, Ясениці Сільної, Дрогобича, Бориславa, Губич, Унятич і околиці.

Закупити кузню, знаряддя ковальське і хатне приладдя та привезти це до Музею.

Записувати від селян коломий, пісні, приповідки і т.п.

Уложити письмо до місцевого НКВД, відносно документів перебраних від сільради і священика.

Закупити полотно і давати селянам в заміну за вишивки і народні одяги.

Закупити для рідні Франка одяг і черевики.

Зробити план села з назвою кожної частини і записати історію з ними зв'язану.

Експедиція має взяти зі собою цукор, свічки, тютюн і полотно.

Виготовити командировки для тов. Кулечка і Павлівського.

II

До Черновець виїде експедиція зложена з наукового робітника тов. Радловської і пом. Директора тов. Франко О.Ф.

Зробити знімку хати, де мешкав І. Франко в Смаль-Стоцького.

Привезти портрет Івана Франка.

Зробити в Чернівцях два доклади на теми «Бориславський басейн у творах Івана Франка» і «Франко і соціалізм».

З бібліотек в Чернівцях вибрати всі твори Франка, а їм в заміну дати видання.

Експедиція до Чернівець виїде за кілька днів.

На цім засідання закінчено.

Франко

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 3. – Арк. 20 -21.

№ 38

1940 р., листопада 1. – Список музейних експонатів на 1 листопада 1940 року

Список музейних експонатів на 1 листопада 1940 р.

Дата	Інв. №	Назва експонатів	кіль-кість	Ціна	Кіль-кість		Сума	
31.III	1	Вишиваний обрус	2	180	-	1	180	
	2-9	Гуцульські чільця	4	15	-	8	120	
30.IV	10	Гуцульські коробка	4	45	-	1	45	-
	11	Гуцульський альбом	2	65	-	1	65	-
	12	Гуцульський ніж	4	15	-	1	15	-
	13	Гуцульська лінійка	4	15	-	1	15	-
	14 -16	Гуцульські тарілки	4	20	-	3	60	-
		Види до габлоток		-	30	12	3	60
		Види до габлоток н. інвентар. 29-34		-	39	15	5	80
	17	Гуцульська файка	4	40	-	1	40	-
	18	Гуцульські коралі	4	80	-	1	80	-
	19	Гуцульська бранзолета	4	80	-	1	80	-
		Види Львова, до габлоток н. інв. 29-34		1	-	7	7	-
	20	Портрет Вомелі	3	100	-	1	100	-
24.VI	21	Девіз пам'ятника Франка 26 х18 х25	6	200	-	1	200	-
	22	Девіз пам'ятника Франка 57 х 67 х 100	6	300	-	1	300	-
	23-24	Гіпсовий відлив пам'ятника 170 х 85 х 170	6	600	-	2	1200	-
	25	Бюст Франка 90 х 70 х 45	3	800	-	1	800	-

9.VI	26	Альбом на витинки з газет	5	25	-	1	25	-
	27	Портрет Франка – Труша	2	1000	-	1	1000	-
	-	Знимки приятелів Франка		4	31	8	34	50
	28	Карта подорожей	4		1038	55		
	29	Стін. габлотка 10 карток	4	15	36	1	15	36
	30	Стін. габлотка 14 карток	4	15	36	1	15	36
	31	Стін. габлотка 8 карток	4	15	36	1	15	36
	32	Стін. габлотка 9 карток	4	15	35	1	15	35
	33	Стін. габлотка 10 карток	4	15	35	1	15	35
	34	Стін. габлотка 12 карток	4	15	35	1	15	35
14.VIII	-	Знимки Тараса Франка в рухан.		2	-	1	2	-
14.VIII	-	Знимка Петра Франка в рухан.		2	-	1	2	-
14.VIII	-	Знимка рідні Франка в рухан		3	56	8	28	50
14.VIII	-	Знимка Петра Франка		3	30	1	3	30″
20.VIII	-	Франко в захисті		4	60	1	4	60
31.VIII	35	Габлота з посмертною маскою – Конопка		60	-	1	60	-
	36	Конопка – габлота з радик. Бібліот.	3	60	-	1	60	-
	37	1 портрет Леніна в рамах		15	-	1	15	-
	38	1 портрет Сталіна в рамах		15	-	1	15	-

	39	1 портрет Леніна без рам		7	50	1	7	50
	40	Гордійчук вишивка	4	30	-	1	30	-
	41	Дереворит Мойсея		150	-	1	150	-
	-	Рама до дереворитy Мойсея		23	60	1	23	60
	42	Бюст Леніна	1	37	50	1	37	50
	43	Бюст Сталіна	1	37	50	1	37	50
	44	Криворівня в рамах	4	18	20	1	18	20
	45	Франко в Криворівні – в рамах	4	18	20	1	18	20
	46	Образ 25л. ювілею в рам. З 1898 р.		4	70	1	4	70
	-	Відбитка рукописів Франка до н. інв. 52 і 119-122-123		2	50	37	92	50
	-	Побільшені знимки Франка		4	-	5	20	-
	-	Побільшені листи Франка до н. інв. 52, 119 – 122 – 123		3	-	4	12	-
	-	Знимки особистих документів свідоцтва, метрика		9	-	8	72	-
		Свідоцтва, метрика до н. інв. 52		6	-	1	6	-
	47	Фото Франка-молодий	2	10	-	1	10	-
	48	Фото Франка на катафальку	6	10	-	1	10	-
22. X	49-51	Альбоми на витинки з газет		20	-	3	60	-
30. X	52	Конопка-габльотка з особистими документами Франка в кімнаті н. 2		60	-	1	60	-

9. X	53	Литвиненко – барельєф Франка		250	-	1	250	-
Одержано безплатно з Етнографічного Музею у Львові								
	54	Бібліотечна поличка з політ. бібліотеки (в депозиті від рідн. Франка)	1					
	55	Молоти	2					
	56	Погруддя Івана Франка	1					
	57	лозунги	3					
	58	Бібліотечна шафа твор. І. Франка	1					
	59	Бібліотечна шафа твор. І.Франка	1					
	60	Фотель Івана Франка	1					
	61	Бюрко Івана Франка	1					
	62	Портфель Івана Франка дарований студ. молоддю на 25-літній ювілей	1					
	63	Каламар Івана Франка	1					
	64	Бібуляр Івана Франка	1					
	65	Портрет-літограф Франка	1					
	66	Образ – види – Труша	1					
	67	Образ – види- Труша	1					
	68	Образ – види – Труша	1					
	69	Образ – види – Труша	1					

	70	Образ – види – Труша	1					
	71	Образ – види – Труша	1					
	72	Портрет невідомої жінки	1					
	73	Фото дому, Понінського, 4	1					
	74	Фото дому, де жив Франко 1870-1880	1					
	75	Фото дому, де жив Франко 1895-1902	1					
	76	Радикальна бібліот. в габл. н. 36, куплене частинно в родини П.І. Франка	1					
	77	Знимки Франка в тов. радикалів	9					
	78	Знимки Франка серед студентів	1					
	79	Знимки Франка в редакції Курієра	1					
	80	Знимки Каспровича	1					
	81	Знимки Крушельницької	1					
	82	Знимки Овчарського	1					
	83	Знимки приятелів і знайомих	42					
	84	Рибацька сітка велика	1					
	85	Рибацька сітка мала	1					
	86	Фляшочки з мотилями	3					
	87	Фляшочки з засушеним вужем	1					
	88 – 91	Образи риб з кімнати Франка	4					

	92	Канапа з кімнати Франка	1					
	93	Лавровий вінець – дар Сокола	1					
	94	Лавровий вінець дар студентів на ювіл. в 1913 р.	1					
	95	Портрет І. Франка літогр.	1					
	96	Портрет І. Франка менший	1					
	97	Портрет І. Франка менший	1					
	98	Портрет І. Франка в танці	1					
	99	Знимка серед студентів 1913	1					
	100	Знимка серед студентів в Чернівцях	1					
	101	Знимка в групі курсу укр. мови	1					
	102	Проект пам'ятника Франка-Литвиненка	1					
	103	Проект пам'ятника Франка «Мойсей»	1					
	104	Ріг обильности	1					
	105	Проект пам'ятника з каменя	1					
	106	Проект пам'ятника з каменя	1					
	107	Проект пам'ятника з пластеліни	1					
	108	Проект пам'ятника різаний з дерева	1					
	109	Лавровий вінець на похорон від УСВ	1					

	110	Лавровий вінець на похорон Яворів	1					
	111	Лавровий вінець на похорон з Бориславa	1					
	112	Чаша з землею з Нагуєвич 1933	1					
	113	Посмертна маска в габлотці н.35	1					
	114	Клепсидра Н.Т.Ш.	1					
	115-118	Знимки з похорону	4					
Габлоти, дар клубу письменників призначені на перехования рукописів								
	119	Стояча габлота з рукописами фотокопіями листів Франка	1					
	120	Стояча габлота твори Франка	1					
	121	Стояча габлота з рукописами Франка	1					
	122	Стояча габлота з рукописами Франка	1					
	123	Стояча габлота твори Франка	1					
	124, 125	Стояча габлота муз. твори Франка	1					
	126	Вінець від колект. теат. І. Франка	1					
	127	Вінець від клубу письменників	1					
	128	Вінець від філіалу Академії Наук	1					
	129-130	Гуцульські дзьобенки дар	2					

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Інв. № 1145 «Ор».

№ 39

1940 р., листопада 16. – Допис «Літературний вечір в музею Івана Франка», підготований до друку

Літературний вечір в музею Івана Франка

В суботу 16. XI. відбулася в Музею чергова вечірка. Зачитано перший розділ повісті «Іван Франко». Вечірку розпочав директор музею, подаючи в коротких словах генезу та програму повісті, з якої написані вже чотири розділи.

Повість має на меті зобразити життя Івана Франка від початку до максимального розвитку, до хвилі написання «Мойсея». Окруження ранніх літ письменника положило могутнє, незатерте враження на все пізніше життя, на цілу творчість поета. Нагуєвичам описові села, його історії, людям, звичаям та обичаям, спеціальним різницям у структурі села, де була викопана така глубока пропасть поміж багачами та бідними, поміж «шляхтою» і «хлопами» посвячена значна частина повісті. До Нагуєвич часто вертався письменник у найващі хвилини життя. Пізніше завжди непереможно тягнуло поета в рідні сторони. Використовував усяку на це можливість. Хоч самому не переливалося, помагав своїм як міг. В Нагуєвичах народився третій син Івана Франка. Туди приїздив 1910 року на вакації, яких не добув до кінця.

Особливе враження на молодого Франка зробило довкілля села Нагуєвич: оба величезні ліси: Панчужна і Радичів та не так висока як стрімка гора Діл, поросла густим лісом. Діл! Це чарівний осідок усього таємничого: відьом, мавок, чортів, Бескидського Діда, велитнів, що рубають ліси та витягають градові хмари. А будова тої гори дійсно дивна. Гора зложена з кварцю, геть потрісканого, наче горотвірні сили при підніманні гори поторощили суцільну скелю на дрібнесеньків частинки, зліплені пізніше натиском тільки незначно. Коли взяти в руку навіть велику каменюку з Ділу

вона в руках, а ще краще вдарена розсипається на малі кусники, з яких навіть красила зробити не можна. А хмари, що йдуть з заходу і несуть за собою оживляючі дощі ніяк неможуть перейти поза діл. Ця гора їх затримує так, начеб мала в своїм ложі велитенський магніт. В літі 1910 року я кілька разів бачив дощі над Ділом, але до села, на його спалені засухою ниви не впала ані каплина життєдайного дощу. Не помогли навіть процесії, які провади місцевий піп, очевидно за добру плату.

А люде ? Бідняки та багачі, перших багато, других жмінка, кількох «шляхтичів», що все любили трохи з панська одягнутися, добре з'їсти та що краще випити і верховодити на забавах. Скорі до бійки і всякої звади, славні процесовичі, що ворогові – а всі бідняки їх вороги – не попустив би за крейцар. Малоземельні бідняки, що пухнуть з голоду в перднівок на лободі і кваску та пів гнилій картоплі і кидаються «світами» в пошукуванні шматка хліба. А Бориславські бараби, розпиті, незорганізовані, ладні на що будь на головництво. Ось звідки взялася повість Івана Франка «Петрії і Довбущуки», в яку автор по мистецьки вплів народні перекази про Довбуша та опришків. Чи мало творів Івана Франка звязані генетично з Нагуєвичами, Дрогобичем та Бориславом, головно бориславські романи та оповідання.

В жвавій дискусії брали участь кількох гостей, підносячи деякі заміти, вишукуючи добрі сторони – як кольорит, мову, описи подій та людей і недостачі. Дир. Лукіянович звернув увагу на нельогічність у назві коваля Якова: а саме, чому селяне називали його «Яць», що повинно би походити від «Яцентій», а ніяк від «Яків», і чому є в повісті кілька невиясненних місць. У відповіді зазначено, що в селах імена деколи міцно перекручують не числячись з логікою пр. «Гонопко» з Онуфрія, Філіпка з Агрипіни (Горнихи), Тацька з Марії, Івга є з Євдокії і т.д.

А дальше в повісті, як і в драмі передчасні виясненння тільки плопсували би враження, зменшуючи зацікавлення читача.

Наводимо два місця з першого розділу:

Хати села довгою стрічкою тяглися попри гостинець зі сходу на захід. Гостинець збігав з невеличкого горбика, званого Горою, біг рівненько через село та пропадав прямо в Ділі. Наліво, коло самої церкви, повертав до Ясениці Сільної, бо лежала поміж такими самими горбами, серед яких розкинулися Нагуєвичі. Хат ясничан, з того місця, де стояла дівчина, видно не було. У сонячній тиші хати Нагуєвич наче дрімали. Де-не-де кучерявився тонесенький димок, знак, що там хазяйки пораються біля печей. Здовж гостинця хилилися крислаті верби, задумані, наче дівчата перед танком, що не сміють піднести голівки та глянути в очі своїм хлопцям. Поза гостинцем річка крутою змійкою перебігала серед пасовиськ і лук, де паслася худоба. Очі дівчини відшукали свою красулю, що спокійно стояла, румигаючи. Вона вже напаслася і їй в спеку навіть не хотілося рухатись. А дальше, пестрими цятками лежали нивки пшениці, капусти, конопель, жита, ясною зеленню відбивала свіжа отава. Розпечене повітря майоріло та, наче серпанком, притмарювало залитий сонцем вид. Блакитне небо, ярке сонце, гори, ліси – все те недовго захоплювало дівчину. «Гей, гей, які гарні Нагуєвичі, ще кращі, ніж наша Ясениця, а як багато тут бід та журби. До Ясениці близенько, – снувалася гадка, – та серце не тягне мене туди».

Дорогою прокопотів драбинястий віз, запряжений парою міцних коней. «О, Хом'як ще раз по снопи поїхав. Ба, добре то богачеви кіньми їздити. А як я торік натомилася, коли до Самбора через Уріж ходила». Віз зникав поміж вербами і вже не видно було, чи повертав куди, бо дорога вела просто в діл і там наче губилася у нутрі гори. Як псотливі школярі в клясі, що пускають учителеві дзеркало в очі, розблиснула річечка. Уліті переступити можна, але по

дощах навесну і в осени ця малесенька річечка набирала води так, що й до кладки тут поза дорогою сягала. Дівчина посміхнулася. У річці стояв пастушок з дешевим козликом у правій, а вербовим прутиком у лівій руці, та майстрував сопілку. Вістря ножика раз по раз миготіло у промінних сонця, хлопчик простягнувся і постукував прутиком об кладку. Це на те, щоби кора відстала ліпше від дерева, бо тоді легко її зняти. Хлопчик вирізав з того самого прутика маленьку затичку, прорізав півокруглий отвір, поплював і заграв на сопілці. Нескладні звуки долітали дівчині до слуху, але гра їй не подобалася. Мабудь, і хлопчикові, що чвіркнув крізь зуби і луснув сопілкою до кладки. Сопілка розломилася і хлопчик шпурнув її, вийшов на берег і щосили закричав:

–Агов, Краса! Куди? А вирвало би тє!

На той крик вийшов з хати Репяк Михалків та й гукнув ще сильніше:

–Якого люципера кричиш? Побіжи за коровою, бо як ті злущу, то ані ногов не дригнеш!

Наляканий хлопець побіг, що аж закурилося. В бігу боязко оглядався, хоча за ним ніхто не гнав. Ще недавно той самий Репяк так зрізав пастухові плечі ременем, що її тітка, перша знахарка в селі, – цілий тиждень мусіла йому до плечей прикладати зілля бабки, щоб рани скорше гоїлися. Тепер хлопець мав великого пуда.

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди. – Машинопис з правками чорним чорнилом. Над початком тексту вгорі сторінки ближче до лівого верхнього кутика напис фіолетовим чорнилом: «Ольга Федорівна Франко». Ближче до правого верхнього кута сторінки два прямокутні штампи (чорний і червоний) архіву музею.

№ 40

1940 р., листопада 27. – Протокол № 16 наради співробітників музею

Протокол ч. 16 наради співробітників Музею Івана Франка з дня 27. XI. 1940 року

Дня 27. XI. 1940 року відбулося засідання співробітників Музею. Присутні були: директор, пом. Директора, наукові робітники, екскурсоводи і секретарка.

1. Директор намітив один гарний епідяскоп, який можна би купити для Музею.

2. Тов. Дутка огляне епідяскопи на базі в пасажі Гавсмана.

3. Вирішено переказати в банку гроші за вугіль і дерево закуплене для музею

5. Написати письмо до «Міськфінвідділу» з проханням переказати до Черновець 6000 карб. на затуплення портрету Івана Франка, а до Нагуєвич 2000 на затуплення матеріалів з Іваном Франком, або його родинною місцевостю.

6. Порозумітися з «Водоканал трестом» кілько буде коштувати направа каналізації Музею і розпочати роботу.

7. Академик Возняк виготовить статтю до музейного «Збірника» під заголовком «Франкові переклади в Шевченка».

8. Письменник Рильський напише до «Збірника» вірш.

9. До 29. XI. зібрати всі матеріали приготовані до Збірника і дати директорові до перегляду.

10. До Збірника дати також фінансове справоздання і справоздання з бібліотеки.

11. Перед кожною більш екскурсією відчитається короткий реферат, щоби познайомити відвідувачів з життям і творчістю Івана Франка.

12. Реферат для діточих екскурсій виготовить тов. Радловська, а для екскурсій старших, тов. Кулечко.

13. Вирішено: до Нагуєвич поїде тов. Кулечко і тов. Павлівський в цілях збирання матеріалів зв'язаних з Іваном Франком.

На цім засідання закінчено.

Франко.

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 3. – Арк. 22.

№ 41

1940 р., грудня 4. – Наказ № 30 по музею

Приказ № 30 з дня 4.XII.940 р.

Дня 5.XII. 1940 р. виїде до Дрогобича наукова експедиція зложена з наукового робітника тов. Кулечка Ф.Г. і бухгалтера тов. Павлівського О.Н. в цілях зроблення знімок з родинної місцевости Івана Франка і збирання матеріалів зв'язаних з Іваном Франком або його родинною місцевостю.

Франко

Струтинська

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 2. – Арк.10 – 11.

№ 42

1940 р., грудня 7. – Допис «Літературний вечір в музею Івана Франка»

Літературний вечір в музею Івана Франка
Львів, 7. XII. 1940 р.

Зачитано повість Івана Франка «Захар Беркут» в перекладі на російську мову Петра Івановича Франка.

Ця повість для молоді написана 1882 р. в Нагуєвичах, а надрукована 1883 р. в журналі «Зоря». Написав її молодий письменник, що мав тоді 26 літ. Ця повість цікава з кількох оглядів. Франко ще ніяк не забув свойого другого арешту 1880 р. та всіх наслідків його. Не забув цього як від нього відверталися т.зв. «Чільні» громадяне, як від соціаліста, що намагається вчиняти криваві перевороти щоби запровадити новий лад, лад в якім нема панів і генералів і жандармів. Франко після тюрми, що його, а викликала[1] в дійсности здоровий та розумний спротив, мусів проживати деякий час в рідних Нагуєвичах, дрогобичського повіту. Повість «Захар Беркут» являється почасти відповіддю письменника, чи всі безглуздні наклепи тодішньої інтелігенції, представником якої у повісті являється саме Тугар Вовк, гордий, зарозумілий, годен у кожний мент піти туди, де бачить свій власний, та свій класовий інтерес, – інтерес навіть в обійми ворогів Монголів, коби вони тільки хотіли приборкати могутню стихію народ, щоби могли легче над ним панувати. І дарма, що Тугар Вовк уважав Монголів як тимчасовий, перехідний засіб. Він поповнив ганебний вчинок, на який відповідь – смерть, смерть із руки громади, якої представником являється Захар Беркут, та його помічник, молодий Беркут Максим. Чи слід боятися успіху чесним, роботящим громадянам, здисциплінованим, та розумним громадівського,

[1] Це незрозуміле неузгодження в реченні має місце в оригінальному документі. – *Ред.*

соціального ладу. Чи доведе до того еволюція. Правильно говорить поет у своїй передмові до «Захара Беркута», що в таку можливість не хотять вірити нинішні люде, що виросли в нужді в тисячелітніх путах і залежностях. Тільки генії людства Маркс, Ленін і Сталін могли не тільки безоглядно вірити в побіду народніх мас над купкою глитаїв, нехай узброєних у капітали, армії, правительства, владу, що прийде час розплати і побіди пролетаріату над капіталістами. Повість у прекрасній, романтичній формі показує нам життя та борбу вольних гірських громад проти влади бояр, князів і жорстоких Монголів.

Чому не тільки молодий, але і старші так залюбки читають цю повість. Автор у першу чергу найшов шлях до дитячого серця своїми прекрасними пригодами, в котрих герої доказують відвагу, розум, де старші руководяться розвагою, де тисячі стають до боротьби, щоби побідити. А старші бачать прекрасні приміри спільних зусиль, бачать не має рації істнування князівська влада тоді, коли свідомоздавлювані народні маси, експлюатуючи їх в немилосердний спосіб, не для добра держави, а для своїх власних амбіцій.

І хто з нас читаючи «Захара Беркута» не хотів-би бути Мирославою, Максимом, або самим Захаром, якого влада опирається не на божій силі, а на розумі та життєвім досвіді.

І ось чому, коли прочитаємо перші сторінки так нам хочеться дійти до кінця повісти. Нічого дивного, що цю повість переробляю на драму, перероблюється на оперу і надіймося, що не один рік будуть захоплюватися нею маси не тільки юної молоді, але й старші всі находячи в ній щось по своїй уподобі.

Даємо покищо перший розділ повісті в російськім перекладі[2].

---

[2] При оригінальному документі тексту передбаченого фрагменту перекладу не збереглося. – *Ред.*

В дискусії взяли участь:

Домбровський: «Хто робив переклад «Захар Беркут» на російську мову».

Павлівський: Чи є які переклади Івана Франка на російську мову.

Петро Франко відповідає, що якраз цією справою займається Максим Рильський.

Охріменко: Переклад зроблений дуже добре, не відчувається, що це переклад, а оригінал. Ці чудові описи природи нагадують дуже повість Шолохова «Тихий Дон».

Павлівський: Чи це діється по нападі монголів.

Директор музею відповідає що якраз підчас нападу.

Говган: Труди Івана Франка мають колосальне значення в історії нашого визволення, в історії боротьби за незалежність трудящих мас. Совітський народ гордиться такими людьми як Іван Франко, Пушкін, Толстой і другі наші письменники. Партія і Уряд видвигає таких людей на перші місця і зачисляє їх в ряди найкращих своїх людей. Я завтра буду в Олекси Десняка і розкажу йому про нинішній літературний вечір в музею Івана Франка. Незадовго поїду в Київ то піду до Рильського і скажу йому щоб чим скорше прочитав Ваш рукопис і негайно переслав Вам.

Муржа: Переклад дуже добрий і гарний. Коли я був малим хлопцем і пас худобу попав мені припадково вірш Івана Франка. Я захоплювався ним і ніколи не думав, що стрінуся з ріднею поета. Я дитина Полтавщини тому-то й так живо відчуваю всю красу творів Івана Франка.

Директор Музею Петро Іванович Франко подякував за слова признання і заохоти до дальшої праці.

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди. – Машинопис з підкресленнями простим олівцем. У верхньому правому кутку кожного аркуша тексту червона прямокутна печатка архіву музею.

№ 43

1940 р., грудня 9. – Лист від музею Івана Франка у Львові до Народного комісаріату освіти та Управління Музеїв у Києві

Народний Комісаріат освіти
Управління Музеїв

В Києві

На письмо з дня 28.XI., яке ми одержали 5. XII, подаємо до відомості:

1.Усі намічені планом на 1940 рік експозиції Музею відчинені. Є у нас такі відділи:

а. Життєвий і творчий шлях Івана Франка.

б. Приятелі і знайомі Івана Франка.

в. Подорожі Івана Франка.

г. Вшанування Івана Франка (преса, музика, літографія, жалібна кімната).

2. Готується до відкриття в 1941 році відділи: а. етнографічний, б. нагуєвичський (хата і кузня), в. бориславський, г. карпатський.

3. Керівний персонал музею такий: директор Петро Іванович Франко, заступник директора по господарській частині Ольга Федорівна Франко, наукові робітники: Марія Василівна Струтинська, Ірина Титівна Радловська, Федір Григорович Кулечко.

Данні: М. Струтинська уроджена 1897 року, дочка шкільного інспектора, освіта середня, курс літератури. Пише оповідання і спогади. Зарегістрована в оргкомітеті письменників міста Львова. Пише до газет і журналів («Комуніст». «Крестянка», «Большевистское знамя»). Готує працю: Приятелі і знайомі Івана Франка.

І. Радловська уроджена 1905 року, дочка вчителя, освіта середня і педагогічна, курси філософії. Пише до газет і журналів («Красная звезда», «Вільна Україна», «Большевистское

знамя» та для радіомовлення в Києві і у Львові. Працює над темою: «Подорожі Івана Франка», яка дала експонат – мапу подорожей.

Ф. Кулечко уроджений 1910 року, син робітника. Вища. Юридична освіта (ступінь магістра). Опрацьовує суспільно-політичний світогляд Франка на основі творів і сучасної – політичної літератури. Містить [*Далі текст уривається. – Ред.]*

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 1. – Арк. 10. – Машинопис. У верхньому лівому кутку листка печатка музею фіолетовим чорнилом, на якій фіолетовим чорнилом вказана дата.

№ 44

1940 р., грудень. – Звіт про відрядження у Нагуєвичі, Дрогобич, Борислав

В зв'язку з приготуваннями до ювілею 85-річчя з дня народження, що відбудеться в тому році управа Літ.-Мем. Музею Івана Франка у Львові намітила в місяці грудні 1940рр. дві научні експедиції до Нагуєвич, родинного села письменника, а також в Дрогобич, Борислав, Ясеницю Сільну і околиці зв'язані з народженням, життям і шкільними роками письменника.

Завданням експедицій було в першу чергу виконати якнайбільше знимок (можливих у зимових умовах) з тих місцевин, в яких родився, жив і учився в молодих роках письменник та які він сам вже увіковічнив в своїх автобіографічних оповіданнях і деяких повістях.

Дальшим з черги завданням було підшукати в селі Нагуєвичах хату найбільш схожу на хату, в якій вродився письменник, а також кузні схожої на кузню Яця коваля з Гори.

Із знімок задумано виготовити фотоальбом до ювілею а зібрання прочих матеріалів необхідне є для влаштування експозиції в музею.

В першій експедиції що тривала від 5 / XII – 11 / XII взяли участь від музею науковий робітник Кулечко Ф.Г. і фотограф Кулеша Адам С.

З причини несприятливих умовин атмосферичних (впали перші сніги а тут на Підгірю були вони вже тоді доволі великі) брак відповідного світла експедиція лиш частинно змогла виконати свої завдання.

Пороблено около 40 знімок із Нагуєвич (тут найбільше), Ясениці Сільної, Бориславa і Дрогобича. З Нагуєвич пороблено розшуки за домашнім, господарським приладдям, що відповідало б часам народження і молодих літ письменника. Тут також відшукано печатку і книги місцевого комітету будови пам'ятника Іванові Франкові у Нагуєвичах. Експедиція була обмежена часом і т. Кулечко мусів 11 / XII 1940 дивитися на переоблік воєннообовязаних.

В другій експедиції, що тривала від 24 / XII пол. 1 / I 1941 р. брали участь від музею т. Дутка, Кулечко, а від київського видавництва «Мистецтво» художник п. Азовський, Пустовійт, фотограф Шиманскі і науковий робітник видавництва т. Гурман.

Завданням музейчиків було доповнити знімки намічені в першій експедиції, а також зібрання фольклорного матеріалу із тих околиць. Художники мали свої окремі завдання – вони виготовляли із тих місцевин художні шкіци – для Київського «Мистецтва» до ювілею художній альбом.

Цим разом з уваги на сніг члени експедиції заосмотрилися на лижі, хоча не всі з них досі мали добре опановану техніку їзди на лижах.

І цим разом умовини метереологічні були не пригожі сув кілька годин сонця за 8 днів та всетаки в тому часі вдалося свіжоспеченим лижникам поробити немало знімок із села Нагуєвичі – лісів Панчужна, Радичів, художникам

також шкіци. Також хату похожу на ту, в якій народився Іван Франко іззовні і внутрі з цікаво побудованою печею без комина і старим мисником. Зокрема музейники підшукали доволі старшого домашнього господаревого обладнання цього села, а також старого ковальського приладдя і деякі готові вироби із заліза виконані Яцем з Гори (сокира, свердлики і т.п.) Незважаючи на тяжкі метереологічні умовини (в останніх 4 днях безперервно віяв сильний тут вітер із гір званий «Горішнім») музейники поробили вечорами деякі записки.

Записано цікаву історію частини села званої «Байзар». Це в початку XIX ст. забобонне населення с. Нагуєвич підчас шаліючої епідемії пошесті живцем спалило 6 мешканців села, яких посудили, що будьто вони нанесли пошесть. Дальше цікаву історію про двір панів Туркулів, що жили більш-менш в тому місці, де сьогодні присілок «Гора» і до сьогодні тут викопують селяни кафлі із землі будьто при оранці – будьто шукаючи за глиною.

Записано також від деяких свояків Івана Франка, що ще живуть у цьому селі, спогади про нього (Гринь Франко).

Від найстаршого мешканця села Чаплі Дмитра 90 років цікаву пісню про звільнення від панщини від молодих дівчат і хлопців того села около 150 коломийок.

Підчас праці ті художники відбули під проводом т. Кулечка курс їзди на лижах. Лижі показались тут дуже помічними, без них годі було крок зробити в селі. «Горішний» вітер засипав снігом і дорогу в селі і дороги із села. Тому, що годі було сподіватись в короткому часі покращання погоди частина експедиції тт. Азовський, Кулечко, Дутко з великим трудом добрались (на лижах!) в Дрогобич, а звідтіль у Львів. Прочі члени рішились на місци очікувати кращих метереологічних умовин.

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 5. – Арк. 1-2. – Рукопис, чорне чорнило.

№ 45

1940 р., грудня 21. – Протокол № 19 засідання наукової ради музею

Протокол ч. 19 засідання Наукової Ради Музею Івана Франка у Львові з дня 21.XII. 1940 року

Дня 21.XII. 1940 року відбулося в Музею засідання Наукової Ради. Присутні були: проф. Лук'янович, науковий роб. Інституту Літератури Кісільов, редактор Позичанюк, директор Музею Франко П.І. і науковий робітник Музею тов. Струтинська М.В.

Тов. Струтинська: тов. Деркачева напише статтю до Музейного Збірника «Лолин»

Тов. Директор: Приходько пропонує опрацювати і доповнити деякі місця з статті «Золотилистий Жовтень», призначеної до Збірника. Папір на Збірник обіцяла дати Партія. Приняти до редакційної колегії тов. Лук'яновича, Кісільова і Позичанюка.

Тов. Позичанюк: Не всі матеріали призначені до Збірника можна використати, бо не всі вони в'яжуться з життям і творчістю Івана Франка. Найбільш відповідний є матеріал акад. Возняка. Статтю П.І. Франка треба ще опрацювати і зв'язати з особою Івана Франка.

Тов. Кісільов: стаття «Золотилистий Жовтень» не дуже відповідає Франківському Збірникові.

Тов. Позичанюк: статтю «Музей Івана Франка» наук. роб. Музею тов. Кулечка треба ще опрацювати. «Великому Каменяреві на вічну хвалу» наук. роб. тов. Радловської не відповідає збірникові. Спомин про Івана Франка – Тараса Івановича треба трошки упорядкувати. «Розмова з Михайлиною Рошкевич» не відповідає збірникові, можна це використати як окрему працю.

Тов. Лук'янович: Михайлина Рошкевич є дуже замітна людина, вона почала писати під впливом Івана Франка,

приятелька І. Франка, яких майже нема і її спомини є для нас дуже цінні. Проф. Лук'янович просить, щоби його не підписувати. Спогади М. Рошкевич не можна залишити і треба їх видрукувати.

Тов. Струтинська: др. Деркачева дасть більшу працю про М. Рошкевич і тоді ця розмова набере ваги.

Тов. Кісільов: До музейного Збірника зібрати якнайбільше спогадів про І. Франка.

Тов. Лук'янович: спогадів І. Труша про Івана Франка друкувати не можна, це є дуже слабенькі факти, нема нічого цікавого, Труш зупиняється на дуже дрібненьких фактах.

Тов. Позичанюк: з матеріалу акад. Возняка, який є дуже цікавий і гарний, але дещо до Збірника за довгий можна скоротити і вибрати тільки не друковані переклади. Переклади П.І. Франка на російську мову «Захар Беркут» не давати до Збірника, а в романі «Іван Франко» змінити назву на «Село». Порівнання перекладу «Іван Вишенський» з оригіналом для Збірника не має великої вартості.

Тов. Струтинська: др. Дорошенко дасть до Збірника «Бібліографію і рецензії Ів. Франка на різні твори.

Тов. Кісільов: Збірник буде дуже цікавий і різноманітний.

Тов. Струтинська: матеріали до Збірника обіцяв ще дати акад. Студинський і тов. Карманський.

Тов. Позичанюк: праця наук. роб. тов. Кулечка «Франко і соціалізм» не є дуже важка праця і до Збірника її не можна давати.

За редакцію відповідає редакційна колегія, яка також бере до перечитання всі матеріали призначені для Збірника.

Франко

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 3. – Арк. 27 – 28.

№ 46

1940 р., грудня 21. – Наказ № 31 по музею

Приказ № 31

Дня 21.XII 1940 р. виїде з Музею до Чернівець експедиція зложена з пом. Директора Франко Ольги Федорівної і наукового робітника Радловської Ірини Титівної з метою привезення портрету Івана Франка, закупленого в Гузаревої Ольги Захарівни, а також збирання матеріалів зв'язаних з життям і творчістю Івана Франка.

Франко
Струтинська

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 2. – Арк. 11.

№ 47

1940 р., грудня 23. – Наказ № 32 по музею

Приказ № 32

Дня 23.XII.1940 р. виїде з Музею експедиція зложена з співробітників Музею: тов. Кулечка Ф.Г. і Дутки Ю.О. а також художника Азовського, фотографа Шимонського і Гурмана співробітника «Мистецтва» в родинні місцевості Івана Франка в цілях зібрання матеріалів зв'язаних з життям і творчістю письменника, а також фотографування родинних місцевин Івана Франка.

Франко.
Струтинська

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 2. – Арк. 11.

№ 48

1940 р., грудня 28. – Наказ № 33 по музею

Приказ № 33

Дня 28. XII. 1940 р. вернулася експедиція з Черновець і привезла портрет Івана Франка. Дня 29. XII. 940 р. співробітники музею, що їздили в експедицію вернули до праці.

Франко

Струтинська

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 2. – Арк. 11.

№ 49

1941 р., січня 10. – Протокол № 1 наради Ювілейного комітету при музеї Івана Франка

Протокол ч. 1 наради Ювілейного Комітету при Музею Івана Франка присвяченого 85-річчю з дня народження Івана Франка з дня 10.I. 1941 року

Були присутні: Акад. Студинський, тов. Ф. Колесса, тов. Деркачева, голова Спілки Письменників України тов. Десняк, директор Музею і наукові робітники.

Нараду відкрив директор і просив присутніх висловити свою думку щодо Ювілейного Комітету при Музеї Івана Франка, чи він є потрібний.

Тов. Колесса: пропонує зв'язатися з комітетом в Києві.

Тов. Директор: ми не повинні в'язатися з київським комітетом, наш комітет є музейний і нашим завданням є допомагати всім установам в підготовці до ювілею. Завдання нашого комітету ось яке:

1. Зібрати всі твори Івана Франка.
2.Зібрати всі твори про Івана Франка.
3. Зібрати твори доби Івана Франка.
4. Зібрати пісні до слів Івана Франка
5. Зібрати фольклор.
6. Етнографічний куток.
7.Масова робота серед народу.
8.Відтворити родинне село Івана Франка
9.Ілюструвати твори Івана Франка.
10. Зібрати грамофонні записки Івана Франка.
11. Висвітлити життя Івана Франка.

Тов. Колесса: з всего, що знаємо про Івана Франка найменше є знана сторінка народніх пісень. Іван Франко знав дуже багато народніх пісень і дуже гарно їх співав. Одного разу записав я від Ів. Франка 30 народніх пісень і вони до сьогодні ще не були опубліковані. Рукопис цих пісень пропав правдоподібно в друкарні, де Ів. Франко дав їх друкувати.

Акад. Колесса зобов'язується зробити збірку пісень, які співав Іван Франко. Директор просить тов. Деркачеву пошукати в архіві цих пісень.

Тов. Директор: Завданням нашого комітету є також: зробити монографії до творів Івана Франка, і видати художній альбом місцевин, де бував Ів. Франко.

Др. Деркачева: всі згадані праці ведуться в Музею, але найважнішим завданням комітету буде зібрати пісні, які співав Іван Франко

Тов. Струтинська: наш Музей видає в коротці «Збірник», але в зв'язку з ювілеєм вийде ще один ювілейний збірник. Збірник, який видаємо тепер є присвячений недрукованим виданням і споминам про Івана Франка, а ювілейний збірник буде присвячений листуванні Івана Франка.

Тов. Десняк: Музей не буде в силі видати також в короткому часі видати два збірники і тому краще буде додати до матеріалів приготованих до першого збірника народні

пісні, які співав Ів.Фр. і його листування. Президія мусить вибрати редакційну колегію і зробити збірник інтернаціональний, але всі праці мусять бути переложені на українську мову. Музей повинен зробити фотомонтажі дати їх до шкіл, заводів і різних установ, а також Спілки Письменників, це буде масова робота.

Акад. Студинський: зобов'язується дати до збірника герої «Великого шуму», спогади «Як до Івана Франка відносилося Наукове Товариство ім. Т. Шевченка» і лист Івана Франка до Вахнянина. На Знесінню живе герой «Учителя» Воробець Микола, або Михайло.

Презедентом ювілейного комітету вибрано К.Й. Студинського.

У склад комітету входять: ов. Деркачева, тов. К. Студинський, тов. Ф. Колесса, тов. Десняк, директор Музею і наукові робітники.

Франко.

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 3. – Арк. 33.

№ 50

1941 р., січня 12. – Лист грузинського поета Михайла Ясамані до директора музею Петра Івановича Франка

Тбилиси, 12 января 1941г.
Директору мемориально-
литературного музея И. Франко
Уважаемый товарищ!

Союзом советских писателей Грузии получено Ваше письмо, в котором Вы любезно предлагаете помочь нам при издании произведений Ивана Франко на грузинском языке – присылкой портретов поэта и фотоснимков.

Обращаясь к Вам с этим письмом, я сейчас не могу Вам точно сообщить – что и в каком количестве понадобится. Разумеется портреты нам понадоблятся для каждого, издаваемого нами тома, понадоблятся также автографы поэта, которые мы просим передать нам – по Вашему выбору.

У меня имеется V том произведений великого поэта, а также детские рассказы, которые мне поручено перевести (это составит 3-тью книгу переводов на грузинском языке). Других томов у нас нет, и это затруднит сличение переводов с подлинником. А без этого трудно обойтись. Не может ли нам помочь какой-либо книжный магазин Львова? Если имеется какой-нибудь, хоть и поддержанный комплект, магазин может выслать наложенным платежом лично на мое имя. Это было бы очень хорошо. Или можно сделать так: сообщить мне адрес и я немедленно вышлю деньги тому книжному магазину. Крайне желательна пространная биография поэта, монография о нем и т.д. Конечно, нам нужно больше того, что имеется в хрестоматияхъ и в учебниках литературы о поэте.

Часть своих переводов я поместил в грузинской учительской газете («Сабчота масцавлебели», № 45, 8 мая 1940г.). Здесь шесть стихотворений и моя статья «Великий украинский поэт» (поэту уделена вся страница).

Помимо этого в журнале ССК Грузии «Мнатоби» № 10 (1940г) под названием «Два стихотворения» напечатаны в моем переводе «Беркут» и «Човен». Это первые переводы стихотворений поэта на грузинском языке.

Эти номера газеты и журнала я пересылаю с пометками (переводами) простым карандашом, чтобы можна было, когда не будет надобности, стереть эти пометки.

Издающиеся на грузинском языке три тома произведений великого украинского поэта Ивана Франко, Вам будут пересланы сейчас же по выходе их из печати.

С товарищеским приветом
Михайло Ясамани

(секретарь груз. Юбилейного комитета Франко).

Мой адрес: Тбилиси Ул. Джапаридзе, 15. Доц. Михаилу Павловичу Кинцурашвили.

Львівський літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди. – Група «Ор», № 1106. – Автограф, фіолетове чорнило. На першій сторінці листа у верхньому лівому кутку сторінки – поліграфічно виконаний портрет Т. Шевченка з поліграфічним підписом: «Т.Г. Шевченко».

№ 51

1941 р., січня 19. Наказ № 8 по музею

Приказ № 8

1. З днем 19 / I садівник Франковський відїздить на 3 дневний відпуск на власний кошт у родинних справах.

Підстава: подання Франковського.

2. З днем 20 / I 1941 ст[арший] наук. роб. Струтинська М.В. відїздить у службових справах до Київа. Строк 18 днів.

Франко

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 2. – Арк. 12 – 13.

№ 52

1941 р., січня 24. – Наказ № 10 по музею

Приказ № 10 від 24 / I 1941

1. наук. співр. Радловська заведе каталог малюнків та фотографій, кліше і фільмів.

2. Виготує альбом а) фотографій б) малюнків, клішів.

3. Перегляне на основі тексту малюнки виконані Косінім до Лиса Микити та дасть писемні вказівки конечних поправок.

Речинець виконання 30 / I. ц.р.

Франко

Струтинська

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 2. – Арк. 13.

№ 53

1941 р., січень. – Звіт з діяльності Літературно-Меморіального музею Івана Франка у Львові за рік 1940

До Облплану у Львові

Звіт з діяльності літературно-Меморіального музею Івана Франка у Львові за рік 1940

Після приходу радянської Влади та визволення Західних Областей України з панського ярма повстала можливість зібрати і зберігати всі пам'ятки зв'язані з життям і творчістю Івана Франка. Згідно з наказом НКО від 26. I. 1940 року до числа 320 засновано музей Івана Франка, по вул. Понінського ч. 4, яку зараз перезвала міскрада на вул. Івана Франка. Музей приміщено в будинку, де жив і творив Іван Франко через останніх 14 років свойого життя. Дім цей від побудування в 1902 р. не був ніколи ремонтований, так що зараз зайшла конечна потреба його відремонтувати. Це виконала будівельна кооператива «Промбуд» у Львові в часі від 15.III – I.V. 1940 року за рахунок коштів Держбюджету. Одночасно директор музею укомплектував музейні штати. В тому організаційному періоді за час від 1. II – 22. V. 1940 року фінансування музею проходило за рахунок коштів місцевого бюджету, через львівський ОблВНО. В травні місяці

Музей переходить на державний бюджет, а кошти одержані на утримання Музею від ОблВНО в сумі 35.287 крб 35 коп. повернено йому повністю.

Загальний кошторис Музею затверджений НКО на суму 200.000 крб на 1940рік. В ньому затверджено на штаті 12 робітників.

З того а. адмін-управл. Персоналу 6

1. директор
2.заст. директора по госп. Частині
3. секретар-друкарка
4.бухгалтер
5.убиральниця
6.двірник-опалювач

б. адмін. техн. персонал

1. садівник

в. науково-допоміжний персонал

1. доглядачі

г. науковий персонал.

1. ст. науковий робітник.

Разом на штаті робітників, з них розрахунок по кошторисі НКО виносив 45.800 крб., майна на суму 39.961 крб. 52 коп., що розпадається на:

А. музейні експонати	20.651 крб. 68 коп.
Б. бібліотека	5.165 крб. 40 коп
В. госп. інвентар	12.755 крб. 44 коп
Г. спец. Інвентар	1.389 крб.
Разом	39.961 крб.

Організаційні роботи до відкриття музею провадилися і після переведення ремонту до місяця жовтня 1940 року.

В тому періоді перевезено мемоарне обладнання Франкової кімнати, що містилася в Львівському Філіалі Академії Наук УРСР, зібрано від приватних осіб дещо пам'яток, автографів, першодруків перших видань творів Франка і з цього построє-

но експозицію. Вже 10 жовтня відбулося святошне відкриття музею при співучасті представників Партії, органів Влади та делегатів від культурно-освітних установ міста Львова.

В п'ятьох кімнатах музею відтворено і зібрано пам'яток і книжок життьовий і творчий шлях Івана Франка. Директор і наукові робітники Музею виготовили ряд статтей і лекцій про життя і творчість Івана Франка. Лекції зачитуються до тижня в суботу будьто в Музеї, будьто по школах. В школах читаються твори ілюстровані коліровими малюнками при помочі епідіяскопу. Музей працює безперебійно від 10 годин ранку до 6 год. вечора.

Музей відвідують багато бійців, командирів Р.К.К., студентів, учнів та широкі маси трудящих.

Від 10 жовтня 1940 року по 1.І. 1941 року відвідало Музей поодиноко 512 осіб в тім екскурсій 67.

Музей відвідав також у січні місяці Партком. Освіти тов. Бухало.

За директора
Ф.Г. Кулечко науковий робітник музею.

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди. – Машинопис з підкресленнями і виправленнями простим олівцем і кульковою ручкою. Над початком тексту у верхньому лівому кутку штамп музею з датою 26. І. 1941 року, нижче правого верхнього кутка прямокутний штамп архіву музею з номером 279.

№ 54

1941 р., січня 28. – Наказ № 12 по музею

Наказ № 12 від 28 / І. 1941

1. На нараду Музейних робітників сьогодні на год. 19 до Музею Промислу відряджуються усі наукові робітники. Гр. Кулечко напише короткий звіт.

2. Дня 30 / ц.м. засідання Колективу Музея з порядком денним:

1. Міжнародний огляд П. Франко.

2. Наук. і антирел. світогляд безбожника. М. Костирко. Початок о 17.30.

3. Наукова рада відбудеться 31 / II 1941 з порядком:

Затвердження плакату «Іван Франко» – автор П. Франко.

Франко

Струтинський, Колесса, Лукіянович, Тершаковець, Крипякевич, Возняк, Деркачева, Кисільов, Позичанюк, Мельник, Безпечний. Глушак.

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 2. – Арк. 14.

№ 55

1941 р., лютого 1. – Наказ № 13 по музею

Наказ № 13 від 1 / II 1941

1. Сьогодні на черговій вечірці продовження читання драми «Для домашнього огнища» П. Франком. Початок о год. 18.

2. Кулечко, Цепухова, Скоморовська. Кедринська і Костирко закінчать до понеділка 3 / II плани призначених їм праць.

3. Місячні справозданя здають у вівторок:

Зі стану бібліотеки – Костирко

Зі стану газет і журналів – Скоморовська

Зі стану фото і малюнків – Радловська

Зі стану наукових праць, статей інш. – Франко

Зі стану інвентаря – О. Франко

Зі стану фінансів – Павлівський

Франко.

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 2.

– Арк. 14. Внизу фіолетовим чорнилом допис: М. Костирко, Франковський, І. Скоморовська, Цепухова.

№ 56

1941 р., лютого 3. – Лист Ієремії Айзенштока до Петра Франка

Ленинград,
3. II. 91 р.

Вельмишановний товаришу Депутате!

Прошу пробачити ласкаво пізню мою відповідь на Ваш лист: я ось допіру тільки повернувся з Києва, де перебував мало не три місяці, прочитавши в Університеті спеціальний курс про Івана Франка.

На превеликий жаль, я позбавлений можливості повідомити Вам свою лекцію про творчу лабораторию Франка: лекцію я читав без ніяких нотаток, або конспектів також не велося Зараз я закінчую спеціальну працю на цю тему для наукового збірника Академії Наук УРСР, присвяченого Ів. Франкові. Отже копію цієї статті надішлю для Вас рівночасно з тим як надсилатиму її для редакції збірника. З свого боку проситиму Вас подати на неї свої цінні зауваження і додатки, якими я обов'язково скористаюся в дальшій своїй роботі над Франком.

Буду дуже радий стати в пригоді в роботі для Вашого Музею. Прошу ласкаво звертатися до мене в усіх справах, де я можу бути корисним.

З привітом

Айзеншток.

Ієремія Яковлевич Айзеншток
Ленинград 4б Мичуринская ул 7, кв. 40.

Львівський літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди. – Група «Ор», №1102. – Автограф чорним чорнилом.

Папір з водяними знаками. Разом з автографом зберігається рукописна копія фіолетовим чорнилом, написана невідомою рукою.

№ 57

1941 р., лютого 5. – Лист директора музею Петра Франка до завідувача школи у с. Ясениця Сільна Івана Василенка

5 лютого
Л 32 /41

Гр. Василенко Іван
Зав школою

п. Дрогобич
с. Ясениця Сільна

Шановний Товаришу.

Був у мене 3.II.1941 року гр. Багрій В.М. з Ясениці Сільної. Оповідав дещо цікаве про Ясеницю. Я пишу тепер повість «Іван Франко» і мене цікавить кожна подробиця зв'язана з особою Івана Франка. В першу чергу мене цікавить: в кого жив Іван Франко. Коли ходив до школи в Ясениці Сільній. Чи часто ходив до Нагуєвич. Чи часто приходили до нього родичі. Як називалися селяни, що знали особисто Івана Франка, особливо по змозі в його віці, можливо його товариші зі школи. Маленький план села – особливо хати Кульчицьких, дороги до школи, віддаль до ліса, до Діла і т.д.

Пісні і забави того часу. Спомини Юлії Багрій та її фотографії. Фотографія її хати, план обійстя.

За вашу поміч буду вам дуже вдячний. Чи в школі нема яких документів, каталоги, зшитки, зв'язаних з побутом Івана Франка.

На парохії в пар. книгах можна би зробити відписи – якщо Ви були би такі добрі – з метрик Кульчицьких, Гавриликів та інших Сенькова Ст.

В ожиданні вашої відповіді, З пошаною

Директор Франко П.І.

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 1. – Арк. 21. – Машинопис фіолетовою стрічкою. Дата вгорі аркуша на початку листа проставлена фіолетовим чорнилом.

№ 58

1941 р., лютого 8. – Стаття Г. Назаренка «Його дорога» (Нова поема про Ів. Франка – П. Кармансько́го)»

«Його дорога» (Нова поема про Ів. Франка – П. Кармансько́го)

У клубі письменників м. Києва відбувся літературний вечір львівського поета Петра Кармансько́го.

П.С. Кармансько́й прочитав кілька ліричних віршів, а потім фрагменти з своєї нової поеми «Його дорога» про Ів. Франка: «У Нагуєвичах», «Перші кроки», «Під подихом марксизму», «На вершинах», «Смерть» і епілог поеми.

Присутні письменники, літературознавці, журналісти дуже тепло зустріли цю поему, де говориться:

«Борітеся та без пощади
Спаліть всі ідоли брехні»

При обговоренні прочитаних творів П.С. Кармансько́го першим виступив академ. О.Є.Корнійчук.

Він говорив, що після 17 вересня 1939 року у Львові деякі тамошні письменники запитували його: про що писати, чи вільно в радянській країні творити ліричні мініатюри про природу, чи не дають Наркомати тем для поетів тощо. Справжній поет свого народу завжди знає про що писати,

бо він тисячами ниток зв'язаний з народом, знає що його хвилює і ніяких «тем» підказувати йому не треба.

Петро Сильвестрович, як поет визначний і глибокий, «полководець української радянської поезії» продовжує благородні традиції великих українських майстрів. Він завжди думками жив з нами і тому його нові твори нагадують зерна прекрасивої добірної пшениці.

Особливе враження справили при читанні розділи поеми про Івана Франка. Вступ до цієї поеми ніби вирізьблено з граніту. Цей твір житиме в поколіннях.

Сьогодні ми переживаємо велике творче піднесення бо відчуваємо, що створено прекрасну поему.

Восени 1939 року у Львові зійшлося тисяч 50 народу (зійшлися немало і з навколишніх сіл) на мітинг біля пам'ятника Адаму Міцкевичу і на могилі Івана Франка. Тоді було велике народне свято, бо то ж вшановували пам'ять класика польської і класика української літератури.

– Я говорив вже Миколі Платоновичу Бажанові, що поема Петра Сільвестровича поновила в пам'яті оте народне свято, – каже О.Є.Корнійчук. – Микола Платонович теж сказав, що коли він слухав поему про Івана Франка, у нього перед очима повстала маніфестація українських, польських, єврейських мас біля незабутнього Каменяра.

Про буяння творчих сил у Петра Кармансього свідчить те, що поет за п'ять тижнів написав цю прекрасну поему. Побажаємо ж йому здоров'я, щоб він міг творити ще багато яскравих творів, гідних великої радянської літератури.

Як голова ювілейного франківського комітету, я вживу заходів, щоб цю поему, де яскраво відтворено образ «Вічного революціонера» видати в таких тиражах, які забезпечили б найширший попит».

Поет-орденоносець М.П.Бажан дуже схвально відзивається про цикл ліричних віршів П.С. Кармансього, який умів піднестись до більш значущого і тривалішого, аніж скороминущі враження від чудових пейзажів. Як видатний

поет, Петро Сільвестрович підноситься від сугубо індивідуального до ствердження і в лірицi нашої чудової дійсності.

Живучи під панською владою, поет у мріях так зжився з радянською країною, що для нього не стояло питання про «перебудову», «перешикування» – П.С. Карманський написав уже ряд поезій за останні півтора року, які становлять собою дуже значуще соціальне явище. Це – колосальний стрибок поета, який захоплений тим, що комунізм неминуче переможе.

Прочитані Петром Сільвестровичем твори свідчать про великі можливості поета. А те, що йому 62 роки – це непорозуміння метричне.

Поет Петро Карманський дуже видатна постать. Треба, щоб міліони читачів на Україні познайомилися з його творчістю, зокрема з поемою про Ів. Франка.

У заключному слові П.С. Карманський, який на своєму віку був у Бразілії, Канаді, Італії, Чехії, Австрії сказав, що він невимовно схвильований гостинним прийомом львівських письменників, які приїхали до столиці сорока міліонної України. Він щиро дякував за теплу зустріч з боку Київських письменників і обіцяв ще наполегливіше працювати над творами, де була б відображена гідно сталінська епоха.

Г. Назаренко

м. Київ.

Друк: газета «Комуна» (Конотоп, Сумської обл.). – 1941. – 8 лютого.

№ 59

1941 р., лютого 10. – Протокол № 4 музейного планування

Протокол ч. 4 планування, яке відбулося в Музею Івана Франка, дня 10.II.1941 року

Порядок дня:
1. Звіт з бібліотеки – Костико М.М.
2. Звіт з знімок і картин – Радловська І.Т.
3.Фінансовий звіт – Павлівський О.Н.

1. В 1940 році в бібліотеці Музею було 2320 книжок, з того 863 кн. власности Музею, а 1457 кн. в депозиті.

В році 1941 за місяць січень закуплено для бібліотеки 20 книжок, в тому 2 німецькі словарі, І український Грінченка, 15 кн. франкіани та 2 з доби Івана Франка.

Всіх книжок разом є 2340, з того 883 власности Музею, а 1457 книг в депозиті. З того 158 книжок є в габлотах, як експонати, а в бібліотечних шафах є 2183 кн.

В місяці січні було 16 визичувачів, визичено 104 книжки.

2. Місцевини, де бував Іван Франко.....69 знімок
Гуцульщина.....61 знімок
З мітингу біля могили Івана Франка.....16 знімок
Документи.....107 знімок
Франкіяна.....126 знімок
Нагуєвич.....47 знімок
Призначені до висилки.....49 знімок
Знімки в експозиції
В робочому кабінеті Івана Франка.....24 знімки
В кімнаті подорожей.....67 знімків
В кімнаті приятелів і знайомих.....56 знімків
В бібліотеці.....5 знімків
В жалібній кімнаті.....10 знімків
Разом:.....641 знімок

Картини в експозиції
Перша кімната.....4
Друга кімната.....12
Трета.....2
Четверта.....6
П'ята.....12
Шеста.....2
Разом:.....38

3. В місяци січні відкриті крети виносили суму 12380 крб. всі гроші з банку вибрано, зістало тільки 128 карб.

Побрані гроші з банку використано на необхідні речі для музею:

1. Столяр Новотний за габлоти, стодики і прочі речі.

2.Художник Яблонський – макет «Хата, де жив Іван Франко»

3.Бібліотечні видатки.

Господарські витрати і проче.

Франко

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 3. – Арк. 37 – 38.

№ 60

1941 р., лютого 25. – Протокол № 7 засідання наукової ради музею

Протокол ч.7 засідання Наукової Ради в Музею Івана Франка дня 25.II.1941 року

Порядок дня: тематика ювілейного і чергового збірника.

Присутні: Акад. Колесса, акад. Щурат, проф. Лук'янович, ред. Позичанюк і колектив робітників Музею, і проф. Мельник.

Засідання відкрив Директор Музею кажучи: з огляду на це, що перший збірник приготовлений до друку треба подумати про другий і третий. Другий збірник, це буде ювілейний, який буде присвячений відозвам всіх радянських письменників про Івана Франка. Черговий збірник буде присвячений споминам про Івана Франка.

Проф. Лук'янович: годиться з думкою директора, що видання двох збірників, тільки треба подбати про відповідний матеріал до них і що найважніше папір.

Франко П.І.: спогадів про Івана Франка можемо дістати дуже багато, можуть їх дати:

1. Франко Т.І.
2. Франко О.Ф.
3. Франко А.І.
4. Франко П.І.
5. акад. Возняк
6. акад. Кримський
7. акад. Студинський
8. акад. Колесса
9. Уляна Кравченко
10. Кобилянська
11. Когут
12. Зигмунтовська
13. Коцовська
14. Бандрівська
15. Карманський
16. акад. Щурат
17. Пачовський
18. Гарматій
19. Кобилецький
20. Якибюк
21. Гринь Франко
22. Захар Франко

Музей звернеться до спілок письменників, які подадуть адреси поодиноких письменників і вони напишуть про Іва-

на Франка. До Другого збірника вже є частина матеріалів, того що не помістилася в першому збірнику.

Проф. Мельник: звернеться до київської спілки письменників, з проханням додати адреси членів їх спілки.

Франко П.І.: Дасть оголошення до газети і радія. З проханням, якщо хто має спогади про Івана Франка, щоби звернувся до Музею.

Акад. Щурат: пропонує не давати збірникам жадної назви, тільки збірник ч.І, ІІ і ІІІ.

Проф. Мельник: не називати чергового збірника «Спогади», бо як до слідуючого збірника зберуться знова спогади про І.Франка то буде квестія з назвою.

Франко.

Франко П. І. треба постаратися в цьому році зібрати всі матеріали до двох збірників.

Позичанюк: виготовить текст письма до спілок письменників.

Проф. Мельник: збере адреси львівських письменників, які знали Франка і можуть дати спогади про нього.

Позичанюк: збере адреси письменників України.

Тов. Струтинська: постарається зібрати адреси письменників цілого Союзу.

Акад. Колесса: Зібрав вже кілька пісеньок, але до декотрих ще не має текстів. За текстами треба буде пошукати. А знайти їх не легко. Ходить про тексти, які написав Іван Франко. Зібраних є вже около 30, а повинно бути понад 50. Праці з піснями вже почалася, вона буде називатися «Улюблені пісні Івана Франка». Праця буде готова до половини травня.

Акад. Щурат: обіцює дати якусь працю до збірника.

Проф. Лук'янович: в тій справі порозуміється з тов. Струтинською.

Проф. Мельник: обіцює дати до збірника свої спогади про Івана Франка під назвою «Франко читає Мойсея».

Акад. Щурат: заки зачнеться друкувати збірник зі споминами про Івана Франка треба перед тим видати бібліо-

графію дотеперішніх спогадів, щоби не повтаряти кілька разів того самого.

Тов. Струтинська: пропонує акад. Щуратові, щоби поміг нам у виданні збірника зі спогадами про Івана Франка.

Акад. Щурат: всі спогади, які будуть призначені до збірників акад. перегляне і вискаже свою думку, що до їх цінності.

Позичанюк: коли буде готовий перший збірник, тоді треба буде приготовляти до друку другий, бо часу дуже мало.

Цепухова: до збірника можна додати ілюстраційні матеріали.

Франко П.І.: матеріали до ю.вілейного збірника треба зібрати до половини травня.

Застережень щодо видання двох збірників не було.

На тім засідання закінчено.

Франко.

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 3. – Арк. 42 – 43.

№ 61

1941 р., березня 1. – Протокол № 8 вечірки в музеї

Протокол ч.8. чергової вечірки в музею Івана Франка з дня 1.III. 1941 року

Порядок дня: Франко П.І. – «Гутне», поема. Кілька інших поем того самого автора.

Присутних 29 осіб.

Вечірку відкрив директор Музею і сказав, що ця вечірка мала бути присвячена читанні його драми «Основи суспільності». Але з огляду на те, що драма не є приготована, тому відчитається кілька поем.

По відчитанні поеми «Гутне» відбулася дискусія, в якій взяли участь:

Бабюк: поема робить дуже гарне і сильне враження. Акція є дуже жива. Обичаї нам незнані. Зміст надається до драматичної обробки, або навіть до сфільмування.

Крупкова: поема дуже гарна, сама форма написання є дуже гарна.

Відтак прочитано поеми тогож самого автора:

1. Блєд на єзеру
2. Водяник
3. Рибалка з левану
4. Знайомій, незнайомій

Згадані поеми є дуже гарні і гарно відчитані зробили сильне враження на слухачів.

Проф. Калинович: зміст поем дуже гарний, тільки треба ще дещо виправити мову.

Бабюк: дуже вдячний авторові за відчитання так гарних поем.

Горват: що вплинуло на автора до написання «Гутне»

Франко П. І. вивчав тоді арабську мову, їх звичаї і обичаї і це вплинуло до написання «Гутне», по арабськи це значить квіт бавовни. Написана ця поема в Коломиї 1930 року.

Опісля всі присутні подякували авторові і побажали дальше працювати і писати такі гарні поеми.

На тім вечірку закінчено.

Франко.

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 3. – Арк. 44.

№ 62

1941 р., березня 25. – Протокол № 12 музейного планування

**Протокол ч. 12 планування,
яке відбулося в Музею Івана Франка
дня 25.III.1941 р.**

Тов. Струтинська М.В. в заступстві директора Музею відкрила планування і сказала, що планування мало відбутися ще 20.III, але тому, що тоді був у нас інспектор музеїв і секретар обласного Комітету Партії планування не можна було відбути і відложено його на 25.III. 1941 р.

Опісля робітники Музею подали звіт зі своєї праці:

Тов. Тисовська І.К.: пом. Директора по госп. частині: в місяці квітні будівельне товариство «Промбуд» розпічне ремонт будинка на зовні. Кошторис вже виготовлений на 21.253 крб. і 33 коп. В кошторисі не увзгляднено ще каналізації. На місяць березень було призначено на госп. витрати 3 тисячі карб., всі гроші витрачено, зістало тільки 150 крб. Всі робітники домагаються спецодягів. В місяці квітні закупиться касу і спецодяги.

Струтинська М.В. – старший наук. Робітник: опрацьовує експозиційні плани, які мають бути готові до 30.III.1941 р. Половину експозиційних планів забрав директор до Києва. Музейний збірник є вже в друкарні і вкоротці буде готовий. Осібно буде друкуватися бібліографія – Дорошенка В.В. До експозиційного плану тему «Франко етнографом» опрацьовує Етнографічний музей. В тов. Кульчицької замовлено сім картин, які будуть експоновані в Етнографічному музею, а відтак в нашому.

Кулечко Ф. Гр. – науковий робітник: 24.III був в архіві НКВС і зробив 11 знімків з актів процесу Івана Франка і товаришів з 1877-1878 рр. Є там дуже цікаві і для Музею дуже інтересні акти, наприклад: суд наказує арештувати Івана Франка і товаришів, акт про поведінку, спис сконфіс-

кованих книжок, а між іншими «Капітал» Маркса. Треба поробити заходи, щоби цей архів перебрати до музею.

Павлівський О.Н. – бухгалтер: на фонді експонатів маємо до кінця кварталу 2750 крб з того видано 1850 крб., закуплено макет за 1500 крб., вирівнано довг за макет «Хата» 350 крб. і інші видатки. На бібліотеку є 1193 крб. На госп. інвентарі лишилося 150 крб. Стаття – науково-дослідна робота є вже досить вичерпана. Досить багато грошей є ще на бібліотеку і експонати.

Радловська І.Т. – науковий робітник: до Музею прийшло 16 замовлень на знімки з різних музеїв та культурно-освітніх установ. Полагоджено вже 7 замовлень в тім 210 знімок.

_____ М.І. – бібліотекар: бібліотека вже майже упорядкована. Тепер шукає за енциклопедією, яку треба закупити для Музею. В невдовзі треба буде списувати бібліотеку Федорцева, яка є в депозиті.

Цепухова М.Є. – масовик: в місяці березні відвідала слідуючі установи: органи РСЧА, РСМ і ВУЗ-и в справі організування екскурсій до музею:

1. Пожежна охорона міста Львова, договорилася з начальником.

2. Театр опери та балету, договорилася з головою місцевкому тов. Березюком, що кожного понеділка, група 50 чол. – артистів відвідає Музей, залишила афіш, який буде поміщений в театрі при вході і 2 летючки.

3. Палац піонерів – завпед Ратушний, піонерів є 4000 – групами будуть відвідувати, залишила 1 афішу і 2 летючки.

4. Мед. Інститут – місцевком тов. Вітошинська, залишила 6 афішів і 60 летючок. Профком студентів – тов. Савка, залишила 4 афіші і 20 летючок.

5. Облліт – секретар, залишила летючку.

6. Штаб РСЧА по вул. Понятовського. Начальник клуба, залишила афіш.

7. Штаб РСЧА по вулиці Стрийській, 1 афіш.

8. Штаб РСЧА по вул. пл. Духа.

9. І відділ РС Міліції. Начальник Паньков, афіш.
10. Картинна Галерея – летючка.
11. Інститут Рад. Торгівлі. Профком, афіш.
12. Консерваторія музична, афіш.

В зв'язку з наближаючимися весняними канікулами по школам порозумілася телефонно з 35 школами в справі зорганізування екскурсій до Музею.

Цего місяця відбулася більша екскурсія селян в числі 130 чол., голов сільрад з цілою львівської обл. Передала їм 130 летючок для шкіл в їхніх справах.

В місяці березні відвідало Музей 1560 чол. В тому:

1. селян – 135 чол.
2. студентів – 71 чол.
3. бійців РСЧА – 469 чол.
4. учнів – 187 чол.
5. піонерів – 130 чол.
6. вчителів заочного курсу – 120 чол.
7. інших відвідувачів – 448 чол.

Франко.

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 3. – Арк. 49 -50.

№ 63

1941 р., березня 29. – Протокол № 13 вечірки в музеї Івана Франка

Протокол ч.13 чергової вечірки в Музею Івана Франка з дня 29.III.1941 року

Присутні: колектив робітників музею і студенти університету ім. Ів. Франка.

Порядок дня: 1. Звіт директора Франка П.І. з поїздки до Києва, Харкова і Москви.

2. Франко і Стефаник, чит. Стефаник Юрко.

Франко П.І. відвідав кілька дуже гарних Музеїв, як музей Гоголя, Толстого, Сковороди, Шевченка і Бібліотеку по вул. Короленка. В Бібліотеці є дуже багато Франкіяни і треба буде до них звернутися з проханням чи не відступили би нам тих книжок. В кожнім з музеїв є дуже гарні і цікаві експонати. Для Народного Комісаріату освіти Музей має виготовити 3 альбоми. Ювілей Івана Франка будуть святкувати в Києві і Львові.

Стефаник: «Франко і Стефаник» праця та має бути друкована в збірнику, який видає Академія Наук. В цій праці є досить багато нових матеріалів. Перша частина буде досить знана, бо це є відношення Франка до Стефаника і було вже друковане, натомість друга частина відношення Стефаника до Франка є зовсім незнане, бо тут використані ще не друковані матеріали.

По відчитанні реферату Франко П.І. сказав, що він пригадує, як Стефаник приїздив до Івана Франка. Велике враження зробила на нього «Синя книжечка». Новелі Стефаника є змальовані дуже реально і їх читається з великим захопленням. Іван Франко вважав Стефаника за найкращого мистця слова, як за найкращого мистця пісні уважав Т.Шевченка.

Опісля дякую плегентові за так гарний реферат, а також присутнім за участь у вечірці.

Франко.

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 3. – Арк. 51.

№ 64

1941 р., квітня 5. – Протокол № 14 вечірки в музеї Івана Франка

Протокол ч. 14 чергової вечірки, що відбулася в музею Івана Франка дня 5. IV. 1941 року

Присутніх 25 осіб.

Порядок дня: 1. Спомини про Івана Франка.

Вечірку відкрив директор Музею Франко Петро Іванович і прочитав список спогадів про Івана Франка, що їх зібрали робітники Музею. В Музею є вже досить багато спогадів, листів, записів і розмов з різними людьми, які особисто знали Івана Франка. Ці спогади будуть друковані в ювілейному збірнику.

Опісля Франко П.І. просить присутніх, щоби вибрали ці спогади, які мають бути сьогодні відчитані.

Всі присутні просять, щоби відчитати слідуючі спогади:

1. Спогади Уляни Кравченко.
2. Спогади Новотного
3. Спогади Якибюка Василя.
4. оповідання «Гуцульський Король».

Спогади ці відчитував директор Франко Петро Іванович і старший науковий робітник тов. Струтинська М.В.

По відчитанні спогадів, яких всі присутні слухали з великим зацікавленням, директор подякував за участь і на тім вечірку закінчено.

Франко.

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 3. – Арк. 52

№ 65

1941 р., квітня 14. – Лист директора музею Петра Франка до Петра Карманського

Петру Карманському
Письменникові у Львові

Шановний Петро Сильвестрович.

Літературно-Меморіальний музей Івана Франка запрошує Вас до участі в Збірнику Музею перший на днях вийде з друку присвяченому спогадам про Івана Франка. У нашій теці ми маємо ті короткі спогади, які Ви дали нам в доповненні Вашого друкованого в книжці Богема нарису, однак думаємо, що у ювілейному Збірнику Ви схочете дати нову, заокруглену працю, а тому здержуємося з використовуванням того, що ми від Вас маємо.

Чекаємо Вашої відповіді. Зостаємося з пошаною

Директор Франко П.І.

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 1. – Арк.24. – Машинопис голубою стрічкою. У верхньому лівому кутку аркуша прямокутна печатка музею червоним чорнилом, в якій фіолетовим чонилом від руки вписано дату листа.

№ 66

1941 р., квітня 15. – Наказ № 53 по музею

Наказ № 53 з дня 15 / IV 1941

Дня 14 / IV повернули з експедиції до Дрогобича, Нагуєвич, Ясениці Сільної та Бориславa студенти Львівського університету ім. І. Ф. Шуліка, Вовденко, Климчук, Беднарський, що виїхали 1. IV 1941 р. зі Львова.

Матеріали зібрані цею експедицією впорядкує та передасть до Архиву П. Франко.

Строк 16 / IV. 1941.

П. Франко

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 2. – Арк. 21 – 22.

№ 67

1941 р., квітня 17. – Протокол № 15 засідання наукової ради музею

Протокол ч. 15 засідання Наукової Ради Музею Івана Франка з дня 17 IV. 1941 року

Присутніх 12 осіб.

Порядок нарад: 1. Тематика першого ювілейного Збірника.

Франко Петро Ів.: В склад 1-ого ювілейного Збірника будуть входити спогади про Івана Франка, записи, листи, фотознімки Івана Франка і його приятелів і знайомих.

Записи: Рошкевич, Труша, Глібовицької, Зигмунтовської, Якибюка, Трильовського, Застирця і інші.

Листи: Гриня Франка, Анни Франко, Завадовича...

Акад. Щурат: В ювілейному Збірнику повинно бути багато споминів, але таких, які відносяться до літературної діяльності Івана Франка. Необхідно видати бібліографію всіх дотепер написаних спогадів про І. Франка.

Інспек. Каліуш: Робітники Музею повинні зібрати якнайбільше споминів про Івана Франка, але друкувати в Збірнику тільки ті, що мають літературне значення. Бібліографію споминів повинен музей видати.

Позичанюк Й. І. Подбати передовсім про те, щоби з матеріалами призначеними до Збірників познайомилася Наукова Рада Музею. До ювілейного Збірника дати виключно самі спогади.

Франко П.І.: В музейних Збірниках не слід давати виключно одного матеріалу, бо це булоби надто монотонно, крім спогадів, які займуть головне місце в Збірнику треба додати віршів, коломийок і тим под., щоби Збірник був цікавий для кожного читача.

Засідання закінчено.

Директор: Франко П.І.

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 3. – Арк. 53.

№ 68

1941 р., квітня 20. – Протокол № 16 вечірки в музеї Івана Франка

Протокол ч. 16 вечірки, яка відбулася в музею Івана Франка дня 20 IV. 1941 року

Присутніх 17 осіб.

Порядок дня: 1. Звіт з експедиції до Нагуєвич і околиці студентів університету ім. Івана Франка у Львові.

Вечірку відкрив директор Музею Петро Іванович Франко і сказав, що від Музею виїхала експедиція студентів університету ім. Івана Франка до Нагуєвич – родинної місцевості Івана Франка і околиці в цілях зібрання матеріалів зв'язаних з особою Івана Франка.

Експедиція студентів вже вернула до Львова і привезла багато цінних матеріалів як: спогади, інтервю, фольклор, записки з весілля, на якому був Іван Франко і багато інших матеріалів.

Два члени експедиції Бовденко І.Т. і Шуліка П.П. розповідали в які місцевості вони їздили, як розмовляли з людьми, які ще пам'ятали Івана Франка і записували в них дуже цінні і цікаві спомини. Були в Нагуєвичах, Дрогобичі, Бориславі, Попелях, Ясениці Сільній і ін. В Бориславі познайомилися з Ковальовим, довідалися про його взаємини з Іваном Франком і записали від нього спогади. Він має листи від Івана Франка і книжки з автографами. Записали багато коломийок і зробили декілька знімок. Матеріали ці передали до Музею.

Директор Франко П.І. дякує студентам за це, що поділилися з нами такими цінними і цікавими відомостями, дякує також присутнім за участь і закінчує вечірку.

Директор Франко П.І.

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 3. – Арк. 54.

№ 69

1941 р., травня 10. – Протокол № 18 вечірки в музеї Івана Франка

Протокол ч. 18 чергової вечірки, яка відбулася в Музею дня 10 травня 1941 року

Присутних 12 осіб.

Порядок дня: Спомини про Івана Франка – Трильовського.

Спомини Трильовського про Івана Франка відчитав директор Музею Франко П.І. Ці спомини є досить цікаві і цінні тим, що вони віддзеркалюють добу, в якій жив Іван Франко.

Ярославенко: Спомини Трильовського є досить цікаві. В споминах є пісні, до яких Ярославенко додавав ноти. Іван

Франко не грав на жадному інструменті, але мав велике музичне почуття. Ярославенко написав працю «Іван Франко в музиці». Є в ній всі музичні твори до слів Івана Франка. 25 сольових пісень, 24 на мішаний хор, 18 на мужеський і кілька різних. Написав також спогади про Івана Франка.

На бажання всіх присутних тов. Ярославенко зачитав свої спомини про І. Франка під назвою: «Я бачу Івана Франка щей сьогодні». Батько його був товаришом І.Франка. Самого письменника пізнав він на святі «Просвіти» в Комарні 1900 р. На цім святі мав Іван Франко промову. Другий раз бачив Івана Франка на 40-літньому ювілею в 1913 році.

Тепер пише ноти до слів Івана Франка. Найкраща його композиція це пісня до слів Івана Франка «Сонце по небі колує».

Директор дякує прелегонтові за прочитання таких гарних споминів. Дякує рівнож присутним за участь і засідання закінчує.

Директор Франко П.І.

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр.32. – Арк. 56.

№ 70

1941 р., травня 14. – Протокол №19 засідання наукової ради музею

Протокол ч. 19 Засідання Наукової ради при Музею Івана Франка з дня 14 V. 1941 року

Присутні: Акад. Щурат, акад. Колесса, проф. Лук'янович, проф. Тиршаковець. Позичанюк, директор і наукові робітники Музею.

Порядок нарад:

1. Положення НКО про ради Музеїв.
2. Обговорення плану ювилейних експозицій.
3. Установлення тематики 2 і 3 Збірника музею.
4. Скликання Ювилейного Комітету при Музеї.

Наукову Раду відкрив директор Музею Франко Петро Іванович і зачитав положення НКО про ради Музеїів.

Постановили написати до НКО і подати до затвердження склад нашої Наукової Ради, в склад якої входять: акад. Студинський, акад. Колесса, акад. Щурат, проф. Тершаковець, дир. Дорошенко, др. Деркачева, тов. Козланюк, тов. Десняк, тов. Позичанюк, а також запросити когось з Партії.

Тов. Позичанюк: З Парт. Організації запросити такого члена, що має щось спільного з літературою, найрадше когось зі Спілки письменників, або Університету.

Франко П.І.: Масова робота Музею гарно розвивається. Популяризація Музею на зовні дуже добре поставлена. Однак тяжко нав'язати зв'язок з ред. «Вільної України», щоби поміщувати повідомлення про роботу Музею. Треба нав'язати тісний зв'язок з селянами. Їздити по селах з рефератами і доповідями про Івана Франка. Велика затримка є ізза браку власної машини.

Струтинська М.В.: З рефератами і лекціями по селах повинні їздити працівники Музею.

Позичанюк Й.І.: Масовою роботою в Музею займається масовик, для більшої популяризації Музею необхідно нав'язати тісний зв'язок з середними школами.

Тисовська І.К.: Через Нар. Освіту порозумітися з учнями середних шкіл, щоби ці присилали рисунки і статті про Івана Франка.

Струтинська М.В.: відчитала експозиційний план Музею, який розроблено на підставі тематичного плану, затвердженого Народним Комісаріатом Освіти. План розроблено на підставі засобів які маємо і які можемо дістати. Велика увага присвячена Бориславщині.

Франко П.І.: Оба Збірники то є 2 і 3 будуть мати від 8 до 10 аркушів друку. В них будуть поміщені спогади про Івана Франка людей, що його особисто знали, кілька віршів присвячених Іванові Франкові, дещо про родинне село – Нагуєвичі і хроніка Музею.

Струтинська М.В.: річницю смерті Івана Франка будемо святкувати в Музею жалібним засіданням.

Франко П.І.: просить проф. Лук'яновича, щоби на жалібному засіданні виголосив доповідь про Івана Франка, тема довільна. Свято відбудеться 27. V на нього зложиться: доповідь проф. Лук'яновича, відчитання якогось твору Івана Франка, декламація і хор університету відспіває кілька пісень.

В склад Ювілейного Комітету входять всі члени Наукової ради. Скликання його призначено на 20.V. 1941 р. на год. 9 вечора.

На тім засідання Наукової Ради закінчено.

Директор Франко П.І.

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 3. – Арк. 57 – 58.

№ 71

1941 р., травня 22. – Наказ № 73 по музею

Наказ ч. 73

1. 22.V. 1941 р. вільний день від праці має науковий робітник Радловська Ірина Титівна і доглядач Скоморовська І.Р.

2. Бібліотекар п. Бабюк запровадить анотацийну теку (карткову) з виписками статей про І. Франка по всіх доступних Музеєві журналах і газетах, де мають бути подані: 1) Автор, 2) наголовок статі, 3) назва журналу, 4) рік і день і номер журналу, 5) сторона і розмір статі, 6) короткий зміст.

Тов. Кулечко заложить аннотац. карткову теку всіх книжкових видань І. Франка або про І. Франка доступних музеєві з поданням даних як вище.

Франко.

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 2. – Арк. 25.

№ 72

1941 р., травня 24. – Протокол № 21 вечірки в музеї Івана Франка

Протокол ч. 21 чергової вечірки, що відбулася в Музею Івана Франка дня 24 травня 1941 р.

Присутних 19 осіб.

Порядок дня: «Вчителі Івана Франка» – Струтинська М.В.

Вечірку відкрив директор Франко П.І. і сказав, що тема, яку опрацювала тов. Струтинська М.В. є дуже цікавою, що вона в цілості не була ще нігде використана. Бачимо тут типи добрих і злих вчителів Івана Франка. Стрічаємося тут з вчителями з оповідання «Олівець», «Шон шрайбен», «Малий Мирон» і інш.

Струтинська Марія Василівна відчитала свою працю на тему «Учителі Івана Франка». Зі школи виніс Іван Франко дуже гарне враження. В своїх оповіданнях дитячих років згадував Іван Франко про різні типи учителів про їх добрі і злі сторони, а також про пімсту учеників. Дуже гарно представляє Іван Франко свойого вчителя Верхратського. Ів. Франко говорить про нього, як про людину високо вчену. Верхратський був посередником між Іваном Франком і українською літературою.

Директор Франко П.І. подякував присутним за участь і закінчив вечірку.

Директор Франко П.І.

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 3. – Арк. 60.

№ 73

1941 р., червня 19. – Протокол № 27 вечірки у музеї Івана Франка

Протокол 27 чергової вечірки, що відбулася в музею Івана Франка дня 19 / 6 1941 р.

Присутніх 25 осіб.

Порядок дня: Вечірку відкрив директор Петро Іванович Франко і сказав, що сьогодні буде доповідь тов. Блохина викладача літератури в Харкові на тему: Проблєма романтичного в естетиці і творчому методі Івана Франка.

В своїй доповіді тов. Блохин подав генезу творів Івана Франка і вплив романтиків німецьких, англійських і французьких на творчість Івана Франка.

Проф. Коструба: Я погоджуюся з багатьма думками тов. Блохина тільки одно зауважую, що не тільки романтики німецькі мали вплив на творчість Франка, але здебільшого романтики польські, як Міцкевич Словацкий. Дальше сказав що в деяких творах зауважується хворобливий містицизм, в творах «Великий шум», «Батьківщина».

Тов. Харкуша: Який зв'язок мав Франко з російськими письменниками.

Тов. Блохин дякує за поради яких вділили йому. Російські письменники мали безперечно великий вплив на

Франка. Найбільший вплив мав Толстой, Щедрин. Звязки Ів. Франка з російською літературою були незвичайно великі. Шахматов домагався, щоби Франка принято в Академію Наук, Шахматов переписувався з Ів. Франком. Також Горкий високо цінив Ів. Франка. Зв'язок між Горким а Франком навязав Коцюбинський.

Франко П.І.: На творчість І. Франка мав великий вплив народний фольклор. Франко від малої дитини збирав народні пісні, оповідання, перекази. Дякує тов. прелегентові, всім учасникам і просить прибути на другий раз. На тім вечірку закінчено.

Директор Франко П.І.

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 3. – Арк. 66.

№ 74

1941 р., червня 22. – Наказ № 92 по музею

Наказ 92

1. Вільний день від праці 21 / VI 1941 р. має науковий робітник – Кулечко Ф.Г.

2. Кедринська *Л.Л.* відкликається з тарифного відпуску з днем 25 VI, а з днем 26.VI.1941 р. приступає до нормальної роботи.

3. З днем 25. VI. 941 запроваджується в Музею нічні дежури. 26.VI.1941 р. дижур в Музею мають тов. Кулечко Ф.Г. і тов. Коберський О. Ів. і Павлівський О.М. аж до відклику.

Франко

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка. – Фонди музею. – Архів музею. – Оп.1. – Спр. 2. – Арк. 30.

№75

Спогади працівниці музею Івана Франка Софії Домініківни Дутко і стаття про них Романа Горака

Про спогади Софії Домініківни Дутко

Напевно у кожного музею є свої легендарні постаті, подібні до охоронця Шевченкової могили в Каневі Івана Ядловського. Музей Івана Франка у Львові своєму існуванню в багатьох випадках завдячує Софії Домініківні Дутко (дівоче прізвище – Смоляж). Вона народилась 10 жовтня 1910 рокув селі Янчині Перемишлянського району Львівської області в бідній селянській родині. Малою дитиною її посадили на віз і відправили "на своє": служити до Львова, як казала, "до панів" Любимировичів, що мешкали на вулиці Софії неподалік від будинку Івана Франка. Служила до 1934 року, поки не вийшла заміж за слюсаря Дутку Юліана Йосиповича, 1909 року народження. Її чоловік працював у невеличкій майстерні, шо виробляла поручні для сходів. З ним працював герой квітневих подій 1936 року Владислав Козак, якого звільнили з роботи і який брав участь у страйку безробітних і був убитий. Його похорони перетворились в акцію протесту проти профашистської політики, яку вів окупаційний польський уряд. 29 січня 1936 року в Софії народився син, якого назвала Володимиром. Довший час після заміжжя вона працювала двірничкою в будинку по вулиці Гавзнера, а з 14 березня 1939 року – прибиральницею у новоствореному музеї Івана Франка, який офіційно було відкрито 10 жовтня 1940 року, а від 1942 року до визволення Львова від німців – сторожем будинку Івана Франка, замешкавши у його підвальних приміщеннях.

Про це вона детально оповіла у своїх спогадах. За рамками її оповіді залишилось багато цікавих фактів, зокрема історія вбивства російським розвідником Миколою Кузнєцовим Бауера, заступника генерал-губернатора Ляша та

його ад'ютанта Шнайдера 11 лютого 1944 року. Вбивство було вчинено навпроти будинку Івана Франка. Софію Дутко німці примусили прибрати кров на вулиці і помити тротуар. Залишився за рамками спогадів і її жертовний догляд за хворою дружиною Івана Франка, яка мешкала на другому поверсі новоствореного музею. Саме Софія й спорядила її в останню дорогу.

На час німецької окупації, коли на возі та в рюкзаках було вивезено та перенесено майно музею І. Франка до Національного музею, Софія Дутко залишилась в підвальному приміщенні разом із сином Володимиром і охороняла будинок, не вимагаючи опісля жодної винагороди. На будинок не раз робили напади польські шовіністи, намагаючись його сплюндрувати. Найгірше було те, що грабіжниками були поляки, які мешкали поруч. Софія Дутко зберігала музей як могла. Вона залишалась у ньому, коли будинок Івана Франка був відданий окупаційною владою директору миловарного заводу, і берегла кожну річ разом зі своїм малим сином Володимиром. На Великодні свята 1944 року, коли впала перед будинком бомба і значно пошкодила його (пошкодження були ліквідовані тільки в травні-червні 2006 року при капітальному ремонті будинку), Софія Дутко найперше подбала про охорону будинку від грабіжників і вимушена була ночами відбиватися від них. На жаль, так ніхто й не прийшов на допомогу... Мародери розбирали кахлеві печі, здирали паркет. Частково вони викрали плитку, якою була покрита долівка на горищі. Слабосилій жінці з дитиною на руках було важко боротись з бандою. Року 1945 музей знову відкрито, а перед тим проведено косметичний ремонт. Того, що не докрали мародери, розікрали ремонтники. Повністю була здерта плитка на горищі Івана Франка...

Після війни Софія Дутко, як жартувала, урочисто передала збережений нею музей владі, а сама продовжувала жити в підвалах музею. Згідно з особовою справою, яка зберіга-

ється в музеї (ЛЛММ ІФ, оп. № 10/с, спр. 54, арк. 23), вона була прийнята на роботу 8 серпня 1944-го за директорства Петра Карманського. Регулярно заповнювала свою особисту справу, діставала мізерну зарплату, час від часу премію в розмірі 30—35 крб, продовжувала жити в підвальних приміщеннях музею. Син Володимир став студентом Львівського інституту фізкультури, який закінчив 1959 року. Року 1963 Софію переведено на посаду наглядача залів, після довголітнього займання почесної посади прибиральниці музею. Відтак 16 жовтня 1989 року Софія Дутко через поганий стан здоров'я залишила роботу, віддавши музею 50 років своєї праці. Згідно з наказом директора від 9.10.1989 року за сумлінну працю була нагороджена почесною грамотою Управління культури Львівського облвиконкому та грошовою премією. У представленні на цю нагороду зазначалось (там же, арк. 59): «Дутко С. Д. працює в музеї 50 років (від часу створення музею). Вона особисто знала дружину Івана Франка Ольгу Федорівну, його синів Тараса і Петра. Вона залишилася охороняти музей під час тимчасової німецької окупації. Її праця — у всіх починаннях музею. Від Софії Домініківної записані спогади про сім'ю Івана Франка, вигляд квартири письменника, присадибну ділянку. Вона внесла значний вклад у становлення і розвиток музею Івана Франка».

З 1976 до 1979 року працювала прибиральницею перукарні «Чародійка», а від 30 квітня 1979 року – знову наглядачем залів музею Івана Франка. В 1985-му, завдяки тодішньому директорові музею Марії Семенівни Кіх, дістала невелику квартиру на теперішній вулиці Левицького.

Померла 13 травня 1993 року. Похоронена на цвинтарі в Брюховичах.

Роман Горак

Спогади Софії Дутко про створення музею І. Франка

Про будинок І. Франка і присадибну ділянку. Я пам'ятаю будинок Івана Франка і присадибну ділянку з 1925 р. Тоді я служила у панів Любомировичів, які жили по вул. Софії, 29. З їх малим синочком я часто ходила до Франків. У будинку проживали сини Івана Франка – Тарас і Петро – зі своїми сім'ями. Вони займали перший поверх, а на другому поверсі жила дружина І. Франка Ольга Федорівна. Згодом П. Франко винаймав квартиру для своєї сім'ї по вул. Театинській[1],1. В будинку І. Франка залишився Тарас Іванович зі своєю сім'єю. Він здавав три кімнати професору Ющишину[2] (там де колись був кабінет, спальня, бібліотека і вхідний коридор). Тарас займав дві кімнати і кухню (спальня Ганни і їдальня). Так вони жили до 1939 року. Осінню 1939 року Тарас з сім'єю переїхав до Станіслава і там проживав під час німецької окупації. У 1945 році він повернувся до Львова.

У 1939 р., коли до Львова прийшла Радянська армія, почалися роботи по організації музею Івана Франка. Першим директором став Петро Іванович, який у той час був депутатом Верховної Ради Української РСР. Проживав Петро Франко зі своєю сім'єю у сусідньому будинку – колишній власності багача Ув'єра[3].

---

[1] Зараз вул. М. Кривоноса. Будинок знищений під час Другої світової війни.

[2] Ющишин Іван (18. 11. 1883-23. 10. 1960) – відомий галицький педагог, редактор журналу "Учитель", в якому свої останні наукові розвідки друкував Іван Франко. На прохання дочки письменника Анни Франко-Ключко та Українського педагогічного товариства заопікувався опустілим домом Івана Франка та його дружини, перейшовши 1933 року жити туди. Залишив цінні спогади про останні роки життя Івана Франка, вперше опубліковані у збірнику "Науковий вісник музею Івана Франка у Львові" (№ 3, 2003 р., с. 136-145).

[3] Згідно з метричним записом книг одруження костьолу Миколая, Антоній Ув'єра, купець, син Ігнатія і Вікторії Кожинек, народжений в

Першими працівниками були: Петро Іванович Франко – директор, Ольга Федорівна Франко – науковий працівник, Кулечко Федір – науковий працівник, Струтинська – науковий працівник, Кедринська Ліда – секретарка, Пронь – фотограф, Дутко Софія – прибиральниця, Франковський – садівник, ще був бухгалтер, але я не пам'ятаю його прізвища[4].

17 липня 1941 р. померла дружина І. Франка Ольга Федорівна. Організацією похорону займалась Деркач Марія[5] і невістка покійної – Ольга Федорівна (дружина Петра). На похоронах була я, Кулечко Федір, Ліда Кедринська, Деркач Марія, ще кілька чоловік.

Будинок Ув'єри зайняв німецький губернатор, а Франкам дали хату по вул. Снопківській. Петра не було – він виїхав на Радянську Україну.

Коли Львів окупували фашисти, в будинку Франка хотів поселитись фольксдойчер – директор фабрики мила (він говорив по-російськи). Заступником директора фабрики був Нагірний, а сама фабрика мила була по вул. Янівській[6].

Нам дозволили забрати експонати з музею і перевезти по частинах до бібліотеки, до історичного музею і до Національного музею, яким керував Свєнціцький. Організатором

Містку на Моравії, неодружений, що проживав у Львові по вулиці Понятовського, 5, у віці 31 рік 14 липня взяв шлюб з Геленою Яжиною, дочкою Яна і Францішки Скочинської, народженою у Львові, неодруженою, віком 19 років (ЦДІА України у м. Львові, Ф. 618, оп. 2, спр. 2483, арк. 419).

[4] Особові справи перших працівників в архіві музею збереглись лише частково.

[5] Деркач Марія (26. 06. 1896-15. 04. 1972) – одна з перших дослідниць творчості та біографії Івана Франка. Тричі рятувала від знищення архів та бібліотеку письменника після передачі їх НТШ згідно із його заповітом. Впорядковувала його архів та епістолярію. Після вивезення архіву та бібліотеки у Київ, була довгий час їх охоронцем. Більш детально див.: В а л ь о М. Марія Деркач: Бібліографічний покажчик. Спогади. Розвідки. Листи. - Львів, 1999.

[6] Секретарем на цій фабриці працювала Козакевич Лідія Володимирівна, яка також залишила спогади, які досі не опубліковані.

перевезення і надійного збереження експонатів музею була Марія Дем'янівна Деркач. Я і Кедринська виконували її доручення. М. Деркач зробила списки експонатів, найняла фіру, якою перевозила речі. Частину дрібних експонатів перенесли в рюкзаках. Добре запам'яталось мені, що найкраще нас прийняли Свєнціцькі. Сам професор і його дочка все обережно складали, записували, співчували нам і обіцяли надійно зберегти. Свою обіцянку виконали. Після війни, коли вдруге організовували музей, всі експонати від Свєнціцьких в найкращому вигляді були повернені до музею Франка.

Німецький директор фабрики мила, який мав поселитись в будинку І. Франка, поробив тут деякі зміни: там, де була їдальня Франка, зробив ванну, підвів до будинку газ, потім привіз свої меблі. Першого травня, на самий Великдень, на подвір'ї музею впала бомба, одна стіна будинку була частково пошкоджена. Німець забрав свої меблі й більше сюди не приїхав. Я прийняла робітника, який допоміг забити всі вікна дошками. Зі своїм маленьким сином Володею я залишилась жити у підвальному приміщенні.

З будинку почали красти – украли вхідні двері (там, де входиться до науковців), розібрали кафельну піч у кухні. У липні 1944 р., коли Львів був звільнений від фашистів, музей організували вдруге. Проте, не всі експонати повернулись на своє місце. Першим директором музею по війні був П. Карманський. Після нього, щось зо два місяці, директорував Свєнціцький, але відмовився, бо був старенький і виконувати цю роботу було тяжко. Потім директором був Д. Лук'янович, але також недовго. Після нього був Лозовий, потім Тарас Франко (десь у 1948- 1949 роках), потім Кияшко[7] і Я. Цегельник (до 1959 року)[8].

---

[7] Кияшко Іван Омелянович (23.11.1919-5. 08.2006)-працював директором музею з 4. 01. 1952 до 3. 09. 1952 року. Залишив цінні спогади "Я був колись директором Музею Івана Франка", опубліковані у № 3 "Наукового вісника музею Івана Франка у Львові" (2003, с. 149-173).

[8] Цегельник Яків Хомич став директором музею 4. 01. 1952 р.

З вигляду хати Франків мені дуже запам'ятався гарний дах. Він був покритий черепицею і довкола мав взір (ромби трохи темнішого кольору). Вікна і двері були коричневі, а не білі. Вікна веранди мали іншу форму[9], ніж зараз. Вони були такі, як в коридорчику будинку Грушевського. Там, де тепер кладовочка в меморіальному будинку (біля їдальні), була вода. Стрих був викладений гарною плиткою, ходилося, як по покою, переступалося через бельки.

Присадибна ділянка. Коло хати від вулиці росли три яблуні[10], за хатою ще чотири яблуні і слива[11]. На насипі росла груша, горіх, кущі аґрусу[12]. Між хатою і насипом росло дві сливи і яблуня – на розі хати (біля кухні). Посередині ріс великий кущ глоду, який заступав вікна. Уся ділянка була заросла травою. Там, де тепер пам'ятник[13], стояла гойдалка для дітей. На шкарпі ріс кущ дикої рожі[14]. Там, де тепер є дуб. ріс горіх. У 1928 р. він змерз. Біля горіха була дерев'яна лавочка. Над шкарпом, біля горіха, росли дві вишні морелі[15]. Дві вишні росли перед будинком Франка над дорогою[16].

---

[9] Після декількох невдалих ремонтів будинку в 2005-2006 роках була проведена повна реставрація з відновленням його первісного вигляду. Виконувала роботи фірма "Львівметалбуд".

[10] Яблуні від вулиці Івана Франка (за часів Івана Франка – вул. В. Понінського) не збереглися. Вони впали у 1974-1975 роках. Відразу на їх місцях посаджено щепи від них, які ростуть й досі.

[11] Дерева не збереглися.

[12] Насип міститься на півночі ділянки. Збереглась лиш груша, посаджена Іваном Франком восени 1902 р. Горіх впав під час грози у травні 2004 р. На його місці посаджено нове горіхове деревце, вирощене з горіха попередника.

[13] Пам'ятник роботи скульптора В. Пивоварова поставлено 1949 р., завдяки старанням М. Рильського.

[14] Кущ не зберігся.

[15] Не збереглись.

[16] Не збереглись.

Між територією Франка і Грушевського був дерев'яний пліт[17]. Грушевський мав окремий вхід на свою територію (збереглись закладені дверці)[18].

Добре пам'ятаю сад Грушевського. Він був дуже гарний. Тут росли яблуні, груші, вишні, біла черешня. Прикрашували сад декоративні кущі, які цвіли біло, рожево і жовто. До сьогодні збереглися білий і рожевий кущі. На кущах зимою висіли жовті ягідки, це було дуже гарно.

Напроти теперішнього пам'ятника росла груша[19]. В неї вдарив грім, і ми її зрізали десь у 1954 році. Над доріжками росли вишні й морелі.

Посередині першої половини саду Грушевського була чудова дерев'яна альтанка, обвита зеленню. Біля будинку Грушевського на великій овальній клумбі росли рози. Більше квітів у саді ніде не було. По обидві сторони сходів біля будинку ріс бузок. Туї, які зараз ростуть, були малі. Дуб, який зараз росте біля музею, посадила я і огородник музею – Франківський, у 1940 р. на розпорядження Петра Франка. Ми пішли в парк Йордана[20], викопали невеликий дубок і посадили на тому місці, де колись ріс горіх. На колишній площі "Батька-сокола"[21] ріс дубок, під ним

---

[17] Не зберігся. Відомий з фотографій. Тепер відновлений.

[18] Двері завалені й досі. До музею М. Грушевського веде вхід через колишні ворота.

[19] 2005 р. на її місце посаджена щепа від груші Івана Франка, яку він посадив 1902 р.

[20] Назва походить від винахідника лікувальної фізкультури. Тут були розбиті спеціальні доріжки за його методою. Цей парк ще називають "Залізні Води", і міститься він на вулиці Південній, неподалік будинку Івана Франка.

[21] Площа "Сокола-батька" містилась при вулиці Стрийській. Землю під неї було викуплено на чисельні пожертви. Тут проводились найрізноманітніші заходи українців у Львові. У радянський час тут був стадіон «Динамо», а опісля, вже перед розпадом Радянського Союзу, зведено будинок для Обласної адміністрації, який за часів української незалежності використано для податкової інспекції.

стояла плита з надписом, що цей дубок посадили на честь Франка. Цей дубок спалили польські шовіністи, а плиту казав нам Петро Франко забрати і поставити біля нашого дубка в музеї. Ми так зробили[22]. Потім та плита була у мене в підвалі і ремонтники її розбили[23]. Довкола хати Франка була маленька бетонна полоска та жолобок з цегли, по якому стікала вода, коли падав дощ. В будинку Франка я прожила з 1938 р. і до 1968 р. В музеї я працюю з 1939 р. до сьогодні, за винятком дев'яти років, як пішла на пенсію, а потім знову була прийнята на посаду наглядача залів[24].

Літературний запис ***Віри Бонь,***
заступника директора Музею
з наукової роботи 12 травня 1985 року.
Примітки ***Романа Горака.***

Друковано: Науковий вісник Львівського літературно-меморіального музею Івана Франка. – Вип. 7. – Львів: Каменяр, 2007. – С. 173 – 177.

[22] Насправді дубка, посадженого на площі «Сокола-батька», ніхто не знищував. Його посаджено в десяту річницю смерті Івана Франка як символ нації, яка росте і розвивається. Після приходу радянської влади і масової депортації українців у Казахстан та Сибір та з початком відкритого геноциду вирішено перенести молодого дубка під хату Івана Франка. Так було і зроблено. Дуб, якому вже минуло чотирнадцять років від часу висадки, на диво, прийнявся, і тепер це вже могутнє дерево. Відвідувачам розповідали, що це дерево посадив сам Іван Франко. Легенда, яку оповіла С. Дутко, мала на меті захистити дуб від знищення.

[23] Мармурова дошка з пропам'ятним підписом була розбита спеціально, тобто знищена.

[24] При кінці записаних спогадів стоїть підпис Софії Дутко та приписка директора Музею Струтинського: "Власноручний підпис Дутко Софії Домініківної засвідчую".

№ 76

1942 р., травень. – Статті Володимира Іванця та Марії Струтинської «Три тіні»

ТРИ ТІНІ

Значний вплив на моє життя, а, значить, також на мою літературу мали зносини мої з жіноцтвом. Ще в гімназії я влюбився був у дочку одного руського попа, Ольгу Рошкевич (вона перекладала дещо з Золя і Гонкурів, зібрала весільні пісні з Лолина, переклала роман Ланської «Обруситєлі»). Наша любов тяглася 10 літ, батьки з виду були прихильні мені, надіючися, що я зроблю блискучу карієру, але по моїм процесі 1878 – 1879 р. заборонили мені бувати в своїм домі. А 1880 р. присилували панну вийти замуж за іншого, попа Озаркевича (брата писательки Кобринської, чоловіка зрештою дуже гарного). Це був для мене тяжкий удар; сліди його знайдете в «На дні» і в віршах «Картка любови»... З теперішньою моєю жінкою я оженився без любови, а з доктрини, що треба оженитися з українкою, і то більш освіченою курсисткою. Певна річ, мій вибір не був архіблискучий, і, мавши іншу жінку, я міг був розвинутися краще і доконати чогось більшого: ну, та дарма, судженої і конем не об'їдеш. Фатальне для мене було те, що, вже листуючись з моєю теперішньою жінкою, я здалека пізнав одну панночку-польку і закохався в неї. Оця любов перемучила мене дальших 10 літ; її впливом були мої писання «Маніпулянтка», «Зів'яле листя», дві п'єски в «Ізмарагді» і недрукована повість «Лелюм Полєлюм» (із неї перша глава була друкована в «Atheneum» п.з. «Jeden dzień z życia ulicznikόw lwowskich» і ще одна глава «Bohater mimo woli» була в календарі «Lwowianka».

З приготовлених до друку листів Івана Франка до А. Кримського, лист з 16.VIII. 1898.

БАБУНЯ ОЛЬГА

Як жива, стоїть перед моїми очима її висока, випрямлена постать у довгій по кістки чорній сукні.

Голова – наче з-під долота Праксітеля – уособлення аристократизму, одуховлення, гарту духа. Під високим чолом горить двоє великих, мудрих очей. Орлиний ніс, делікатні риси обличчя, яких чітку різьбленість не зумів стерти час, вузькі затиснуті уста.

У кожному її слові та порусі, у цілій постаті – маєстатична повага та зрівноваженість римської матрони.

Восьме десятиріччя свого життя зустрічала вона з незахмареною, ясною думкою та вразливим на людське горе серцем. Не відставала від життя, намагалася бути в курсі всіх національних справ, залюбки читала мистецьку літературу, переглядала кожне число «Діла». У вільний час клала пасіянса або вистукувала пальцями по столі, наче по клавішах фортепіяна. А як вечірній присмерк розсновував своє тендітне павутиння, тоді кімнатка, в якій жила з своєю сестрою Михайлиною, наповнялася постатями та подіями її молодих, прогомонілих років. У вечірнім сутінку, сидячи за столом, на якому колись у Лолині писав Іван Франко, дві сестри-бабуні в довгих розмовах викликували постаті минулого: суворого батька о. Михайла Рошкевича, дотепного та веселого брата Ярослава, завжди готової на словесний дуель Кобринської, задуманої Ольги Кобилянської, поважного Павлика та багатьох інших визначних людей другої половини XIX ст. Та центральною постаттю в тих розмовах-спогадах був завжди – Іван Франко. Щодо його побуту в Лолині, висвітлення різних деталей цілої романтично-трагічної історії кохання Івана Франка і Ольги, вирішення основної проблеми: хто властиво винен у тому, що сталося так, а не інакше? – не могли вони ніколи дійти до згоди. На цьому тлі виникали між ними жваві затяжні дискусії. Бабуня Ольга була погляду, що вся вина на боці невблаганного батька, бабуня Михайлина обстоювала становище, що провинилася й сама таки Ольга: вона

занадто легко і скоро погодилася з волею батька, вона проявила замало впертости в боротьбі за своє щастя.

Перед чужими людьми не любила Ольга розкривати завіси свого минулого, розтрясати справи взаємин з І. Франком. Тому, коли у 1934 році приїхав до Миклашева ред. М. Стрyтинський, щоб зібрати матеріяли для статті про «Перший Вінок», мусів вдоволитися розмовою з самою тільки Михайлиною.

Журилася про нас, своїх троє внуків. Найбільше прихильности мала до мене, хоч я нераз добре надокучив їй. Радо помагала мені при вивченні німецької мови, яку досконало була опанувала в слові та письмі.

Весною 1935 року Бабуня Ольга захворіла і вже не встала з постелі. Похоронили її в ясний травневий день на тихому миклашівському кладовищі.

В. Іванець

ДРАМАТИЧНА ЗУСТРІЧ

«Пан доктор Франко був дуже, дуже добра людина» – знову повторила стара жінка і хотіла продовжувати, однак, раптом зупинилася: розкриті двері, де на тлі розкішно-обладнаної кімнати стояла дрібна, худа постать.

Стара жінка, як заворожена, підводилася зі свого місця за столом і велика, ще завжди проста й маєстатична, йшла на зустріч тій, що наближалася.

«О! Пані Зиґмунтовська!... – тихо промовила прибула і простягла на вітання руку. – Якже ви постаріли!»

«Так, життя не щадило нас, пані Франкова, обидві ми не ті вже, що колись...»

Тепер вони сиділи поруч за великим столом у стилі ампір того чудового голю в будинку багатих львівських купців, де жив тепер директор музею Івана Франка і де тимчасово примістилися робітні тієї установи. Ця драматична зустріч перебила інтерв'ю, що його мали ми з Целіною Журовською-Зиґмунтовською для праці про Івана Франка.

«Що сталося з Вашою хатою в Криворівні?» – запитала Ольга Федорівна.

«В Криворівні? У мене не було там ніякої хати» – здивувалася пані Целіна.

Обличчя Ольги Федорівни прояснилося:

«А самі ви – бували в Криворівні?»

«Ні, я ніколи не була в Криворівні, це мій син, Здзіх, був там одного літа з паном доктором».

Ольга Федорівна жваво схоплюється з місця.

«Я зараз угощу вас чаєм, пані Зигмунтовська, сидіть, сидіть, я за хвилинку вернуся».

І пані Целіна зістається знову сама з нами. Вона бере в руки, нервово крутить у пальцях рисунок прекрасної жіночої голівки, що лежить тут, на столі.

«Дозвольте, ви дали нам його і ми його заберемо. Оправимо в рамці й повісимо в музеї. Тільки ви ще не сказали нам звідки він узявся.

«Це було після першого поштового іспиту, тоді випало було мені трохи волосся і я мусіла його втяти. Відсіля ці кучері...» – каже пані Целіна, – «Один знайомий нарисував мене в альбомі і я видерла цю картку».

Дивимось на цей профіль і порівнюємо його з постарілим оригіналом: ті самі риси, той сам тонкий, злегка загнутий ніс, те саме енергійне підборіддя. Тільки очі, хоч у тій самій оправі, помутніли вже і уста, прекрасно закроєні на портретику, сьогодні сухі старечі уста.

Хотілося б ще посилкуватись відгадати цю трагічну історію кохання, що коштувала поетові стільки сердечної крови – і зродила найкращі поезії «Зів'ялого листя».

«Кажете, Іван Франко приходив на пошту, надавав при суміжному з вашим віконці поручені листи, потім став передавати у ваше віконце «простреstант» листи, адресовані до вас; ви не відповідали на них. Він увечорі, йдучи мовчки позаду, провожав вас додому цілі місяці, ви ніколи не промовили до нього слова. Чому?»

Пані Целіна дивиться на нас, збентежена, вона, видно, хотіла б тепер сказати щось таке, що могло б направити. Загладити минуле. Але правда сильніша за неї:

«У мене був тоді жених, хоч тітка й не погоджувалась на нього і таки нас розлучила. А втім, мені подобалися брюнети...»

Так, врешті, воно сказане. Ясно і просто. Все міщанство цієї жінки, усе непорозуміння поета міститься у цих коротких словах: їй не подобалися... брюнети!

Але входить уже Ольга Федорівна. Несучи перед собою тацю з чаєм і закускою, що їх десь там за кухонними лаштунками приготовили чиїсь владні тут руки.

«О, є вже чай, прошу. Пийте!» – заохочує Ольга Федорівна, кладучи перед Зиґмунтовською пахуче питво у тонкій французькій порцеляні. І зараз потім, одним віддихом:

«Мої діти дуже не любили вас. Пані Зиґмунтовська. Тоді, як я була хвора. А ви управляли господарством в нашому домі, вони були цим дуже незадоволені[1].

Срібна ложечка нервово дзвонить об порцеляну. Пані Целіна благально дивиться на нас, але ми не приходимо з підмогою: пощо відбирати бідній пані Ользі хоч таку слабку тінь переваги? Та пані Зиґмунтовська пошукала в закамарках пам'яті і питає якомога спокійним тоном:

«Правда, пані Франкова, що у Вас були близнюки? Я знаю, що були, а мені це тут заперечують. Бо колись – це було в часі мого короткого подружнього періоду – пан Франко написав листа і просив мене бути кумою вашим дітям. Я сподівалась тоді дитини, тому не могла прийняти запросин».

Факти, чіткі на тлі того, химерними кольорами хворої уяви розмальованого мозкового сплету, факти, сто раз

[1] Вже на старості літ, в 1915 році запросив І. Франко Целіну Зиґмунтовську під час гострого вибуху нервової недуги дружини займатися його господарством. Тоді жила Ц.З. з двоїма дітьми декілька місяців у домі Франків. – *Примітка М.С.*

наново переживані впродовж цього нікому не потрібного 40-літнього життя удови, стають готові, у чергу:

«Це було 96 року. Христили ми тоді дітей, поки віддали їх у школу. Ні, це не були ніякі близнюки. Кумів було щось дві, чи три пари, кумували Кобринська, Коцовська. Прошу, чому не їсьте тістечок?»

Пані Целіна несміливо бере в пальці тістечко – і в тій самій хвилині вона чує:

«А ви забрали нам усі гроші, через вас ми дуже бідні були...»

Тістечко випадає з рук Целіни Зиґмунтовської, вона зривається з місця:

«Пані (це до нас) ніколи я не брала ніяких грошей від пана Франка, та й за що мала б брати? Як я повдовіла, він писав мені й запитував, чи не треба мені підмоги, але я ніколи не просила у нього грошей!»

Заспокоюємо її , саджаємо знову: справді, за що мала б вона брати гроші від поета, якого відкинула, бо він не був брюнетом, не мав «гарного прізвища» ані доброї посади? Від поета, що з ним ніколи не зблизилася, хоч він писав їй і кидав «на вітер» листівки, що їх зміст вивчила вона напам'ять пізніш, як знала вже ціну його славі? Маємо перед собою цю постарілу красу, що манила поета бачити за нею виплід власної уяви, – і віримо їй.

Але так само легко вірить їй і Ольга Федорівна, рада скинути з серця ще один болючий здогад, який зродився колись в Києві, де вона вперше почула від сестри, хто був для Франка ота чарівна маніпулянтка, що її показав їй колись поет за поштовою перегородкою.

Тепер вона сміється, нагадавши щось, і як стій виявляє свою думку Целіні Зиґмунтовській:

«Пам'ятаєте, як я налякалася, що ви хочете мене заріза-ти?»

І пані Целіна сміється тепер з полегкістю, розказуючи, як колись Ольга Федорівна прийшла до неї саме тоді, як

вона оббирала картоплі довгих кухонним ножем, і як дуже Франкова тоді злякалася.

З того дня Ольга Федорівна кожної години чекає відвідин Целіни Зиґмунтовської. Снується по кімнатах стиха наспівуючи (часто співає «Як почуєш вночі...» і тоді каже: «Це Франю співав так Зиґмунтовській, ходив попід її вікна і плакав...»), сидить на терасі будинку, або на кам'яному підмурівку залізної огорожі – і чекає.

Одного дня, не діждавшись, просить довго, аж до занудги, аж до успіху, її адреси – і йде її провідати. Пані Целіна вгостила її чаєм, показала фотографії своїх дітей і вони говорили про Івана Франка.

Целіна Зиґмунтовська ще двічі заходила в музей. Директор музею, поетів син, давав їй дрібні грошеві підмоги, виєднав у влади, що їй повернули домик у Брюховичах. Потім вона зникла.

Тимчасом Ольга Федорівна щораз слабша, щораз рідше виходила з своєї кімнати нагорі музейного будинку, де її влаштували. Лежала тиха, ніхто не чув її голосу, ніхто не бачив її впродовж зими 1940/41 року. Раз тільки, несподівано, почули ми звуки піяніна, що його саме тоді винесли на гору. То останками сил грала ще раз, востаннє. Колишня тендітна панночка з Києва, що приїхала у Львів ненароком зломити одне велике життя, яке рада була б аж занадто захистити.

Аж по смерті Ольги Франко довідалися ми, що Целіна Зиґмунтовська, зламана паралічем, померла ще весною 1941 року.

Так згасли ті жінки, що кинули свою тінь на поетове трагічне життя.

М.С.

Друк: Наші дні. – Ч. 6. – Львів, травень 1942. – С. 7 – 8.

№ 77

1940 р., квітень – липень. – Фрагменти з щоденника Марії Струтинської

ФРАГМЕНТИ ІЗ ЩОДЕННИКА ПРАЦІ В ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКОМУ МУЗЕЮ ІВАНА ФРАНКА У ЛЬВОВІ (21 квітня до 27 липня 1940)

Літературно-меморіальний музей Івана Франка був заснований у Львові напровесні 1940 року. Крім директора Музею, сина І.Франка, Петра, він мав трьох наукових робітників, двох екскурсоводів, секретарку та організатора, а потім і фотографа.

Не маючи великого, а то й ніякого досвіду в того роду праці, ми внесли туди наш пієтизм до великого поета, що йому доля призначила прорубувати вікна у світ, бути «мулярем» і «пекарем», попадати у конфлікт з власним громадянством і з самим собою і в тій боротьбі «простувати духові шлях» і вмерти на шляху. П'ятнадцять місяців праці в будинку поета, в атмосфері його творчих зусиль і осягів, цей пієтизм тільки зміцнило й утривавило.

Совєтська влада спочатку прийняла була у відношенні до праці Музею тактику споглядання, а її експоненти, усякого роду партійні органи, не дуже перешкоджали нам у роботі. Тоді у музеї були вироблені і зреалізовані перші експозиційні плани, що могли б, думаю, бути показані і в майбутньому національному музеї Івана Франка. Та ця ідилія, як і треба було сподіватися, скоро скінчилася. У Музеї наказано створити місцевком профспілки; туди стали навідуватися часто партійці, представники великих партійних органів, наші експозиції почали підпадати критиці і хутко, з весною 1941 року, до Музею приїхав з наркомату у Києві методист Музейництва. Він став розробляти тут нові експо-

зиційні пляни згідно із «вченням Енгельса – Маркса – Леніна – Сталіна», що мали показати Франка велетнем у його молодих роках захоплення соціалізмом – та тільки злегка натякнути на його пізніші роки «декаденсу» і «пориненння у месіянізм» в його «Мойсеї», дарма що цей твір був написаний в апогеї творчих сил.

Все ж за час існування Музею вдалося його робітникам зібрати цікавий матеріял до життя і творчості Івана Франка, в тому коло 50 списаних розмов із людьми, що знали Івана Франка. Між ними було теж декілька розмов із Целіною Зиґмунтовською-Журовською, до якої безнадійна любов кинула таку фатальну тінь на Франкове життя. Все те пропало під час несподівано-брутального зайняття Музею німецьким посадником міста, що поселився у сусідній віллі і потребував приміщення для своєї прислуги. Так само пропав, у воєнних подіях, розтрощений у друкарні Оссолінеум готовий вже склад першого Музейного Збірника, до речі: дуже обрізаного совєтською цензурою. Тому подаємо тут до загального відома хоч ті скупі відомості про Музей і його працю, що їх можна було вибрати з тієї частини щоденника (з трьох місяців на всіх п'ятнадцять), яка чудом збереглася.

На кінець, коли згадую Музей Івана Франка у Львові, приходить в голову думка, що мені її підтвердило тоді двохтижневе перебування в Києві, куди я возила бюджет Музею для його затвердження: ми працювали тоді для вшанування пам'яти нашого поета, для нашої культури – і хоч мали показати на виставці тільки те, що нам дозволено; так само по всій Україні сотні й тисячі таких робітників культури служать одній меті: на славу Україні.

Дня 21 квітня 1940 р. відбулася розмова з Антоном Хойнацьким, що був колись керівником друкарні Ставропігійського Інституту (1882-1893). Він розповів про свою першу зустріч з І. Франком, недалеко Дрогобича, саме тоді, коли жандарм гнав Франка босого та тільки в білизні, як арештан-

та. Хойнацький взяв його і жандарма на підводу та завіз до недалекого села, до дому священика. Франко сидів спочатку в кухні згодом взяли його до кімнати. Священик сказав тоді Хойнацькому, що то «небезпечний чоловік». Потім відослав його й жандарма на своїй підводі далі. Удруге Хойнацький зустрінув Франка на всенародному вічу у Львові, на якому вибирано делегацію до Відня; Франко був проти неї. Хойнацький мав потім тривалі зв'язки з Франком, бо друкував його оповідання.

Розмова з М. Вислоуховою. Марія Вислоухова, вдова по Болеславі, редакторі «Кур'єра Львовского», чула багато про Франка від свого чоловіка, зокрема про те, що Франко мав феноменальну пам'ять і вмів працювати серед гамору, дзвінків телефонів з Відня, як звичайно це було в редакції «Кур'єра Львовского». Франко дарував їй свої книжки та завжди помішував у них свої гарні дедикації. Це дорогий для неї скарб, якого не дасть нікому, але може сфотографувати їх сторінки з присвятами. Обіцяє передати до Музею листи Франка до чоловіка, якщо такі знайдуться в архіві.

Дня 23 квітня було інтерв'ю з д-ром Брониславом Овчарським зі Львова. Він познайомився з Франком у 1914 р., коли після д-ра Озаркевича перейняв директуру Народної Лічниці та опіку над Франком у приватній практиці. Тоді господарювала у Франка одна полька (Ц. Зигмунтовська). Франко був досить занедбаний під гігієнічним і дієтичним оглядом. У 1915 р. Франко перейшов до захисту УСС-ів, де комендантом був д-р М. Волошин. Були там тоді: Степан Чарнецький, Осип Назарук, братанок лікаря Озаркевич, Щуровський, медик 5-го року. Захистом опікувався о. Климентій Шептицький. Смерть Франка була наслідком недуги Брайта.

Дня 24 квітня відбулася розмова з Яковом Гельцлем зі Львова, що був сином Марка, власника антикварні при площі Трибунальській, 14. Він постійно бачив Франка в антикварні, починаючи від 1904 року Франко бував декіль-

ка разів у тижні та завжди розпитував за манускриптами і бібліографічними рідкостями. Давав йому малі гостинці, як яблука та чоколяду, просив шукати в магазині. Саме він одного разу знайшов йому книжку «Wielka utrata». Іван Франко завжди платив по кількадесят корон на рахунок, а книжок брав більше. Як уже був хворий на параліч пальців, то казав виймати з кишені гроші, а також щедро обдаровував жебручих старців, що заходили до крамниці за милостинею. Був дуже терпеливий; не раз чекав на батька, хоч би й декілька годин. Відвідував їх вдома, де його частували рибою. Батько рекомендував йому перекладача з гебрейських текстів та спровадив його з Бродів.

Від Петра Франка дістали ми адреси Франкових знайомих. В Етнографічному Музеї вибирала я того дня знимки, що відносяться до Франкового молодечого віку.

Дня 26 квітня розмовляла в університеті з д-ром Василем Сімовичем. Він подав поки що відомості про Франкове перебування в Чернівцях у 1893 році, де Франко отримав абсолюторію, в чому йому помагав проф. Степан Смаль-Стоцький. В часі другого його перебування в Чернівцях молодь зробила йому велику овацію. Про це було повідомлення в «Житті і Знанні» в 1938 році.

Того ж дня мала я розмову з д-ром Денисом Лукіяновичем. Він зустрічався з Франком майже кожної неділі у проф. М. Грушевського, де бували Джиджора і Мочульський. Лукіянович знав історію невиданих в друку листів Івана Франка до Ольги Рошкевичівни, що їх опрацював М. Возняк. Було 10 готових аркушів, але деякі з них не підходили до публікації через їх дуже особистий характер.

Від 20 квітня до четвертого травня я збирала друковані матеріяли про Івана Франка та перечитувала їх: листи до В. Левицького, матеріяли до життєпису І. Ф., що їх друкував М. Возняк теж у записках НТШ. Мала розмову з Карманським, він передав примірник «Богеми» зі своїми спогадами про Франка. Ця книжка не появилася в розпродажу;

вона містить нариси різних авторів, м. ін., В. Пачовського, що заявився був проти її друкування.

Дня 5 травня я відвідала мистця Івана Труша, вже зовсім глухого; наша розмова велася так, що він говорив, а я писала. Труш обіцяв написати свій спогад про І. Франка, як також дати мистецький портрет його на основі одного з трьох, що в нього збереглися, більш чи менш викінчені. Опрацює той, що роблений з натури. Він розповів про своє довголітнє знайомство з Франком, з яким зустрічався постійно в Центральній каварні у Львові, про його родинне життя, особливо про ревнування його дружини; про пригоди в часі риболовлі; про поширену між селянами поголоску, як то Франко екзаменував цісарських учених, завдаючи питання, на які вони не вміли дати відповіді; про ставлення Михайла Грушевського до Франка, що не був для нього ввічливим; про поведінку М. Шухевича з Франком в часі відвідин Львова Єфремова (ювілей Лисенка); про Зиґмунтовську, що опікувалась Франком у 1914 р.; про Франкового куратора К. Бандрівського. Це гірке та сумне оповідання Труша я зрозуміла частково як вислід його жалю до української громади.

Від 7 до 20 травня йдуть енергійні приготування до офіційного відкриття Музею. Ведуться розмови з технічними працівниками, укладається плян. За цим пляном перша кімната від парадного входу, де був кабінет Івана Франка, має містити: письмовий стіл з приладдям поета (з Етнографічного музею), перед ним його ж фотель. У вітринах довкола стін – твори Франка у хронологічному порядку за їх виданнями, на стінах транспаранти із золотими думками поета. Друга кімната присвячена особистим зв'язкам поета з рідними людьми. Тут моя праця «Приятелі і знайомі І. Франка». По середині кімнати поетів бюст і велике бюрко (депозит Вислоухової), при якому Франко працював 10 років в редакції «Кур'єра Львовского». На стінах портрети близьких Франкові людей. У вітринах листи й копії з них.

В третій кімнаті на стіні мапа мандрівок поета у виконанні Марії Морачевської за вказівками Ірини Радловської та її праці «Дороги Івана Франка». Тут фотографії з Нагуєвич, Дрогобича, Криворівні та інших місць, зарисованих окремими мистцями. Наступна кімната – це жалібна з посмертною маскою в окремій вітрині на чорному оксамиті, знімки з похорону, вінки, ленти з Етнографічного Музею. В останній кімнаті, призначеній на бібліотеку й архів І. Франка, будуть розміщені грамоти, відзначення, дипломи Франка. Два екскурсоводи та секретарка мають працювати в дальній кімнаті перед входом до кабінету. На поверсі, що належав до поетових синів, працюватимуть три наукові робітники, якщо дружина Франка не буде настоювати на поворот до свого помешкання з вілли Увієри, де тепер живе.

Дня 20 травня я вела розмову з Ольгою Франковою, що була спокійніша, більш зрівноважена, як коли інде. Вона подала такі відомості з життя своєї родини: її мати грала чудово на фортепіані й дуже багато курила. В батьків було чотири дочки та три сини. Одна з дочок «збожеволіла з кохання». Один з братів утратив ноги у війні 1876 року. Він був дуже добрий для неї, жалував її, що не гарна (інші сестри були дуже гарні), і що «ніхто не засватає її». До подружжя з Іваном Ф. прийшло так: її шваґер, Тригуб, їздив до Парижу та, вертаючись, зустрінувся в Галичині з провідними людьми, де й була мова про потребу одружити Франка. (Це вони придумали таке галицько-українське зближення, – каже Ольга Федорівна). Він привіз книжку «Захар Беркут», що зробила на неї велике враження. Тоді сказав їй: «Той, що це написав, буде твій чоловік». Коли Франко приїхав і вона пізнала його, він їй не сподобався. Тоді родина почала натискати на неї і вона мусіла послухатись. (Ця розповідь суперечна з тим, що говорилося в Києві про цю справу. В 1911 році розказували там моєму чоловікові, М. Струтинському, що всю справу «затіяла» Олена Пчілка, яка водила Франка до інституту, де вчилася Ольга і т. ін.). Ольга Ф. роз-

повідала теж про різні соціялістичні віча, на які ходила з чоловіком в роки його захоплення новими на галицькому терені ідеями.

Дня 26 травня обговорювано з мистцем Сергієм Литвиненком справу бюсту його роботи для Музею та справу установлювання проектів нагробків, підстав під них тощо. Того ж дня Музей відвідала комісія Оргкомітету Письменників Львова, складена з Петра Панча, А. Любченка та П. Карманського. Офіційне відкриття Музею мало б відбутися між 1 і 10 червня, коли до Львова приїдуть представники інтелігенції великої України. 31 травня приїхав з Києва Петро Франко та привіз музейну літературу. Вирішено відбувати щоденно півгодинні семінари для внутрішніх музейних справ з участю Петра Івановича.

1 червня я мала довге інтерв'ю з Софією Олеськів-Федорчаковою та Романом Олеськовим, що приятелювали з Франковими дітьми і часто бували у них удома. На похороні свого сина Андрія Франко був дуже зрівноважений, а вертаючись з похорону з Романом О., говорив про далекі від того факту речі. А проте, він був до своїх дітей дуже добрий, терплячий. Часто, як він працював, вони гралися гамірливо в його кімнаті, лізли йому на крісло, на плечі. Він ніколи не лаяв їх, не проганяв.

Ольга Федорівна подала, які особи були кумами їх дітей: Ізидор Воробкевич, Деген, Н. Кобринська, Олеськова, Коцовська.

Дня 11 червня відвідав Музей акад. А. Кримський, що відкривав у Львові засідання виїздної Сесії Академії Наук України. За нашими матеріалами і працями, та вписав у книгу відвідувачів такі слова: «З великою радістю і великою тугою відвідав Музей Івана Франка», а про Львів сказав: «Тут почуваю себе так, наче вернувся після довгого часу додому».

Дня 26 червня мала розмову з д-ром З. Бассом, що в 1905 р., що перебував на вакаціях у Буркуті, де у селянській

хаті жили Франки. Франко вставав дуже рано і ходив до джерел з родиною. Тоді виявилося в розмові, що Франко вважав Ібсена штучним, а його персонажі нереальними. Він цінив Шекспіра, хоч мав якісь свої застереження. До дискусії на філософічні та політичні теми не давав себе втягнути. У малярстві Франко був прихильником імпресіоналізму. Звичайно він любувався далекими краєвидами.

Дня 27 червня плановано статті до газет напередодні відкриття Музею.

В липні працювала й далі над технічним приготуванням, над картотекою приятелів та знайомих Франка, читала оригінальні твори характеризувала рукописи, що були в архіві Академії. Опроваджувала відвідувачів та кореспондентів, закуповувала перші видання творів.

Дня 16 липня мала розмову з о. Іваном Гарматієм, парохом Стригунець в Бережанщині, що пізнав Франка в часі однієї із прогулянок студентів. У «Ділі» помістив статтю «Як найкраще вшанувати ювілей І. Франка» (що викликала полеміку з о. Садовським).

Дня 20 липня Марія Гарматій, дочка о. Івана, гімназійна вчителька, подала відомості про знайомство Франка з Ольгою Білинською, кумою Володимира Коцовського, що жила в Добромилі, куди приїздили Коцовський і Франко та привозили їй книжки. Під їх впливом вона склала матуру і була там учителькою. Франко подарував їй свою книжку «Про жіночу неволю» та виписав такі слова: «Тобі, Олю, про цю жіночу неволю», а крім того, вірш: "Тобі, що власною рукою". Її мати диктувала Франкові пісні до запису у виданнях НТШ. На 27 липні уривається збережена частина щоденника.

Марія Струтинська

Друк: газета «Свобода». – 1956. – 15 серпня.

№ 78

1956 – 1957 рр. – Стаття Марії Деркач «Архів Івана Франка»

АРХІВ ІВАНА ФРАНКА

Глибока любов до свого народу надихнула Івана Франка на те, що свою найулюблену «власність» — велику бібліотеку і цінний архів він передав для користування українському народові. В заповіті письменнника від 9 березня 1916 р., опублікованому в «Ділі», про це зазначено окремим пунктом.

У спогадах дітей і знайомих, що відвідували І. Франка, є згадки про те, що він дуже любив свою бібліотеку. Про архів і збірку його рукописів таких свідчень немає. Однак старанність упорядкування архівних збірок І. Франка, до яких, попри всю свою велику творчу, перекладацьку, редакторську і громадську навантаженність, поет складав змісти і різного роду покажчики, викликає подив і відкриває ще одну прикмету невтомного Каменяра, який передбачив, що його архів буде багатим джерелом науки для майбутніх дослідників.

Бібліотека І. Франка має аж три каталоги, писані його власною рукою, зокрема алфавітний і предметний. Пізніше, в часи недуги І. Франка, ці каталоги доповнювали сини і принагідні секретарі письменника.

Каталога рукописних збірок І. Франко не склав, хоча багато із них, головно збірки старих рукописів, він сам описав у таких своїх студіях, як «Карпато-руська література XVII—XVIII вв.» (Львів, 1900, с. 160+(2)); «Довжанське Четвероєвангеліє XVI в.» («Записки НТШ», т. 37); «Апокрифи і легенди в українських рукописах» (т. I—V, Л., 1896— 1910рр.) та інші. А до збірок листів —виготовив свої покажчики.

Збірка рукописів І. Франка така велика і багата, що ще й досі не вдалося точно підрахувати кількість одиниць її

збереження. Всі тимчасові каталоги, які почали складатися тільки з 1930 р., були зроблені лише для орієнтації у великому фонді. Перший алфавітний каталог усіх збірок робила автор цих рядків.

Щойно з нагоди ювілею[1] закінчено каталогізацію кожної одиниці збереження і, коли закінчиться систематизація, можна буде подати точну фактичну цифру одиниць у Франковому рукописному фонді. За теперішніми приблизними обчисленнями вони нараховують до 15000 одиниць.

Уперше списано рукописний фонд І. Франка під час судової передачі його збірки в бібліотеку Наукового товариства ім. Шевченка з датою Львів, 25 / 7 1917 р. за підписом: «Бандрівський, управитель лежачої маси спадкової бл.[аженної] п[ам'яті] Д-ра Івана Франка. Список завірений печаткою суду на польській мові [...]»[2].

Цей список зроблений на звичайному шкільному зошиті в зелених палітурках з наклейкою портрета Тараса Шевченка. Зошит має 104 сторінки. На обкладинці — заголовок рукою тодішнього бібліотекаря НТШ Володимира Дорошенка: «Спис рукописний Др. Івана Франка». Сам спис рукою В. Дорошенка зроблений для передачі архіву у такому порядку, в якому були укладені в шафах завинені в папір папки зі скорозшивачів та оправлені в книжки збірки рукописів. Сам І. Франко їх не нумерував. Номери на пакованнях, папках та на справах — позначені рукою В.Дорошенка. Спис займає 86 сторінок і начислює 521 номер. Сам спис в більшості дуже лаконічний майже без точнішого пояснення. Такі означення, як «Стара рукопись», «Виписка» або «Збірник друків і рукописів різного змісту», або «Збірка уривків різних писань Івана Франка — белетр. публіц. і наукових», «Збірка листів», — зустрічаються дуже

[1] До 100-річчя від дня народження І. Франка.

[2] У збереженому машинописі праці М. Деркач опис печатки польською мовою, як і заголовки творів І.Франка у польському перекладі не подаються (*тут і далі у цьому документі примітки М. Вальо*).

часто. Деколи подається докладніший зміст папки з автографами або з листами, деколи наведені цифри листів. З цього зшитка зроблено докладну копію на картках і це було єдине доступне джерело користування тим багатим фондом. Зрештою архів не був доступний для користування і ним, крім академіка М. Возняка і В. Дорошенка, мабуть, ніхто не користувався до 1930 р. В тому році я зацікавилась архівом і просила дозволу упорядкувати його.

Крім названих збірок, під час порядкування бібліотеки НТШ час від часу знаходилися збірки рукописів І. Франка, які він давніше дарував бібліотеці, і тодішній директор бібліотеки І. Кревецький вилучав їх з фондів бібліотеки і приєднував в рукописні фонди. Так продовжувалося поповнення рукописної збірки Франка від № 522 аж по № 553. Матеріали від № 554 до № 611 — це вже нові придбання, здійснені за часів радянської влади в 1939—1940 рр. Тоді передовсім переглянено усі архіви, які були в Науковому товаристві ім. Шевченка, і вилучено звідтам автографи І. Франка з тим, щоб їх зосередити в одному фонді. Зокрема переглянено архіви І. Белея, В. Лукича, М. Грушевського, О. Огоновського, журналу «Дзвінок» з фондів бібліотеки Оссолінських та інші, з яких вибрано теж кілька листів І. Франка і передано у фонд І. Франка.

В цих роках куплено архів О. Маковея від його вдови. Там зберігся автограф одного з перших варіантів поеми «Каїн», який не увійшов у 20 томне видання творів письменника, мабуть, тому, що, коли складався проспект видання, цей архів був ще не розібраний. Очевидно автограф поеми разом з іншими Франко дав Маковеєві на зберігання під час свого другого арешту 1889 р. В архіві Маковея збереглися також дві поетичні збірки, приготовані Франком до друку, але в дуже недосконалому вигляді. З найдавнішого осталось тільки чотири листи, причому цілі, а з двох — тільки половина. З них надруковані гострі антирелігійні поезії. Деякі з них увійшли в XIII том двадцятитомника, деякі надруковані

у «Спадщині»[3], одна з яких — не в повному виді. З архіву Маковея вилучено також цікаву збірку, де знайшлось дуже багато автографів невідомих Франкових поезій (№ 565 — 582). Кілька Франкових автографів подарував бібліотеці академік В.Щурат (№ 564, 583 — 588), деякі закупила Академія наук.

У часи німецької окупації і до 1950 р. збірка І. Франка нічим не збагатилася. На деякий час у бібліотеку передала свої листи Уляна Кравченко, але пізніше прислала дочку, щоб їх відібрала, залишивши підготовану до друку збірку.

В 1950 р. архів І. Франка разом з його бібліотекою переведено до Києва, до Інституту літератури Академії наук, де провадиться новий опис усіх його фондів.

З новопридбань 1950 – 1956 років слід відзначити дари академіка М. Возняка, фотокопії архіву М. Коцюбинського в Чернігові та ін. Була звістка про віднайдення в Ленінграді великого зошита збірки народних пісень у записах І. Франка, але далі про цю збірку нічого не чути.

Як сказано, до опрацювання орієнтовного каталога архіву І.Франка з увагою на його автографи, листування і збірки різних рукописів XIX і поч. XX ст. взялися щойно в 1930 р. Від 1917 р. цей архів був неупорядкований, несистематизований, покритий пилом і знаходився у невідповідному приміщенні, в такому вигляді, як його привезено з помешкання покійного поета. За дозволом директора бібліотеки я брала папку за папкою, розписувала їх зміст на окремі карточки, консультуючись з академіком М. Возняком. Для цієї роботи я використовувала увесь свій вільний час поза годинами праці. За кілька років виріс картковий каталог окремих автографів І. Франка за жанрами, каталог його листів, листів до нього і рукописів різних авторів. У «Хроніці НТШ» № 74 зазначено це у висловленій мені подяці.

---

[3] Мова про «Літературну спадщину Івана Франка», т.1, Київ, 1957.

З приходом радянської влади, коли було заплановано 25-томне видання творів І. Франка[4], цей каталог був єдиним орієнтовним посібником для підшукання автографів, потрібних для цього видання, а також для написання праць з питань франкознавства.

Однак цей каталог не міг бути задовільний, оскільки тоді ще не були розписані і досліджені старі рукописи, записні книжки, документи, історичні і фольклорні матеріали, численні збірки поезій І. Франка. Академік М. Возняк, перевантажений різними обов'язками у підготові ювілею, відмовився від керівництва цією справою. На засіданні бібліотечної ради справу впорядкування архіву доручено мені з тим, щоби, по-можливості, зберігати в цілості і не розпорошувати його матеріалів. Цієї інструкції я дотримувалася.

Від 1939 по 1941 р. каталог доповнено і уточнено, виготовлено першу тимчасову фондову книгу (цю роботу виконав І.Заячківський). Тоді ж був виготовлений каталог листів до І. Франка, написаних на 114 сторінках, сфотографовано і виготовлено мікрофільми автографів І. Франка, оправлено автографи І. Франка, його збірки рукописів, листів, які були в коробках або в дешевих палітурках. Листи неоправлені уложено за азбукою і оправлено. Допомогу подав цьому фондові покійний академік О. Богомолець, який, оглянувши особисто архів, заінтересувався ним і на моє особисте прохання призначив велику суму на оправу рукописів І. Франка.

Однак тодішній директор бібліотеки Зеленко, митець і палітурник І. Семкович використали ці фонди не тільки на фонди І. Франка, але оправили у найдорожчі сап'янові оправи рукописи польських поетів і письменників, головно Міцкевича, Словацького[5], залишивши для І. Франка гру-

---

[4] Видання планувалося з нагоди 85-річчя від дня народження і 25-річчя від дня смерті І.Франка. До 1941 р. вийшло всього два томи.

[5] В 1940—1941 рр. у складі тодішньої Львівської наукової бібліотеки АН УРСР зберігалися фонди довоєнного Національного закладу ім. Оссолінських.

бу шкіру і полотно. Але і в цій оправі автографи і збірки І. Франка були забезпечені від знищення і розпорошення під час неспокійних днів війни і фашистської окупації.

22 червня 1941 р. під час вибуху першої гітлерівської бомби на вул. Коперника майже увесь архів І. Франка знаходився у бібліотеці по вул. Стефаника, де тоді містилися фотолабораторія і палітурник. У цей час була ще відкрита виставка, присвячена І. Франкові з нагоди 25-ліття від дня його смерті 28 травня 1916 р. Всі ці автографи і рукописи, в терміні двох-трьох днів, під час вуличної стрілянини і загального замішання, перенесено в повному порядку до приміщення колишньої бібліотеки НТШ і перевірено[6].

Рукописну збірку І. Франка можна поділити за кілька груп:

І. Автографи письменника, куди входять: а) Автографи художніх творів Івана Франка (поезії, оповідання, повісті, драми). б) Франкові статті, фольклорні записи, бібліографія, записи слів. в) Копії старих рукописів, зроблені рукою І. Франка. г) Записні книжки, загальні зошити, шкільні зошити, каталоги бібліотеки письменника. ІІ. Листи до І. Франка. ІІІ. Особисті документи І. Франка. IV. Збірка рукописів різних авторів XIX і XX ст. V. Збірка рукописів XVI-XVI ст. VI. Автографи і авторизовані рукописи.

Своїх автографів І. Франко не зберігав, тому їх число порівняно з його друкованими творами невелике і багато з них безповоротно попропадали по різних редакціях або у редакторів. Архівного фонду редакцій тоді не було і кожний редактор забирав рукописи до себе додому. Тільки деякі редактори, як Володимир Левицький, Осип Маковей, Михайло Мочульський, зберегли рукописи письменників. Сам І. Франко не зберігав своїх рукописів. Редакційні папери по смерті редакторів їхні родини здебільшого передавали на макулатуру. Такі папери деколи закуповували

[6] Ці скарби до колишнього приміщення НТШ (нині вул. Винниченка, 24) переносила саме Марія Деркач з допомогою Стефанії Добош.

львівські антиквари, які повідомляли про закупно вчених, і ті рилися в паперах і відшуковували цінні рукописи. Так академік В. Щурат купив у львівського антиквара уривок підготованої до друку збірки поезій І. Франка (Ф. З № 564). Передаючи цей уривок у фонд Франка, В. Щурат вже не міг пригадати, а може й не знав, серед чиїх паперів знайшлися ці невеличкі уривки.

Священик Йосиф Застирець, який займався потрохи літературою, довгий час приховував автографи І. Франка, між іншим такий цінний автограф, як оригінал повісті «Лель і Полель» польською мовою, не подавши про нього звістки навіть у ювілейний 1926 рік. У цьому році академік М. Возняк, який досліджував творчість І. Франка, пильно розшукував за допомогою преси і особистих зв'язків автографи і листи І. Франка, тоді йому вдалося придбати цінне листування Ольги Рошкевич, Климентії Попович і повість «Лель і Полель», яку він ще раніше зложив з різних уривків.

У ювілейному 1956 р. виявлено кілька цінних рукописів в редакціях російських і польських журналів, але все-таки порівняно з друкованими творами автографів І. Франка є дуже мало.

І. Франко здебільшого виношував свої твори в голові і писав їх завжди без поправок та відразу подавав до друку. Такий процес творчості над статтями сам він описав у повісті «Лель і Попель», подаючи працю редактора Начка Калиновича. Так писав він свої повісті і оповідання. Поезії також виношував в голові і згодом записував на всяких пригнідних клаптиках паперу, в блокнотах, загальних зошитах, а навіть на книжках. На книжці єврейського Гектатеуху[7] написані «Тюремні сонети». Тільки перші, ще гімназіальні, рукописи видно старанно, чітко попереписувані в книжки. Збереглися такі дві книжки під № 224 з двома драмами — «Три князі на один престол» і «Славой і Хлудош», та книж-

[7] Гектатеух — єврейська священна книга.

ка перекладів з Гомера, «Пісні про Нібелунгів», «Слова про похід Ігоря» і з пророка Ісайї. Про деякі автографи зложені вже й леґенди, що вони писані голкою на стіні (В. Щурат. — «Зоря») або куском цегли на тюремній стіні. До пісень І. Франко добирав мелодії і щойно тоді, як пісня співала в його душі, він клав її на папір. Наприклад: лист до Уляни Кравченко «Прощальна пісня» написаний на мотив якоїсь пісні, і «Похорон» (мабуть переспів з Гайне) — на мотив мелодії Шуберта. Ні Уляна Кравченко, ні ніхто з тих, що писали спогади про поета, не пам'ятають тих мелодій. А варто було б бодай приблизно їх відтворити.

Частина зошиту № 224, на якій І. Франко писав вже у Львові, містить чорнові автографи, незакінчені і неошліфовані. Складаючи перший проспект 25-томного видання творів І. Франка, редакційна колегія на чолі з академіком М. Возняком вирішила не друкувати ранніх творів І. Франка і творів з останніх літ його життя, за винятком кількох поезій.

Багато Франкових автографів знайшлося в архіві О. Маковея. У нього були шкільні зошити І. Франка, про які він подав навіть звістку в «Зорі» 1896 р., загальний зошит в оправі № 575 з дрібними поезіями і перекладами з Гайне, Шеллі, Некрасова, а також переклади на німецьку мову поезій Т. Шевченка. З оригінальних творів — деякі поезії, великий шмат поеми «Історія товпки солі» і уривок комедії польською мовою [...][8], в якій не трудно пізнати прототипи попівських родин галицького Підгір'я. Цей зошит, як і багато інших, І. Франко вже не дістав до своїх рук, і він не міг вибрати з нього, як з інших своїх зошитів, поезій і перекладів для тих збірок, які підготував до свого ювілею в 1916 р. (збірка перекладів № 398 і більша збірка № 415).

Поезії, переклади і статті з цього зошита появились друком у найновіших виданнях, які друкував Інститут літератури.

---

[8] Польський заголовок твору відсутній.

В архіві О. Маковея знайшовся також автограф поеми І. Франка «Каїн» — одна з численних його переробок, про які знаємо з його листа до М. Драгоманова від 20.III.1889 р., в якому він пише, що переробляв його кілька разів: «З обробкою, — сміло кажу, — намучився я щиро, цілість перероблював два рази з ґрунту, так, що з первісно написаного ледве чи осталось нетиканих зо 20 віршів, — деякі часті перероблював і три й чотири рази, майструючи зовсім нахолодно, по-столярськи».

В архіві О. Маковея збереглась саме одна з тих перших спроб, яка не увійшла в жоден том мабуть тому, що заголовок її — «Каїн», а не «Смерть Каїна», як в поемі. Цю першу редакцію надрукуємо в додатку до цієї статті.

З загальних зошитів, що збереглись у збірці Івана Франка, немає вже більш ніякого, в якому він виключно вписував автографи своїх поезій.

П'ять дальших зошитів Ф. 3 № 151, 152, 153, 154, 155 — містять в більшій часті виписки з різних рукописів, копії старовинних рукописів з різних бібліотек, головно Оссолінських і Петрушевича[9], записи фольклору, виписки з різних перечитаних книжок та списи літератури для різних цілей. Серед цих наукових записок 1894 і 1895 рр. знайшовся уривок драми «До ...» і перші поезії «Ізмарагда» (№ 151); у зошиті № 152 зберігається варіант драми «Украдене щастя» і план статті про політичну поезію Т.Шевченка; у зошиті під № 153 — з 1900 р., — одна досі ненадрукована поезія, що ритмом і спрямуванням підходить до циклу «Стріли», а під № 154 (з р. 1883 – 1888) зібрані матеріали до історії української літератури, зокрема, до подій 1848 р. у Львові та до статистики. Хоч серед згаданих автографів нема автографів художніх творів, та на першій сторінці аркуша ледве замітні 4 рядки поезії польською мовою, пізніше переписаної в чистову записну книжку в шкіряній оправі з хрестом і

[9] Тобто бібліотеки Народного дому.

замочком. Видно, що це була оправа якогось молитовника. В загальному зошиті № 155, крім опису старих рукописів, головно із с. Кам'яної Трибівського повіту, і деяких копій старих рукописів, автографів художніх творів немає.

Глибоким джерелом досліджень є записні книжки І. Франка, яких збереглося 17 під № 156 та 496. З них 16 записних книжок, які поет носив з собою і записував усякі плани, цікаві слова, адреси, робив виписки з газет, журналів і рукописів, намічав конспекти промов, нагромаджував записи приповідок, пісень, коломийок, гагілок, сороміцьких пісень і час від часу записував поезії, які зродилися під впливом якогось переживання. Ці поезії деколи датовані, деколи недатовані, але, записані олівцем між іншими датованими у блокноті, дозволяють точно визначити дату даної поезії, яку І. Франко деколи свідомо змінював, а готуючи збірник в 1915-16 рр., датував навіть помилково.

З часів побуту і праці І. Франка у бібліотеці В. Федоровича в 1883 — 1884 роках походить життєпис цього видатного діяча початку XIX ст. та багато виписів з його листування (рукопис № 111).

Цінним є рукопис № 156 з поезіями 1885 — 1889 років. Це невеличка книжечка в шкіряній оправі з металевою обвідкою і замочком. Є в ній поема «Нове життя», що має в собі епізоди «Панських жартів». Поема «Нове життя» та поема «Історія лівої руки» — це дві праці, про які І. Франко дуже часто згадує у своєму листуванні. Обидві з життя інтелеґенції, друга з життя попівства. Поеми «Нове життя» є кілька редакцій — частиною її є і «Лісова іділля», вміщена у «Semper tiro», але написана вже геть пізніше. Про поему «Історія лівої руки» згадує поет і в листах до М. Драгоманова, і в листах до М. Павлика. Збереглося кілька уривків поеми, шо була готова вже 1882 р., мала мати 4000 віршів і була революційна; І. Франко був свідомий того, що вона цензури не перейде і що треба буде за неї видержати процес (лист до М.Павлика з 12.XI — 1882 р.).

В цьому блокноті збереглися ще прекрасні ліричні вірші із «Зів'ялого листя», як: «Чи бач, на моїм стало, гарна крале!», «Що зо мною? Доле, доле!» й інші.

В 1892 і 1893 рр. І. Франко був у Відні, де докінчував свої університетські студії. Там написав повість «Dla ogniska domowego», чистопис оригіналу якої зберігся. З того часу маємо три грубі оправлені зшитки, заповнені копіями різних наукових праць, відписів рукописів і т.п. А з часу ув'язнення поета 1889 р. зберігся рукопис поеми «Сурка» і шматок віршованого оповідання «До світла», писаного на клаптику паперу, олівцем, дрібненьким письмом.

В архіві — багато фрагментів і уривків різних творів, якими І. Франко дорожив. Друкуючи їх у передмові до другого видання «З вершин і низин», він немов оправдовується: «Не хотілось мені зовсім викидати праць поетичних. Мов бервена старої розваленої хати, в котрій не одно пережилося і перетерпілося, ті вривки нагадують мені не одне таке, без чого життя може б не життя було».

Рукописи з останніх літ життя викликають подив — яка була сила волі і велика любов до праці в І. Франка. Поет хворою, безвладною рукою власноручно переписував ті твори, що колись не хотів, чи не міг дати людям. З них постала ціла збірка. Творив він теж нові поеми, головно звіршував літопис, відгукувався на воєнні події, але ці його твори — це вже тільки віршована проза. Багато часу присвятив перекладам чужоземних авторів, головно грецьких і римських поетів. Почав він свою поетичну діяльність перекладами і закінчив перекладами. Його збірка «Старе золото», коли появиться друком, покаже, що його гасло: «працювать, працювать, працювать» — не було пустим звуком. Звіршував теж «Літопис» та підготував збірку перекладів із всесвітніх поетів. Останній вірш його, датований 3.II.1916 р., присвячений Зоні Юзичинській:

Не мовчи, коли,гордо пишаючись,
Велегласно брехня гомонить,
Коли, горем чужим утішаючись,

Завись, наче оса та, бренить,
І сичить клевета, мов гадюка в корчи, —
Не мовчи!
Говори, коли серце твоє підіймається
Нетерплячкою правди й добра,
Говори, хай слів твоїх розумних жахається
Слямазарність, бездарність стара,
Хоч би ушам глухим, до німої гори, —
Говори!

Трудно в короткій статті охопити зміст усіх рукописів І. Франка. Але треба згадати про його переклад частини «Капіталу» К. Маркса, про рукописи «Історії літератури», про великі збірки етнографічних записів з різних околиць Галичини.

Заслуговує на увагу велика збірка старих кириличних рукописів, які І. Франко збирав по усій Галичині, і, студіюючи їх, старався довести зв'язок літератури XVIII ст. з давнішими епохами. На основі цих старих рукописів постали його великі праці про апокрифи і карпаторуське письменство. Багато черпав він з них для збірок: «Мій Ізмарагд», «Semper tiro». І. Франко не тільки збирав, але й з незвичайною пильністю копіював рукописи, яких не міг особисто придбати. В його архіві є понад 200 таких старих рукописів. У журналі «Життє і Слово» він завів рубрику «Із старих рукописів» і коли хотіли занехати її, то він скаржився, бо знав, що така рубрика активізує громадянство до зацікавлення своєю старою літературою.

Крім рукописів стародруків та етнографії, збирав І. Франко ще листи різних людей до себе, оправляв і зберігав.

Його великий архів — невсихаюче джерело для дослідників його творчості.

Марія Деркач

Друк: Іван Франко – письменник, мислитель, громадянин: Матеріали міжнародної наукової конференції. – Львів: Світ, 1998. – С. 625-632.

№ 79

Стаття Романа Горака «Марія Струтинська»

МАРІЯ СТРУТИНСЬКА

Тільки останнім часом про неї, Марію Струтинську, почали говорити, як про одного з організаторів Літературно-меморіального музею Івана Франка у Львові. До цього часу її ім'я було майже заборонено згадувати.

Після відступу радянських військ зі Львова 1941 року серед в'язнів, по-звірячому замордованих у тюрмі на Лонцького у Львові, вона віднайшла понівечене тіло свого чоловіка, відомого суспільно-політичного діяча та журналіста Михайла Струтинського, який перед тим був заарештований.

Він був 1888 року народження, членом спершу Національно-демократичної партії, з 1919 – Трудової партії (з 1922 її секретар), з 1925 – УНДО. В 1928–1930 посол від УНДО до польського сейму. Був співредактором і редактором численних газет і журналів: «Шляхи» (1913), «Свобода», «Республика» (1919), які виходили у Станіславі, а також «Життя й Мистецтво» (1920), «Український Вісник» (1921), «Діло» (1923), «Наш прапор» (1924), «Рідна школа» (1927), які виходили у Львові. Був редактором часопису «Український голос» (1927), що виходив у Перемишлі та співредактором популярного щоденника «Новий час» (1930–1939), що виходив у Львові. Був розстріляний у тюрмі на Лонцького в останню ніч відступу радянських військ у червні 1941 року.

Не встигла Марія Струтинська оплакати чоловіка, як 19 жовтня 1941 року у Красному помер її батько Василь Навроцький після наруги над ним НКВД. Їй самій чудом вдалося уникнути арешту завдяки заступництву депутата Верховної ради УРСР Петра Франка, який врятував її тим, що взяв на роботу в новостворений музей Івана Франка, директором якого він був призначений.

Вона народилась, як зазначає більшість енциклопедичних видань, 9 вересня 1897 року в місті Долині на Станіславщині, хоч у своїй біографії, написаній при вступі на роботу в музей, зазначала, що народилась 1896 року в сім'ї шкільного інспектора Василя Навроцького, брата відомого економіста й письменника Володимира Навроцького. «Тому, що батька мойого влада переносила з містечка в містечко, – писала вона у тій же біографії, – ми часто міняли місце осідку і школу я проходила в Долині, Станіславові, Бережанах і знову в Станіславові, де покінчила гімназію і склала іспит на вчительку в державній семінарії». На жаль, всі спроби встановити правильну дату та рік народження Марії Струтинської на основі метричних записів довший час були марними, оскільки метричні книги народжень м. Долини за той час, про який мова, втрачені, а їх копії відсутні у державних архівах. Проте витяг з метрики віднайшовся в родини Марії Струтинської і копія його тепер є на збереженні Львівського національного літературно-меморіального музею Івана Франка. Згідно з ним вона народилась 9 вересня 1897 року і була хрещена та миропомазана 24 жовтня цього ж року парохом Долинської церкви Різдва Богородиці Йосифом Лопатинським. Про її батьків подано такі дані: батько – священик Василь Навроцький, цісарсько-королівський шкільний інспектор Долинського повіту, син Андрія Навроцького та Марії Целевич; матір – Меланія, дочка священика Олександра Радзікевича, пароха Шоломиї, та Філіппіни Чайковської. Хрещеними батьками новонародженої були священик Іполит Заремба, римо-католицький долинський пробощ та Марія Лопатинська, дружина тутешнього греко-католицького пароха Йосифа Лопатинського.

Таким чином насправді її батько був священиком. Довідкова література з цього питання – шематизми – зазначає, що він був 1864 року народження, 1888 року закінчив богословський факультет Львівського університету, а також Львів-

ську греко-католицьку духовну семінарію і в цьому ж році був висвячений у священичий сан і дістав скерування у містечко Щирець на Львівщині асистентом у тамтешню церкву Воздвиження Чесного Хреста, парохом якої з 1883 року був Михайло Трешневський (1833–1899), родич товариша Івана Франка з Дрогобицької гімназії Іполита Сас-Погорецького.

Молодий священик одночасно у Щирці виконував обов'язки шкільного катехита, тобто учителя релігії. У Щирці о. Василь Навроцький довго не затримався і 1892 року переїхав у Львів, де став священиком-асистентом у церкві святих Петра і Павла, що неподалік Личаківського цвинтаря. Як і в Щирці, він у Львові також продовжував роботу катехита у львівських школах. Відтак 1896 року він переїхав у місто Долина, де продовжував працювати катехитом у тамтешніх школах, а водночас був поставлений шкільним інспектором. На цій посаді він пробув до 1906 року, поки не був переведений на аналогічну посаду у місто Бережани, а відтак з 1909 року в місто Станіславів, де став шкільним інспектором, виконуючи одночасно й священичі обв'язки. З початком Першої світової війни став військовим священиком. 1929 року він став парохом церкви пророка Іллі в місті Красному і був там з 1940 року до смерті – помер 19 жовтня 1941 року. Одночасно з тим був адміністратором Буського деканату.

У свою чергу Василь Навроцький був сином священика Андрія Навроцького. З шематизмів Львівської архієпархії відомо, що був він 1814 року народження, 1841 року після закінчення богословських студій висвятився і першим місцем його душпастирства було містечко Нараїв на Бережанщині. Тут він виконував свої обов'язки асистента до 1842 року і в цьому ж році перейшов на посаду асистента в місто Підгайці, де був до 1843 року, відтак на цю ж посаду він перейшов у Бережани, де виконував свої обов'язки протягом 1843–1844 років. Наступним місцем душпастирства було село Голгоча Підгаєцького повіту (1844–1845). У 1845 році він став парохом церкви Святого Миколая в селі

Кутузові Підгаєцького повіту. Тут він служив протягом двадцяти років. Тут народився батько Марії Струтинської Василь Навроцький та його брат Володимир, який народився 18 жовтня 1847 року і опісля став відомим економістом. Невідомо з чиєї вини у франкознавстві та й в усій довідковій літературі він значиться як Володимир Миколайович Навроцький, хоча насправді він є Володимиром Андрійовичем Навроцьким.

Свого знаменитого родича Володимира Навроцького Марія Струтинська знала тільки з оповідей батька та родини, оскільки він помер 16 березня 1882 року ще до її народження, а також з його праць. В студентські роки він брав активну участь у роботі студентської громади у Львові, Львівського товариства «Просвіта», був активним дописувачем до часопису «Правда», де друкував свої історико-етнографічні праці. 1871 року, після закінчення Львівського університету одержав посаду державного службовця в м. Ряшів, де працював до кінця життя. Підтримував зв'язки з М. Драгомановим, М. Бачинським, В. Барвінським та ін. Статті з економічних питань друкував у «Правді», «Ділі», «Киевском телеграфе», «Вестнике Европы», «Одесском вестнике» та інших відомих виданнях і які дістали високу оцінку М. Драгоманова, С. Подолинського, справили помітний вплив на творчість І. Франка, який назвав економічні роботи Навроцького капітальними, цінуючи їх передусім за теоретичну глибину й суспільну спрямованість. Саме після його смерті Іван Франко у 1884 році видав друком перший том із запланованого повного зібрання його творів, до якого увійшли економіко-публіцистичні та літературно-критичні статті, окремі нариси й поетичні спроби.

Частину географічно-статистичних та статистично-економічних праць Володимира Навроцького 2004 року видав Степан Злупко, професор Львівського університету, але значна частина наукової та літературної спадщини Навроцького досі не опублікована і зберігається в архіві І. Франка у Києві.

Смерть сина Володимира батько Андрій Навроцький пережив важко. Він 1865 року з Підгайців знову повернувся на стару парохію в церкву Косьми і Дам'яна в село Голгоча на Підгаєччині. Тут він помер 24 жовтня 1885 року.

Родинний зв'язок Марії Струтинської з Іваном Франком на цьому не обмежується. Її бабусею по материнській лінії, тобто дружиною о.Андрія Навроцького була Меланія, дочка священика Олександра Радзікевича (1828 – 24.10.1893) пароха Шоломиї, та Філіппіни Чайковської. Олександр Радзікевич був батьком товаришів Івана Франка Петра (1855 – 09.01.1911) та Володимира (1857 – 14.04.1925). З ними Іван Франко вчився в одному класі в Дрогобицькій гімназії і з ними дружив.

Після закінчення учительської семінарії у Станіславі Марія Струтинська навчалася в Українському таємному університеті у Львові, а відтак працювала народною вчителькою.

З молодих років включилася у громадсько-культурне життя, зокрема стала організатором жіночого руху, виступала зі статтями на сторінках журналів. Була активною діячкою Союзу Українок і редактором його органу «Українка» (1937–1939).

Відтак вона стала науковим працівником новоствореного музею Івана Франка у Львові. Фактично завдяки сподвижницькій праці Марії Струтинської були закладені надійні основи музею, зокрема його меморіальній частині та книжковим фондам. З її ініціативи по всьому краю були зібрані спогади сучасників про Івана Франка, рідкісні світлини, а також підготовлено до друку три випуски наукових записок музею, виходу у світ яких перешкодила Друга світова війна. Вона стала автором першої експозиції музею.

Під час війни вона працювала в редакціях часописів, які були названі колабораціоністичними, зокрема була співредактором журналу «Наші дні» (1941–1944), в якому опублікувала відому статтю «Три тіні», з якої читачі дізнались про

відвідини Целіни Зигмунтовської новоствореного музею та її зустрічі з дружиною Івана Франка, а також серед інших статей рецензію на книжку І. Шкварка «Проклинаю», яка стосується звірств, вчинених НКВД на «визволеній» Західній Україні.

Марія Струтинська як і перед війною, так і в час війни брала активну участь у житті української громади і була віднесена до ворогів радянської влади.

1944 року вона перед самим приходом радянських військ у Львів виїхала до Австрії, а звідтам емігрувала до Америки, поселилась у Філадельфії, де включилась у письменницьку і журналістську працю. Друкувала статті, есеї та спогади в газетах і журналах, які в Україні не були відомі. З відомої української письменниці та журналістки перед Другою світовою війною, статті, есеї, рецензії та художні твори якої можна було подибати на сторінках тодішньої української преси, а деякі з яких виходили окремими виданнями, вона перетворилась якщо у відому, то тільки вузькому колу спеціалістів, а взагалі для нового покоління зовсім невідому письменницю. Як письменниця була відома ще під псевдонімом Віра Марська. Всі її твори були закриті в спецхранилищах і були доступні тільки обмеженому контингенту читачів.

Марія Струтинська видала окремими виданнями повість «Буря над Львовом» (перше видання 1944 року, друге – 1952), п'єсу «Американка» (1973), збірник оповідань «Помилка д-ра Варецького» (1964), спогади-репортаж «Далеке зблизька» (1975). Нариси, оповідання, спогади, літературні есеї, друковані в газетах і журналах у США. Була членом Об'єднання українських письменників «Слово». Померла 6 травня 1984 р. у Філадельфії, де й похована на українському католицькому цвинтарі Фокс.

Наведені нижче матеріали публікуються вперше із збереженням всіх особливостей тексту.

Роман Горак

№ 80

Автобіографія Марії Струтинської

Автобіографія

Я народилась в 1896 році в містечку Долина, в сім'ї шкільного інспектора Василя Навроцького, брата відомого економіста й письменника Володимира. Тому що батька мойого влада переносила з містечка в містечко, ми часто міняли місце осідку і школу я проходила в Долині, Станіславові, Бережанах і знову в Станіславові, де покінчила гімназію і склала іспит на вчительку в державній семинарії. Була вчителькою в народній школі в Станіславові. А втративши працю з приходом польської влади, доповнювала свою освіту курсами мов німецької та французької у Станіславові і господарськими курсами у Львові. Одружившись в 1923 році з літературним критиком і вчителем гімназії Михайлом Струтинським, переїхала жити у Львів. З того часу заробляла лекціями й перекладами з чужих мов та дописувала до газет і журналів на теми жіночого поступового руху і селянської сільськогосподарської освіти. З часом взялася за літературу, стала писати нариси і оповідання, які друкувалися в журналах і газетах.

З приходом радянської влади включилася в нове життя: зареєструвалася в оргкомітеті письменників міста Львова, де беру й сьогодні участь у працях секцій та зустрічах клубу.

Моє оповідання («Марійка» було вміщене в журналі «Крестьянка» (В-во «Правди», Москва), мої спогади, статті й нариси містили «Комуніст», «Література і Мистецтво», «Большевистское знамя» (Одеса) та інші газети й журнали.

З дня 9 квітня ц.р. працюю в Музею науковим робітником.

Львів, 20 червня 1940 року Марія Василівна Струтинська.

Відділ рукописів Львівськїо національної наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України, ф.192, справа 21. п.1.

№ 81

Стаття Марії Струтинської
«Як ми організовували музей»

Як ми організовували Музей

Коли я вперше прийшла у приватний кабінет директора Музею Івана Франка – поетового сина Петра Івановича і радісно-схвильовано почула вістку, що мене прийнято на любу роботу – музей властиво не існував ще. Він жив ще в ідеї, яку видвигнула Спілка радянських письменників України та яку переводили в життя перші музейні робітники: директор, син письменника, що підбирав реальні форми для загального задуму, помічник директора Ольга Федорівна, що наглядала роботи ремонту Франкового будинку, керівник організаційною працею Музею, науковий робітник Федір Кулечко, молоденька машиністка Кедринська і тільки що вчора прийнятий на працю другий науковий робітник, Ірина Радловська, якій доручено приготовляти матеріал для картини-мапи подорожей письменника. Мені віддано працю: «Приятелі, співробітники і знайомі Івана Франка». І ми взялися до роботи.

Окрім наших основних наукових праць, усі ми пильно збирали експозиційний матеріал, вишукували й любовно громадили усе, що могло насвітлити життя й творчість великого українського поета, зберегти й закріпити пам'ять про нього для сучасного й майбутніх поколінь.

Працювали ми зранку у приватному помешканні директора, а кожну вільну хвилину добігаючи до сусіднього Франкового будинку та наглядаючи його ремонт. – «Швидше, швидше» – напирали ми на робітників і раділи кожним кроком вперед. Ось уже ремонтовано віконні рами, вставлено шибки у вікнах там, де вони бракували. Ось направлено печі. Вставлено дошки у підлогу. Включено світло. Виправ-

ляють і малюють стіни, і ми всі беремо жваву участь у консультації над кольорами.

А одночасно довкола музейного будинку відновлюється під вмілою рукою музейного садівника старий, поетом засаджений садок. Зеленіють широкі, орнаментом дрібних бегоній і високих канн бережені травники, знову чітко виступила на фоні білого піску стежки стародавня розета газону з полум'яними пеларгоніями. Навіть старий горіх біля входу в музей, улюблене поетове дерево, що змерзло цієї зими, випускає знову зелені гони.

А тимчасом в музеї ремонт добіг кінця, усе вже викінчено, помито, почищено. І ми переходимо працювати в музей.

Тепер праця пливе уже рівним, впорядкованим руслом, хоча щойно тепер технічні заняття не дають нам уповні занятись науковими. Треба наглянути звезення в музей частини обладнання поетового кабінету, проектів пам'ятника, бюсту, вінків і лент з похорону та з відкриття пам'ятника, що зберігалися в Науковому Товаристві ім. Шевченка (тепер філіал Академії наук) і розташувати усе, як слід. Треба перевезти у музей відлив великих фігур каменярів, копію надмогильника, роботи Литвиненка, подбати про гарні постументи під усе. Треба обладнати робочий кабінет письменника, дбайливо копіюючи фотографії, влаштувати жалібну кімнату. У кабінеті подорожей, де разом з ремонтом будинку викінчувалася велика на всю стіну мапа, приміщується Франкове рибальське приладдя, збірка світлин місцевостей, реконструйована етнографічна збірка поета. Кімнату приятелів залюднила ціла плеяда призбираних уже раніше й гарно, однаково оправлених знімків тих, що працювали й боролися разом з поетом. Тут приходять ще до вітрин привітальні адреси й почесні грамоти, тут приміщується частина поетових листів у копіях. В бібліотечній кімнаті, що чекає ще на велику Франкову бібліотеку, мусять бути приміщені голоси преси, переклади на чужі мови та

музичні твори до Франкових слів. Врешті приходить цінна бібліотека першодруків з книгозбірні Володимира Дорошенка, що приміщена за хронологічним порядком у вітринах і має відтворювати у поетовому кабінеті його творчий шлях.

Та все це тільки початок. Кожного дня, кожної майже години збільшується надбання, кімнати наповнюються вітринами, стіни завішуються образами, фотографіями, врешті цитатами з Франкових творів і лозунгами. А одночасно йде наукова робота, що теж дає експозиційний матеріал: інтерв'ю з тими, що знали поета, писані на замовлення музею, спогади про нього тих, що мали щастя зустрінути його на своєму шляху нагадують про людей і місця, що їх треба відмітити знімком чи надписом, студії франкіани й рукописної спадщини вказують нові перспективи розшукам.

Разом з цим, майже від самого початку праці в музею, його відвідують гості. Як відмовити побувати в Франковому домі тим, хто приїхав до Львова здалеку, з Києва чи Лубнів, з Ленінграду чи з Одеси? А втім, наші штати вже побільшені на двох молодих екскурсоводів, що пильно вивчають Франкову біографію й творчість і чекають нагоди провірити свої сили на принагідних гостях. Приходять ці гості, оглядають, дають свої дружні поради, критикують. І всі, від київського академіка до бійця червоної армії, від школяра до письменника-орденоносця, вписують до пам'ятної книги свої враження про незакінчений ще музей, що вже робить свою пропагандивну роботу.

І врешті музей вже настільки дозрів, що можна віддати його на власність громадськості.

10 жовтня відбулося в семи прибраних квітами й лозунгами кімнатах музею свято відкриття. Прибули представники обласних органів уряду й партії, деп. Студинський від львівського університету, представники Спілки радянських письменників України, Академії Наук, міськради Львова та

інших установ. Відкрив музей його директор Петро Іванович Франко, який у своїй промові дякував урядові й партії за те, що дали можливість тривким пам'ятником закріпити пам'ять поета-борця. Представники Облвно, університету, львівського оргкомітету Спілки радянських письменників, Академії наук та бібліотеки Філіалу академії виголосили теплі привітання. Університетський хор відспівав «Вічного революціонера» і кантату до Франкових слів, молоді артисти рецитували «Каменярі» і вірш про Франка «Співцеві боротьби» М. Мельника. Врешті свято, що почалося інтернаціоналом, покінчила пісня про Сталіна. Прибрані і стилеві народні вбрання, екскурсоводи групами обводили гостей, показуючи експозицію. Гості познайомилися з працею музейних робітників і тепло попрощалися з новою культурною установою Львова.

І ось маємо вже у Львові новий культурний центр, в якому трудящі українського народу, а з ними й інших народів Радянського Союзу, черпатимуть з вічно живого джерела Франкової бунтівничої музи нову силу до праці й боротьби, якої ніколи не може кинути людина, що стоїть на сторожі поступу, рівності й свободи, за які від молодості до смерті боровся Іван Франко.

М.Стутинська. Науковий робітник музею

Відділ рукописів Львівської національної наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України, ф.192, справа 33. п.1.

№ 82

Стаття Марії Струтинської
«Іван Франко на тлі своєї епохи»

Іван Франко на тлі своєї епохи

Щоб зрозуміти значення Івана Франка, поета-революціонера, письменника передового европейського реалізму, публіциста і науковця і разом з тим соціалістичного діяча 80 і 90-х років минулого століття, треба пригадати собі стан українського літературного й політичного життя з часів його виступу, це є з другої половини 70-х і початку 80-х років минулого століття.

Дня 15 травня 1876 року заборонено було в Росії друкувати всякі наукові, популярні і перекладні твори по-українськи, заборонено українські театральні вистави, концерти. Навіть тексти під нотами. Рівночасно розв'язано Південно-західний відділ географічного товариства в Києві, що за короткий час свого існування зробився справжнім центром української наукової праці.

З природи річи новим центром українського життя повинен був зробитись тепер Львів, столиця австрійських українців, що жили в умовах сякої-такої свободи думки і слова. Та Галичина не доросла ще до такої почесної ролі.

Після жвавого руху 60-х років, викликаних тут Шевченковим «Кобзарем», якому на підмогу прийшли Куліш і Федькович, настали в другій половині 70-х років часи застою і знеохочення». Усі три джерела, як пише Франко в «Молодій Україні», висохли: Шевченко обкроєний і до зануди однобічно популяризований на концертах, став збіркою утертих фраз. Куліш зі своєю «Мальованою Україною» зробився із батька і «пророка» ренегатом, а Федькович, самоук, малоосвічений і знеохочений мовчав, або «клеїв фантастичні драми та містичні нісенітниці»!

Українську інтелігенцію роз'їдали безплідні суперечки про мову і правопис, що ішли у парі з яловим політиканством.

Тоді був гарячий час російсько-турецької війни. Всі очі були звернені на високу політику, всі слідили за тим, що діялося на Балканах, у Лондоні, Берліні. Що діялося в нас дома – се не обходило нікого. А дома йшли страшні річи. Лихва руйнувала нарід, ліцитації сипалися тисячами, банки розкидали свої наукові сіти, недороди ішли одні за одними, нужда збільшувалася страшенно. Однак віддалення інтелігенції від народу, бачилось, завмерло зовсім. Коли про людський сором і пропускала цензура дещо по-українськи, так то хіба крайні нісенітниці. В Галичині одинокий український орган «Правда» впав серед повної байдужості читачів. Журнал «Зоря», що почав виходити на місце «Правди» в 1880 році, виявляє спочатку «повний розквіт рутенства». Коли того самого року засновано «Діло», то і воно, щоб догодити москвофілам, друкується етимологією та «нічо в ньому не вибігає поза обрій звичайного галицько-рутенського думання». «Той сам реакційний, тісний стухлий дух. Віє всюди в Галичині. Чи візьмемо до рук видання коломийські, чи станіславівську «Денницю», чи черновецькі публікації – всюди мертвеччина змісту, мова засмічена церковщиною та московщиною, теми далекі від нашого життя і дійсності!» (Іван Франко. «Молода Україна»).

От так змальована самим Франком наша тодішня дійсність, є найкращим тлом, на якому у цілий свій ріст стає багатобічна, після короткого періоду спроб 1874-1876 року зріла формою і яка тісно зв'язана з народом та з його життям творчість Івана Франка! Творчість, до якої рівнобіжно йшла його велика громадська діяльність, що мов свіжий гірський потік влилася в застояне баговиння галицького життя і сколихнула аж до дна його сонне плесо.

Хто знає перші гімназійні вірші Івана Франка, що не виходять поза тісний обрій світогляду тодішнього галиць-

кого псевдоінтелігента, мусить поставити собі питання: як це сталося, що молодий Франко протягом короткого часу, можна сказати протягом 2-3 років дійшов до зрозуміння основних соціальних питань? Всупереч тому, що загально думали донедавна, що соціальними, а саме, що ідеями зацікавив Франка М.Драгоманов, новіші досліди над духовим ростом поета виявляють щось інше. Отак, наприклад А. Музичка в своєму творі «Шляхи поетичної творчості Івана Франка» вказує в першу чергу на ту здорову підвалину, якою були для Франка його селянське походження, спогади про дитячі й хлоп'ячі роки на селі і пізніший безперервний зв'язок з селом, а далі називає, як того, хто перший зацікавив Франка соціально-економічними питаннями Остапа Терлецького, довголітнього голову студентського товариства «Січ» у Відні, а потім адвоката у Львові, «европейця по науці і по своїм ідеям». Йде тут зокрема мова про статтю О.Терлецького «Галицько-руський нарід і галицько-руські народовці», поміщену в журналі «Правда» в 1873 році та яку Франко прочитав аж в році 1875 або 1876, працюючи в редакції «Друга», куди писав свої знамениті листи Михайло Драгоманов. Вплив цієї статті відбився на тодішніх Франкових віршах «Схід сонця», він виразний, на думку Музички, у закінченні повісті «Петрії і Довбущуки», навіть сам образ «Наймита» міг узяти Франко зі згаданої статті Терлецького.

До Франкового зацікавлення соціалізмом мусів спричинитися певно чимало й Сергій Подолинський, другий поруч Драгоманова політичний емігрант з України, що видавав в роках свої та його брошури «Парова машина», «Про багатство й бідність» і інші.

Безперечно, впливу Михайла Драгоманова на Франка ніхто не заперечує, та тільки. Як про це писав і сам Франко, він дещо інший, ніж загально думали. Листи Драгоманова до молодих літераторів «Друга» заставляють їх перш усього вчитись. Найважніше, що ця молодь перебрала від Драгоманова, це було розуміння потреби соціально-економічних

студій, потреба добути широкий світогляд, побудований на вислідах нових тоді позивістичних наук, на лектурі визначних поступових письменників. Ось що пише сам Франко в одному з листів до Драгоманова про вплив тих його листів: «З ваших листів до редакції «Друга» я вичитав лиш тільки, що треба знайомитись з сучасними писателями і кинувся читати Золя, Флобера, Шпільгагена, так, як перед тим уже з запалом читав Льва Толстого, Тургенєва, Пом'яловського, а далі Чернишевського, Герцена й інших».

Цей лист показує ясно, що ще до часу переписки і знайомства з Драгомановим Франко знав твори Чернишевського й Герцена. Можна бачити тут вплив на Франка отих молодих людей з України, що в половині 70-х приїздили цілими гуртами в Галичину та про яких Франко пише, що від них сипалися запити: «Чи читали це й те і десяте», а від яких годі «бідним галичанам» було відпекатися. Франко не відпекувався, а з цілим запалом взявся читати передових російських поступових письменників, що спричинилися в великій мірі до розбудови його соціалістичного світогляду.

Останнім чинником, що закріпив Франків соціалістичний світогляд, був арешт в липні 1877 року і процес його й товаришів, між якими були О.Терлецький, Михайло Павлик, Анна, його сестра, Щасний Сельський та Іван Мандичевський. Тут, у цій львівській тюрмі, де просидів Франко нізащо майже 9 місяців, а ще більш після тюрми, коли його проскрібовано з українського інтелігентського товариства, виключено з «Просвіти», заборонено приходити в касино «Бесіди» – зміцнів в його душі протест проти усякого безправства й насильства. Тоді й скристалізувався остаточно його соціалістичний світогляд, ще не зовсім виразний до часу тюрми. Не проявилося його працею в робітничих гуртках, де він викладав в 1879 і 1880 роках економію, його співробітництвом в робітничому часописі «Праці». Це дало його в 1879 році зроблений переклад 24 розділу «Капіталу» Маркса, його по-польськи написаний катехизм соціалізму,

разом з товаришами укладену «Програму польських і руських соціалістів Галичини», що вийшла в Женеві 1881 року.

Незабаром після виходу Франка з тюрми в 1878 р. появився заходом Франка і Павлика журнал, що був визивом всьому заскорузлому громадянству. Ось як пише Франко про появу в 1878 році журналу «Громадський Друг»»: «Майже кожний вірш, кожна повість, кожна стаття аж до бібліографічних нотаток на окладках, усе було провокацією старої галицько-руської рутини й інерції. Всюди в різній формі висловлювалися думки досі в нас нечувані, єретичні, беззаконні. Поліція старалася охоронити руську суспільність перед тим замахом на її душевний спокій, конфіскувала кожду книжку за значну частину поміщених у ній артикулів, суд затверджував конфіскати, а вкінці виточив видавцеві (М.Павликові) суб'єктивний процес».

Тут, у цьому «Громадському Друзі» появилося «кредо» нового соціалістичного руху, отой Франковий полум'яний вірш «Товаришам із тюрми», що вибухнув як ракета на сірому галицькому обрії. Вірш, що й досі вправляє читача у настрій одчайдушного пориву.

Журнал підпадав конфіскатам, мусів міняти видавців і назву «Дзвін», «Молот» і не минуло й року, як ціле видавництво впало. Та однак в тому році появилися ще тут безсмертні «Каменярі» і твір несподівано достиглого реалістичного таланту «Боа констріктор», що його Франко почав писати ще перед тюрмою. Спертий на дослідах наукової праці Лянге «Робітницьке питання», частину якої Франко разом з Павликом ще перед своїм арештом, а реалістичним малюнком бориславського середовища в добу наростання капіталізму, дорівнює творам Золя.

Ми не віддали б вірним отого часу сформування світогляду письменника, що починає класти свій відпечаток на духовність епохи, коли б не пригадали в цьому місці на особисте страждання, що впало на поета у зв'язку з тюрмою та трусливим, безсердечним відношенням з боку громадянства.

Маємо тут на думці сумний епілог його кохання з Ольгою Рошкевич, що спричинився був сильно до кризи в житті поета на початку нового, восьмого десятиліття минулого віку. До самої творчості внесло це кохання не багато: трохи фабули й особистих, ліричних ноток в оповіданні «На дні», декілька віршів, пожовклі листи в архіві... А проте, воно загострило той конфлікт між Франком і громадянством, що дав його незрівняні полеміки, хоч і бив його злиднями і самітністю. Воно, те через безглузді вимоги часу несповнене перше кохання, кинуло на Франкову душу той серпанок трагізму, що мав згуснути в дальших життєвих переживаннях, до важкої хмари, все життя навислої над Франком.

80-ті роки – це в житті України роки посиленої політичної реакції. «Бомба, що вбила Олександра II, вбила й надію на конституцію, – пише Франко у згаданій праці, – настала важка доба. Не тільки революційні, але й конституційні паростки були розбиті й розтолочені. Люди, що кілька років тому настроєні дуже революційно, тепер умили руки від усякої політики. Проклямовано так звану неполітичну, культурну працю: українська етнографія, історія і археологія стали пожаданим захистом для людей, що раніше сягали руками дуже глибоко в живу дійсність».

Хоч Франко й оцінює цю працю згодом з погляду історика, однак сам він по цей бік кордону, кидається без решти у цю «живу дійсність», у крутіж політичної роботи, не менш трудної в умовах куцої австрійської конституції. Австрійська влада з повним цинізмом віддавала тоді споконвічно українську Галичину в безпардонну оренду польських панів за ціну економічного недорозвою країни, щоб мати ринок збуту своїх найгірших фабрикантів в заміну на сирівці. Це були часи боротьби українських послів в Галицькому Сеймі за самі найпростіші права, за українську мову в школі, в суді, в адміністрації, якій приглядалася з боку австрійська влада, коливаючись між централізмом та гласканням сильніших народів «монархії».

Тоді у цій боротьбі зродилася була, наперед в Україні, а потім в Галичині, політична ідея, що мала ще раз і на жаль не останній, пригадати українцям найсумніші сторінки нашої історії. Маємо тут на думці спробу нової угоди з поляками, докладніше – з польською панівною шляхетською верствою, до якої взявся був з України Кониський і незалежно від нього Куліш зо своєю нещасною «Крашанкою» і зі своїми конференціями з польською аристократією у Львові. Маємо тут на думці ті галицькі політиканства, якими манив себе ще в 60-х роках Лаврівський, а які мали з кінцем 80-х років оформитися в злопам'ятній «Новій ері»!

До боротьби з цим усім виступав Франко і його гурт. Не легко приходилось працювати тоді Франкові, для якого це восьме десятиліття минулого віку почалося другою, ще більш безглуздою тюрмою. Не маючи у Львові змоги прожитку, він роки 1881-1882 перебуває частинно на селі, збираючи тут, а ще більше в Бориславі, матеріал до своїх соціальних студій. Одночасно він розгортає якнайширшу публіцистичну діяльність. В роках 1881-1882 редагує разом з Белеєм журнал «Світ», дописує до численних львівських і закордонних поступових журналів, до женевського «Вольного слова», до варшавської «Правди» і «Глосу», до петербурзького польського «Краю» і «Руху», до віденської «Ді Цайт», до Львівського «Пшегльонду сполечнего» та інших.

Після процесу Ольги Грабар і товаришів, який розгорнув всю моральну гниль галицьких запроданців царському урядові, народовці покинули думку об'єднатись зі старорусинами і тоді допустили Франка до співпраці в «Зорі», а Белея в «Ділі». З'являється тоді навіть думка віддати Франкові, як єдино покликаній до цього людині, «Зорю» на власність.

Однак співпраця Франка в народовецьких виданнях мусіла довести до конфлікту і цей «неприродний шлюб», як назвав цю співпрацю Драгоманов, хутко розривається. Тай не вважав цього шлюбом Франко, що не вагався в час

свого співробітництва в «Ділі» гостро критикувати в польській петербурзькій демократичній пресі галицьку народовецьку політику.

Ні. Франко не сходить зі своїх лівих позицій, працюючи в народовців не тільки заради хліба, але в бажанні навіть в народовецькі затхлі журнали влити хоч би й малим віконцем трохи вільного повітря. Його статті на економічні теми, вміщувані в «Ділі», мають соціальну вагу й сьогодні ще, «Зорю» він почав робити з суто галицького всеукраїнським журналом.

Вийшовши з «Діла» з приводу участі молодих поступовців у похороні без священика та найшовшись у напружених стосунках з «Зорею», з якої теж усувають його незабаром під першою-ліпшою притокою, Франко двічі, 1885 і 1886 року їздить до Києва, щоб наладити видання власного, поступового журналу. А коли з цього не виходить діло, віддає своє перо польській демократії: стає співробітником «Курієра Львовского».

За час свого десятилітнього перебування в редакції того польського поступового щоденника кладе основи під вільну спілку українських і польських робітників , що почули б спільну мову для спільної боротьби за новий лад, в якому не було б місця для міжнаціональних сварок та «нових ер» – угод з польською шляхтою, на яку в тому часі йшли народовці.

Франко разом з декількома товаришами кладе підвалини під організацію у партіях демократичного елементу Галичини. Та даремно Франко чекав від польських соціал-демократів та людовців співпраці з українськими радикалами. Обі польські партії стали новими заступниками польщини на українських землях. Це стало ясним при перших виборах, коли проти кандидатури Франка з радикальної партії польські поступові партії висунули контркандидата. У цій Франковій кандидатурі більше, ніж у його статті про Міцкевича «Поет зради», треба шукати причи-

ни того, що в травні 1897 року Франка прогнано з редакції «Курієра».

Скінчилася довголітня Франкова співпраця з польськими демократами. Та вони дали на дорогу Франкові ще й гостинця, що мав затруїти до решти його взаємини з українським громадянством. На книгарських вітринах появилася мала Франкова брошура зі вступом, що його ще 1895 року написав поет під впливом того, як «святоюрські і новоерівські земляки помогли галицькому намісникові не допустити Франка до доцентури у Львівському університеті». (М.Возняк. «Франко в добі радикалізму»). Франко писав у тому вступі, що працює для свого народу з почуття песього обов'язку, а не з любові, бо й за що мав би любити тих русинів, між якими найшов так мало характерів, а так багато дрібничковості, дрібного егоїзму й пихи? За що ж мав би любити історію свого народу, він, що задобре знає її, знає, щоб не розуміти, як мало в цій історії прикладів справжнього громадського духу, справжньої посвяти, справжньої любові.

Оці гіркі слова, кинені Франком у бік свого суспільства, зірвали над Франковою головою «вихор обурення». «Діло» накинулось на Франка, що він зрадив Русь, зневажив її перед світом. Франко прогнаний з комірного у польській демократії, найшов закритими перед собою двері до рідного дому. Однак тільки ці парадні. Добре втоптані стежки вели його до своїх куди інде; крізь чорний вхід, біля якого товпилися селяни, до тієї канцелярії радикальної партії, що її сім років тому заснував разом з Павликом, Євгеном Левицьким, Северином Даниловичем, Романом Яросевичем, В'ячеславом Будзиновським та іншими. Ця партія, вицвіт особливих галицьких умов, протиставила польському шовінізмові, як самооборону, «національну самосвідомість». Однак вона мала у своїй програмі колективну працю й колективізацію засобів продукції і зробила чудовий вплив на розбурхання селянських мас, на їх емансипацію з-під опіки затхлого

клерикалізму, на їх політичну активізацію. З цієї причини треба її б і з погляду історичного соціалізму оцінити в тій першій стадії позитивно.

Орган радикальної партії 1890 року, заснований журнал «Народ» був першим на галицькому ґрунті суспільно-політичним журналом. Тут містив Франко цінні і сьогодні ще цікаві статті про колективізацію сільського господарства, в який йдучи за думками американського економіста Джорджа та за програмою ірландської «Аграрної ліги» й німецької «Земельної Ліги», подавав проект переміни одноосібного господарства на артільне, а широкими оглядами боротьби за соціалізм у світі клав перед очі селянства й робітництва цю мету, до якої воно мало ненастанно змагати. В «Народі», що виходить від 1890 до 1895 року, а потім в «Житті і Слові» 1895-1897 років вчить Франко своїх земляків азбуки політичного життя та веде безпощадну боротьбу з назадництвом і опортунізмом у згаданій новій ері у осібне. Є це найблискучіший період Франка-публіциста.

А однак, не в політичній, не в політично-публіцистичній, не в багатій науковій, ні в популярно-науковій діяльності Франка лежить головна його вага, хоч на всіх цих ділянках Франко дав повновартні досягнення. Не тут та його сила, що, всупереч усьому, таки відкрила перед ним двері до слави й пошани серед українського народу і поклала на народних скрижалях його ймення поруч імені Тараса Григоровича Шевченка. Зробили це його літературні твори, що потрапили передати у мистецькій формі Франкові думки його наступним поколінням так, що ці думки стали невмирущі. Вони, ці твори, створили нову епоху, передвісника сучасної. Від перших своїх справжніх і зразу таких сильних літературних виступів 1878 року, не зважаючи на політичну діяльність і важку заробітну працю, на арештування в 1880, 1889 роках, на наукові студії, Франко добув вчений ступінь доктора у Відні в 1895 році, на величезну кількість статей в українській, російській, польській, німецькій, чеській пресі, не покидає

пера, як прозаїк і поет. Те, що вбило б іншого, слабшого, стає для Франка спонукою для творчості, в якій відбивається сучасний йому соціально-політичний стан нашого народу, проблиски першої боротьби за нове життя. Рік 1880, рік другої тюрми, дає не тільки тісно зв'язану з тюрмою новелу «На дні», а й незвичайне багатство рефлексійної, громадським духом насиченої лірики. «Від усіх цих віршів дише життям, борнею, завзяттям, вірою в перемогу правди над брехнею, світла над темнотою», – каже про ці поезії Верниволя.

Ось який визов кидає тоді Франко устами пролетарів існуючому суспільному ладові:

«Судіть мене без боязні, –
Таж сильні ви, то знаєте!
Судіть без встиду, та ж ви встид
На прив'язі тримаєте».

«Думи пролетарія», квітень 1880.

І так закликає до боротьби з цим ладом:

«Правда против сили!
Боєм против зла!
Між народ похилий
Вольності слова!»

«Semper idem!», квітень 1880.

Він вірить у перемогу, що, як весна в природі, прийде і оновить світ:

«Гримить! Тайна дрож пронимає народи, –
Мабуть, благодатная хвиля надходить.
Мільйони чекають щасливої зміни,
Ті хмари –плідної будущини тіни,
Що людскість, мов красна весна, обновить.
Гримить!»

«Веснянки», квітень 1880.

Вірить тоді Франко в близькість революції і закликає до неї віршом «Гриць Турчин», де так каже до рекрута:

«Учись владати ним, учися
Стріляти цільно і в лице
Безстрашно смерті заглядати:
Важкого бою час іде.
.....

Учись, щоб був ти сильним мужем,
Як засвітає день новий!
Учись, щоб в ряд ти став готовим,
Як крик роздасться бойовий»

«Гриць Турчин», 7 квітня 1880.

Такі вірші мусіли промовити до тих, які здатні були чути: і вони промовили в першу чергу до молоді. Серед молодого його покоління Франко добув собі в 80-ті роки подив і любов, що виявилося у святкуванні першого 25-літнього ювілею, влаштованого майже виключно молоддю.

Однак, не тільки молодь читала Франка. В 1883 році появилася Франкова історична повість «Захар Беркут», яка отримала від «Зорі» премію та стала популярна в Галичині та і в Україні. Цей малюнок життя української давнини на Підгір'ї читали малі й старі, даремно, що в ньому під покришкою мальовничого історичного оповідання крилася проповідь соціалістичного ладу...

Не так легко добув Франко дорогу до читачів своїми реалістичними оповіданнями. Вже перші реалістичні малюнки бориславського життя в оповіданнях Борислав заповіли галицькій публіці, вихованій на солодких німецьких «Фамілієн блятах», що уже був новий письменник, який сягне сміливою рукою у глибінь горя поневолених трудящих мас і сколихне спокоєм галицької інтелігенції. Читачі й редактори бунтувалися.

Сам Франко пише про це: «Моєї «Лесишиної челяді» не могли зрозуміти не тому, щоб там були які загадки, а тому, що «це заповідається як ідилія, а кінчиться дідько знає як». Мойого «Муляра» редактор «Зорі» признав не вартим друку , бо мовляв, він такого факту ніколи не бачив, а мулярі по його думці найгірші п'яниці».

А все ж таки, цей Франко, що писав свої далекі від усякої ідилії оповідання про вбивчу працю в бориславських небезпечних ямах і задимлених трахтирях, що водив читача по смердючих камерах, вмів дати такі картини живої, наче б живцем вкладеної у книжку природи, мав такий оповідацький талант, вмів так схвилювати, що його брали до рук, кидали і знову брали, щоб прочитати від початку до кінця.

Так виробляв собі право громадянства у згаданих виданнях 1878 року «Boa constrictor», так накинув Франко читаючій публіці другий великий роман з часів зародження в Галичині капіталізму і першої боротьби з ним пролетаріату – «Борислав сміється», що друкувався в «Світі» в роках 1881-1882, так зайняли тривке місце в українській літературі його збірки оповідань «В поті чола» (1890), «Полуйка» (1898), «Панталаха» (1802) та його дальші повісті з життя галицької інтелігенції «Основи суспільності», «Для домашнього вогнища», що друкувалися в роках 1894–1897 у «Житті і слові» та «Перехресні стежки», що побачили світ у ЛНВ у 1900 році.

Так, це Франко промостив шлях реалізмові, що не фальшує, ні не підробляє, а дає малюнки справжнього життя, в яких яскраво виступають соціальні суперечності й конфлікти. Хоч не хоч входили вони у свідомість читачів і ворушили сонне сумління, натрапивши на здоровий, не попсований ґрунт, викликали потребу реакції, соціальної активності, виховували тих, що мали перейняти провід мас у свої руки і увійти уже без Франка, в обітовану землю соціалізму.

Так став Франко, як це ми вже сказали, загально признаним народним поетом. Такі твори, як «Панські жарти», що

вийшли 1887 року в збірці «З вершин і низин», хоч порушували суто соціальні моменти, були вирвані з серця всім, без огляду на соціальний стан, українцям, яким набридло панування дідичів на галицькій землі. В 1896 році появилася Франкова «лірична драма» «Зів'яле листя» – ця збірка віршів «найсуб'єктивніших з усіх, що появилися у нас від часу автобіографічних поезій Шевченка, та при цьому найбільш об'єктивних у способі мальовання складного чуття» – як каже про це сам Франко. Українське громадянство й критика, звиклі вже до громадського характеру Франкових віршів, не зрозуміли цієї збірки як слід, однак всі тоді відчули: це промовив справжній, великий поет, якого мусить признати, яким можна й перед світом похвалитися, даремне, що він був недавно політичним в'язнем, що його лаяли недовірком, ворогом суспільного ладу, деструктивним елементом, чорт не знає чим.

Ще раз мало прийти до удару, ще не раз Франко писатиме свої блискучі полеміки звернуті не тільки проти своїх давніх політичних ворогів, але й проти вчорашніх співробітників. Однак Франкова геніальність і його величезна праця накинули Франка цьому назадницькому громадянству і примусили визнати його раз назавжди найбільшим по цей бік кордону українським письменником і поетом.

Уже як признаний в літературному житті авторитет став Іван Франко 1897 року редактором ЛНВ, якому надав поступове європейське обличчя, хоч формально до складу редакції входили, окрім Франка М. Грушевський, Борковський від народовців і навіть від угодовців Маковей. Праця в тому журналі, в Науковому товаристві ім. Т. Шевченка та в Українсько-руській видавничій спілці виповнюють Франкове життя з того часу.

Франко відходить від політики, щоб до неї більше не вертатися. Втративши надію на близьку революцію, можливість великих соціальних реформ , покладає в останніх роках свого творчого життя всю віру в науку і поступ, що

принесуть людству новий, безкласовий лад. Цей помилковий з погляду марксизму погляд не перешкоджає Франкові давати українському народові і дальше протягом першого десятиліття двадцятого віку, до часу важкої хвороби, а навіть і до смерті твори гуманної думки, насичені високим почуттям соціальної відповідальності і вселюдської любові. Твори, що створили епоху, яка підготовила сучасну – епоху соціалізму.

Марія Струтинська

Відділ рукописів Львівсько національної наукової бібліотеки ім.В. Стефаника НАН України, ф.192, справа 31. п.1.

№ 83

Стаття Марії Струтинської «Музей Івана Франка до 85-ліття з дня народження свойого патрона»

Назустріч великому ювілею

Музей Івана Франка до 85-ліття з дня народження свойого патрона

Тихий донедавна будинок Івана Франка у Львові, де з місяця жовтня минулого року відкрито літературно-меморіальний музей великого українського поета, кипить життям. Екскурсоводи опроваджують екскурсії бійців. Молодих і старших громадян, які чимраз чисельніше відвідують музей. У завфондами і фотографа повні руки роботи, щоб постачити музеї й інші культурні установи всього Радянського союзу матеріалом до виставок, наукові робітники підготовляють нові експедиції до місць, пов'язаних з життям і творчістю Івана Франка, розробляють нові експозиційні плани, допильновують друкування музейного збірника та підготовляють два дальші.

Зладжено кошторис і йде підготовка до зовнішнього ремонту будинку, щоб і зверха набрав він так само гарного вигляду, як і в середині, де його в минулому році грунтовно відновлено. І в садку, власноручно засадженого поетом, плануються нові травники, прикрашення пустих місць квітниками, побудови бесідок і лавочок.

Це музей лаштується зустрінути велике свято, 85-річчя з дня народження свойого патрона. Це музейний колектив з Франковим сином на чолі має показати, як добре розуміє своє велике завдання, покладене на його тим піклуванням, що його уряд і Партія віддають музеєві Івана Франка, співця пролетаріату.

В найближчих тижнях виїздять в терен нові наукові експедиції музею. Одна з них знову, як в місяці грудні минулого року, працюватиме в Дрогобиччині: в рідному селі поета – Нагуєвичах, в селі Ясениця Сільна, де він вчився в 1 класі народної школи, в Дрогобичі, де кінчив «нормальну» школу й гімназію, в Бориславі, де на плівку пам'яті записував страшні картини експлуатації, що мали дати його безсмертні бориславські оповідання.

Друга експедиція відвідає Гуцульщину, зупиняючись довше в улюбленій поетом Криворівні, місці зустрічі з М. Коцюбинським, Л. Українкою, О. Кобилянською та багатьма іншими діячами української культури, що з'їздились туди з обох боків кордону.

Третя й четверта експедиції виїдуть в Стрийщину, в долину ріки Колодниця, над якою письменник теж залюбки проводив літне дозвілля, і в Долинщину, до сіл Вигода, Велдіж, Мізунь та до Лолина, де він ще учнем, а потім студентом переживав своє перше велике кохання, що відбилося глибоко і в його ліриці, і в оповіданні «На дні».

Розмови зі старими людьми, що ще тямлять поета, записи на фонограф його улюблених пісень та оповідей селян-гуцулів і бойків, в яких відзеркалено культ поета в народі, фотознімки і зарисовки місць, зв'язаних з епізодами життя

і творами Івана Франка, давній ковальський і ріпницький реманент – ось що мають дати Музеєві наукові експедиції, докладно підготовлені і проваджені науковими працівниками. Дотеперішні експедиції, яких було уже три, хоч ведені в непідхожу пору, дали цінний матеріал.

Окремо і незалежно від цих експедицій виїхав уже від музею позаштатний науковий робітник перевести в різних місцевостях західних областей України низку розмов з людьми, які можуть докинути світла до дослідів над Іваном Франком.

Деяка частина зібраного матеріалу буде використана при лаштуванні нових ювілейних експозицій. Новий тематичний план, уже затверджений в НКО, дає змогу показати дуже широко експозиційними засобами життя і творчість Івана Франка, першого на західних землях України революційного письменника. Зразкуючись на кращих радянських музеях подібного профілю, музей Івана Франка покаже письменника на тлі його епохи, даючи широкі прорізи наростання світогляду молодого письменника, росту його таланту, його громадсько-політичної діяльності, впливу на нього російських письменників-демократів, показуючи політичні переслідування й арешти, його боротьбу з відсталим громадянством. Одна з центральних експозицій буде віддана Бориславщині. Будуть теж показані взаємини Івана Франка з визначними українськими письменниками, як М. Коцюбинським, Лесею Українкою, В.Стефаником. Експозиція «І. Франко як етнограф» підготовляється в тісній співпраці з Етнографічним музеєм у Львові. Зарані пильно приготовляються експозиції: «Іван Франко як вчений», «Іван Франко як автор дитячих творів» та інші. Велика увага віддається темі «Вшанування пам'яті Івана Франка Радянським Союзом та народами СРСР».

Як експозиційний матеріал будуть вжиті фотокопії рукописів творів і листів, перші видання творів, що творять етапи його творчого шляху, конспекти політичних статей і

промов, підписані Іваном Франком відозви й прокламації соціалістичних угрупувань того часу тощо. Кращі художники України підготовляють для експозиції низку картин – масляних, акварельних і гравюр. З кінцем місяця липня ц. р. експозиції будуть відкриті для вжитку широким колам громадськості.

А тимчасом, обіч праці над експозиціями та екскурсіями, йде ще одна не менш важлива робота: це робота над музейними публікаціями – збірниками. Перший з них, що незабаром появиться друком, це перші підсумки праці молодого музею. Він обзнакомлює з досьогочасними роботами, з першими експозиціями музею, дає не друковане ще Франкове оповідання «Гуцульський король», дві цікаві праці франкознавців М.Возняка і В.Щурата, спогади про Івана Франка його сина Тараса і шкільного товариша та опікуна в часі хвороби К.Бандрівського та інших.

Два чергові збірники, які підготовляються зараз, матимуть більше спеціальний характер: один з них буде відданий спогадам про поета, яких уже до цього часу зібрано декілька десятків, другий міститиме художні твори про Івана Франка письменників Радянського Союзу, перекладені на українську мову. Для придбання матеріалів до цього Збірника пороблено усякі заходи, м.ін. і через Спілку радянських письменників України.

Швидкими темпами йде доювілейна праця музея Івана Франка, який у цьому ювілейному році навідають сотні й тисячі трудящих, що прийдуть напитися у свіжому джерелі вічно молодої музи Івана Франка, що прийдуть набратись до дальших, нових перемог, сили від того, хто, як великий Каменяр, пробивав шлях нашому героїчному життю.

Марія Струтинська

Відділ рукописів Львівсько національної наукової бібліотеки ім. .В. Стефаника НАН України, ф.192, справа 34. п.1.

№ 84

Звіт Марії Струтинської
зі службово-наукового відрядження

Звіт зі службово-наукового відрядження ст. наукового робітника Струтинської Марії Василівни до Києва в часі від 20.I до 4.II 1941 року

Моя поїздка до Києва вийшла з ініціативи наркома освіти тов. С.М.Бухала[1], який будучи на інспекції в нашому Музею в перших днях січня, доручив Музеєві вислати до наркомосу одного з робітників Музею, щоб на місці у Києві усталити кошторис Музею, познайомитися з київськими музеями та виготовити нові тематично-експозиційні плани Музею.

В Києві я повела одночасно подвійну працю: в Наркомосвіті і в музеях.

В Наркомосвіті: я провела довгу низку нарад з керівництвом Відділу музеїв, з головним бухгалтером та завфінвідділом, а врешті з самим наркомом. Усталено кошторис музею на суму 249000 карбованців, при чому були зокрема обговорювані окремі статті. Найбільше часу пройшло за обговорюванням коштів на видання, при чому було встановлено наркомом, що суму 20000 карбованців прелімінових на науково-дослідну працю можна видати на збірники, яких має вийти 2 на 25 аркушах разом, у виданні по 1000 примірників. Збірник має бути безплатний. Гонорар за аркуш друку 500 крб. Нарком обіцяв дати Музеєві на це папір. Другою позицією, над якою довше затримались, була експозиція експонатів. Нарком рішив, що експозиції – кузня та хата – музей не буде ставити, а призначені 40 000 розділено у кошторисі так, що 25 000 призначено на зарплату художникам за картини. На капремонт будинку є призначений ліміт 45000. Коли б зготовлений нами кошторис перевищив

цю суму, можна буде з цим ще раз звернутися до фінвідділу. Щодо поширення штатів, то після довгих вияснень і переговорів, отримав музей такі нові штати:

1. заступник директора по науковій частині,
2. масовик,
3. екскурсовод,
4. бібліотекар,
5. фотограф,
6. касієр.

В справі особи заступника директора по науковій частині я порозумівалася вже з головою Інституту Літератури тов. Копицею[2], а саме, щоб звільнити з обов'язків вченого секретаря Інституту тов. Кисільова, з яким музей петрактував уже як кандидатом на місце заступника директора. Отримавши принципіальну згоду (справа залежить від самого таки кандидата, якого чекають тепер у Києві) я повідомила про це, згідно з його волею, наркома Бухала. Нарком доручив передати тов. Кисільову, щоб він у Києві зайшов до нього обговорити справу. Конференції в наркомосі зв'язані з кошторисом тривали усі дні від 21.I до 1.II. Одночасно вела працю тут над тематичними планами, які передала методистові Каліушеві зараз по приїзді. Спочатку ми переглянули їх разом, а потім методист, який уважав їх назагал удатними і побудованими на науковому принципі, взяв їх переглянути сам. В міжчасі я оглянула музеї і коли прийшло до докладного обговорення плану, мала уже свої власні завваги і доповнення. Плани ми передискутували точка за точкою, систематизували й скорочували їх. Один з відписів справленого плану я взяла з собою, один залишився в методиста. Він заявив, що при остаточній обробці ми не мусимо держатися того проекту, можемо його поширювати і в дечому змінювати.

Після оглядин музейних експозицій я мала довшу розмову з товаришем виставки Франка. Я дістала адреси Іжакевича, Носка[3] і Коновалюка[4]. Я просила теж, щоб дали

мені каталоги або знімки кімнат. Обіцяли дати знімки, як пороблять копії, бо у них є тепер по примірнику.

Два рази будучи в Музею Т.Г. Шевченка я запізналася з директором Кошовим. Я дістала тоді частину переписаних творів. Решту доставили мені в готель за зворотом кошту перепису, дві фотознімки картин з Музею, фотографію писаної по-польськи відозви в справі кандидатури Івана Франка на посла в Перем[иському] повіті, фотокопію молодого Павлика, фотознімок діяграму росту музею та фотознімок зустрічі музейного активу з художником Коновалюком.

В свою чергу я обіцяла музейним робітникам висилати їм у міру підготовки всякі фотоматеріали до Івана Франка, а в першу чергу книжечку Сімовича і фото старих журналів.

Відділ рукописів Львівсько національної наукової бібліотеки ім.Василя Стефаника НАН України, ф.192, справа 25. п.1.

ПРИМІТКИ

1. *Бухало Сергій Максимович* (1907–1988) – видатний радянський державний діяч. У 1931 р. закінчив Дніпропетровський гірничий інститут, працював асистентом та старшим викладачем до 1938. У 1939-44 обіймає посаду наркома і заступника наркома освіти УРСР; 1944-50 – керівник Управління у справах Вищої школи при Раді Міністрів; 1950-59 – керівник науково-організаційного відділу Президії АН УРСР; З 1959 – обіймає посаду заступника Голови, а з 1964 – Голови Ради по вивченню продуктивних сил УРСР Держплану РМ УРСР. За його керівництва Рада виконала важливі дослідження з питань розвитку вугільної промисловості та інших пріоритетних галузей народного господарства. Було проведено велику роботу з підготовки «Атласа природных условий и естественных ресурсов Украинской ССР». З 1965 Рада по вивченню продуктивних сил почала видавати науковий збірник «Розміщення продуктивних сил Української РСР» за редакцією професора

С.М. Бухала, що сприяло об'єднанню науковців та фахівців народного господарства у справі вивчення продуктивних сил. З 1967 по 1988 – професор і завідувач кафедри організації та планування промислових підприємств Київського інституту народного господарства (нині Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана). Працював у галузі організації і планування промислового виробництва та розміщення продуктивних сил.

2. *Копиця Давид Демидович* (1906–1965) – український письменник. Закінчив філологічний факультет Харківського інституту професійної освіти (1930) та аспірантуру Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка. В 1932–1938 – редактор Всеукраїнського фотокіноуправління. Учасник Великої Вітчизняної війни. Був директором Київської кіностудії ім. О. П. Довженка, редактором журналу «Вітчизна». Автор сценаріїв документальних стрічок: «Максим Рильський» (1961), «Розповіді про Шевченка» (1963), художніх фільмів: «Коні не винні» (1956), «Пе-коптьор!» (1957).
3. *Носко Петро Васильович* (1885–1976) – український радянський живописець. У 1903–1909 роках навчався в Київському художньому училищі, в 1909–1916 – в Петербурзькій академії мистецтв. Його найбільш відомі твори: «Розгром поміщицького маєтку в 1905 році» (1926); «Т. Г. Шевченко серед кріпаків» (1927); «Взяття Овруча партизанами» (1945); «Т. Г. Шевченко-кріпак» (1948); «В. І. Ленін за роботою» (1949); «Окопна правда» (1957); «Продаж кріпаків» (1964); «До Червоної Армії» (1965); «В партизани збираються» (1970–1971). Картини художника зберігаються в Національному художньому музеї України, музеї Т. Г. Шевченка. В музеї Івана Франка у Львові його твори відсутні.
4. *Коновалюк Федір Зотикович* (1890–1984) – видатний український живописець. В 1903–1909 роках навчався в іконописній майстерні у Київській лаврі, в 1911–1915 – в Київському художньому училищі (у В. Менка, А. Мурашко), в 1915–1917 – в Петербурзькій Академії Художеств (у В. Маковського), в 1925–1927 – в Київському художньому інституті (у Ф. Кричевського). В 1900 – 1910 брав участь у розписі церков Києва та Катеринослава (тепер Дніпропетровська). Довший час працював разом з Їжакевичем. В своїй творчості зберігав традиції українських художників кінця XIX – початку XX ст. В музеї Івана Франка у Львові його робіт немає.

№ 85

Стаття Марії Струтинської
«Приятелі і знайомі Івана Франка»

З праць Музею Івана Франка.
Тема: «Приятелі й знайомі Івана Франка»

Велика постать Івана Франка зв'язана тісно з відродженням українського письменства та з національно-визвольним відродженням України кінця 19 і початку 20 віку. В своїй кипучій та багатобічній літературній і громадсько-політичній праці Франко гуртує біля себе усе, що є живого й поступового серед тогочасного громадянства. Тому матеріали про ближчих і дальших співробітників І. Франка мають значення не тільки для розгляду і вивчення творчості поета, але для докладного вивчення поступового літературного та громадсько-політичного руху тих часів.

Керуючись такою думкою управа музею створила тему: «Приятелі й знайомі Івана Франка». Обробітка теми розкладена на поодинокі етапи. Перший з них, це зібрання основного матеріалу. Його дають: 1) Інтерв'ю з живущими ще співробітниками і знайомими Івана Франка або з їх родинами; 2) Література про Івана Франка; 3) Збирання світлин, осіб та груп з І. Франком.

Інтерв'ю. Досі проведено понад 20 інтерв'ю у Львові та розписано листи у край. Замітніші інтерв'ю, які вдалось уже добути: Целіна Зигмунтовська (Журовська), Н. Вислоухова (друга жінка Бол. Вислоуха), др. Брон. Овчарський, Яків Гельцль, Антін Хойнацький, Н. Гвоздецька (вдова по лікарю, товаришу І.Ф. з часів процесу 1878). Вступні розмови вдалося перевести з дек. В.Сімовичем, проф. Лукіяновичем, П.Карманським та іншими.

У всіх згаданих найзамітніший довший лист від удови по Вол. Коцовському, що кидає цікаве світло на характер І. Франка, як чоловіка й батька.

Примітка: вказівки й адреси осіб, намічуваних для інтерв'ю, отримано здебільшого від П.І. Франка.

Література. Використано дотепер м. ін. такі джерела: Відпис актів процесу Котурницького і тов. з 1878 року; Мих. Возняк – «Франко в добі радикалізму»; Записки НТШ ст.115-162; Мих. Возняк – «Матеріали до життєпису І. Франка», Записки НТШ, ст.165-186; Листи І. Франка до Вол. Левицького в «Матеріалах з громадського й політичного життя України», ст.99-105; Мочульський – « І. Франко», Львів, Ізмарагд, «Спомини про Івана Франка», вид. «Нового часу», Львів, 1927; Василь Верниволя – «Іван Франко», біографічний нарис; Передмова до 2 вид. «З вершин і низин», укр. накладня Київ – Ляйпціг; «Листи М.Драгоманова до Івана Франка», 2 томи, Львів, 1908; П.І. Франко – «І. Франко зблизька»; І. Франко «рутенці», типи й портрети гал. людей з 60 ті 70 рр. мин. стол.» та інші. Копії листів Ів. Франка, надіслані до Музею з Інституту літератури в Києві. В розгляді – листи з архіву І.Фр. в філ. Акад. Наук у Львові.

Збирання світлин: Головним джерелом збирання світлин співробітників та ближчих знайомих І. Франка, а також груп і табльо з поетом, є збірка фотографій при академії наук, відділ у Львові (раніше збірка НТШ). Вибрано з цієї збірки понад сотню цінних знимок, інколи унікатів, між ними дві групи з Франком з гімназійних часів, група учасників наукових курсів з 1904 р. з І. Франком, група редакції «Курієра Львовскєго», група ювілейного комітету з Франком з 1913 р., знимка Кирила Геник-Березовського, Гриця Гарматія.

Вибрано тут також деякі кліші, напр. Франко з двома товаришами, бібліотека Франка в НТШ, робітня Франка в НТШ та інші.

Знимки отримано також і приватно, напр. знимка Б.Вислоуха від його дружини, А.Хойнацького від нього

самого, Вол. і Марії Коцовських від Коцовської, портрет Журовської, від неї самої, знимки Олеськова, Попович-Боярської від родини, від Василя Навроцького з Красного – праці «І. Франко між чернокутськими січовиками з 1913 року» та інші.

Дальша обробітка основного матеріалу має йти у двох напрямках: 1) упорядкування всіх письменних матеріалів до життя і діяльності знайомих І.Ф. та до їх взаємин з поетом, так, щоб кождий дослідник доби І. Франка міг легко покористуватись ними для своєї праці; 2) влаштування з групових та поодиноких світлин поета й його знайомих – свого роду виставку, яка дала б образ широко закроєних взаємин Франка з людьми тої доби.

Окремо виставлені будуть знимки з останньої дороги Івана Франка та з посвячення його пам'ятника на кладовищі у Львові. Вони оправлені, будуть приміщені в т.зв. жалібній кімнаті, де находяться моделі надісланих на конкурс проектів надгробників, вінці на могилу та інші пам'ятки про Івана Франка.

Відділ рукописів Львівсько національної наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України, ф.192, справа 37. п.1.

№ 86

Підготовчі матеріали Марії Струтинської до музейного збірника

Підготовчі матеріали до збірника праць Музею Івана Франка

Це перший збірник Львівського музею Івана Франка, це перший підсумок десятимісячної праці молодого музею. Окрім відомостей про музей, двох неопублікованих спогадів про Івана Франка, містимо тут і статті відомих львівських франкознавців, що стоять у близькому зв'язку з Музеєм.

Покажчиком перекладів з Франка на інші мови виповняємо прогалину у бібліографії, яку й наш музей встиг уже теж відчути різко у своїх науково-дослідних працях. Нарешті вміщаємо у збірнику і уривки біографічної повісті «Іван Франко», що є теж у великій мірі вислідом праці Музею, який зібрав уже доволі обширний матеріал до біографії Івана Франка.

Редколегія: Д.Лукіянович, А.І.Кисільов, Й.І.Позичанюк, М.В.Струтинська.

Здано до складання…

Збірник

1. Пам'яті великого Франка – М.Рильський
   Золотолистий Жовтень
1. Як повстав музей Івана Франка – Ф.Кулечко
2. Нові друки Івана Франка про російську літературу – М.Возняк
3. Німецькі переклади Івана Франка з Шевченка
4. Гуцульський король – Іван Франко
5. Організація наукової праці в музею – М.Струтинська
6. Уривок роману «Іван Франко» – П.І. Франко
7. Спомин про Батька – Тарас Ів. Франко
8. Матеріали до студії про Франка – стаття д-ра В.Щурата
9. Франко у Криворівні – Ден. Лукіянович
10. Одна з Франкових чеснот
11. Розмова з Мих. Рошкевич про Івана Франка – провів Д.Лукіянович
12. анекдоти про Івана Франка
13. Характерні уривки з записів у книгу глядачів
14. Кантата до слів Івана Франка, надрукована
15. Переклад «Каменярів» на німецьку мову в 1879 році
16. Кліші, фотознімки, ілюстрації портретів, Криворівні, деяких приятелів з альбому з відворотом і присвятами.

На першій сторінці – фото з барельєфу Литвиненка.

Хроніка

1.Відкриття музею – І.Радловська
2. Організація науково-дослідної праці – М.Струтинська
3.Наукові експедиції – М.Струтинська
4.Масово-популяризаційна робота – Л.Кедринська
5. Зв'язки з музеями та установами – М.Струтинська

Праці біографічні

1. Як виглядала бібліотека Івана Франка? – П.І. Франко
2. Соціально-політична література І. Франка – Ф.Кулечко
3. Маркс в перекладі І. Франка
4. Подорожі Івана Франка – І. Радловська
5. Золоті слова Івана Франка – П.І. Франко
6. Антирелігійні погляди Івана Франка в творах Івана Франка – П.І. Франко
7. Франко в поезії – Ф.Кулечко
8. Франко в драмі – Ф.Кулечко
9. Франко в науці – Ф.Кулечко
10. Франко в публіцистиці – Ф.Кулечко
11. Франко в перекладах – Ф.Кулечко
12. Франко-етнограф – Ф.Кулечко
13. Франко-гуморист – Ф.Кулечко
14. Франко в дитячій літературі – П.І. Франко
15. Франко і Шевченко – П.І. Франко
16. Франко і Коцюбинський – П.І. Франко
17. Франко і Драгоманов – П.І. Франко
18. Франко і Павлик – М.Струтинська
19. Франко і народовці
20. Франко і «Нова ера»
21. Франко і москвофіли
22. Франко і російська література
23. Франко про Міцкевича
24. Франко – полеміст

25. Франко і радикали
26. Нагуєвичі – колиска Івана Франка – І.Радловська, М.Струтинська
27. Дрогобич – шкільні роки Івана Франка – І.Радловська, М.Струтинська
28. Товариші і вчителі Івана Франка – М.Струтинська
29. Львів – «Академіческій кружок» і «Друг»
30. Зв'язки з Драгомановим. Перший арешт – Ф.Кулечко
31. Від першого до другого арешту («Громадський Друг», «Дзвін», «Молот», газета «Praca»), праця в роб. Гуртках. «Катехізм соціалізму», переклад Маркса, програма польських і руських соціалістів Галичини
32. Іван Франко і Ольга Рошкевич – М.Струтинська
33. «Ненатуральний» шлюб Івана Франка з народовцями 1882-1887 рр.
34. Іван Франко і емансипаційні почини укр. жіноцтва
35. «В наймах у сусідів»
36. Франко в добі розламу з укр. і польським суспільством і його полемічні писання з того часу
37. Кандидування Франка до сойму і парламенту
38. Франко в радикальній партії
39. Франкова участь в журналі «Народ».
40. Франко як редактор «Житя і Слова»
41. Франко редактором ЛНВ
42. Франкова праця в НТШ
43. Франко у себе вдома – Петро Ів. Франко і Тарас Ів. Франко
44. Мої взаємини з Франком – В.Щурат
45. Спогади про Франка – Б.Барвінський
46. Іван Франко в народній творчості – Зленко
47. Іван Франко і сучасність
48. Робітничий рух у писаннях Івана Франка
49. Герої творів Івана Франка у справжньому житті
50. Франковий реалізм і реалізм соціалістичний
51. Їда і напитки у творах Івана Франка

52. Одежа в творах Івана Франка
53. Переклад «Івана Вишенського» та порівняння з оригіналом.

Відділ рукописів Львівсько національної наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України, ф.192, справа 49, п.1.

№ 87

Стаття Марії Струтинської «Наукові праці Музею Івана Франка»

Наукові праці Музею Івана Франка

З музейних експозицій уважний відвідувач Музею може довідатись дещо й про наукову роботу, що йде тут рівнобіжно із влаштуванням кімнат. Все ж, ні картина-мапа, ні гарно оправлена збірка фотографій близьких до Франка людей, не дасть погляду на ті наукові роботи, яких вони є вислідом. Маємо тут на думці наукові праці «Подорожі» та «Приятелі, співробітники і знайомі Івана Франка».

«Подорожі Івана Франка». З поетових творів і зі спогадів його та про його, з листування та з інших матеріалів відтворити ті поплутані дороги невтомного мандрівника, що зміряв вздовж і вшир свою тіснішу батьківщину, роблячи з неї не раз і не двічі екскурсію у більший світ – це діло нелегке і не хутко можна з ним справитись. Однак, праця ставить собі мету не лиш накреслити по змозі докладну мапу Франкових подорожей: це тільки половина роботи. Дальше праця, це описи-монографії поодиноких, важливіших в житті поета місцевин, з давньою і новою статистиками , з поданням соціальної структури, побуту і т. ін. Насамперед намічені такі монографії Нагуєвич і Дрогобича.

Працю «Приятелі, співробітники і знайомі» розкладено на довший час. Першим етапом було тут зібрання осно-

вного матеріалу на основі студії про Франка, його творів, розмов з людьми, даних, отриманих від сина Петра. Оця вступна праця проводиться й під цю пору, записуються дальші розмови з людьми, що знали поета, розпочато працю й над листуванням, що зберігається в філії Академії Наук (давнішому Науковому Товаристві ім. Т.Шевченка). Та за цим праця не затримується. Заведено картотеку співробітників Івана Франка, впорядковано інтерв'ю, яких зібрано уже коло 30, зібрано цінні цікаві писані, неопубліковані ще спогади про письменника.

Картотека у формі доволі великих, подвійно складених картонів. Зверху подано прізвище і ймення, внутрі загальні дані і дати взаємин з І. Франком.

Картотека, щораз доповнювані інтерв'ю, писані спогади – оце той матеріал, що дасть змогу зробити не одну, а цілу низку праць. Матеріал цей буде стояти до кожночасного вжитку дослідників доби Івана Франка та його співробітників.

Відділ рукописів Львівсько національної наукової бібліотеки ім.В. Стефаника НАН України, ф.192, справа 36, п.1. Стаття для львівської газети «Вільна Україна».

№ 88

Матеріал Марії Струтинської
«Науково-дослідна праця Музею»

Науково-дослідна праця Музею

Ведеться з самого початку його організації. Деякі з науково-дослідних праць лягли в основу експозицій, як це малася справа з працею «Подорожі Івана Франка», яка дала у висліді картину-мапу, один з найцікавіших музейних експонатів, та з працею «Приятелі і знайомі Івана Франка», що

послужила матеріалом для гарної галереї осіб з Франкового оточення. Обі праці ведуться й дальше. Перша з них має дати цілу низку монографій місцевин, де довше проживав Іван Франко, На черзі є монографії Нагуєвич, Борислава, Криворівні. Друга праця, задумана на довший речинець, йде у напрямі збираних інтерв'ю й описаних спогадів про поета, що мають дати суцільний образ Франкових зв'язків з близькими до його людьми і висвітлити його епоху.

Окрім тих праць, ведених двома науковими робітниками Музею, розроблено широкий план науково-дослідних праць, що торкаються творчої лабораторії Франка, його діяльності як письменника, поета, публіциста, редактора, вченого, його політичної діяльності, його взаємин з політичними групами та відношення до нього сучасності. Окремий цикл праць буде присвячений біографії Івана Франка.

Музей окрім своєї основної роботи, визначеної по плану, веде підвищення кваліфікації всіх співробітників, поглиблюючи вивчення Історії Партії, беручи участь в громадському житті та урочистих обходах. Всі співробітники підписали державну позику на 100 процент зі своєї зарплати.

Молодші співробітники вивчають стенографію та фотографування. Намічений семінар по музейництві.

Музей зібрав поважне число експонатів, пов'язаних безпосередньо з особою Івана Франка та придбав деяке число експонатів.

Загально звертає увагу факт, що ще й досі немає в Музеї бібліотеки Івана Франка та його архіву.

Конче треба придбати: фольклорні та етнографічні матеріали з Нагуєвич, Дрогобича та Борислава і Карпат, хату, кузню, одежу, устаткування. Це все слід помістити в павільоні – хаті і павільоні – кузні, які можна уставити в садку на призначених на це місцях.

Пожаданий скіоптікон до висвітлювання діапозитивів.

Необхідно подбати про художнє ілюстрування творів Івана Франка нашими визначними художниками. У цьому

напрямі зроблено вже дещо та придбано біля 200 ілюстрацій до «Лиса Микити» та інших творів.

З огляду на число та якість намічених праць слід поширити штат музею двома науковими співробітниками, при цьому два з дотеперішніх перейшли би на старших наукових співробітників, а прибулі молодші, доки не викажать певного числа цінних праць.

Для проводження лекцій поза Музеєм і обїзду з пересувною виставкою треба прийняти двох екскурсоводів – знатоків життя і праці Івана Франка.

Для скорішого та повнішого оброблення матеріалу зв'язаного з ювілеєм Івана Франка, 85-річчя з дня народин, намічено створити «Ювілейний комітет при Музею Івана Франка», що провів би свою роботу після наміченого плану.

Із бюджету на 1940 рік в висоті 218 тисяч, не виплачено ще досі біля…[*текст обривається*].

Марія Струтинська

Відділ рукописів Львівсько національної наукової бібліотеки ім.В. Стефаника НАН України, ф.192, справа 32, п.1. Датується листопадом 1940 року.

№ 89

Стаття Марії Струтинської «Відвідувачі в Музеї Івана Франка»

Відвідувачі в Музеї Івана Франка

Довгих 24 роки він стояв тихий, напівопущений, немовби заворожений у сні про велике й трагічне життя, що колись тут збувалося, – цей ясний Франків будинок у Львові. Давно замовк той голос, що луною відбивався об ті стіни, а потім стишений хворобою ще довго не вмовкав, борючись з

небуттям. Давно прогомоніли кроки його бадьорої, а потім зламаної, а все таки до останка впертої, мужньої ходи. Тоді, 24 роки тому, забрано з відсіля його рукописи, його книги, меблі й дрібнички його щоденного вжитку і здавалося, що ніколи вже не бути тут слідові його неповторного, революційного життєвого походу крізь нетрі галицької бур'янами заростої дійсності.

А оце тепер знову все ожило в цьому будинку, і усе, кожний куток, кожна річ, кожна деталь заговорили про нього.

Там, у жалібній кімнаті, серед проектів пам'ятника, вінків і стрічок – біліє гіпс посмертної маски. Однак він не вмер, він живе тут, у цьому будинку, знову встає на ввесь зріст і домінує над усім, як домінував за життя над своїм часом і над своїм оточенням.

До нього, до цього живого Франка, приходять вони в гості: рідкі уже давні знайомі, що заходили сюди і колись, і – десятки й сотні нових, які пізнають тут Франка таким, як він був: незламним у боротьбі, терплячим у горі, витривалим у праці аж до смерті.

Літом минулого року одним з перших гостей зайшов у закритий ще тоді для глядачів Музей-будинок свого давнього друга академік А. Є. Кримський. Він записав у книгу відвідувачів прості й зворушливі слова: «З великою радістю і з великою тугою відвідав будинок Івана Франка».

Радість і туга – це лейтмотив, що проходить крізь усю книгу, радість і туга чергуються на обличчях тих, хто сюди завітає. А буває тут багато старих і молодих, бійців і вчених, домогосподарок, студентів, вчителів, художників, школярів.

Ось великою екскурсією входять у Музей бійці. Подивіться на них там, у цій першій Франковій кімнаті, де вони стоять тихо довкола його письмового стола, скуплено слухаючи розповіді екскурсовода. На мужніх обличчях слід захоплення великою людиною, що тут, за цим столом, всю силу свого кипучого розуму, увесь жар свого невтомного серця

переливала у дрібні чорні літери, що були як динаміт під скалу зашкарублості, лінивства, себелюбства, рабства.

Тугу й жаль читаємо в їхніх очах, коли вони – перед портретом хворого поета, перед фотокопіями його рукописів, незграбно креслених лівою рукою. І знову радість і почуття гордості за свого революційного письменника – і перед цитатами з його невмирущих «Каменярів», з «Вічного революціонера», перед багатьма десятками творів його літературної спадщини. При відході з Музею вони записують свої враження в книгу:

«Відвідавши Музей вічного революціонера І. Я. Франка, ми, бійці Н-ської частини, підносимо голос на вічну славу співця про долю трудового народу. Хай же у віках гремить слава про Івана Франка!»

А ось самотній молодий білявий хлопець-боєць. Усе в цьому домі ніби здавна йому знайоме, усе його хвилює, як щось, про що мрієш побачиш. Це червоноармієць Овчаренко з Київщини. Він ладен був би просидіти тут увесь день, прочитати усі експоновані у вітринах листи письменника, простудіювати кожну літеру його особистих документів, затямити усі підписи привітальних адрес, розпитати якнайдетальніше про всі знімки тих, що тут показані і хто зв'язаний з Франковим життям і працею. Він хотів би поринути в те життя, що тут буйно пройшло і залишило безсмертні сліди у духовності нових українських людей.

«З малих років, – записав він у книжку відвідувачів, – я знав Івана Франка як письменника, читав його твори, дуже цікаві й доступні для широких мас... Мені здається, що я тут бачив і розмовляв з Іваном Франком».

На зміну червоноармійцеві прийшов інший екскурсант, генерал-майор артилерії тов. Гертохоров з Москви. Він, син російського народу, прийшов сюди познайомитися з життям і творчістю великого українського поета і щиро й просто прохає сказати йому про Франка усе – спочатку до кінця. Довго, майже суворо, дивиться в обличчя поетових

портретів, ніби хоче зразу пізнати, кого це має перед очима. Уважно слухає розповіді екскурсовода, пильно розглядає Франкові книги і переклади його творів на різні мови світу. Так, це приятель, цей поет-борець, це один з тих, що прорубували перші дороги, якими мала колись пройти армія перемігшого пролетаріату. Це один з тих, які у психіку українського народу заклали перші основи під велику, вічну дружбу українського народу з братніми народами СРСР. Він дякує, він виходить задоволений, записавши у книгу оці слова: «С большим удовлетворением провел несколько минут в Музее И. Франко. От души желаю Музею стать достойным великого писателя украинского народа».

Малий чорноокий школяр Ісак Канделіс сам найкраще виразив те, як сприйняв він враження з Франкового Музею. Прийшовши в Музей вдруге, він записав у книгу своїм дитячим почерком: «Мені сподобався Музей. Тепер я тільки думаю про великого українського поета Івана Франка. Я достав од мами 20 коп. на трамвай, але я волів піти пішком, так я хотів знов оглядати Музей».

– Ти далеко живеш? – питають хлопчика, коли він не хоче забрати назад своїх 10 коп., сплачених за квиток.

– О, зовсім недалеко. На Сонячній вулиці, – каже малий громадянин дільниці, що лежить на протилежному кінці Львова...

Двоє студентів Львівського державного університету, що пробули в Музеї декілька годин і прийшли до нього вдруге, щоб ще раз подихати атмосферою творчої лабораторії Івана Франка, так висловили у книзі свої враження: «Вдруге ми прийшли відвідати Музей великого співця українського народу... але зразу трудно висловити те, що запало глибоко в серце, що так хвилює і запалює нас. Трудно підібрати слів, щоб висловити ті глибокі враження і почуття, які навів на нас життєвий путь геніального, безсмертного борця за свободу. Це не просте юнацьке хвилеве захоплення. Це велике переживання, велика насиченість дивних вражень,

які потребують часу, щоб сформулювались і тоді їх можна вилити, як чудесну пісню, великий скарб пережитого. Зараз можемо сказати: геніальність і разом з тим простота Івана Франка глибоко захоплює нас. Ми відтворили в своїй уяві кожен крок, кожну риску, кожне слово викинене, як згусток крові, як часточку свого життя цієї людини.

Низько схиляємось перед титаном народу, великим огнепалом, який запалив наші молоді серця на велику працю. Студенти Вовденко, Кремінський».

Слова ці записані 23 лютого і сьогодні тов. Вовденко – активіст Музею.

Однак, не тільки таких початкуючих франкознавців гуртує коло себе Музей Івана Франка, Приїжджають сюди наукові робітники з Києва, Москви, Харкова, Ленінграда. Вони працюють в Музеї по кілька днів, а часом і тижнів, пильно вивчаючи першодруки творів, старі Франком редаговані журнали, докладно ознайомлюючись з писаними, ще не друкованими спогадами про письменника та переведеними розмовами, що їх набралося в теках музею добрих декілька десятків.

Музейні спогади та інтерв'ю – це цінний матеріал і для письменників, які радо заходять до Музею, це особливі відвідувачі, вони залюбки блукають по музейних кімнатах, самітно, не слухаючи розповіді екскурсоводів. Тут, у Музеї, шукав матеріалів для задуманої драми з дитячих років І. Франка письменник І. Керницький, тут знайшов матеріал для своїх оповідань про І. Франка О. Десняк, тут пильно вивчає життя великого поета і його епоху – автор розпочатого біографічного роману про Франка – Л. Смілянський.

Так живе будинок, так працює музей Івана Франка у Львові.

Журнал «Література і мистецтво».
1941 рік. – № 5 – С.49-51

№ 90

Музейні щоденники Марії Струтинської
з передмовою і науковим опрацюванням Романа Горака

МУЗЕЙНІ ЩОДЕННИКИ МАРІЇ СТРУТИНСЬКОЇ
(з історії музею Івана Франка)

Документів, які стосуються діяльності Львівського літературно-меморіального музею Івана Франка від часу його заснування до початку Другової світової війни, в архіві самого музею залишилось зовсім мало. Всі вони становлять опис № 1 архівного фонду у вигляді декількох справ, серед яких річний бухгалтерський звіт за 1940 рік, кошторис і штатний розпис музею на 1941 рік (справа № 6), протоколи звітно-виборних, загальних профспілкових зборів і засідань місцевого комітету (справа № 8), постанови Ради Народних комісарів УРСР, Львівського облвиконкому, накази, розпорядження, листи Народного комісара освіти УРСР, комітету в справах культурно-освітніх установ при РНК УРСР (справа № 9), звіт про проведення наукових експедицій до Нагуєвич, Дрогобича, Борислава з метою підготовки до 85-річчя від народження І. Франка і з того приводу звернення музею до сільських рад щодо відзначення цього ювілею (справа № 5), план організації теми «Приятелі Івана Франка характеристики працівників музею, додатки до звіту про роботу музею за 1940 рік, а також акт передачі музеєві вчителем М.Воробцем книг, комплектів газет, пов'язаних з іменем Івана Франка (справа № 4), листування з різними музеями України та сучасниками Івана Франка з проханням надати допомогу в організації музею та написання спогадів про Івана Франка (справа № 1).

Особливо важливою і найбільшою за обсягом є особова справа Петра Івановича Франка, першого директора музею, призначеного на цю посаду наказом Наркомату освіти від 26 січня 1940 року. В цій справі є дуже солідна добірка доку-

ментів, які стосується його діяльності не тільки як директора музею, але й політичного і державного діяча, а також вченого-винахідника (справа № 7). На жаль, впорядкування цього архіву було проведено тільки у грудні 1995 року і долю решти документів на той час було неможливо встановити.

Відомо, що вже на самому початку своєї роботи музей планував випустити три збірники, присвячених життю і діяльності Івана Франка, в яких, окрім статей про значення творчості Івана Франка та статей загального характеру, мав намір помістити досі неопубліковані твори Івана Франка, а також спогади про нього сучасників. Як звітувалась науковий працівник музею Марія Струтинська, до травня 1941 року таких спогадів було зібрано понад 30. Одні з цих спогадів були власноручно написані авторами, інші ж записували працівники музею (М. Струтинська, І. Радловська, Ф. Кулечко). Збірник був залітований і вже друкувався, як почалась війна. Однак у перший номер збірника потрапили тільки спогади Петра Франка про батька та спогади Михайлини Іванець-Рошкевич, сестри колишньої нареченої Івана Франка Ольги Рошкевич.

Відомо також, що найбільш цінні меморіальні експонати та документи музею були віддані на зберігання у Національний музей у Львові, а відтак були повернуті музею після закінчення війни. Зберігся навіть список переданих на зберігання експонатів, однак у ньому не зазначено про передачу будь-яких документів, які стосуються організації та діяльності музею, а також спогадів про Івана Франка його сучасників. Проте, як виявилось, чимало спогадів, які готувались для музейних збірників передвоєнних років, потрапили назад у фонди музею, однак джерело їх надходження в інвентарній книзі не зазначено. Виявилось також, що деякі спогади, які збирали працівники музею, опинились у фондах Центрального державного історичного архіву України у Львові, Відділі рукописів та текстології Інституту літе-

ратури ім. Т.Г. Шевченка, у фонді М. Возняка рукописного фонду Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України, Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського. Тільки невеличка частина спогадів була опублікована у збірнику «Іван Франко у спогадах сучасників», що вийшов у книжково-журнальному видавництві у Львові 1956 року, упорядниками якого були О. Дей та Н.Корнієнко. Тут потрапили тільки спогади К. Бандрівського, С. Навроцької-Паліїв, Ю. Дроздовського. В наступних двох випусках спогадів про Івана Франка під редакцією О. Дея (видавництва «Каменяр»-1972 та «Дніпро»-1981) не було використано жодного спогаду з посиланням на фонди Львівського літературно-меморіального музею Івана Франка. У виданні «Спогади про Івана Франка» у видавництві «Каменяр» 1997 року (упорядник М. Гнатюк) були поміщені тільки спогади В. Пачовського, П. Карманського та С. Олеськів-Федорчак, які публікувались вперше і знаходились у фондах музею.

Долю решти спогадів, а також музейного архіву допомогло розкрити нещодавнє опрацювання матеріалів, що надійшли у післявоєнні роки з фондів колишнього Наукового товариства ім. Шевченка, а на той час уже Філії Інституту Академії наук УРСР, у теперішню Львівську національну наукову бібліотеку ім. В.Стефаника НАН України і довгі роки лежали у вигляді неопрацьованих фондів відділу рукописів. Внаслідок копіткої роботи було виділено окремий 192 фонд з 66 справ. Серед них виявились експозиційні плани, розробки окремих експозиційних тем, листування з різними установами, спогади цілої низки сучасників Івана Франка, які досі ще не були опубліковані, списки фотографій, особисті плани роботи окремих працівників, звіти зі службових відряджень, інвентарний список книг, список переданих на збереження експонатів у Національний музей.

Особливо цінними були виявлені серед матеріалів щоденники директора музею та наукових працівників

Марії Струтинської, Ірини Радловської та Федора Кулечка. Згідно з настановою П.Франка кожен науковий працівник мусив вести свій робочий щоденник, в якому фіксував все зроблене протягом дня. Так і потрапили у щоденники записи про проведені інтерв'ю з сучасниками, робота над експозиційними планами, перипетії з підготовкою музейних збірників, записи про нагляд за роботою музею з боку партійних органів, кошториси та інші господарські справи, які стали важливими документами, що засвідчили про надзвичайну імпульсивну і широку за обсягом роботу, яку проводили перші працівники музею. Особливо цінним виявився щоденник Марії Струтинської (1896–1984), яку без сумніву можна вважати науковим керівником роботи музею і організатором його діяльності, а також активним пропагандистом музейної справи, такої ще зовсім нової у Львові, оскільки іменних літературних музеїв на території Західної України на той час не було.

На жаль, щоденник Марії Струтинської, виявлений у фондах Львівської національної бібліотеки ім. В.Стефаника НАН України, обіймав події, які відбувались у музеї від 9 вересня 1940 року до 28 січня 1941 року. Щоденник обривався записами адрес знайомих, які на той час ще жили.

Другий щоденник вдалось віднайти зовсім випадково як необлікований рукопис невідомого автора у відділі рукописів та текстології у фонді Івана Франка в Інституті літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України. Це був другий щоденник Марії Струтинської і він охоплював події від 8 лютого до 29 травня 1941 року.

На основі віднайдених документів, а також спогадів ще живих сучасників тих подій вдалось виявнити, що в Національний музей були віддані експонати меморіального характеру, а документи діяльності музею без опису були передані на зберігання у Наукове товариство ім. Т.Шевченка, де на той час зберігалась бібліотека Івана Франка та його архів, які готувались для перенесення у музей Івана Франка.

Відомо, що бібліотека вже частково почала навіть переноситись у музей. Підтвердженням цього і є записи у щоденнику Марії Струтинської.

По закінченні війни музей після ремонту відновив свою роботу. Бібліотека НТШ була передана новоствореній Науковій бібліотеці АН УРСР. У рукописний відділ були перенесені і документи музею, які були опрацьовані тільки 2010 року. З тих документів ще до передачі їх у рукописний відділ Наукової бібліотеки була виділена невеличка частина, яка і склала згаданий вище фонд музею Івана Франка, який охоплює передвоєнний період. Разом з тими документами у фонди музею потрапили і спогади сучасників Івана Франка, які опісля були використані для різних видань.

Як свідчать старші працівники музею, багато спогадів сучасників Івана Франка були роздані різним дослідникам колишнім директором музею Яковом Цегельником (1952-1959) і місцезнаходження яких досі невідоме. Цілком можливо, що неналежне зберігання музейних необрахованих матеріалів в НТШ призвело до їх розпорошення по різних фондах, особистих колекціях та фондах різних інституцій.

При публікації щоденників Марії Струтинської збережено всі особливості тексту.

Роман Горак

Перший щоденник Марії Струтинської

9 вересня [1940 р.]. Читала листи Горбачевського[1] до Гнатюка[2] для статті. Писала статтю до «Комуніста» і доповнювала лекцію.

Від Петра Івановича[3] про Коцовського В[4].

Коцовський написав марш, який починався словами «Уперед, уперед», що його Франко не помістив у Віснику. Про це була дискусія. Коц[овський] був ображений. Раз була дискусія на тему, які слов'янські мови перші повста-

ли: акаючі чи окаючі. Коцовський твердив, що акаючі, хоч не мав жодних аргументів. По його відході Фр[анко] сказав: ось вам приклад, як не треба вести (без аргументів) дискусії.

Мама їздила на Україну (їздила дуже часто, що 2-3 рази) за пашпортом Коцовської. Раз пашпорт їй відобрали на границі, що застарілий. Коцовський, як довідався, дуже налякався і сварив на жінку.

10 IX [1940]. Писала статтю, зробила інтерв'ю з Йосифою Тігермановою[5], дружиною Ізидора. Копіювала Ліді[6] листи.

11[вересня 1940 р.]. Справила (зовсім не до чого) статтю Івана Гарматія[7] про «революційні» («Панські жарти» і «Учитель!» твори Франка.

12 [вересня 1940 р.]. Відвідини тов. Квітко Тамари Йосипівни, Одеса, Пушкінська, 32, ред[акція] газ[ети]. «Большевистское знамя». Переглянули і доповнили статті з «Вільної України», дві будуть друкуватися в «Б[ольшевистском] з[намени]» в такому порядку:

1. «Будні письмен[ика]», «Музей Івана Франка» (експозиція). Стаття Петра Івановича .

Договорилися: 1. Віддати до друку лекцію «Франко на тлі епохи». 2. Дати до частинного друку лекцію «Борислав у творах І.Ф.», 3.Прислати фотознімку Франкову.

13 [вересня 1940 р.]. Писала на машинці статтю, відобрала *(слово не відчитується)* (бібл.) Мих. Рудницького[8] і Марії Струтинської і упорядкувала.

14 [вересня 1940 р.]. Докінчила статтю. Відбула засідання ради Музею.

15 [вересня 1940 р.]. Вихідний.

16 [вересня 1940 р.]. Писала на машинці лекцію. Засідання в справі отворення музею і в справі екс[позиційного].

Струтинська має уладити справу хору в університеті.

Засідання.

Прийнято програму. Вирішено лозунги і золоті слова приклеювати на папір на папері. Слова – чорним на білому, а лозунги золотим на червоному. Золоті слова має дати Струтинська, виконувати мають технічні працівники.

Все разом має тривати 47 хвилини. Все треба віднести до Облвно, а Струтинська має звернутись в університет в справі хору.

17 [вересня 1940 р.]. Полагодила біжучі справи, докінчила писати лекцію на машинці.

18 [вересня 1940 р.]. Полагодила біжучі справи, писала для одеського «Больш. знамени» статтю на тему «Франко на тлі своєї сучасності.

19 [вересня 1940 р.]. Докінчила працю для Одеси, полагодила справу з універс[итетським] хором на відкриті і інші біж[учі] справи. (До хору написано і послано листа).

20 [вересня 1940 р.]. Читала передмову О.Терл[ецького][9] до творів Навроцького[10], полагодила біжуче, м[іж] ін[шим] подала наукові теми двом науковим працівникам («І. Франко в публіцистиці»; 2. «Антирелігійні погляди І[вана] Ф[ранка]»; 3. «Франко серед поль[ської] демократії», а Франко в перекладах.

21 [вересня 1940 р.]. Читала «Денницю»[11] (прогулька Франка з Верхр[атським][12] та інші речі.

23 [вересня 1940 р.].

Читала листи Драгом[анова] і робила виписки.

24 [вересня 1940 р.]. Написала листа до Овчарського[13] в справі знимки Зигм[унтовської][14].Читала і виписувала з «Листів».

Завтра віднести до канц[елярії]. НТШ до Саєвича[15] і перебрати коломийки Гнатюка і приповідки Франка.

25 [вересня 1940 р.].

Полагоджувала з тов. Радловською[16] в місті такі справи: дали оправити «Мойсея», ходили до художників і до комб[інату] худ[ожніх] виробів (Коперника, 3) в справі

макети хати І.Фр[анка]. В цій справі маємо звернутися до них письмом, порозумівшись перед тим з нач[альником] Флоріанським, відділ забавок, Софії, 29.

Приймали чоловіка з дорученням від будинку музею Шевч[енка] в Києві – дещо йому обіцяно.

Читала листи і відписувала.

26 [вересня 1940 р.]. Філіал, письм[енник] Турганов[17], година фотографії. Дзвонив др. Овчарський.

27 [вересня 1940 р.]. Була в клубі, куди носила уповноваження проф. Лукіяновича[18] до Миклашева[19] взяти для музею фото Мих[айлини] Рошкевич[20]. Писала листи. Була Цел[іна]. Зигмунтовська, яка рішуче твердить, що ніколи не казала др. Овчарському містити її фото в «В[ільній] Укр[аїні]» (як він це вчора твердив).

Дзвонила до проф[есора] Лукіяновича, щоб видали йому уповноваження на зібрання матеріалу для музею від Михайлини Рошкевич-Іванцевої, потрібних для влади). В тій справі їздила з тим уповноваженням до клубу, де його передала. Просила уповноваженого Лукіяновича провести інтерв'ю і фото Мих[айлиною] Рошкевич-Ів[анець].

Читала листи Драг[оманова] і полагоджувала біжучі справи.

29 [вересня 1940 р.]. Вихідний.

30 [вересня 1940 р.]. Читала календар «Громади» (стаття про І.Фр[анка], Мих. Павлика, статтю про партії О.Назарука[21], а головно стаття про Павла Думку [22] з якої вибрано до картотеки дані).

Дзвонив проф. Лукіянович: через зруйновані рейки мусів відмовити поїздку до Миклашева.

Читала ще раз «Полуйку»[23].

1.X [1940]. Виповнювала картотеку, м. ін. про Павла Думку з кал[ендаря] «Громада».

Відбулося засідання ради музею.

Я маю: 1) Зладити листи запрошення (всіх 30 осіб); 2) Програму.

2.X [1940 р.]. Дзвонив Лукіянович у справі поїздки. Дзвонив Дорошенко[24] і питав де каталог І.Фр[анка].

Написала програму і на основі задуму Магістра[25] з Облвно зробила листу запрошення на відкриття.

Виповнювала картотеку.

До музею заходив Зленко Кость Прохорович[26], Байки, ч.3, який хоче опрацювати одну з наукових тем. Взяв тему; «І. Франко в нар[одному] побуті й народній творчості», бо їздить від комісії обор[они] пам'яток по краю і може зібрати матеріал.

Магістер приніс з Облвно від Константінова[27] список тих установ, які треба запросити і ми доповнили наш.

3.X [1940 р.]. Виповнювала картотеку. Остаточно ухвалено листу гостей: перебито на машинці, зроблено проект (ост[аточний]) програми, провадила одну екскурсію. Відбулася лекція фотографування з показом фотографування.

Відбулося засідання в справі отворення музею.

4 [жовтня 1940]. Був з Облвно тов. Константінов, відбуто нараду науков[их] робітників над отворенням.

Дзвонив Литвиненко[28] в справі плакатів, який має принести і сам завісити.

Відбуто планування, протокол списала Радловська. Струтин[ська] їздила до Оссолінеум і до мастерфото в справі фотокопій документів. Показалося, що секретарка з Оссолінеуму через помилку дала зробити не док[ументи], а листи Фр[анка] до колишнього проф. (Бігеляйзена)[29] в справі виписок Франка з журналів. Ми взяли ці копії, а документи казали зробити конче на відкриття. Будуть.

5 [жовтня 1940 р.]. Їздила до друкарні, зробила ревізію запрошення і до філіалу акад[емії] з каталогами. Умовилася з Дерк[ачевою][30], що філіал визначить нам документи (ті, з яких робляться копії, цебто свідоцтва) на отворення, др. Дерк[ач] видала реверс, з ним треба піти до фотографа, однак перед тим треба написати дозвіл від проф. Заїкіна[31] на знимки.

Дзвонила до Литвиненка, він принесе в понеділок плакат, який тепер обсихає з фарби, дав зробити спинальний гак.

Ще у філіалі: від др. Деркач. отримала дві копії двох сторінок з Некрасова з Франковим рукописом перекладу. Має ще для нас книжку з дедикацією М. і Б.Вислоухам[32] (Франка) та нам передасть після полагодження формальностей.

Приходив Ярославенко[33] відписати собі «В дорогу»[34] – при цій нагоді дав мені інтерв'ю про історію пісні «Не пора!»[35].

7 X [1940 р.]. Відбула планування, зробила підписи на габльотах з листуванням, на табло і скрізь, де бракувало.

Показала музей одному з письменників (Тарнович[36], з іст[оричного] Музею), відобрала книжки від Гельцеля[37] (Петро Ів. має вибрати з них дещо для музею, є там м. ін. два твори Biegeleisena).

Була в філ[ії] Акад[емії], тов. Зеленко[38] сказав окремого письма від музею в справі позики документів.

8 X [1940 р.]. Радл[овська] і Струт[инська] занесли письмо до дир. Зеленка і отримали дозвіл та перебрали (в позичку) документи в бібл[іотеки] ф[іліалу] акад[емії].

Окрім того вручили особисто запрошення: 1. Орган[ізації] письмен[ників], 2. Ректорові універ[ситету], 3. Депут[ату] Студинському[39], 4. Др.Сімовичу[40], Др. Деркач (рук. відділ), дир. Бібл[іотеки] Ф[ранка] Дорошенкові, представнику іст. літератури, етнографічний музей.

9 [жовтня 1940 р.]. Передала запр[ошення] іст[оричному] музеєві, розміщувала лозунги, таблицю etc в музею. Дзвонила до усіх, які мають дати промови.

10 [жовтня 1940 р.]. Остаточно влаштовувала всі листи, цитати, квіти etc.

Увечері святошне відкриття.

11 [жовтня 1940 р.]. Пишемо статті. Звіти.

12 [жовтня 1940 р.]. Пишемо, перебиваємо на машинці. Струтин[ська] – до «Літ. газети» і «Радлов[ська] – до «Комуніста».

14.X [1940 р.] Планування. Струтин[ська] має написати письмо до

1). Чернігів[ського] іст[оричного] музею.

2). Письмо Просяник[у][41].

3). Відповісти на телеграму ред[акцій].

Поговорити з Десняком[42]: 1. В справі продовження права наслідства. 2. В справі відшкодування родині за хату (Тарас)[43].

Ольга Франко[44] уроджена 10. IV. апріля 1864

Написала 2 статті, підготувала листи: написала проект листа до Івана Просяника в справ його праці «І. Фр[анко] і рос[ійська] літерат[ура]» Вислала Ірену [Радловську] до бібл[іотеки] зробити виписки з «Гром[адського] голосу», які він бажав.

II. лист до Резіна[45] – вишукуємо з бібл. писання Фр[анка]. Про драму – завтра скінчити.

15 [жовтня 1940 р.]. Перебивала статтю, ходила до письм[енників] в справі Тараса Ів[ановича], написала лист Просяникові, якому переписано Ів.Франко про Горького.

Від Возняка[46] взяла Радл[овська]: Мочульський[47], «Вперед», 1919 чч. 126, 127.

«Популярність Івана Франка на селі».

«Мої спомини про І.Фр[анка].

І.Кобилецький[48], «Світ»[49], 1926, чч.11-12.

«Співець боротьби і праці» «Прол[етарская] Правда», 1926, ч.116.

Возняк, «Культура»[50], 1926, ч.4-9

Розділ Маркс, Кап[італ] в пер[екладі] Франка.

М.Возняк: Нескінчена праця з іст[орії] укр. театру.

М.Возняк. Матеріали до [слово не відчитується] І.Ф. з додатком двох недрук[ованих] автографів в «За сто літ»[51].

Возняк: «Енгельс у Фр[анковому] перекладі», Культура, ч.4-9.

Воз[няк]. До спр[ави] світогляду І.Фр.

Збірник книгоспілки, 1926 р. С.Вітик[52] «Франко як соціаліст», 1926, ч.110.

Л.Білецький[53] «Хто такий І. Фр[анко] для укран. народу», «Вісник»[54], 1926, ХС. ч.

16 [жовтня 1940 р.]. Виписувала з бібл[іографії] Дор[ошенка] про театри й те, що стосується приятелів.

Написала лист до газети «Юний піонер». Прийняла Позичанюка[55] якому випозичила для «Літ[ература] і мист[ецтво]»[56] знимку Ул[яни] Кравченко[57] і договорилася про статтю про музей до ч. за XII [місяць].

17 [жовтня 1940 р.]. Від Лук[іяновича] отримала інтерв'ю і клішу Михайл[ини] Рошк[евич], з якої треба зробити 6 відбиток.

Був кореспондент газети «Звезда Советов» і замовив статті від Радл[овської] «В рідному селі Ів. Франка», «І. Фр[анко] і Уляна Кравченко» та статтю у Фед[ора] Кулечка[58] «Великий патріот».

18 [жовтня 1940 р.]. Списувала в НТШ з ЛНВ малюнки Труша. Читала, порядкувала статті. Був Лук[іянович], який приніс інтерв'ю і кліше О.Рошкевич. Читали, обговорювали.

19 [жовтня 1940 р.]. Полагоджувала біжуче, списала інтерв'ю *[прізвище не відчитується]* та Басса[59].

20 [жовтня 1940 р.]. Вихідний.

21 [жовтня 1940 р.]. Читала і виписувала «Листи Драгом[анова] до І. Франка». Написала лист до бібл[іотеки] Ф[ранка] Акад. наук в справі комплектів «Зорі», «Правди», ЛНВ.

Дзвонив Лук[іянович], знову просив піти з ним до архіву (том листів Рошкевич) і умовилася, що не проти поїхати зо мною до Нагуєвич.

22 [жовтня 1940 р.]. Була в НТШ. В справі архіву (щоб дали завтра листи О[льги] Р[ошкевич] і І. Ф[ранка] Д. Лукіяновичу до читання і при цій нагоді обговорили працю д-ра над листуванням (друк.) Франка.

Написала новинку до радіомовлення, Київ. Виповнила решту карток. Читала працю Крушельницького[60] І. Франко (поезія).

29 [жовтня 1940 р.]. Дзвонив Б[огдан] Барвінський[61], що пришле свої спогади.

30 [жовтня 1940 р.]. Відбуто Наукову раду. Прав[ник] Барв[інський] прислав спогади.

31 [жовтня 1940 р.]. Дібрала матеріал до статті і лекції, уладжувала біжуче.

1 [листопада 1940 р.]. Читала «Друг», «Гром[адський] Друг».

2 [листопада 1940 р.]. Маю вихідний.

3 [листопада 1940 р.]. Неділя, читала «Сьвіт»[62] і робила виписки, приймала екскурсії.

4 [листопада 1940 р.]. Писала статтю, приїхав Якіб'юк[63], привіз фото, робила інтерв'ю , написала листа до Кузьми [64] до Коломиї.

Перебрала від Якіб'юка *[слово не відчитується]*, що її Франко приніс колись до нього. Описала цю історію.

5 [листопада 1940 р.]. Робила дальше інтерв'ю з Якіб'юком. Передала такі документи П.І. Франка, які дав Якіб'юк:

1. Лист Ів. Франка, власноручний, друкований, з дня 16 червня 1914.

2. Письмо гр[омадської] ради Крив[орівні], писане рукою Франка (друк.), яким гром[ада] на своїм зас[іданні] осуджує вбивство архик[няжої] пари висловлює співчуття цісарській родині[65].

3. Картка друку з інтермедією і коментарем до неї, справлена рукою Франка, справки подвійні та писані здоровою рукою (Франка?) і друковані.

4. Фотографія хворої руки, напівзнищена[66].

Записала розмову з Коцовським І. А. з Красноградy в справі фотомонтажу. Пришле зразок, просить зробити і їм прислати.

6 [листопада 1940 р.]. Писала статтю до «Л[ітератури] і М[истецтва]».

Відбула св[яткове] засідання з нагоди роковин.

7 [листопада 1940 р.]. Дижур. Писала. Зробила фотознімки журналів. Був проф. Лукіянович.

8 і 9 [листопада 1940 р.]. Празники.

10 [листопада 1940 р.]. Написала про наукові праці до Києва. Упорядкувала інтерв'ю Якіб'юка.

11 [листопада 1940 р.]. Доповнювала інтерв'ю переписувала статтю, виправляла.

12 [листопада 1940 р.]. Писала працю для радіомовлення 1 частину. Написала про наукові праці до збірника. Був проф. Лукіянович.

13 [листопада 1940 р.]. Писала працю для радіомовлення. Виправила до друку інтерв'ю з М.Рошк[евич]-Іванц[евою]. Дала перебити статтю Тараса Ів. Ф[ранка]. Дала перебити статтю Труша і Тараса Ів. Франка. Переписала на машинці «Орг[анізація] наукової праці в музею» (до збірника і до Києва). Дзвонила до Щурата[67], виїхав до Києва і вернеться в неділю.

14 [листопада 1940 р.]. Виправила статтю Труша до збірника. Написала запрошення до клубу письменників. Перебрала від П. Ів. кантату, яку має фотогр. Пронь для Бібл. Ф[ранка] Акад. для фотомонтажу.

Дзвонив проф. Лукіянович в справі знимок М[ихайлини] Рошкевич-Іванцевої, які сьогодні мають бути відобрані з друкарні. При тій нагоді говорили в справі продажу музеєві переписки Павлика і книг ЛНВ в повному комплекті. Ціни переписки ще не знає, Вісник і оформлення у Дорошенка, що має коштувати 25 карб. За том (було 16 річників по 4 томи).

Була у письм[енників], де віднесла запрошення.

15 [листопада 1940 р.]. Приготовляла збірник, правила Труша, Лукіяновича, прочитала і переправила мову в романі П[етра] Ів[ановича] Ф[ранка].

Увечері «Літературний вечір».

16 [листопада 1940 р.]. Неділя, вихідний

17 [листопада 1940 р.]. Справляла статті Тараса Ів., Радловської, дзвонила до письм[енників] в справі виступу письм[енників] у вечорі. Відобрала телефон з Облвно в справі завтрашньої наради директорів.

18 [листопада 1940 р.]. Справляла матеріал. Була з директором на нараді в Облвно.

19 [листопада 1940 р.]. Справляла матеріал, була в (НТШ) Акад., де говорила з Дерк[ач] в справі] її евентуал[ьної] праці у нас, з Возняком, що подав мені про Колодія[68] (була в тій справі в Інституті літератури). Передала Деркач. Фотокопію рукопису кантати, потім була у спілці письм[енників], де говорила з Десняком в справі їх включення. Він має відвідати нас, бо хоче матеріалу до нарису про Франка до 12 року життя.

20 [листопада 1940 р.]. Упорядковувала матеріал (спомини про батька), робила фото, полагоджувала біжучі справи.

21 [листопада 1940 р.]. Переробляла статтю Кулечка, ще раз справила статтю Р[адловської] про відвідини музею, вийшла в 7 год., написала доповідну про працю партії (Облвно).

22 [листопада 1940 р.]. Остаточно упорядкувала матеріал і фото до збірника, була в бібл[іотеці] філ[ії] Акад[емії] наук, де поладнала справу з Дорошенком. Він продає за 25[крб.] річники «Правди», 18 «Зорі» і 74 ЛНВ – 4000 крб.

Вибрала 29 дублетів, за тим треба після завтра.

23 [листопада 1940 р.]. Вислала матеріал до Облвно, була на обговоренні виставки Толстого.

24 [листопада 1940 р.]. Вихідний.

25 [листопада 1940 р.]. Була в Облвно, приготовляла матеріал лекцію (не статтю) Кулечка до друку, прочитала докладно Дорошенкову [статтю].

Отримала оферту на журнали від Дорошенка.

28 [листопада 1940 р.]. Робила виписки з книги читачів, організовувала з цього матеріалу лекцію. Яка піде до збірника у відділ «З масово-пропагандистської праці музею». Дзвонила до Педінституту і договорювалася з д-ром Кисилевським, що завтра прийде 50 учнів на лекцію в суботу, а на ч[ергову] неділю – екскурсія.

29 [листопада 1940 р.]. Прийшов лист з Краснограда, що висилають фотоматеріали. Читала листи Коц[овського] в опрацюванні Франка, робила виписки. Дзвонила до *[слово не відчитується]* Містком в справі завтрашньої лекції.

Написала до Бандрівського[69]. Дзвонив Дорошенко в справі друку своїх бібл. записок в Збірнику.

30 [листопада 1940 р.]. Мала вихідний за неділю. Увечері була лекція тов. Кулечка.

31 [листопада 1940 р.]. Неділя. Дижур.

2 [грудня 1940 р.]. Писала лекцію на радіо, писала матеріали, правила лекцію для музею, переп[исувала] на машинці.

3 [грудня 1940 р.]. Говорила з Дор[ошенком] в справі фото «Украденого щастя», говорила з Приходьком[70] в справі відбору матеріалу, написала до лекцію до радіо: Франко і сучасники, був Генцель, були з фільмового союзу.

4 [грудня 1940 р.]. Фільмували (частинно), справила статтю Радловської, поладнала телефони: говорила з заступником Приходька etc.

6 [грудня 1940 р.]. Прочитала в « Радянській літературі» статтю Возняка «Іван Франко у виданнях В.Лукича[71]», писала листи, упор[ядкувала] матеріал «Приятелі і знайомі».

7 [грудня 1940 р.]. Була хвора.

8 [грудня 1940 р.]. Вихідний.

10 [грудня 1940 р.]. Писала картотеку, справляла листи, статті.

11 [грудня 1940 р.]. Написала лекцію для радіомовлення. Був Касіян, який годиться зілюструвати 1 оповід.

На юв[ілейний] рік. Просить зробити фотографії знимок І. Франка.

Приходько віддав матеріал, пропонує якийсь радіоматеріал від письм[енників] і Інст[итуту] літератури. В тій справі дзвонила до Десняка скомунікуємося після. Матеріал завтра.

12 [грудня 1940 р.]. Порозумілася з дир[ектором] друк[арні] Оссолін[ських] Лобарком, якому маю надати матеріал до збірника. Зробить приблизний кошторис. Йду до Десняка.

13 [грудня 1940 р.]. Писала і вислала бесіду до радіо.

14. [грудня 1940 р.]. Полагоджувала біжучі справи опрятала скриньку, в якій запакувала картотеку. Відбула засідання, присвячене виборам.

15 [грудня 1940 р.]. Вихідний.

16 [грудня 1940 р.]. Була у письменників, щоб взяти від Десн[яка] матер[іал] і показати його в друкарні. Десняка не застала. була в друкарні. Написала листа до Красноградy (іншого) і вибрала для них матеріал і знімки. Писала.

17 [грудня 1940 р.]. Була знову в клубі письменників за матеріалами. Виповнювала картотеку. Порозумілася зо Щуратом, що завтра принесе текст «О обсаді корабля»[72].

Десняк не читав, не міг дати текст для друкарні, говорила з заст. дир[ектора]. Казав, що без матеріалів не можуть дати навіть приблизний кошторису, принести хоч частину.

18 [грудня 1940 р.]. Писала біографію, був Щурат з рукописом «Обсада корабля».

19 [грудня 1940 р.]. Був Позичанюк, в пор[озумінні] з дир[ектором] віддала йому до перегляду матеріал збірника.

20 [грудня 1940 р.]. Була в письм[енників], у Позичанюка, обговорювали матеріал разом з Лукіянов[ичем].

21[грудня 1940 р.]. Субота, післала [до] затвердження склад редколегії.

У вечорі відбулася лекція, а опісля засідання редколегії збірника. Присутні: Кисільов[73], Лукіянович, Позичанюк, Франко, Струтинська. Переглянули матеріали, частину, одобрену взяв переглядати Д.Лукіянович, який має передати Кисіл[ьову]

22 [грудня 1940 р.]. Працювала вперід, вела екскурсії, правила лекцію Надії Михайлівни.

23 [грудня 1940 р.]. Мала вихідний.

24 [грудня 1940 р.]. Писала біжучі письма, дзвонила до Кис[ільова] і передала йому Барв[інського] і Федорч[акову][74].

25 [грудня 1940 р.]. Дістала від Деркач[евої] поему Пасіч[инського][75]. Деркачевій обіцяла віддати «Новелістику», порозумілась з Кисільовим і Позичанюком, говорила телеф[онічно] з Магістром з Дрогобича (все благополучно), доповняла плани на рік 1941 (видавнича частина), написала до Обліту в справі приділу (1941). Інформувала в тій справі з друкарнею. Дзвонила Мат. в справі каси.

26 [грудня 1940 р.]. Укладала з дир[ектором] прелімінар бюджету на рік 1941, готовила картотеку шкільн. товаришів. Післала до Лукіян[овича] за рукописами Кисільову, а потім Кис[ільову] і Деркачевій оригінал кантати. Вислала Мар. до НТШ шукати в паперах за профспілку.

27 [грудня 1940 р.]. Прийшло письмо з Наркомату з проектом зміни тем[атико]-експоз[иційного] плану, над яким працювала. Написала письмо до грузинів в справі перекладу Ф[ранка] на гр[узинську] мову. Переробила і дала сюжети для партії.

28 [грудня 1940 р.]. Прийшли плани Наркомату. Працюють методисти. Почала працю над планами.

29 [грудня 1940 р.]. Засідання у справі ювіл[ейного] комітету і ін. Дальше працювала над планами.

30 [грудня 1940 р.]. Працювала над планами, біжуче.

31 [грудня 1940 р.]. План. Лектура до плану: «В поті чола»[76], «Ф[ранко] в добі радикалізму». Гонорар за «Літ[ература] і Мист[ецтво]», обід у директорів.

2 [січня 1941 р.]. План. Лектура: «До публ[іцистичної] праці І.Фр[анка]» Возняк. Дир[ектор] зробив план на місяці лекцій і засідань.

Дзвонив Кисільов і Позичанюк, Договорились, що завтра 3 буде засідання у Кисільова в Інст[итуті] Літерат[ури] в год. 5.

3 [січня 1941 р.]. До Облвно, зас[упник] ред[акційної] кол[егії] К.Браун і випол.(?) з книги до друку.

Ленінград 46, Мичуринская 7 кв. 40. Айзеншток[77]

Розробляла лекцію «До публ[іцистичної] праці І.Ф[ранка]». План, писала біографію. Подала інформацію «Ленінській молоді»[78] в справі масової роботи.

4 [січня 1941 р.]. Розробляла план. Матеріал до «Про публ[іцистичну] діял[ьність] І.Фр[анка]». Написала запрошення до членів Юв[ілейного] Ком[ітету].

5 [січня 1941 р.]. Вихідний.

6 [січня 1941 р.]. Розробляла план, полагоджувала біжучі справи. М[іж] і[ншим] дзвонив з РАТАУ, якому подала інформацію про музей. Був з радіо, якому дала дані про збірники і Юв[ілейний] Ком[ітет].

7 [січня 1941 р.]. Умовила засідання на 4 год. середу в клубі, послала письмо до Лукіяновича в цій справі, писала біографію, робила план. Був Романенчук[79], якому дала дані про рос[ійську] літер[атуру] (вирізки, Kurjer Lwowski).

8 [січня 1941 р.]. Писала біографію, листа до Айзенштока. Вислала листа до Акад. в справі правопису. Засід[ання] ред[акційної] кол[егії] в клубі. Лектура: «Привіт І.Ф[ранку]»[80], ювілей І.Ф[ранка].

9 [січня 1941 р.]. Писала біографію. Приїхав Пустовіт[81] і Шиманскій[82]. Пустовіт може дати дещо до своїх зарисовок для музею. Шимановскій викликає знімки. Дзвонив Позичанюк, щоб прийти договоритись у справі змін в рукописах збірника.

10. [січня 1941 р.]. Писала план, біографію, дзвонила в справі Ювілейного Комітету, розсилала запрошення, умо-

вилась з університ[ету] в справі участи профкому 1 лекції 11-го [січня].

Відозва Ювілейного комітету. Присутні: К.Й.Студинський, О.Десняк, Ф.Колесса[83], Шовкопляс[84], Тарас Ів. Франко, Д-р. Деркач.

Реферував Франко П.І. і Струтинська (про видання).

Результат: акад. Колесса зобов'язався виповнити разом з дочкою збірник пісень Івана Франка. Тов. Десняк зобов'язався у Спілці видати збірник в честь Івана Франка письмен[никами] різних народів СССР, акад. Студин[ський] дасть до ювілейного збірника статейку про героїв «Великого шуму» і спомини. Десняк пропонує, щоб спомини (в збірник ювілейн.) і видати в березні з тими матеріал, які подала Струт[инська] (опрацьоване листування різних авторів). Рішено збирати комітет раз на два місяці.

11 [січня 1941 р.]. Субота. Писала статтю до «Крестьянки» (частину) і розробляла плани.

13 [січня 1941 р.]. Працювала над планами, справила ост[очно] до збірника спомини про батька, нові розділи – Возн[яка], дала фотографувати 4 знімки І.Ф. заст. Кисільова тов. Шиманскому.

14 [січня 1941 р.]. Справила ост[аточно] «Зол[отий] жовтень», робила плани, дала зняти Проневі[85] «Фауста» і Франка в університеті] (з Рошкев[ичем] і Погор[ецьким])[86].

Друкарня. Спілка письменників.

З друкарнею домовилась що до шрифтів і ін., маємо написати відношення до Обліту і вислати туди матеріал. В Клубі говорила з Десняком, якому передала фото Франка (3 штуки).

Пропуск

Тов. Бичков[87], Кордацького, 2.

Деркачева, уривок «Украденого щастя».

Др. Щурат зобов'язався написати статтю до збірника.

Написати до керамічної фабрики, що вони могли б виконати з відображенням І. Франка.

16 [січня 1941 р.]. Писала листи (Касіян[88]), була за пропуском в Обліті, дзвонила до Кисільова і дістала обіцяні статті і вірш І.Фр[анка]. Дзвонила до Щурата і до Деркачевої.

Була в Обліті.

Відбула нараду з Позичанюком, читала матеріали («Добрий заробок»[89]), дзвонила до Кисільова.

Від **21 до 24 січня** відбула службове відрядження до Києва (Звіт).

25 [січня 1941 р.]. Були всі в Обліті. Потім читали тематичний план виставки І.Ф[ранко] з музею Шевч[енка].

26 [січня 1941 р.]. Писала листи до Сп[ілки] художників, до музею Шевченка, до Позичанюка. Перечитували і дискутували плани виставки. Здала звіт з поїздки на музейній раді. Написала до Хроніки збірника про зв'язки з музеями.

27 [січня 1941 р.]. Написала звіт з праці в Києві.

Вірш

Золотий Жовтень

Статті

Нім[ецькі] пер[еклади]

Нові рукописи

«Гуцульський король»[90]. До середи зібрати усе і віднести до Обліту.

28 [січня 1941 р.]. Упорядкувала рукописи збірника. Умовилася з Позичанюком, якому післала зредаговані уривки повісті І.Фр[анко] і хроніку, що завтра остаточно обговоримо матеріал перед відправленням до Обліту.

Бережани, Вірменська, 6. Турбай І.Г., кореспондент «Вільного життя», телефон 21 (прямий зв'язок)

Нижанківський[91].

1) Рад[янське] літератур[ознавство], спогади поскоріше.

2) Козланюк[92].

Відділ рукописів Львівської національної наукової бібліотеки ім. Василя Стефаника НАН України, ф.192 (МІФ) справа 22, папка 1.

ПРИМІТКИ

1. *Горбачевський Іван* (1854–1942, Прага) – український хімік, біохімік, гігієніст та епідеміолог, громадсько-політичний діяч. Академік АН УРСР.

Закінчив Віденський університет, у 1883–1917 був професором кафедри лікарської хімії Карлового університету в Празі, у 1902–1903 ректором університету.

У 1906–1917 був членом Найвищої Державної Санітарної Ради в Чеському королівстві, з 1908 – член Палати панів австро-угорського парламенту, у 1917–1918 перший австрійський міністр охорони здоров'я. З 1919 професор Українського вільного університету у Відні та Празі (з 1921). З 1924 – ректор Українського вільного університету.

Першим у світі здійснив синтез сечової кислоти з гліцину. Одним з перших вказав, що амінокислоти є складовими білків. Встановив шляхи утворення сечової кислоти в організмі.

У фонді Івана Франка в Інституті літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України збереглась листівка І.Горбачевського до Івана Франка від 15 вересня 1896 року (ф.3, № 1629, арк.107-108) та лист від 23 липня 1901 року (ф.3. № 1629, арк.109-110).

2. *Гнатюк Володимир* (1871–1926) – український етнограф, фольклорист, мовознавець, літературознавець. Член-кореспондент Петербурзької АН (1902), академік АН України (1924), член Чеського наукового товариства (1905), Празької та Віденської Академії наук.

З 1899 – секретар НТШ. З 1909 – член-кореспондент Російської академії наук. З 1924 – член ВУАН. Редактор видань НТШ. Під керівництвом І. Франка редагував етнографічний збірник «Матеріали до української етнології». Товариш Івана Франка. У фонді Івана Франка в Інституті літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України збереглась 40 листів В.Гнатюка до Івана Франка з 1895–1915 рр.

3. *Франко Петро* (1890–1941) – наймолодший син письменника. Прозаїк, кіносценарист, політичний діяч. Депутат Народних зборів Західної України 1939 року, депутат Верховної ради УРСР, декан товарознавчого факультету Львівського торгово-економічного інституту, на даний час директор музею Івана Франка у Львові (1940–1941).

4. *Коцовський Володимир* (1860–1921) – український літературознавець, філолог, письменник, перекладач, педагог. Досліджував життя і творчість членів «Руської трійці». Закінчив 1883 Львівський університет. Доктор філософії Чернівецького університету з 1895.

З 1889 учитель гімназій, з 1910 – директор учительської семінарії в Сокалі на Львівщині. Співробітник газет і журналів Галичини «Діло», «Зоря», «Учитель», «Записки Наукового товариства імені Шевченка» та ін.

Автор книжки «Історично-літературні замітки до «Слова о полку Ігоревім» (Львів, 1893). Товариш Івана Франка. Був одружений з Валерією Шнайдер, рідною сестрою Уляни Кравченко.

5. *Тігерман Ісаак* ((1855–1900) – гімназійний товариш Івана Франка, проявляв особливі здібності до математики, займав третє-четверте місце по навчанню, став адвокатом. Працював у Дрогобичі та Добромилю. Допомагав Івану Франкові в різних юридичних справах. У 3 фонді Івана Франка в Інституті літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України збереглося вісім його листів до письменника, які охоплюють 1884–1896 Вони опубліковані Р.Гораком в «Українському літературознавстві», вип. 66. – С. 227-237, 2003.

Віднайти якісь біографічні відомості про його дружину не вдалося, не вдалося віднайти й спогади її, про які мова.

6. *Кедринська Лідія* (1923–1960) – працювала секретар-машиністкою в музеї. Родичка Петра Франка по дружині.

7. Статтю Івана Гарматія не було опубліковано. Про автора відомо, що він родич відомого гуцульського етнографа Луки Гарматія, добре знайомого Івана Франка з відпочинку в Криворівні.

8. *Рудницький Михайло* (1889–1975) – літературний критик, літературознавець і письменник, перекладач. 1914 у Львівському університеті захистив дисертаційну роботу «Іван Франко як письменник і критик» на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

У 1939–1941 – завідувач кафедри зарубіжної літератури Львівського державного університету. 1947–1958 – завідувач кафедри англійської філології та одночасно декан факультету іноземних мов університету. 1958–1963 – професор кафедри української літератури Львівського університету ім. І. Франка.

9. *Терлецький Остап* (псевд. В. Кістка, І. Заневич, Р. Мак; 1850–1902) – галицький громадсько-політичний діяч, публіцист і літературознавець.

Закінчив філософський факультет Львівського і правничий Віденського університетів. Був одним з керівників нової радикальної течії народовців, яка пізніше дала почин до створення Української радикальної партії; прихильник М. Драгоманова і С. Подолинського, разом з яким видавав у Відні популярну соціалістичну літературу українською мовою («метелики»). У 1874–1877 голова «Січі» у Відні, 1877 заарештований разом з І. Франком, М. Павликом й іншими за

пропаганду соціалізму; пізніше став адвокатом у Львові й участі в громадському житті не брав.

Активна громадська діяльність та мужність Остапа Терлецького захоплювала Івана Франка. Їх єднала міцна дружба, спільність ідейно-творчих інтересів. Після смерті свого друга Франко зробив чимало, щоб зібрати й опублікувати ряд матеріалів з рукописної спадщини Терлецького.

10. *Навроцький Володимир* (1847–1882) – економіст, статистик і публіцист

Під час навчання у Львівському університеті (1866–1871) був одним із найактивніших народовців товариства «Просвіта», часопису «Правда». Підтримував зв'язки з М. Драгомановим, М. Бучинським, В. Барвінським та ін. Статті з економічних питань друкував у «Правді», «Ділі», «Киевском телеграфе», «Вестнике Европы», «Одесском Вестнике». За редакцією І. Франка у 1884 заходом «Етнографічно-статистичного кружка» вийшов перший том із запланованих двох томів «Твори Володимира Навроцкого», до якого вірш «На смерть Володимира Навроцького» написав Іван Франко, а вступну статтю «Згадка про житє Володимира Навроцкого» написав Остап Терлецький.

11. *«Денниця»* – літературний журнал, що 1889 року виходив у Станіславі під редакцією І.Верхратського.

12. *Верхратський Іван* (1846–1919) – натураліст, педагог, мовознавець, письменник. У 1868 закінчив філософський факультет Львівського університету і природничі курси в Кракові (1874). Викладав природознавство в українських гімназіях Дрогобича, де його учнем був І. Франко, якого вперше познайомив з творчістю Тараса Шевченка.

Був дійсним членом Наукового товариства ім. Шевченка у Львові і першим головою його математично-природничо-медичної секції.

13.*Овчарський Броніслав* (1872–1943) – лікар, один із засновників Українського лікарського товариства, особистий лікар І. Франка у притулку для Січових стрільців, директор «Народної лічниці», великий меценат української культури.

14. *Зигмунтовська Целіна* (1865–1940) до заміжжя Журовська. Згідно з твердженнями Івана Франка була тією жінкою через яку появилось «Зів'яле листя». Від неї музейні працівники записали спогади. Мешкала вона на той час на вул. Вулецькій (тепер Сахарова, 62).

15. Особу встановити не вдалось.

16. *Радловська Ірина* – одна з організаторів Львівського літературно-меморіального музею Івана Франка. Була прийнята на роботу в музеї у квітні 1940 науковим працівником. Розробляла в музеї теми «Подорожі Івана Франка», «Життєвий шлях Івана Франка», збира-

ла спогади та експонати. Автор багатьох газетних статей про Івана Франка та про музей. Працювала до початку війни. При кінці війни виїхала на Захід. Подальша доля її невідома.

17. *Турга́нов Борис* (1901–1980) – російський поет, перекладач.

Перекладав твори українських, білоруських, грузинських, башкирських, єврейських, циганських, польських та інших письменників.

Під його редакцією опубліковано в російських перекладах зібрання творів Івана Франка (томи 1–10, 1956–1959). Від нього музей придбав цілу низку першодруків Івана Франка.

18. *Лукіянович* (*Лук'янович Денис*; 1873–1965) – український письменник, літературознавець, педагог. У 1900 закінчив юридичний факультет *Львівського* університету, 1907 – філософський факультет Чернівецького університету. Займався викладацькою роботою. Один із активних засновників музею Івана Франка у *Львові*. Після Другої світової війни – доцент, а відтак професор кафедри української літератури у *Львівському* університеті. Після Франка Тараса виконував обов'язки директора музею. У 1956 вийшла біографічна повість «Франко і Беркут», у центрі якої – молодий Іван Франко. Автор літературно-критичних праць про творчість Тараса Шевченка, Івана Франка, Ольги Кобилянської.

19. Село Пустомитівського району *Львівської* області, в якому жила і померла Ольга Рошкевич-Іванець та її сестра Михайлина Рошкевич-Іванець.

20. *Рошкевич–Іванець Михайлина* (1859–1957) – українська письменниця, яку Іван Франко й Михайло Павлик називали «великим талантом». Мати українського художника Івана Іванця, рідна сестра колишньої нареченої Івана Франка Ольги Рошкевич. Народні пісні, зібрані Михайлиною Рошкевич, Франко використав у дослідженні «Жіноча недоля в руських піснях народних» (1883). А записана Михайлиною Рошкевич від жительки *Лолина* Явдохи Чігур пісня про шандаря стала поштовхом для написання Франком драми «Украдене щастя».

1877 в жіночому альманасі «Перший вінок», що вийшов у *Львові*, Михайлина Рошкевич надрукувала два оповідання з народного життя: «Таку вже Бог долю судив» і «Теща». Написала для музейного збірника великі спогади про Івана Франка, які неодноразово включались у різні збірники спогадів про Каменяра.

Михайлина дожила до 98 років у Чехословаччині, куди переїхала до наймолодшого сина Романа. 1983 у видавництві «Каменяр» вийшла її збірка «Таку вже Бог долю судив» (упорядкування і післямова Р. Горака).

Марія-Олександра Іванець-Дем'янчук (1922–2006) – внучка Ольги Рошкевич-Іванець фінансувала видання книжки «Таку вже Бог долю судив», а також передала музеєві ряд фотографій та листів М.Рошкевич. 2004 відвідала музей Івана Франка у Львові.

21. *Назарук Осип* (1883–1940) – український громадський і політичний діяч, письменник, журналіст, публіцист. 1908 закінчив юридичний факультет Віденського університету. Член управи Української радикальної партії у 1905–1919.

У 1918–1919 був керівником Головного управління преси й пропаганди уряду УНР. У середині липня 1919 в складі УГА прибув до Кам'янця-Подільського, увійшов до уряду Директорії, одночасно редагував газету УГА «Стрілець». Автор відомої повісті «Роксоляна».

У 1922–1926 перебував у США, у 1923–26 редагував тижневик «Січ» (Чикаго), у 1926–27 – редактор "Америки" (Філадельфія). Повернувшись до Львова, став близько до Української Християнської Організації, з січня 1928 очолював редакцію її газети «Нова Зоря», в якій виступав з різкою критикою світоглядних позицій Івана Франка.

22. *Думка Павло* (1854–1918) – український галицький громадський і політичний діяч, селянин; член-засновник Української радикальної партії, посол до галицького сейму (1908–1918), член Української національної ради ЗУНР, автор поезій, на публікацію яких відгукнувся Іван Франко. Підтримував щирі зв'язки з І. Франком, М. Павликом, О. Барвінським і присвятив їм свої віршовані твори.

23. Оповідання Івана Франка. Вперше опубліковане в журналі «Киевская старина» і передруковане у збірці «Полуйка і інші бориславські оповідання», що вийшла у 1899.

24. *Дорошéнко Володимир* (1879–1963) – видатний український бібліограф. Вищу освіту здобув у Московському університеті на історико-філологічному факультеті. У 1904 був на курсах українознавства у Львові, на яких читав лекції Іван Франко. Після закінчення університету (1905) працював на Полтавщині у Статистичному бюро. Через постійні переслідування за активну участь у суспільному житті Дорошенко змушений переїхати до Галичини. З 1909 проживав у Львові. Ввійшов до складу НТШ, де став бібліотекарем і був ним до 1944. З 1913 був головою Бібліографічної комісії НТШ. У 1909 для поглиблення знань з українознавства вступив на філософський факультет Львівського університету, який закінчив у 1913. Під час Першої світової війни емігрував до Відня, де працював редактором кількох видань організації «Союз визволення України». До Львова повернувся у 1916 і продовжив свою діяльність у бібліотеці НТШ, керував нею до 1921. У 1918 працював у Києві в Українській академії наук у кан-

целярії секретаря Академії професора А. Кримського. У 1919 бібліограф виїжджає до Станіслава, а пізніше знову до Львова, де з 1937 по 1944 був директором бібліотеки НТШ. Після того, як цю бібліотеку було включено до мережі бібліотек АН УРСР, а з книжкових фондів бібліотеки НТШ почали вилучати українські книги, то у 1944 році прийняв рішення емігрувати на Захід. Дорошенко побував спочатку у Празі, Німеччині, а у 1949 – далекій Філадельфії. Після еміграції бібліограф не зумів знайти себе і займався переважно літературно-науковою роботою та був редактором щоденника «Америка». У 1940 велись активні перемовини з ним зайняти місце заступника директора музею Івана Франка у Львові.

25. Встановити якісь біографічні дані про нього не вдалось.

26. Встановити якісь біографічні дані про нього не вдалось.

27. Встановити якісь біографічні дані про нього не вдалось.

28. *Литвиненко Сергій* (1899–1964). У 1924–1929 навчався у Краківській академії мистецтв, у 1930 поїхав до Парижа продовжити навчання. У тому ж 1930 Литвиненко переїхав до Львова і згодом став найвидатнішим скульптором в Західній Україні у міжвоєнний період.

У 1933 на замовлення «Просвіти» Литвиненко виготовив чотири скульптурні портрети: молодого Тараса Шевченка, Івана Франка, митрополита Андрея Шептицького, гетьмана Івана Мазепи. В цьому ж році скульптор завершує працю над надгробним пам'ятником Іванові Франку, який став найвизначнішим його твором. Львівський період (1930–1944) був для митця дуже плідним. Серед його праць – монументальні пам'ятники полеглим українським героям в Раві-Руській, Яворові, Домбю, Ланцуті, надгробки поетові В. Пачовському, акторові М. Бенцалеві, пам'ятник Тарасові Шевченку в Косові та багато інших.

З 1944 в Німеччині, з 1949 – в Нью-Йорку. Його праці експонувалися в Парижі і Нью-Йорку. У 1963 відбулася ретроспективна виставка робіт Литвиненка, присвячена 40-річчю його творчої діяльності, на якій було представлено оригінальні твори за 16 років праці в Нью-Йорку.

29. *Бігеляйзен Генрик* (1855–1932) – польський літературознавець єврейського походження, автор 5-томної «Історії польської літератури». Університетський товариш Івана Франка. Намовив Івана Франка написати до видання «Галицьких образків» польською мовою статтю «Дещо про себе самого», яка стала причиною цькування письменника.

30. *Деркач Марія* (1896–1972) – літературознавець, архівіст-бібліограф. Навчалась на філософському факультеті Празького універси-

тету, який закінчила у 1926. У цьому ж році захистила у Карловому університеті (Прага) дисертацію, отримавши ступінь доктора філософії. У 1930-ті рр. опублікувала багато розвідок з життя Лесі Українки та її родини. Підготувала до друку багато невідомих і маловідомих творів Лесі Українки. У роки війни зберегла архіви Івана Франка, врятувала від вивезення за кордон архівну спадщину Лесі Українки. Автор ряду публікацій про І. Франка, М.Павлика, О.Кобилянську. В перші повоєнні роки працювала у філії бібліотеки АН УРСР, до якої увійшла й бібліотека НТШ. Після вивезення архіву та бібліотеки в Київ поїхала туди і продовжила працювати над їх описом та впорядкуванням.

31. *Заїкін Яків* (1896–?) – тодішній директор філії бібліотеки АН УРСР у Львові.

32. *Вислоух Болеслав* (1855–1937, Львів) – польський громадський і політичний діяч, публіцист, видавець. Товариш Івана Франка. Вислоух Марія (1858–1905) – дружина Болеслава Вислоуха, громадська і культурна діячка, редактор жіночих газет і збірників.

33. *Ярославенко Ярослав* (Вінцковський; 1880–1958) – український композитор і диригент родом зі Львова, за фахом інженер шляхів. Навчався у Львівській консерваторії (1898–1900), в 1904 закінчив Львівський політехнічний інститут. Керував хорами товариства «Сокіл», «Боян», «Зоря», польськими «Ехо» і «Лютня». Засновник видавництва «Торбан» (1905–1944), у якому появилося понад 200 видатних творів українських композиторів. у 1945–1948 – завідувач музичного кабінету Львівської наукової бібліотеки АН УРСР. Поклав на музику декілька творів Івана Франка.

34. Один з віршів «Українсько-руської студентської мандрівки літом 1884 р.», що вийшла у 1884 окремою брошурою. Вірш покладено на музику Я. Ярославенком.

35. Такого спогаду не збереглось.

36. *Тарнович Юліян* (псевд. Бескид; 1903–1977), журналіст, публіцист, письменник і громадський діяч.

37. *Гельцель Яків* – книгар, мешкав на той час у Львові на вулиці Пекарській ц. Ближчих біографічних даних віднайти не вдалось.

38. *Зеленко Ілля* (1903 – ?) Розпорядженням АН УРСР у травні 1940 переведений з посади заступника директора бібліотеки АН УРСР (тепер бібліотеки України ім. В.Вернадського НАН України) на посаду директора філії цієї бібліотеки (тепер Львівська наукова бібліотека ім. В.Стефаника НАН України), куди ввійшла колишня бібліотека НТШ.

39. *Студинський Кирило* (1868–1941) – український філолог-славіст, літературознавець, мовознавець, фольклорист, письменник,

громадський діяч. Доктор філософії (1894), член ВУАН. У 1923–1932 – голова НТШ у Львові. Був запідозрений у співпраці з радянською контррозвідкою, а тому був знятий з цієї посади. У жовтні 1939 був головою Народних зборів Західної України, а в 1940 – депутат Верховної Ради УРСР 1-го скликання. Разом з Петром Франком був примусово вивезений зі Львова з відступаючою радянською адміністрацією. По дорозі загинув.

Був одним з керівних членів Християнсько-суспільної партії та співредактором її органу «Руслан», 1905 – 1914 член. Крайової шкільної ради. Від кінця 19 століття співпрацював із «Просвітою» у Львові, референт-редактор (із Іваном Франком) видань товариства.

Написав спогади про Івана Франка, які вперше були надруковані у виданні «Іван Франко. Спомини про Івана Франка», що вийшли 1927 у бібліотеці «Нового часу».

40. *Сімо́вич Василь* (1880–1944), визначний український мовознавець, філолог і культурний діяч, дійсний член НТШ (з 1923).

Закінчив Чернівецький університет 1904, учень С. Смаль-Стоцького. Працював у різних українських видавництвах, 1923–1933 – професор Українського високого педагогічного інституту імені Драгоманова у Празі (1926 – 1930 його ректор). З 1933 у Львові, де працює у товаристві «Просвіта» як редактор її науково-популярних видань; бере участь у редагуванні «Української Загальної Енциклопедії» (редактор відділу «Україна»), журналів «Назустріч», «Сьогочасне й минуле», творів Т. Шевченка, І. Франка. 1939–1941 – професор Львівського університету, 1941–1944 – редактор «Українського Видавництва». В. Сімович видав з коментарем твори Т. Шевченка («Кобзар» з поясненнями, Ляйпціг, 1921), І. Франка (вид. творів у видавництві Оренштайна), Лесі Українки («Листування Лесі Українки з О. Маковеєм», Л. 1938).

41. *Просяник Іван* – науковець. Жив у Ленінграді. Особистий знайомий Петра Франка. На його замовлення писав статтю для музейного збірника «Іван Франко і російська література», яка не збереглась, зберігся, проте лист його з проханням підібрати йому для цієї статті матеріали. Лист датований 6 червнем 1941.

42. *Десняк Олекса* (справжнє ім'я Руденко Олексій Гнатович; 1909 – 1942) – український радянський письменник. У 1939 очолив Львівську організацію Спілки письменників України, перший редактор журналу «Радянський Львів» (тепер «Дзвін»). Загинув на фронті 25 травня 1942.

43. *Франко Тарас* (1889–1971) – письменник, другий син Івана Франка. Навчався у Львівському й Віденському університетах. Був на

фронтах Першої світової війни в діючій австрійській армії. Потрапив у російський полон, у 1919–1922 перебував в УРСР на викладацькій і видавничій праці, пізніше вчителював у Галичині.

У 1939 Тарас Франко переїхав жити до Станислава, де перебував до 1945.

Там він проживав разом із своєю сім'єю – дружиною Катериною, доньками Зіновією та Дарією і сином Роландом.

З 1945 викладав класичну філологію у Львівському університеті; кандидатська праця: «Іван Франко і Борислав» (1953). У 1947–1949 був директором Літературно-меморіального музею Івана Франка у Львові.

У 1950–1963 – співробітник Інституту літератури АН УРСР. Як франкознавець брав участь у підготовці 20-томника творів Івана Франка. Автор спогадів про батька – «Про батька. Статті, спогади, оповідання» (1956). Автор оригінальних віршів і переспівів, головно з римських і грецьких поетів; підручника «Нариси історії римської літератури» (1921); зб. гуморесок «Вздовж і впоперек» (1965).

44. *Франко (Хоружинська) Ольга Федорівна* – дружина Івана Франка.

45. Особу встановити не вдалось.

46. *Возняк Михайло* (1881–1954) – український літературознавець і фольклорист, академік АН УРСР з 1929. Закінчив Львівський університет (1908). З 1939 – професор цього університету. З 1944 завідував кафедрою української літератури в університеті. Особливо вагомим є його внесок у вивчення біографії і творчості Івана Франка. Він започаткував новий розділ у франкознавстві – вивчення світогляду Івана Франка. Опублікував ряд недрукованих творів І. Франка, підготував і видав «Листування І. Франка і М. Драгоманова» (1928), реконструював твори «Лель і Полель», «Не спитавши броду», «Іригація» тощо. Взяв активну участь у створенні музею Івана Франка у Львові.

47. *Мочульський Михайло* (1875–1940) – письменник, літературний критик, фольклорист. Закінчив юридичний факультет Львівського університету (1898). Вивчав творчість Т.Шевченка, І. Манжури, І. Франка, досліджував т. з. «українську школу» у польській літературі. Переклав польською мовою твори В. Стефаника. Автор книги «З останніх десятиліть життя Івана Франка» (1896–1916), що вийшла у Львові 1938.

48. *Кобилецький Іван* (1875–1944) – адвокат, уродженець с. Ясениці-Сільної. Написав для збірника спогади про Івана Франка, які сьогодні зберігаються у ЦДІА України у Львові (ф.640, оп.1, справа 8). Допомагав музею у збиранні фондів.

49. Ілюстрований журнал, що виходив у Львові у 1925-1929 під редакцією І.Квасниці.

50. Літературно-політичний щомісячний журнал, що виходив у Львові у 1923–1931, співробітником якого був М.Возняк.

51. Збірник матеріалів з громадського і літературного життя України XIX і початку XX століття за редакцією М.Грушевського. Протягом 1927-1930 видано шість книг.

52. *Вітик Семен* (1876–1937) – український громадсько-політичний, профспілковий діяч, публіцист. Один із засновників Української соціал-демократичної партії. Автор спогадів про Івана Франка, опублікованих у журналі «Західна Україна» (№ 5, 1930).

53. *Біле́цький Леонід* (1882–1955) – український літературознавець. Доктор філології (1936). Президент Української вільної академії наук (1948–1952). Дійсний член НТШ. Від 1918 приват-доцент Кам'янець-Подільського державного українського університету. У 1922–1924 викладав в Українському таємному університеті у Львові. 1949 переїхав на постійне проживання до Канади й оселився у Вінніпезі. Був головою культурно-освітньої ради Комітету українців Канади, професором колегії святого Андрея.

54. Журнал літератури, мистецтва, науки та громадського життя, що виходив у Львові у 1933-1939 як продовжувач «Літературно-наукового вістника». Виходив під редакцією Д.Донцова.

55. *Позичанюк Йосип* (1913–1944) – український письменник. Закінчив літературно-мовний факультет Ніжинського інституту соціального виховання. Був на комсомольській роботі в Києві. Був скерований у Львів для створення тамтешнього відділення спілки письменників УРСР. Брав активну участь в організації музею Івана Франка у Львові.

Був заступником Головного Командира УПА, Політичний керівник УПА. Псевдо – «Шугай», «Шаблик-Шугай». Був ініціатором-інспіратором створення чужонаціональних відділів УПА.

Загинув у Юшківському лісі поблизу села Дев'ятники тепер Жидачівського району Львівської області 22 грудня 1944, де його група з 9 осіб була атакована карально-репресивним загоном, що налічував близько 300 чекістів. Всі загиблі поховані у братській могилі на Юшківському кладовищі.

56. Так називався літературний журнал, що виходив у Львові з 1940. Попередник «Жовтня», а відтак «Дзвону».

57. *Кравченко Уляна* (літературний псевдонім Юлії Шнайдер; 1860–1947) – українська письменниця, активістка українського жіночого руху, одна з тих, кого в літературу ввів Іван Франко, видавши її збірку «Prima vera» (1885). Підтримувала дружні стосунки з Іваном Франком до самої його смерті. Залишила чисельні спогади про Івана Франка.

Збереглось чимале листування між обома. Працівники музею спеціально споряджали експедиції в Перемишль, де на той час мешкала письменниця з метою записати та отримати від неї спогади.

58. *Кулечко Федір* (1910–2000) – юрист за освітою. Був прийнятий на роботу на запрошення Петра Франка на посаду адміністратора 16 березня 1940. Виконував адміністративну роботу, записував спогади, збирав експонати. Після закінчення війни до роботи в музеї не повернувся.

Відомий тенісист, тренер та організатор турнірів з тенісу. В його честь кожного року в травні проводяться юнацькі змагання з тенісу.

59. *Басс Іван* (1907–1984) – український радянський літературознавець. 1940 закінчив Харківський університет. У 195–1975 старший науковий співробітник Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка. Автор праць з франкознавства «Художня проза Івана Франка» (1965), «Іван Франко. Біографія» (1966), «Іван Франко. Життєвий і творчий шлях» (1983, у співавт.). Редактор і один з упорядників збірника «Літературна спадщина Івана Франка» (т. 2–4), один з авторів «Історії української літератури» у восьми томах (т. 4, кн. 1), брав участь у підготовці Зібрання творів І. Франка у 50-ти томах

60. *Крушельни́цький Антін* (1878–1937) – український письменник, літературний критик і літературознавець, педагог, міністр освіти УНР (1919), редактор шкільних хрестоматій з української літератури (Відень, 1919–1922), видавець-редактор журналів «Нові шляхи» (1929–33 у Львові) і «Критика» (1933, там же), автор біографічного нарису «Іван Франко» та спогадів про Івана Франка.

61. *Барвінський Богдан* (1880–1958) – історик, дійсний член НТШ, знавець бібліотечної справи, автор досліджень з питань архівознавства та історії. Син Олександра Барвінського. На той час працював директором наукової бібліотеки Львівського університету. Для музейного збірника написав спогади «Мої спомини про д-ра Івана Франка» (1890–1915), які тепер зберігаються в ІЛ у фонді Івана Франка (ф.3).

62. *«Світ»* – літературно-мистецький журнал, який видавав Іван Франко разом з Іваном Белеєм у 1881–1882. У цьому журналі друкувалась повість «Борислав сміється».

63. *Якіб'юк (Івандюк) Василь* (1881–1945), майстер дереворізьби та мосяжництва, фотограф родом з с. Криворівні на Гуцульщині. В його домі перед Першою світовою війною зупинявся Іван Франко. Тепер у цьому будинку музей Івана Франка. Працівники музею записали від нього спогади, які досі не опубліковані.

64. *Кузьма Орест* (1892–1968) – педагог, громадський діяч, літератор, есперантист, був одним із перших популяризаторів і пропагандистів есперанто в Україні, редактор газети, директор друкарні.

Його батько Леонтій Кузьма, викладач латини і греки в Коломийській гімназії був близько знайомий з І. Франком, М. Павликом, Я. Пстраком і багатьма іншими видатними людьми.

Делегат Народних зборів у Львові 1939. Репресований, вивезений з сім'єю на Сибір (1946–55); після повернення був на педагогічній роботі.

65. Такий лист не зберігся.

66. Така фотографія не збереглась.

67. *Щурат Василь* (1871–1948) – академік АН УРСР. Товариш Івана Франка, навчався разом з ним в аспірантурі у Ватрослава Ягича у Відні. Був призначений науковим редактором спогадів про Івана Франка, які так і не були видані. Завершив розпочату справу син Степан (1909–1990) – відомий літературознавець та франкознавець. Разом з О.Деєм був редактором спогадів про Івана Франка («Іван Франко у спогадах сучасників»), які вийшли 1956 року у Львівському книжково-журнальному видавництві. Передав для музею чимало цінних експонатів. Мав записну книжку. У ній записував усе, що стосується Івана Франка, доля її невідома.

68. *Колодій Мар'ян* (1893–1979) – на той час студент Львівського університету. Приходив до Івана Франка під час хвороби. Автор спогадів про останні дні Івана Франка, а також автор фальсифікату «Папі в альбом», який приписувався Івану Франкові.

69. *Бандрівський Дмитро* (1897–1983) – український письменник. Закінчив філологічний факультет Львівського університету (1931). Доктор слов'янської філології. Після 1939 вчителював, працював на науковій роботі у Львівському філіалі Інституту суспільних наук АН УРСР. Кандидат філологічних наук з 1956.

Автор белетризованих оповідань з життя Івана Франка. Брав участь в організації перших експозицій музею Івана Франка.

70. Тодішній секретар райкому партії, який курував новостворений музей Івана Франка.

71. *Лукич Василь* (псевдонім Володимира Левицького; 1856–1938). Співробітничав у журналі «Друг», брав участь у виданні календаря «Дністрянка», склав разом з І. Франком поетичну антологію (1881), редагував календарі «Просвіти» (188–1884), альманах «Ватра» (1887), в 1890–1896 був редактором літературно-наукового журналу «Зоря». І. Франко позитивно оцінив його редакторську діяльність. Все життя був у дружніх стосунках з Іваном Франком. Машинописна копія цієї праці зберігається у відділі рукописів Львівської національної наукової бібліотеки ім. В.Стефаника НАН України. Автор спогадів про Івана Франка.

72. Мова про переклад Іваном Франком лібрето оперети «Осада корабля» Зайця, яку замовив для театру «Руської бесіди» О. Бачинський. Машинописна копія цієї праці зберігається у відділі рукописів Львівської національної наукової бібліотеки ім. В.Стефаника НАН України.

73. *Кисельов Олександр* (1903–1967) – український літературознавець, народився на Хмельниччині. 1936 закінчив Київський університет, автор монографії «Павло Грабовський» (1940), за яку 1941 йому присудили науковий ступінь кандидата філологічних наук. За друге доповнене та розширене видання цієї монографії став 1963 доктором філологічних наук. 1940 був присланий для зміцнення наукових кадрів НТШ. Вивчав творчість Івана Франка. Перед війною вчений секретар Інституту літератури. Учасник Другої світової війни.

74. *Федорчак Софія* (1886–1943) – дочка товариша Івана Франка Йосифа Олеськіва. Залишила для збірника спогади про Івана Франка, які зберігаються у фондах Львівського літературно-меморіального музею Івана Франка.

75. *Пасічинський Ісидор* (1858–1930) – маловідомий український письменник. Товариш Івана Франка по навчанню у Дрогобицькій гімназії, творчість якого заохочувала Івана Франка до писання поезій в молоді роки.

76. Збірка оповідань Івана Франка, що вийшла 1890 з передмовою М.Драгоманова.

77. *Айзенштóк Ієремія* (1900–1980) – літературознавець. Праці з питань історії українських і російських літературних зв'язків, текстології.

78. Обласна молодіжна газета Львівського обкому комсомолу. Виходила до розвалу СРСР.

79. *Романенчýк Богдан* (1908–1989) – український вчений-літературо- і мовознавець, редактор часопису «Українська книга», педагог, видавець, лексикограф. Помер на еміграції у США.

80. Мова про збірник «Привіт Івану Франку в 25-літній ювілей», що вийшла у Львові 1898.

81. Ідентифікувати особу не вдалось.

82. Ідентифікувати особу не вдалось.

83. *Колесса Філарет* (1871–1947) – етнограф, фольклорист, композитор, музикознавець і літературознавець. В різні часи працював з І. Франком, М. Лисенком, Лесею Українкою. У 1918 захистив дисертацію у Віденському університеті та отримав вчений ступінь доктора філології. Досліджував ритміку українських народних пісень, народні пісні Галичини, Волині, Лемківщини. З 1939 – професор Львів-

ського університету, директор державного музею етнографії у Львові (з 1940), керівник Львівського відділу Інституту мистецтвознавства, фольклору і етнографії Академії Наук УРСР (з 1940).

84. *Шовкопляс Юрій* (1903–1978) – український письменник, прозаїк. Керівник кафедри журналістики Харківського університету (1949–1951) та Харківської організації СПУ (1953–1956).

85. Музейний фотограф, був прийнятий на роботу згідно з наказом № 36 від 1 березня 1941.

86. *Мова* про відому фотографію Івана Франка разом з його товаришами Ярославом Рошкевичем та Іполитом Сас-Погорецьким, зроблену у восьмому класі гімназії. М.Струтинська помилково відносить її до часу навчання у Львівському університеті.

87. Ідентифікувати особу не вдалось.

88. *Касіян Василь* (1896–1976) – український художник, графік. Після Першої світової війни навчався у Празькій академії образотворчих мистецтв, яку закінчив у 1926. У 1923 прийняв радянське громадянство. Повернувшись у лютому 1927 в Україну, Касіян почав свою діяльність на посаді професора Київського художнього інституту. У 1930 переїхав до міста Харкова, брав участь в організації Українського поліграфічного інституту. Автор малюнків та ілюстрацій до творів Т. Шевченка, І. Франка, В.Стефаника та інших класиків літератури.

89. Оповідання Івана Франка вперше опубліковано в журналі «Світ» № 3 за 1881.

90. На той час ще не опубліковане і незакінчене оповідання Івана Франка. Вперше опублікував його М.Возняк 1948 у виданні «Іван Франко. Статті і матеріали. Збірник перший».

91. Очевидно мова про Нестора Нижанківського (1893–1940) – українського композитора, піаніста і музичного критика, сина Остапа Нижанківського. Вершиною творчості композитора була хорова поема «Наймит» до слів Івана Франка. З приходом радянської влади виїхав у Польщу, де невдовзі помер.

92. *Козланюк Петро* (1904–1965) – український письменник, літературний критик, громадський діяч. Депутат Верховної Ради СРСР 3-5-го скликань.

Почав друкуватися в 1926. У 1936 був одним з організаторів Антифашистського конгресу діячів культури у Львові. З 1939 активно працював у радянських письменницьких об'єднаннях Західної України. У 1944–1952 і 1954–1965 голова Львівської організації Спілки письменників України. У 1945–1951 – головний редактор журналу «Радянський Львів». У 1952–1954 – голова виконкому Львівської обласної Ради депутатів трудящих.

Другий щоденник Марії Струтинської

8 II [1941 р.]. Писала критику для збірника, оформила 4 передові сторінки (м[іж] ін[шим] передмова і зміст). Порозумілась з Позичанюком, Кисільовим, Дорошенком, Деркачевою. Написала календарний план.

9 [лютого 1941 р.]. Вихідний.

10 [лютого 1941 р.]. Робила з Радл[овською] і Кул[ечком] експозиційні плани. Ще раз скорегувала і дала переписати і хроніку, сутички з поліцією, усе віднесла до обліту.

11 [лютого 1941 р.]. Робила з Радл[овською] план експозиції (до «Борислав»). Написала листа до Їжакевича[1].

Приїхала дир[ектор] Вінницького музею А.І.Хмара[2].

12 [лютого 1941 р.]. Робила експозиційний план, зібрала решту матеріалу збірника і передала до Обліту.

13 [лютого 1941 р.]. Робила експозиційний план, переслала матеріал збірника до партії, почала (для експ[озиційного] плану) читати процес.

14.II [1941 р.]. Кратохвіля-Відимська[3] (Осипа Богуславувна, Львів, Тарновського 11а) домовилася зі мною, що зробить оферту на виконання офорти старого університету, при чому клішу і право репродукції продасть музеєві. Працювала над процесом для експозиції.

Прочитала з Бандр[івським] частину лекції.

15 [лютого 1941 р.]. Тов. Хмара:

Архів НКВД Дрогобицького.

Оригінали актів процесу 1878. З оригін[альним] підписом Франка (посвідка на забрання книжок Маркса, Енгельса і є там теж якесь фото молодого Франка). Львів, Архівний Відділ управління[4].

Тов. Хмара взяла книжечку Сімовича[5] про Франка.

Тов. Краткохвіля залишила 3 аквофортні картини. Має зробити ілюстр[ації] до «Для дом[ашнього] огнища».

16 **[лютого 1941 р.].** Дижур. Було богато екскурсій, м. ін. худ[ожні] діячі театру ім. Лесі Українки, тов. др. В.Витвицький[6], викладач консерваторії, пропонує зробити для музею (збірник) дві праці: Листування Івана Франка з Миколою Лисенком і І. Франко про укр[аїнську] музику.

17 **[лютого 1941 р.].** Працювала над планом. Дзвонила до партії за матеріалами збір[ника]. Вислала фотокопію 25 ювілею музеєви Шевченка, тов. Приходько сам. принесе. Порядкувала біжуче.

18 [лютого 1941 р.]. Зробила умову з Дор[ошенком] в справі його матеріалів з укр. бібліографії. Робила експозиційні плани.

19 [лютого 1941 р.]. Мала вихідний.

20, 21, 22 [лютого 1941 р.]. Була хвора, принесла лік[арняне] свідоцтво.

23 [лютого 1941 р.]. Неділя.

24 [лютого 1941 р.]. Прийшла до праці. Застала листа від Дворнікова[7] (Шевченка музей у Києві) з пригадненням про зам. фотокопії. Їжакевич відповів відмовою на лист в справі картин. Працювала над муз[ейним] планом.

25[лютого 1941 р.]. Була в бібл[іотеці] Ф[ранка] Ак[адемії] наук. Говорила з Дорошенком про деякі експонати, м. ін. сказав, що 1 прим[ірник] Procesu socialistów ми ще дістанемо. Він думає до експозиції. Вони (біл.) роблять виставку в серпні, до цього часу хоче порозумітись з нами що до планів, просить дати почитати плани з муз. Шевченка.

Була в дир. Обліту Прушанського, який сказав, що буде держати матеріал збірника ще 3 дні. Можна додатково дещо дати.

Роблю експозиц[ійний] план (як завжди з Радловською).

25 [лютого 1941 р.]. Відбулося засід[ання] наук[ової] Ради.

26 [лютого 1941 р.]. Від ранку до год. 3 робила з Радл[овською] експозиц [ійний]план – доїхали до «Житя

і Слова». Читала матеріал до процесу, м. ін. плани музею Шевченка, листи Драгоманова. Вписала два нові спогади від О. Горницького[8] (надісланий) і від І. Кобилецького з архіву.

Дзвонила до Дорошенка в справі підготовки бібліографії спогадів, про яку говорив на засід. Ради Вас. Щурат[18]. Він (Дорош[енко]) має готову таку бібліографію, мусить тільки упорядкувати карточки, радо годиться, щоб др. Щурат переглянув і доповнив її своїм матеріалом, якщо у нього є таке, чого у Дорош[енка] нема. Дор[ошенко] буде у нас після завтра, в п'ятницю в год. 10 ½ . Поговоримо про цю справу і переглянемо разом плани екеспозиції Потрібно для цього зо дві години.

Дзвонив Бохенський[9]. Він пропонує, що поїде до Синевідська до тітки зробити інтерв'ю. У звязку з цим у мене виникла думка, щоб його ангажувати до поїздок за інтерв'ю з різними людьми в Краї. Запитала його, чи він на таке пішов би (якщо директор погодився б приняти на цю роботу). Сказав, що дуже радо.

27 [лютого 1941 р.]. Зранку працювала в Бібл[іотеці] Ф[ранка] Ак[адемії] наук, переглядала каталог бібл[іотеки] Франка, що є радше інвентарною книжкою. До цього часу нема каталогу, а зроблено тільки список на карточках і то не наявні книжки, а на підставі того каталогу, що мені надано. На ділі є великі розходження між карточками і бібліотекою. Тепер проводиться інвентаризація книжкового фонду і В. Дорош[енко] обіцяв, що порозуміється з директором установи, щоб насамперід с каталогізувати скоріш Франкової бібл[іографії].

Був у нас кореспондент тернопільської газети «Вільного Життя» з [*прізвище не відчитується*]. Робила плани екс[позиції]з Радл[овською] і Кул[ечком]. Зробили перекладі зах[ідно] европ[ейські].

28 [лютого 1941 р.]. Був Десняк. Ми порозумілися, що спілка письмен[ників] звернеться до спілки Союзу Рад. республік у справі матеріалу для нашого ювілейного збірника.

1 [березня 1941 р.]. Робили експозиції. Упорядкувала і переписала 6 сторінок експоз[иційного] плану. Заповіла прихід до Обліту в понеділок рано.

Була в Обліті, чекала мат[еріалів], нема. Був ще Дорошенко, читали разом екс[позиційні] плани, дискутували над планами.

Лук'янович. Експ[озиційний] план.

Робила експ[озиційний] план: Франко і Коц[юбинський], Леся Укр[аїнка], Кобилянська.

Дзвонив Немцов[10] у справі курсу.

Рано дзвонив з театру опери і балету, що в управління відділу мистецтв при Р.Н.К.УРСС прислало театрам письмо, в якому пише: У травні місяці з приводу 85-річчя народження Івана Франка, мають театри та інші такі установи влаштовувати святочні вистави академії тощо. тел. 124-19 – режисерське управа, зав. літчастиною Гринович.

2 [березня 1941 р.]. Дзвонила Ільницька[11], інспектор по навчальній частині історичного відділу Університету і сказала, що єї батько[12] є той, з якого змалював І.Фр. свого Учителя[13]. Пишучи цю драму І. Франко радився з батьком, вчителем у селі Попелях[14]. Батько має багато книжочок між ін. Сурку[15] з 1889 року. Батько мешкає на Левандівці, по вул. Загороди, 19[16]. Туди не можна тепер дістатися без авта. Тато тим часом буде писати спогади, потім, як підсохне на дворі, він приїде до нас, або хтось від нас поїде до нього зробити інтерв'ю.

3 [березня 1941 р.]. Дзвонив Бохенський, я йому сказала, що має піти до Щурата, Сімовича etc. в справі старих людей в краю, що знали Франка, а потім до нас на підзвіт тих подорожей до Синевідська до тітки Бохенської.

7 [березня 1941 р.]. Приготовлювали кімнату подорожей. Цілий день замішана, багато телефонів і біжучих справ.

8 [березня 1941 р.]. Врешті був Бохенський і умовились, що Петро Іванович подзвонить до секретаря обкому т. Тка-

ча в Дрог[обич] в справі дозволу на фотографування для Бох[енського], а тоді Бохен[ський] поїде зробити інтерв'ю і фото в Синев[ідську] Вижньому і Нижньому.

Писали плани і читали їх з Петром Івановичем.

Увечері – день жінки. Реферат тов. Лопати[17], читання Сурки і мова Петра Івановича.

9 [березня 1941 р.]. Вихідний.

10 [березня 1941 р.]. Робили плани (І. Франко і Стефаник, Ювілей 25-ліття). Дзвонила до обліту – завтра подзвонити їм, як самі не подзвонять. Лигерський (?) передав матеріал з бібл[іотеки] до експ[озиції]: переклади І.Фр[анка] з рос[ійської] мови.

12 [березня 1941 р.]. Плани: Франко – перекладчиком рос[ійських] письменників. Дзвонила до Обліту, післала туди Позичанюка. Бохенський виїхав до Коломиї зробити інтерв'ю з К.Трильовським[18] та поробити знімки в Коломиї і Березові[19].

Дзвонила до Дорошенка. Він не хоче бути заст[упником] дир[ектора] по науковій частині. Зробить для нас екс[позицію]: І. Франко – науковим діячем.

13 [березня 1941 р.]. Експозиція: Іван Франко і Леся Укр[аїнка], переклади з Зах[ідної] України.

Дзвонила до Коб[ерського], щоб робив копії драм І. Франка.

Була у клубі письм[енників], забрала матеріал і занесла до друкарні.

Рано була в друкарні. Дзвонила до Приходька за папером, нема.

Адв[окат] Дверніцкі[20] передає спомин – має книжку про виставу 1894 року, яку написав 1896. Може додати подробиці, може дати інформ[ацію] щодо літератури про Львів. Працює в Оссолінеум на ½ ставки.

Завтра, вівторок, подзвонити вранці до Приходька в справі паперу: потребуємо 250 кр. на 9 арк. Який розмір: чи такий, як нам раніше подавали – 60 х 84?

17 [березня 1941 р.]. Дзвонила до тов. Приходька в справі паперу. Маю завтра, вівторок, зголоситися у нього в Облвиконкомі.

Дзвонила до Дорошенка в справі проекту про підвищення зарплати замдиректора (він з цим згоден), а також у справі експозиції: «Іван Франко – науковець» (зробив) і ждемо аби тільки додрукувати, навіть краще для нього підемо.

Проф. Лук'янович подає: в Буковині з 1898 року ч. 131-2-3-4 стаття Русько-укр. література[21], написав І.Фр[анко]. Нотка: отся стаття появилася в I – II ч. Slovensky Přehled[22]. Її переклад поміщуємо з увагою автора. Окрема відбитка.

Процес!

Правда з 15 червня 1877 року – про арешт. Попередня – стаття про соціалізм.

«Час»[23], Краків, 27 червня ч. 143

Gazeta Narodowa [24]

Gazeta Lwowska (урядова)[25]

Dziennik Polski (демокр.)[26]

«Слово» з 21 січня 1878 [27].

Протоколи «Акад[емического] Кружка» в архіві[28].

Писала статтю біографічну.

Порозумілася з Фурмановим з архіву НКВД і домовилась, що Пронь сфотографує деякі сторінки процесу. Я написала відношення, Пронь піде завтра або позавтра.

18 [березня 1941 р.]. Рано дзвонила до Приходька – його не було. Дозвонилась в полудне і довідалась, що маю дзвонити зараз вранці завтра.

Дзвонив кореспон[дент] Сов. України і просив написати йому статейку (3 – 4 ст. машинопису) про нові [*слово не відчитується*] праці музею.

Почала писати статтю, вишліфовувала плани. Маю багато різних справ. Післала П[етру] Ів[ановичу] листи і познімані сторінки драм «Славой і Хрудош»[29] та «Війт Залемейський»[30], які відобрала від Коберського.

19 [березня 1941 р.]. Писала статтю для «Советской України». Був Гуфельд [31] і Деркачева в справі фото для збірника, дзвонив секр. Приходько, що прийде до нас. Але не прийшов. Був Азовський[32], ми домовились, що він обдумає, що мав би дати до експозиції.

20 [березня 1941 р.]. Був Іванець[33]. Скінчила писати статтю до «Сов[етской] Укр[аины]». Зреконструювала статтю «Франко і сучасники», яку хочу дати до «Червоного Полісся».

Був інспектор Ковальов, читав темат[ичні] експозиц[ійні] плани, давав інструкції відносно експозицій і річного плану.

Був секр. Приходько. Дістанемо папір шкільний і оклади. Бібліограф. окремор друкувати. Задзвонить завтра, як ні, то дзвонити йому після завтра.

21 [березня 1941 р.]. Робили плани (40-ліття). Дзвонила багато разів в справі паперу.

22 [березня 1941 р.]. Робили плани: Франко – драматург; Франко і дитяча література.

Дзвонила до Приходька – подзвонить нам сьогодні. Прийшов лист від Тараса Ів[ановича]. Дзвонила в тій справі до Сімовича і до Деркачевої.

23 [березня 1941 р.]. Розглядували плани. Був проф. Лук'янович багато екскурсій. Зробили: Останні роки, смерть і похорони Івана Франка.

24 [березня 1941 р.]. Зробили кінець теми: смерть і похорони. Був Десняк, читав новелу «Хлопський кандидат». Відбули планування.

25 [березня 1941 р.]. Від. Дир. Коржук[34].

Голобутів[35] – Завадів[36] – Здирковський[37].

Робили плани: почали «Боротьба навколо І. Франка». Читала до того літературу.

Я писала трохи по просьбі.

26 [березня 1941 р.]. Було дуже багато екскурсій. Написала статтю до «Сов[етской] Укр[аины]» про працю музею, був Бохенський, здав звіт з поїздки.

Приїхав делегат педкурсів в Харкові. Звонили з акад[емію] в справі занять.

27 [березня 1941 р.]. Опрацювали матеріал до експозиції, порозумілась з Дорош[енком] в справі книжок. Коберський здав звіт з праці в архіві, було дуже багато екскурсій . Написала біографію. Прийшла посилка хемікалій.

28 [березня 1941 р.]. Зробила тему: подорожі Івана Франка, здала все до друку на машині, було багато.

30 [березня 1941 р.]. Дир[ектор] Лук'янович просить від імені Михайлини Рошкевич, щоб дати або де інде Марічці Рошкевич[38]. Має торговельний ліцей у Львові. Років 20-21.

О. Новодворська[39], Коломия, Жовтнева, 19.

Пригадала, що обіцяла поїхати і привести матеріали, м. ін. листи І. Франка до Леся Мартовича.

Редакція рай. газети «Червоний прапор», тов. Голик, заст. ред: згідно з умовою від кор[еспондента] фотографа знімки: тюрма і келії; від нач. Заступника – дім Кобринського[40], беріг Прута і потік Козачівка[41].

Трильовський: Українська, 33.

1 [квітня 1941 р.]. Вихідний.

2 [квітня 1941 р.]. Дзвонила до Дорошенка, він сказав, що дир. Зеленко[42] не пускає його. П[етро] Ів[анович] казав написати в тій справі до акад. Богомольця[43]. Написала лист до Богомольця.

Написала лист до «Червоного прапора».

Студіювала плани роботи, які ми позичили з музеїв етногр[афії], історич[ного] і худож[нього] промислу.

Писала статтю.

Відбула профспілкове засідання.

Лев Бачинський[44]

Бодуен de Courtenay[45]

Час Gleichheit –

Adolf Brauen[46]

«Museum für Volkskkunde»

Haberlandt[47].

Österreichiche Rundschau[48].

Був Смілянський[49] і забрав матеріали. Були мистці: Іванець і Азовський – догов[орились] в справі умови що до картин.

Відбули профспілкове засідання.

4 [квітня 1941 р.]. Були: Деркачева, *(речення написано невиразно і не відчитується)* Закінчила писати статтю.

Робили плани, поділили з дир. обробітку і плани експозиції.

5 [квітня 1941 р.]. Приїхав інсп[ектор] Каліуш[50]. Була вечірка. Читали спогади Кравченко, Якіб'юка, Новотного[51].

6 [квітня 1941 р.]. Вихідний.

7 [квітня 1941 р.]. Був Смілянський, Лук'янович (який працював над процесом), Азовський. З ними зробили умову на перспективу.

8 [квітня 1941 р.]. Засідали в справі спогадів: що хто бере:

Праця «Революціонізм І. Франка». Взяв Кулечко.

Спогади інж. Кобринського[52]– Петро Іванович.

Спомини Чарнецького[53] – Петро Іванович.

Спомини Мих. Рошкевич, спомини І.Труша[54], Спомини Филипчака[55] – Струтинська.

Спомини Дверніцького – Щурат.

Взяла зреферувати листа Трильовського.

Працювала з Каліушем.

Передала П[етру] Ів[ановичу] інтерв'ю з Мих. Рошкевич, інтерв'ю з Трушем.

9 [квітня 1941 р.]. Був Каліуш, Стефаник[56], Смілянський. Дзвонив Десняк, що виходить «Вінок на могилу Івана Франка»[57].

Завтра написати: листи з заявою Трильовського і Кобринському.

10 [квітня 1941 р.]. Працювала з Каліушем. Познайомилась з Кобринським.

11 [квітня 1941 р.]. Працювала з Кал[іушем]. Читали спогади і ухвалили до збірника: Дверніцького з доповн[енням] з книги спогадів, Филипчака. Пачовському[58] рішили дати доповнити і уточнити.

22/ IV год. 4.30. Педагогічна школа, Потоцького, 153.

Переоформили до теми арештів.

12 [квітня 1941 р.]. Працювали з інсп[ектором]. Каліушем, був і інсп. Ковальов. Увечері була вечірка. Читали спогади Трильовського.

13 [квітня 1941 р.]. Вихідний.

14 [квітня 1941 р.]. Працювали з інсп[ектором]. Каліушем, переробили тему «Арешти і переслідування».

Приїхали студенти з Нагуєвич[59], однак приїхали пізно і говорили тільки з П[етром] І[вановичем].

15 [квітня 1941 р.]. П[етро] І[ванович] здав звіт.

Позичила на 1 день тов. Каліушеві «Франко і Стефаник» Ю. Стефаника.

Приготовила картотеку (листи до І.Ф.), вислала знімки для клішів забрані з обліту.

16 [квітня 1941 р.]. Працювала з Каліушем, обробили до радикалів.

17 [квітня 1941 р.]. Працювала з Каліушем, принесли матеріал збірника, ще подзвонити. Опрацювали радикалів.

18 [квітня 1941 р.]. Працювали з методистом: опрацювали «І. Фр. і польські демократи».

19 [квітня 1941 р.]. Працювали з Каліушем: «Ів. Франко і старинна західноєвропейська, і російська література.

20 [квітня 1941 р.]. Вихідний.

21[квітня 1941 р.]. Була в Обліті в справі дозволу на деякі кліше до збірника. Писала листи, полагоджувала біжучі справи.

Читала матеріали, які студенти здали до «В[ільної]України» і [*слово не відчитується*].

22 [квітня1941 р.]. Писала і закінчила річний план праці музею.

23 [квітня 1941 р.]. Відбула розмову зі студентами, мала лекцію в педшколі, було планування.

24 [квітня 1941 р.]. Наново, згідно з експозицією писала тематичний план, тому написала лист до Студинського. Було засідання в справі ощадности. Я вклала 5 карб.

25 [квітня 1941 р.]. Відбула планування (справа інституту франкознавства, був Десняк і Позичанюк, дала переписати лист [*прізвище нерозбірливе*].

Ю.Рудницький[60].

Кафедра органічної хімії.

Було засідання профспілки, інтересне читання (реферат і міжнародне політичне положення.

26 [квітня 1941 р.]. Дзвонила до Інституту літератури і довідалась, що є у них три відділи: шевченкознавства, 19 століття і радянської літератури.

Прочитала спогади Трильовського, які надійшли.

Був Левинський [61].

Істеревич Й.І.[62] Був за працею?

1 [травня 1941 р.]. Вихід[ний].

2-3 [травня 1941 р.]. Свята.

4-ого [травня 1941 р.]. Неділя, працювала. Читала спогади Івана Франка.

5 [травня 1941 р.]. Почала збирати матеріали до статті «Вчителі І. Франка («Гром[адський] Друг», «Рутенці»[63]), читала спогади Франка.

6 [травня 1941 р.]. Збирала матеріали: автобіографія, «Малий Мирон».

7 [травня 1941 р.]. Почала писати статтю, було планування в справі Наукової Ради, ювілейного комітету.

Були письменники на докладі Студинського.

8 [травня 1941 р.]. Писала статтю. Був Десняк і прочитав свою новелу «Біль у серці»[64]. Була гарна, передала йому статтю до «Літ[ератури] і Мистецтва».

9 [травня 1941 р.]. Скінчила статтю.

10–15 [травня 1941 р.]. Працювала в друкарні. Полагоджувала біжуче.

14 [травня 1941 р.]. Була Наукова рада.

Від 14 до 29 травня [1941 р.]. Не писала через 15 днів. Було багато біжучої праці. Писали м[іж] ін[шим] експозиційні плани виставки «І.Ф.» в палацу піонерів.

27 [травня 1941 р.]. Відбувся святочний вечір, присвячений річниці смерти Івана Франка.

28 [травня 1941 р.]. Всі музейні робітники віддали пошану могилі І. Франка і де поклали вінок.

29 [травня 1941 р.]. Прийшло письмо від НКО в справі наказу наркома.

Спогади Тараса І[вановича] брала до завтра прочитати і рішити.

Клас[ична] філ[ологія] і проф. Роздольський[65] (2)

Микола Мельник[66] проф.

Ред[актор] Стахів[67]

Василь Панейко[68]

Ярослав Веселовський[69]

Обкомпартії:

1 секр[етар] Ткач або секр[етар] по пропаг[анді] Сердюк

Зленко Кость Прохорович

Байки, 23.

Праця: «Франко в народ[ному] побуті і нар[одній]творчості.

Др. Олекс[андр] Сушко[70] – Дністер[71]

Др. Вол. Сушко[72] (Праця про Б. Хмельн[ицького])

Степан Ковалів (Пятка)[73]. Є сім'я в Коломиї, мабуть син.

Др. Вол. Кобринський

Степан Федак[74]

Баб'юк[75]

Кміцикевич[76] авт[ор] словника

Др.Лев Когут[77]

Едвард Корневич[78] дир[ектор]

Проф. Сидорак[79]

Проф. Гайдучок[80] Піскова, 28
Вислоухова[81] Реймонта, 12[82]
Ярослав Гарматій[83] Політехніка, машин. відділ.
Магалас[84] Вулецька[85], 28, кв. 3.
М. і О. Олеськова, Діти Йосипа[86], Задвірянська[87], 38
Валерія Коцовська[88] Винники
Евг. Бохенська, Синевідсько Вижнє
Др. Василь Щурат, Голуба[89]10, тел.210-49
Др. Василь Сімович, Університет, філолог. факультет
Іван Труш, Обводова[90] 28
Клим. Панкевич[91], Куркова [92], 3
Константина Малецька[93] Лісна[94],12.

Адреси знайомих Івана Франка та їх родин

Гельцель Яків, книгар, Пекарська, 1ц
Целіна Зигмунтовська (Журовська), Вулецька, 62, партер наліво
Акад. Кирило Студинський, Хмельовського[95], 15, тел.120-40
Др. Овчарський, Пекарська, 42
Гоздецька[96]. Вдова по лікарю Софії, 34
Йосиф Застирець[97] Косинерська[98], 7.
ІЛ, ф.3, № Поступлено 10 січня 1951 року. 37 стор.

ПРИМІТКИ

1. *Їжакевич Іван* (1864–1962) – український живописець, графік, народний художник УРСР (1951). 1879, витримавши конкурс, вступив до іконописної школи при Києво-Печерській лаврі, де провчився два роки. Відтак став учнем відомої школи Миколи Мурашка. За пропозицією Врубеля і Прахова упродовж двох років (1882–1884), не залишаючи навчання, Їжакевич брав участь у реставрації фресок 12 століття в Кирилівському монастирі. У 1884 став вільним слухачем Академії мистецтв у Петербурзі. 1888 через матеріальну скруту Їжакевич змушений залишити Академію. Здобувши звання вчителя

малювання середньої школи, почав самостійне творче життя. Незабаром став дуже популярним художником-ілюстратором відомих журналів. У «Ниві» з'явилися його фотопортрет і детальна біографічна довідка. 29 років співпрацював Їжакевич із цим журналом, створив декілька сот ілюстрацій.

1910 взяв участь разом з Фотієм Красицьким у випуску видавництвом «Час», у рамках благодійної акції плаката з портретом і біографією «символу української нації – Тараса Шевченка».

1917 з вірою у національне відродження художник повернувся до Києва. Працював у різних стилях: книжковій графіці, монументальному живописі, писав портрети та пейзажі. Продовжував створювати ілюстрації до «Кобзаря», написав ряд робіт, присвячених життю Тараса Шевченка. Помер 19 січня 1962. Похований в Києві на Байковому кладовищі. Ілюстрував твори Івана Франка. Музей мав намір закупити в нього деякі ілюстрації та картини.

2. *Хмара А.І.* – особу не вдалось встановити. Згідно з хронікою мав це бути директор Вінницького музею. На наше звернення в усі музеї у Вінниці ми отримали відповідь, що такої особи в архівах музеїв не вдалось віднайти.

3. *Кратохвиля-Відимська Юзефа* (1878–1965) – український графік і живописець. Навчалася у Вищій художній школі у Відні (1890-і рр.), на курсах живопису при Львівській художній школі (1921-1923, у К. Сіхульського); на курсах графічних технік (1928–1929, у Л.Тировича). З 1919 – член Львівської спілки художниць; з 1933 – член правління Спілки львівських митців-графіків. Член СХУ (1940, Львівська організація).

У Львівському літературно-меморіальному музеї Івана Франка зберігаються деякі твори художниці, закуплені від неї.

4. Мова про розписку І. Франка про отримання з Львівського крайового суду «Капіталу» К.Маркса та інших книг, конфіскованих під час арешту. Документ – розписка з 7 жовтня 1878 зберігається у ф.152, опис справи 1442, арк. 23 Центрального державного історичного архіву України у Львові.

5. Мова про монографію Василя Сімовича «Іван Франко. Його життя і діяльність». З нагоди 20-ліття смерті поета (1916 – 1936), що вийшла у Львові. Видання «Просвіти», 1936.

6. *Витвицький Василь* (1905–1999) – відомий український мистецтвознавець. З 1937 до літа 1944 у Львові працював музичним редактором в Українському видавничому інституті, брав участь у роботі Союзу українських професійних музик – першої професійної організації в Галичині, активно співпрацював з журналом «Українська

музика». З приходом радянської влади у 1939 був запрошений на посаду доцента Львівської консерваторії, працював також музичним редактором львівського радіо. У 1944 емігрував до Баварії, а звідти переїхав у США. В Америці розгорнув широку музикознавчу та публіцистичну діяльність, написав дві монографії про життя і творчість українських композиторів: «Михайло Гайворонський. Життя і творчість» (Нью-Йорк, 1954) та «Максим Березовський. Життя і творчість» (Джерзі Сіті, 1974). У 1989 у видавництві «Сучасність» видав свої спогади «Музичними шляхами». Помер В. Витвицький 31 грудня 1999 в місті Самміті у США.

7. Особу не вдалось встановити. Згідно з хронікою мав це бути працівник Київського музею Тараса Шевченка. На наше звернення в даний музей ми отримали відповідь, що такої особи в архівах музею не вдалось віднайти.

8. Мова про спогади, які надіслав для збірника Нестор Горницький (1906–1978) – оперний співак (тенор) і драматичний актор. Це були спогади його батька о. Модеста Горницького (1870–1926), який особисто знав Івана Франка і був парохом у с. Уличнім біля Дрогобича та Шклі біля Яворова на Львівщині, а також його діда о. Омеляна Горницького (1838–1909), який у 1889 – 1909 був парохом у с. Уличнім. Спогади втрачені.

9. *Бохенський Іван* – племінник Євгенії Бохенської (1867–1944) – української письменниці. Спогади, про які йдеться, пропали. Іван Бохенський не був зарахований у штат працівників музею.

10. Працівник обкому партії КП(б), який відповідав за вивчення працівниками музею курсу «Історія ВКП(б)». Ближчих біографічних даних віднайти не вдалось.

11. *Ільницька Наталія Михайлівна* (з дому Воробець; 1891–1951) – дочка Михайла Воробця, народна вчителька. Як свідчить її особова справа, що збереглась в архіві Львівського університету ім. Івана Франка (фонд Р-118, опис 1. справа 493), у 1914–1939 учителювала у селах Коломийщини. 1939 через хворобу вийшла на пенсію і переїхала до Львова. В жовтні 1939 стала працювати лаборантом на історичному факультеті, а відтак з березня 1941 лаборантом кафедри загального мовознавства. В особовій справі зазначено, що на час заповнення анкети в неї був син, який мав 13 років. 1944 він виїхав у Німеччину.

12. *Воробець Михайло* (1860 – 1945) – народний учитель, знайомий Івана Франка. Для музею Івана Франка подарував велику кількість прижиттєвих видань Івана Франка. Похований на Левандівському цвинтарі поруч з дружиною Аврелією-Марією (1866–1955). Могили збереглись. Був прообразом вчителя Михайла Ткача з п'єси Івана

Франка «Учитель». Більш детально про нього дивись статтю Романа Дзюбана «До історії одного Франкового знайомства...», надруковану у журналі «Дзвін» (№ 8, 1995).

13. Вперше п'єса «Учитель» була виставлена на сцені театру «Руська бесіда» у Львові у 1894. Вперше надрукована у журналі «Житє і Слово» у 1896 під назвою «Quem di odere» («Учитель»).

14. У селі Попелі теперішнього Дрогобицького району Львівської області Михайло Воробець працював від 1.09.1891 до 1.03.1894. Там і познайомився Іван Франко з ним. Перед тим Михайло Воробець від 1.09 до 31.08.1891 працював у школі в Ясениці-Сільній – тій самій, в якій навчався Іван Франко. Збереглись фундаменти цієї школи.

15. Поема Івана Франка, написана 1889 у тюрмі під час третього арешту письменника на основі оповідання конокрада Гершона. Вперше надрукована окремим виданням: «Сурка. Оповідання служниці», Львів, 1890.

16. Будинок М.Воробця на теперішній вулиці Загородня, 19 (колишня назва – Загороди) на Левандівці зберігся. Він був проданий дочкою М.Воробця Наталією 1950 Митюку Володимиру Івановичу.

17. Працівник обкому партії, який відповідав за ідеологічну роботу. Ближчих біографічних даних віднайти не вдалось.

18. *Трильовський Кирило* (1864–1941) – адвокат на Покутті, організатор «Січей», депутат віденського парламенту та галицького сейму, громадсько-політичний діяч, один з керівників та організаторів радикальної партії, з якої опісля через колабораціонізм з польськими шовіністами був виключений з її рядів. Це й стало причиною розриву стосунків Івана Франка з ним. На прохання працівників музею написав для збірника спогади про Івана Франка. Рукопис цих спогадів зберігається в основних фондах музею.

19. 1880 Іван Франко по дорозі до Березова Нижнього, куди йшов як репетитор Кирила Геника, був заарештований в підозрі за ширення соціалістичної агітації (справа братів Фокшеїв з Москалівки біля Косова).

20. *Дверніцкі Тадеуш* (1861-?) – адвокат, співробітник редакції газети «Kurjer Lwowski». Автор декількох популярних брошур з правових питань. Згідно з записами І.Радловської познайомився з Іваном Франком у редакції цієї газети у 1890-х. Обіцяв написати ширші спогади про нього. Однак таких спогадів у збережених архівних матеріалах не виявлено.

21.Стаття «Руcько-українська література» була надрукована у №№ 131-134 за 1898 у газеті «Буковина», відтак вийшла окремим відбитком накладом редакції «Буковини» у Чернівцях 1898 (36 сторінок).

22. Під назвою «Literatura ukrajinsko-ruska (maloruska)» стаття Івана Франка була опублікована у журналі «Slovansky přehled» за 1899. Цей журнал виходив у Празі з 1898, головним редактором його був товариш Івана Франка Адольф Черни (1864-1952).

23. Щоденна польська газета, що виходила у Кракові у 1848–1934. Інформувала читачів про арешт Івана Франка у 1877 та про так званий «соціалістичний процес».

24. Щоденна польська газета, яка виходила у Львові з 1842 до 1915. Була органом крайнього консерватизму. Інформувала читачів про арешт Івана Франка у 1877 та про так званий «соціалістичний процес».

25. Офіціальний друкований урядовий орган, який виходив у Львові у 1811 – 1915. Поміщав урядові оголошення та розпорядження властей. Інформував читачів про арешт Івана Франка у 1877 та про так званий «соціалістичний процес» над ним і товаришами.

26. Польська щоденна газета, яка виходила у Львові у 1869-1915. Поміщала інформацію про арешт Івана Франка у 1877 та про так званий «соціалістичний процес» над ним і товаришами.

27. Щоденна газета москвофілів, яка виходила в 1881 – 1887. Активно публікувала матеріали про арешт Івана Франка та його товаришів у №№ 2, 3, 4, 5, 6 та 7. В листі до Ольги Рошкевич з березня 1878 Іван Франко назвав ці газетні інформації «плетнями о моїм процесі».

28. Такого архіву не збереглось.

29. Незакінчена драма Івана Франка, датована 1875. Вперше була надрукована в книзі: «Літературна спадщина», т. 1, Іван Франко, вип. 1, Київ, Видавництво АН УРСР. Марія Струтинська планувала опублікувати цю драму у музейному збірнику.

30. Драма, яка за життя Івана Франка не була опублікована. Марія Струтинська мала намір опублікувати її у музейному збірнику, проте вперше вона була опублікована М.Возняком у книзі: Статті і матеріали. Збірник 2, 1949, Львів, Видавництво Львівського університету.

31. *Гуфельд В.А.* – доцент Львівського державного університету ім. І. Франка. З повідомлення журналу «Література і мистецтво» (№ 5, 1941) на Франківській конференції, організованій правлінням Львівської організації СРПУ та філіалу Інституту літератури АН УРСР, виступив з доповіддю «До питання про філософські погляди Івана Франка». У цьому ж журналі (с. 30–33) була опублікована його стаття «Перші виступи Франка проти декадентів».

32. *Азовський Микола* (1903–1947) – маляр, «бойчукіст». Працював у Харкові й Донбасі, 1939 переведений у Львів. Брав участь в художньому оформлені музею Івана Франка. Після закінчення війни на еміграції. Помер у Буенос-Айресі.

33. *Іванець Іван* (1893–1946) – український художник, редактор, видавець, фотограф. Син Михайлини Рошкевич, сестри колишньої нареченої Івана Франка Ольги Рошкевич. Навчався на правничому факультеті Львівського університету. З початком Першої світової війни вступив до Легіону УСС. Був одним із перших організаторів пресово-мистецької справи в Легіоні УСС. В УСС був художником, графіком і фотографом. Ряд фотографій із повсякденного життя стрілецтва належать об'єктиву його фотоапарата. Ці фотографії подарував музеєві Івана Франка, однак вони були знищені разом з художніми полотнами в Національному музеї. Створив мистецьку групу Пресової Кватири УСС в полі разом із Осипом Куриласом, Левом Ґецом, Юліаном Назараком та Осипом Сорохтеєм. Легіон УСС дістав свій стрілецький однострій і прапор в основному завдяки проектам і заходам співробітників Пресової Кватири – Лева Лепкого та Івана Іванця. Був живописцем, твори якого майже не збереглись. У 1917 в бою під Конюхами потрапив у російський полон. Після повернення в Україну вступив до Київських Січових стрільців. І далі займався пресово-мистецькою діяльністю.

Іван Іванець є автором стрілецьких фото, які послужили ілюстративним матеріалом для багатьох видань, зокрема ювілейного альбому «Українські Січові Стрільці. 1914–1920» (Львів, 1935).

У бою під Махнівкою (квітень 1920) втратив більшість свого фотографічного доробку з часів визвольних змагань.

По закінченню Першої світової війни проживав у Празі. Там здобув юридичну освіту, став доктором права.

У 1934 працював редактором журналу «Українська ілюстрація» у Львові.

У 1937–1939 займався ілюструванням стрілецьких видань і видань «Червоної Калини». Був видавцем «Червоної Калини» та редактором Календаря-альманаха «Червоної Калини». Автор батальних композицій, пейзажів. Автор численних спогадів про УСС та статей на мистецькі теми.

У 1942–1944 – голова Спілки українських образотворчих митців у Львові. Співпрацював із військово-історичним відділом Військової управи Дивізії «Галичина».

У 1945 заарештований у Кракові та вивезений більшовиками до Солікамська (Пермська область, Росія) на мідні рудники, де й помер у 1946.

34. Особу встановити не вдалось.

35. Село Стрийського району Львівської області, куди часто на риболовлю приїздив до селянина Федора Дергала Іван Франко. Більш

детально див. статтю Ольги Рикмас та Романа Горака «Федір Дергало», надруковану у шостому випуску «Наукового вісника музею Івана Франка у Львові».

36. Село Стрийського району Львівської області, куди часто на риболовлю приїздив Іван Франко. В цьому селі був священиком Петро Шанковський (1859–1944), для якого Іван Франко у Дрогобицькій гімназії був репетитором. Більш детально див. статтю Ольги Рикмас та Романа Горака «Федір Дергало», надруковану у шостому випуску «Наукового вісника музею Івана Франка у Львові».

37. *Здерковський Олександр* (1858–1920) – священик. Добре знайомий Івана Франка. Був священиком у Семигинові Стрийського повіту (1889–1891), у Львівському архікафедральному соборі (1891) та від 1891 в Крушельниці Стрийського повіту, де й помер. Виступав у пресі з прозовими творами та віршами.

38. *Іванець-Дем'янчук Марія-Олександра* (1922–2006) – внучка Ольги Рошкевич-Іванець. При кінці війни виїхала на Захід, а відтак у Канаду. Фінансувала видання книжки «Таку вже Бог долю судив», а також передала музеєві ряд фотографій та листів М.Рошкевич. 2004 відвідала музей Івана Франка у Львові.

39. *Новодворська Олена* – племінниця Леся Мартовича. Дочка Вікторії, рідної сестри Леся Мартовича. Вікторія Мартович вийшла заміж за вчителя Новодворського Йосифа і працювала вчителькою у Красноставцях біля Русова, потім у Городенці. Олена Новодворська була вчителькою, була арештована після війни за участь в національно-визвольних змаганнях. 1945 з етапу і аж до хрущовської «відлиги» жила в с. Гринівці Тлумацького р-ну під чужим прізвищем. Померла на 101 році життя. В архіві не збереглось її спогадів про Івана Франка.

40. *Кобринський Йосафат* (1818–1901) – священик, культурно-громадський та церковний діяч, публіцист, меценат. 1844 закінчив богословський факультет Львівського університету і висвячений на священика, а згодом його перевели до генеральної семінарії у Відні. Душпастирську діяльність розпочав у Москалівці, побіля Косова, а потім переселився до Мишина під Коломиєю, де служив на парафії цілих півстоліття, до смерті. Був свідком другого арешту Івана Франка.

Останні роки життя о. Кобринський віддав спорудженню в Коломиї Народного дому з театральною залою, бібліотекою, музеєм та промисловою школою для вбогих дітей. Знесилений роботами, він помер 27 березня 1901. Народний дім відкрився наступного 1902.

У 1926 в Коломиї силами української громади й сподвижників з родини отця Йосафата відкрито Музей народного мистецтва Покуття

та Гуцульщини імені Й. Кобринського (з 2009 – Національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття імені Й. Кобринського).

41. Мова про місця, пов'язані з другим арештом Івана Франка в Яблуневі по дорозі в Березів Нижній. Іван Франко сидів у тюрмі, де опісля розквартирувалась військова частина. Тепер там Коломийське медичне училище.

42. *Зеленко Ілля* (1903 – ?) Розпорядженням АН УРСР у травні 1940 був переведений з посади заступника директора бібліотеки АН УРСР (тепер бібліотеки України ім. В.Вернадського НАН України) на посаду директора філії цієї бібліотеки (тепер Львівська наукова бібліотека ім. В.Стефаника НАН України), куди ввійшла колишня бібліотека НТШ.

43. *Богомолець Олександр* (1881–1946) – біолог, патофізіолог, академік (1932) і віце-президент АН СРСР (1942–1945), академік і президент АН УРСР (1930–1946), академік АН БРСР (1939) та АМН СРСР (1944), почесний член АН Грузинської РСР (1944), заслужений діяч науки РРФСР (1935), заслужений діяч науки України (1943), лауреат Державної премії СРСР (1941), Герой Соціалістичної Праці (1944). Всіляко сприяв збереженню та впорядкуванню бібліотеки та архіву Івана Франка, що зберігалися в бібліотеці НТШ. З цією метою виділив спеціальний матеріал для оправи рукописів Івана Франка, який однак був використаний без його відома для оправи рукописів А.Міцкевича, що зберігались в бібліотеці Оссолінських та які невдовзі були передані Польщі.

44. *Бачинський Лев* (1871–1930) – адвокат, голова Української радикальної партії (1918–1930), посол до австрійського парламенту (1907–1918). У період ЗУНР – комісар Станіславського повіту, а потім – віце-президент Національної Ради ЗУНР. Партійний товариш Івана Франка, особистий товариш Василя Стефаника.

45. *Бодуен де Куртене Іван* (1845–1929) – польський і російський лінгвіст. Наукову діяльність розпочав під керівництвом Ізмаїла Срезневського. У 1875 став професором, у 1897 – членом-кореспондентом Академії наук. Працював у Казанському (1874–1883), Юр'ївському (1883–1893), Краківському (1893–1899), Петербурзькому (1900–1918) університетах. Підтримував зв'язки з Іваном Франком. Відомо шість листів Івана Франка до нього, які опубліковані у 50-томному виданні творів Івана Франка та 14 листів Бодуена де Куртене до Івана Франка, які зберігаються в фонді останнього і не публікувались.

46. Збереглось два листи Адольфа Брауна до Івана Франка, що й дало підставу музейним працівникам розшукувати про нього більш

детальну інформацію. Був працівником редакції газети «Czas», що виходила у Кракові.

47. *Габерландт Міхаель* (1860–1940) – австрійський етнограф, секретар Австрійського краєзнавчого товариства, редактор журналу «Zeitschrift für österreischische Volkskunde». Не збереглося жодного листа Івана Франка до М.Габерландта, хоч у фонді Івана Франка збереглося 23 зворотних листів, які охоплюють 1904–1912. У цьому ж фонді збереглось і два листи з 1904 «Museum für Volkskunde».

48. Віденський щоденик, який був заснований 1894 року.

49. *Смілянський Леонід* (1904–1966) – український радянський письменник. 1928 закінчив Київський Інститут Народної Освіти, у 1928–31рр. був в аспірантурі при Київській філії Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка. Якийсь час працював як журналіст і літературний критик. За його сценарієм 1956 року знято фільм «Іван Франко». Автор п'єси про І. Франка «Мужицький посол» (1956). За завданням партії перед війною був у Львові і збирав матеріали про Івана Франка.

50. Відповідальна особа від Обласного відділу народної освіти, оскільки музей на той час належав до структури Наркомату Освіти. Затверджував плани та експозиційні плани музею. Більш детальних відомостей не вдалось віднайти.

51. Очевидно мова про Яна Новотного, який за дорученням празького видавництва «Світова бібліотека» мав намір перекласти деякі твори Івана Франка, про що свідчить його лист до Івана Франка від 26 січня 1897. Спогади Яна Новотного не збереглися.

52. *Кобринський Богдан* – син лікаря Володимира Кобринського. Спогади, написані ним, зберігаються у фондах Львівського національного літературно-меморіального музею Івана Франка. З купюрами та скороченнями були опубліковані у виданні «Іван Франко у спогадах сучасників» («Каменяр», 1972). Встановити роки життя автора спогадів не вдалось.

53. *Чарнецький Степан* (1881–1944) – поет, фейлетоніст, театральний діяч і критик. Член літературної групи «Молода муза». З 1906 – театральний референт товариства «Руська бесіда» у Львові, 1913–1914 – режисер і мистецький керівник його театру. Співробітник щоденика (1916–1918) і тижневика (1922–1925) «Українське Слово», фейлетоніст (псевдонім Тиберій Горобець), «Українського Вісника» – «Діла» (1921–1924) і редактор журналу «Будяк» (1921–1922). Автор патріотичного гімну Українських Січових стрільців «Ой у лузі червона калина», а також відомої праці «Нарис історії українського театру в Галичині» (1934). Спогади про Івана Франка не збереглися.

54. *Труш Іван* (1869–1941) – український живописець-імпресіоніст, майстер пейзажу і портретист, мистецький критик і організатор мистецького життя в Галичині. Навчався у Краківській школі мистецтв, у Відні (1894) і Мюнхені (1897); під час студій у Кракові приятелював з Василем Стефаником. З 1898 у Львові, де включився в українське мистецьке і громадське життя, зблизився з Іваном Франком і з Науковим товариством ім. Шевченка, для якого виконував різні мистецькі роботи (зокрема портрети). Труш ініціював і організував перші мистецькі професійні товариства в Галичині: Товариство для розвою руської штуки (1898) та його три виставки, Товариство прихильників української літератури і штуки (1905) і його першу «Виставку українських артистів», в якій взяли участь також київські митці. 1905 видавав (з С. Людкевичем) перший український мистецький журнал «Артистичний вісник». Автор декількох портретів Івана Франка, які зберігаються у Львівському національному літературно-меморіальному музеї Івана Франка. Спогади про Івана Франка, які зберігаються в музеї, написав 5 вересня 1940 для планованого музейного збірника. Вперше опубліковані у виданні «Іван Франко у спогадах сучасників» (Львів. 1956).

55. *Филипчак Іван* (1871–1945) – галицький педагог, письменник, громадський діяч і краєзнавець. Усе життя аж до арешту у 1944 пропрацював на Самбірщині. Спочатку викладав в учительській семінарії, а згодом – у середніх школах. Кілька років очолював товариство «Сільський господар». Брав участь у заснуванні музею «Бойківщина» в Самборі. 1940 призначений директором Самбірського історико-етнографічного музею. Досліджував також історію української книжки, етнографію лемків та бойків, їхній побут, фольклор, етногенез. Історичні повісті («Княгиня Романова», «За Сян», «Кульчицький – герой Відня», «Дмитро Детько» та ін.). Написав розвідки з історії шкільництва.

Написав спогади про Івана Франка, які публікувалися у «Літописі Бойківщини» (1933), «Літературній газеті» (1940), «Самбірські вісті» (1941). Про Івана Франка написав спогади, які зберігаються у Львівському національному літературно-меморіальному музеї Івана Франка. 1944 був заарештований НКВД і вивезений у Сибір, де й помер.

56. *Стефаник Юрій* (псевд. Ю. Гаморак, Ю. Клиновий; 1909–1985) – український громадсько-політичний діяч і письменник, журналіст, редактор, літературний критик. Син видатного українського письменника Василя Стефаника. Закінчив правничий факультет Львівського університету (1935); у 1936–1937 співредактор газети

«Українські Вісті» в Едмонтоні (Канада). Повернувшись до Галичини, 1938 був співробітником журналу «Життя і знання» і редактором місячника «Новітній ремісник».

З приходом радянської влади – науковий співробітник Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка АН УРСР і викладач української мови у Львівському ветеринарному інституті. Від вересня 1940 до травня 1941 був ув'язнений за приналежність до ОУН. За німецької окупації співредактор Українського видавництва у Львові. З 1944 на еміграції в Німеччині, з 1948 в Канаді, де з 1971 очолював канадське об'єднання українських письменників «Слово» і був співредактором літературної збірки тієї ж назви.

Помер 1985 в Едмонтоні (Канада), похований в рідному Русові на Покутті.

57. Таке видання не з'явилось.

58. *Пачовський Василь* (1878–1942) – відомий український поет, історіософ і мислитель. Належав до «Молодої музи». З приходом радянської влади став учителем української мови в середній школі, де вчив ще до війни. Брав участь у засіданнях Організаційного комітету письменників Львова у клубі письменників. 1940 року йому запропонували викладати українську мову у Львівському університеті. Помер навесні 1942 від застуди. У Львівському національному літературно-меморіальному музеї Івана Франка зберігаються згадані спогади про Івана Франка, які вперше опубліковані у виданні «Спогади про Івана Франка» («Каменяр», 1997).

59. Спогади студентів-філологів Львівського університету, зібрані під час спеціально організованої музеєм експедиції у рідне село Івана Франка Нагуєвичі, не збереглися.

59. Особу встановити не вдалось.

60. Особу не вдалось ідентифікувати.

61. *Левинський Володимир* (1880–1953) – український вчений, публіцист, філософ. Закінчив гімназію у Дрогобичі та Львівський університет. У Львові Левинський брав активну участь в діяльності Української соціал-демократичної партії, налагодив її зв'язки з революційним підпіллям Росії. Був редактором газет «Воля» та «Земля і Воля» (Чернівці, 1906); у 1907–1911 у Львові редагував газети «Вперед» і «Залізничник», співпрацював у місячнику УСДРП (Росії) «Наш голос», а також в газеті «Робітник». У 1912 виїхав до Відня, щоби скласти докторант. На початку 1913 «на зазив ЦК УСДРП (Росії)», як констатує сам В. Левинський, виїхав до Києва, щоб редагувати там місячник «Дзвін». Після Першої світової війни був співробітником журналу «Нова Україна» у Празі, «Нова культура», «Нові шляхи» та інших видань у Львові.

Для музейного збірника написав статтю «Франко – економіст», за яку вимагав гонорар у розмірі 500 крб. (Відділ рукописів Львівської національної наукової бібліотеки ім. В.Стефаника, МІФ -51, п.2). Стаття не збереглася.

62. Невстановлена особа.

63. Збірка нарисів Івана Франка, яка вийшла у 1913. В ній були зібрані нариси, написані після виходу з тюрми у 1878, серед яких були і нариси про шкільних друзів письменника.

64. Оповідання Олекси Десняка «Біль у серці» було надруковане у № 5 журналу «Література і мистецтво» за 1941 і присвячене стосункам Ольги Рошкевич з Іваном Франком.

65. *Роздольський Осип* (1872–1945) – етнограф, класичний філолог і перекладач. Дійсний член Наукового товариства імені Шевченка (з 1930). Працював учителем у гімназіях Коломиї, Перемишля і Львова. Збирач і дослідник української народної музики, записав у 1900–1936 3000 народних пісень з мелодіями. Співпрацював з І. Франком, В. Гнатюком, Ф. Колессою, С. Людкевичем. Зібрані ним матеріали були опубліковані в «Етнографічному Збірнику» НТШ: «Галицько-руські народні казки» (1895–1899), «Галицькі народні новелі» (1900) та «Галицько-руські народні мелодії» (ч. 1-2, 1906–1907). Перекладач творів грецької літератури українською мовою, а також новел й оповідань В. Стефаника, Л. Мартовича, С. Васильченка і драм Лесі Українки німецькою і польською мовами.

Не залишив спогадів про Івана Франка, проте залишила спогади його дружина Ольга. Під назвою «Спогад про поета» ці спогади вперше були опубліковані у газеті «Наші дні» у 1942. У музеї зберігається рукопис цих спогадів, переписаних М. Колодієм з цієї газети із запереченнями та зауваженнями.

66. *Мельник Микола* (1875–1954) – ботанік, природознавець, один із творців української наукової термінології, автор перших у Галичині природознавчих шкільних підручників українською мовою.

Закінчив Віденський університет, на запрошення Крайової шкільної ради став працювати заступником учителя першої Перемишльської гімназії, викладав природознавство на окремих курсах Українського інституту для дівчат у цьому ж місті. З 1906 у Львові на посаді викладача Академічної гімназії. З 1909 звичайний член, а з 1920 дійсний член Наукового товариства імені Шевченка. Під час Першої світової війни опинився в полоні. Побував у Симбірську, Уфі, Челябінську. Після російської революції разом з групою чехів і поляків Мельник повернувся до Львова і з осені 1918 до жовтня 1935 працював у Академічний гімназії. Читав лекції у Львівському таємному

університеті. Через цькування польськими владами прогресивних діячів у жовтні 1935 відправлений на вимушену пенсію. Після цього продовжував викладати у приватних школах.

Після приходу в Галичину радянської влади викладає в старших класах біологію і хімію, одночасно працює як методист з цих предметів у міському методичному кабінеті. По війні йому без захисту дисертації присвоюють звання доцента, обирають спочатку виконувачем обов'язки завідувача кафедри нижчих рослин Львівського держуніверситету імені Івана Франка, пізніше завідувачем кафедри ботаніки й дендрології Львівського лісотехнічного інституту. Був знайомий з Іваном Франком. Спогади про Івана Франка не збереглись.

67. *Стахів Матвій* (1895–1978) – правник, історик і суспільно-політичний діяч. Після закінчення Карлового університету в Празі став помітним діячем Української радикальної партії – УСРП: її секретар (1925–1939), а з 1929 до 1939 був редактором часопису «Громадський голос». На еміграції в Німеччині був активним в українському соціалістичному русі і членом УНРади. З Німеччини переїхав у 1949 в США, де працював редактором тижневика «Народна Воля» (1949–1971), голова НТШ у США (1969–1974). Автор низки популярних брошур і публіцистичних праць на політичні теми, з соціології та історії. Був одним з тих, хто спонукав Василя Стефаника до видання повного зібрання творів.

68. *Панейко Василь* (1883–1956) – Член УНДП, редактор газети «Діло» (1912–1918), тижневика Головної Української Ради «Ukrainische Korrespondenz». У 1919 – Державний секретар закордонних справ ЗУНР, член делегації на Паризьку мирну конференцію.

69. *Веселовський Ярослав* (1881–1917) – політичний діяч Української радикальної партії. Журналіст, публіцист, перекладач. З 1907 у Львові, співробітник і у 1910–1911 редактор «Діла», редактор видань «Просвіти». У 1914–1917 – референт української і російської преси в Міністерстві закордонних справ у Відні, одночасно співробітничав у «Вістнику Союзу визволення України» та ін. українських видавництвах. Належав до Загальної Української Ради (був членом її президії) і до Управи Української Культурної ради. Великий друг Василя Стефаника.

70. *Сушко Олександр* (1880–1966), історик, журналіст і громадський діяч, гімназійний учитель у Львові і автор праць з історії церкви XVI ст. 1912–1919 у Вінніпезі (Канада) редактор газети «Канадійський Русин» і видавець-редактор науково-літературного журналу «Україна». Пізніше був деякий час викладачем історії слов'янських народів

у Чикагському університеті. 1984 року видав знищену у 1905 працю Івана Франка «Поема про сотворення світу».

71. Страхове товариство у Львові, що діяло у 1895–1939. В ньому зберігався ювілейний дар Іванові Франку, який зібрала громадськість 1912–1913 для забезпечення його старості.

72. Син Олександра Сушка.

73. *Ковалів Стефан* (1848–1920) – письменник і педагог, освітянський діяч, автор шкільних підручників, публіцист. Одним з його літературних псевдонімів був – «П'ятка». Сучасник і товариш Івана Франка. Закінчив Львівську учительську семінарію (1875). По закінченні вчителював на Львівщині, від 1879 – у м. Бориславі. У художньому набутку С.Коваліва понад 100 оповідань і нарисів. Крім того, він є автором понад 40 педагогічних статей, виступів, методичних розробок. Не залишив спогадів про Івана Франка.

У 1998 до 150-річчя від дня народження С.Коваліва Р.Горак видав книгу «Стефан Ковалів», де є багато цікавих відомостей про Бориславський край, родовід Ковалівих, а також його дружбу з Іваном Франком.

74. *Федак Стефан* (1861–1937) – визначний громадський діяч, адвокат. У 1918 році державний секретар харчових справ уряду ЗУНР. Активний член ряду громадських організацій в Західній Україні. Організував Комітет допомоги політичним в'язням, який очолював до кінця життя.

Організатор економічних установ: член Управи «Народної Торгівлі», член-засновник Товариства взаємних забезпечень «Дністер» (з 1909 його головний директор), Центробанку, Ревізійного Союзу Українських Кооператив, Земельного Банку, Гіпогенного, «Карпатії», Української Щадниці в Перемишлі, віце-президент (з 1913) Крайового Банку, з 1906 член Апеляційної комісії для заробіткового податку.

1915 вивезений росіянами як заручник до Києва (звідки повернувся 1916), де організував опіку й допомогу для українців з Галичини.

Активний член майже всіх українських товариств, сеньйор Ставропігійського Інституту і почесний член «Просвіти» (з 1925), один з найбільше шанованих і популярних постатей Львова. Займався нотаріальними справами Івана Франка, зокрема справами його будинку.

75. *Баб'юк Михайло* (?) – завідувач бібліотеки тодішнього музею Івана Франка. Точних біографічних даних не вдалось встановити.

76. *Кміцикевич Володимир* (1863–1942) – український лексикограф, перекладач, педагог. Викладав класичну філологію у гімназіях Галичини й Буковини. Один із засновників Педагогічного товариства

ім. Г. Сковороди в Чернівцях. Уклав «Німецько-український словар» (1912, співавтор – Спілка В.), який присвятив Іванові Франку та Ользі Кобилянській, і «Грецько-український словник» (1922—1923).

Переклав з німецької мови драму «Вільгельм Телль» Ф. Шіллера (вид. у Львові 1887 з передмовою І. Франка), з латинської – «Оборона Сократа» Платона (1903).

77. *Когут Лев* (1878–1947) – буковинський громадсько-політичний і економічний діяч, редактор часопису «Час». Автор популярного твору «Як жив український народ?» (Чернівці, 1910).

78. Не вдалось встановити біографічних даних.

79. Не вдалось встановити біографічних даних.

80. *Гайдучок Ігор* (1890–1976) – учитель фізкультури у львівських гімназіях, учень І.Боберського, з яким закладав «Пласт». Автор підручників з руханки та бібліографії фізичної культури в Галичині. Товариш Петра Франка.

81. *Вислоух Марія* (1858–1905) – дружина Болеслава Вислоуха, громадська і культурна діячка, редакторка жіночих видань та газет. Добре знайома Івана Франка.

82. Тепер вулиця Івана Левинського.

83. В архіві Політехнічного інституту не вдалось віднайти його особової справи. Відомо, що був сином відомого гуцульського етнографа Луки Гарматія, добре знайомого Івана Франка.

84. Ідентифікувати особу та встановити дати життя не вдалось.

85. Тепер вулиця А.Сахарова.

86. Мова про дітей Йосифа Олеськова (1860–1903), щирого друга Івана Франка. Дочка Йосифа Олеськова Софія-Олеськів-Федорчак залишила спогади про Івана Франка, які зберігаються у Львівському національному літературно-меморіальному музеї Івана Франка. Більш детально про Йосифа Олеськова та його родину див.статтю Р.Горака «Товариш юності» у випуску № 4 «Наукового вісника музею Івана Франка у Львові».

87. Тепер вулиця В.Антоновича.

88. *Коцовська Валерія* (1866 –1941) – рідна сестра Юлії Шнайдер (Уляни Кравченко). Дружина Володимира Коцовського. Постійно опікувалася хворою Ольгою Франко-Хоружинською. До війни організовувала і вела дитячі захоронки. На той час мешкала у Винниках біля Львова. Під час війни її без засобів до існування та з поламаною ногою забрала до себе в село Бенькова Вишня, що біля Рудок, її служниця Марія Мисько. В цьому селі вона й померла. Могила не збереглась. У музеї Івана Франка збереглось її фото та спогади про Івана Франка.

89. Тепер вулиця Івана Верхратського.

90. Тепер вулиця Івана Труша.

91. *Панькевич Клим* – брат українського художника Юліана Панькевича (1863–1933). У фонді Івана Франка збереглось два листи Івану Франкові від Клима Панькевича з 1901 (№ 1624, арк.293-294) та з 1902 (№1637, арк.19-20).

92. Тепер вулиця Миколи Лисенка.

93. *Малицька Константина* (літературні псевдоніми: Віра Лебедова, Чайка Дністрова; 1872–1947) – українська письменниця, педагог, діячка культурно-освітніх товариств у Галичині. Автор пісень «Чом, чом, чом, земле моя» (муз. Д.Січинського), «У Січі, у Січі гуртуймось, брати».

94. Вулиця у Личаківському районі Львова. Починається від перехрестя із вулицею Солодовою і Вишенського і завершується тупиком.

95. Тепер вулиця Л. Глібова

96. Жила неподалік дому Івана Франка у Львові.

97. *Застирець Йосиф* (1873–1943) – священик, громадський та освітній діяч на теренах Галичини, письменник. Підготував друге видання «Русалки Дністрової», надруковане 1910 в Тернополі, тобто вперше в Україні. У листопаді 1915 як віденський професор, доктор філософії Йосип Застирець представив І. Франка на здобуття Нобелівської премії.

98. Тепер вулиця І.Карпинця.

№ 91

Тематичний план музею на 1940 – 1941 роки

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
Літературно-Меморіального Музею
Івана Франка у Львові.

Тема І. Епоха, в яку народився Іван Франко

Підтема І. Панщина.

Підтема ІІ. Пробудження українського народу в Україні і Галичині.

Підтема ІІІ. Скасування панщини.

Підтема IV.Реакція й колонізаційна політика Австрії.

Тема II. Дитячі та юнацькі роки Івана Франка.

а. села Нагуєвичі і Ясениця Сільна років перебування Івана Франка.

б. рід Івана Франка у селі.

в. шкільне навчання Івана Франка у селі.

Підтема I. Іван Франко в Дрогобичі.

навчання в початковій школі і в гімназії.

а. знайомство Івана Франка з творами Івана Котляревського, ТарасаШевченка, Марка Вовчка, Панаса Мирного.

б. Знайомство Івана Франка з творами західно європейських письменників.

в. перші літературні спроби.

Тема III. Вступ Івана Франка у Львівський університет і перші кроки його громадсько-політичної діяльності.

а. Участь Івана Франка в «Академічному Кружку» і в журналі «Друг».

б. Вплив на Івана Франка російських письменників і революційних демократів Герцена, Белинського, Чернишевського, Добролюбова.

Тема IV. Іван Франко, перший український письменник, показав зародження капіталізму в Бориславщині і розкрив жорстоку експлуатацію робітників.

Тема V. Політичні арешти і переслідування Івана Франка.

Підтема I. Перший арешт Івана Франка 1877 – 8 року.

а. Товариші тюрми Івана Франка.

б. Документи першого арешту Івана Франка.

Підтема II. Часи другого арешту Івана Франка в 1880 році.

Підтема III. Третій арешт Івана Франка 1889 року.

Тема VI. Громадсько-політична, видавнича, редакційна і перекладна діяльність Івана Франка.

Підтема I. Іван Франко серед робітників.

Підтема II. Редакційна і видавнича діяльність І. Франка.

а. Іван Франко і перші почини жіночого визвольного руху в Галичині.

Підтема III. Подорожі І. Франка до Києва у видавничих справах.

а.Київ часів перебування в ньому Івана Франка.

б. Бібліотечні серії видані Іваном Франком після повернення з Києва.

Підтема IV. Радикальна партія і роля в ній Івана Франка.

а. Видання сел[янської]радикальної партії.

Підтема V. Зв'язки Івана Франка з польськими демократами і співробітництво в польських демократичних виданнях.

Підтема VI. Перекладна і популяризаторська діяльність Івана Франка.

а. старинна література.

б. західно європейська література.

в. Іван Франко перекладчиком [російських] письменників.

Тема VII. 25-ліття творчості Івана Франка /1873 – 98/.

Тема VIII. Іван Франко і кращі представники української літератури.

а. Іван Франко і М.Коцюбинський.

б. Іван Франко і Леся Українка.

в. Іван Франко і Василь Стефаник.

Тема IX. Наукова діяльність Івана Франка.

Тема X. Іван Франко як драматург.

Тема XI. Франко і дитяча література.

Тема XII. Антирелігійний світогляд Івана Франка.

Тема XIII. Останні роки і 40 літній ювілей праці Івана Франка.

Тема XIV. Подорожі Івана Франка.

Підтема I. Синтетичний показ подорожей Івана Франка.

Підтема II. Франко етнографом.

Підтема III. Франко на дозвіллі.

а. Іван Франко у Криворівні.

б. Іван Франко рибалкою і збирачем грибів.

Тема XV. Смерть і похорон Івана Франка.

Тема XVI. Вшанування пам'яті і літературної спадщини Івана Франка.

а. боротьба навколо Івана Франка.

б. вшанування пам'яті Івана Франка в Радянській Україні та народами С.Р.С.Р.

Підтема I. Іван Франко в музиці.

Підтема II. Іван Франко в перекладах.

Підтема III. Іван Франко у літографії.

Підтема IV. Рукописний архів Івана Франка.

Львівська національна наукова бібліотека ім. В.Стефаника НАН України. – Відділ рукописів. – Ф.192. – Од. зб.13. – Арк.1–2.

№ 92

Експозиційний план Літературно-меморіального музею Івана Франка у Львові (березень 1941 р.)

Експозиційний план Літературного-Меморіального Музею Івана Франка у Львові

Тема 1. Епоха в яку народився Іван Франко

Підтема 1. Панщина.

1. Картина: пани грають в карти, гайдуки приводять панам дівчину/ до твору Івана Франка «Панські жарти»./

2. Текст: «Втомлені важкою працею, не вспівши відітхнути, люди біжать що можуть вискочить; звісно, що молоде та

сильне те біжить наперед…Але вагітні жінки, старі та діти не можуть надужати, лишаються ззаду. Ой, гірка їх доля.

Отаман на коні за ними пере нагайкою, не питає чи по плечах, чи по голові. Біжать бідні, падуть у рови та боронки, нераз під кінське копито…»

Іван Франко «Панщизняний хліб»,
рік 913. ст.9.

3. Фото картини О.Новаківського «Олекса Довбуш».

4. Текст: «Починаючи від року 1819 ми маємо досить часті відомости про бунти селян проти панів в 1819 р. був такий бунт у Волі Якубовій, 1824 у Скільщині, 1832 в Нагуєвичах.

Іван Франко «Панщина і її скасованє» 1848 р.
Львів рік 1898, ст.48.

5. Книжка:Іван Франко «Панщина і її скасованє» 1848 р. Львів рік1898 р.
розворот, ст. 9.

Підтема ІІ. Пробудження українського народу в Україні і Галичині.

1. Текст: «На тлі козацьких традицій зародилася думка про нове письменство в народній мові і про конечність розвою південно-руської народностипри помочи освіти…»

Іван Франко «Нарис історії українсько-
руської літератури» Львів 1910 р. ст.84.

2. Фото: Іван Котляревський.

3. Книжка : Іван Котляревський «Енеїда».

4. Фото: Маркіян Шашкевич.

5. Текст:«Як поет, оповідач, кореспондент… людина наскрізь симпатична, щира і проста,огріта неложною любов'ю до рідного народа і непохитно певна своєї дороги, як в штуці так і в житю».
Іван Франко «Нарис історії українсько-руської літератури». Львів 1910.

6. Книжка: «Русалка Дністровая», Будин 1837.

7. Фото: Осип Юрій Федькович.

8. Текст: «Ми знаємо, що в 60 роках народний рух серед тодішної молодіжи був породжений віщим словом Шевченка, сильним особистим впливом Куліша і інших українців, значить його вихідною точкою були ідеї й погляди вироблені на Вкраїні. На підмогу сьому рухові прийшов одинокий у австрійській Руси сильний і оригінальний талант – Федькович».
Іван Франко «Молода Україна» Львів 1910 ст.5.

9. Книжка Поезії Юрія Федьковича.

Підтема Ш. Скасування панщини.

1.Пісня про скасування панщини, співана в селі Нагуєвичах:

«А свобода панщиноньку перед себе гнала,
Загнала ї в ліси-дебри, щоби там пропала.
А пани ся за нев женуть та взяли просити:
Вертай, вертай панщинонько, нема звідки жити.
Ми не вмієм молотити наші жінки жати,
Ми не знаєм як то тяжко на хліб працювати.

З нічим іти до каварні тай у карти грати…
Ой ти Зоре галицкая, яка ти нам ясна,
Такись ясно засвітила, аж панщина згасла».

2. Гравюра: Звільнений від панщини селянин обнімає могилу свойого батька. /За твором Івана Франка «Панські жарти»/.

Важкі наслідки скасування панщини.

3. Таблиця: Індемнізація [відшкодування панам за звільнення селян від панщини]. Сервітути [ліси і пасовиська] і право пропінації [на основі книжки І. Франка «Панщина і її скасування» Львів 1898].

Підтема. Реакція і колонізаційна політика Австрії.

1.Текст: «Австрійці наблизили до себе поляків, давали їм привілеї, щоби поляки допомогли австрійцям укріпити свої позиції в Польщі, і за це давали полякам спромогу душити Галичину».
Сталін, доклад на XII з'їзді РКП(б), ст. 17.

2.Картина: Емігранти /за віршем Івана Франка ч.2 з циклю «До Бразилії»/.

3. Текст: «З голоду і нужди вмірає мужик,
Крадіж, грабунки – ввесь край один крик. –
Мати вбиває голодну дитину,
Батько кидає кохану родину…»
Іван Франко вірш «Якось то буде»
«З вершин і низин» рік 1920, ст. 199.

Тема ІІ. Дитячі та юнацькі роки Івана Франка

1. Гравюра: село Нагуєвичі.

2. Текст:«Я народився в Нагуєвичах пов. Дрогобицького в році 1856. Батько мій був селянин, а до того коваль».

Іван Франко. Автобіографія «В поті чола» Львів 1890. ст. 4.

3. Фото: селянська хата в Нагуєвичах.

4. Малюнок: односельчанин – сучасник Івана Франка.

5. Фотокопія метрики народження Івана Франка.

6. Барельєф «Іван Франко біля батьківської кузні».

7. Текст: «На дні моїх споминів, десь там у найглибшій глибині горить огонь. Невелике огнище неблискучого, але міцного огню освічує перші контури, що виринають із темряви дитячої душі. Це вогонь з кузні мойого батька».

Іван Франко «У кузні» «Добрий заробок», Львів 1902, ст.117.

8. Книжка: Іван Франко «Малий Мирон» зб. Малий Мирон – розворот на ст. 16.

«На 6 році життя батько віддав мене до сільської школи до сусіднього села, Ясениці Сільної. Там я пробув два роки і я вивчився читати по українськи, по польськи і по німецьки, рахувати і писати…

Іван Франко. Автобіографія «В поті чола» Львів 1890 ст.4.

10. Гравюра: загальний вид села Ясениці Сільної.

11. Документ: свідоцтво про закінчення Іваном Франком початкової школи в Ясениці Сільній.

Підтема І. Іван Франко в Дрогобичі 1864 – 1875

1.Текст: «Батько віддав мене до Дрогобича, до тз. німецької або нормальної школи оо. Василіяндо другої кляси, де я по мужицьки вбраний, боязливий, несмілий та часто немитий хлопець, цілий курс

бувши посміховищем у клясі і
перетерпівши досить від деяких нелюд-
сяких учителів, при кінці першого курсу
на превелике диво цілої кляси і своє
власне, одержав першу льокацію».

2.Картина: Вид Дрогобича з Василіянською школою: перед входом у школу мати веде за руку малого Івана Франка.

3.Книжка: Іван Франко «Малий Мирон» Львів 1903 розворот на ст.71. / «Валько ударив хлопця…»/.

4. Документ: Свідоцтво про закінчення Іваном Франком І кл. гімназії в Дрогобичі.

5. Фото: Іван Франко з товаришами в ІІІ класі гімназії 1870 р.

6. Текст: «Скінчивши ІІ клясу, я перший раз не поїхав додому пасти худобу та помагати при збірці сіна і збіжа. Я поїхав залізницею до Стрия, а відси рушив скільським трактом до Синевідська, та на Побук, Бубнище, Тисів, Церковну, Мізунь, Велдіж, і зайшов до Лолина».

Іван Франко, Автобіографія «В поті чола» рік 1890, ст. 8.

7. Картина: Зустріч Івана Франка з Ольгою Рошкевич.

8. Фото: Скелі Бубнища.

9. Документ: Атестат про закінчення гімназії Іваном Франком 1875 року.

а. Знайомство Івана Франка з творами Івана Котляревського, ТарасаШевченка, Марка Вовчка і Панаса Мирного.

1. Портрет: Іван Котляревський
2. Книжка «Енеїда» Івана Котляревського
3. Текст: «Орел могучий на вершку сніжному
Сидів і оком вздовж і вшир гонив,
Втім схопився і по снігу мілкому

Крилом ударив і в лазур поплив.
Та груду снігу він крилом відбив
І вниз вона по склоні кам'яному
Котитись стала – час малий поплив,
І вниз ревла лявіна дужче грому.
Так Котляревський у щасливий час
Вкраїнським словом розпочав співати,
І спів той виглядав на жарт нераз.
Та був у нім завдаток сил багатий
І вогник, ним засвічений, не згас,
А розгорівсь, щоб всіх нас огрівати.

Іван Франко «З вершин і низин»
1920 рік, ст.260.

Тарас_Шевченко_український_поет-революціонер_мав великий_вплив на Івана Франка

4. Портрет Т.Г.Шевченка

5. Книжка «Кобзар», якого читав Іван Франко у низшій гімназії.

6. Текст: «В низшій гімназії Шевченка я вивчив всего на пам'ять».

Іван Франко. Автобіографія 1890 р. ст.7.

7. Журнал «Правда», розворот на ст.

8. Текст: «Я дістав був перші річники «Правди» і читав зних Марка Вовчка, Куліша , Шевченка, Руданського. Сей останній крім Шевченка і М.Вовчка зробив на мене найсильніше вражінє своїм оповіданєм «Лихий попутав».

Автобіогафія «В поті чола»

9. Портрет Марка Вовчка.

10. Книжка: Народні оповідання Марка Вовчка

11. Текст: Іван Франко про Панаса Мирного: «Він незрівнянний майстер у малюваню поодиноких сцен, чи то одиничного чи то громадського житя».

Іван Франко: Нарис історії укр-руської
Літератури, Львів 1910 р.ст.198
12. Портрет Панаса Мирного

[б] Знайомство Івана Франка з західно- європейськими письменниками

1.б. Текст: Крім згаданих авторів Іван Франко читав багато західно-європейських письменників.
2. Фото: Віліям Шекспір
3. Фото: Й.Шіллєр
4. Фото: Кльопшток
5. Фото: Й.В.Гете
6. Фото: Гейнріх Гейне
7. Фото: Зигмунт Красіцкі
8. Фото: Адам Міцкевич
9. Фото: Юліюш Словацкий
10. Фото: Віктор Гуго
11. Текст: «У висшій гімназії я кинувся з запалом до читання усякої всячини: Шекспір, Шіллер, Кльопшток, Красіцький, Гете, Ежен Сю, Коцебу, Niebelungenlied, Красінський, Міцкевич, Словацький і т. д.»
Іван Франко Автобіографія «В поті чола» 1890 ст....

[в] Перші літературні спроби Івана Франка

1. Текст. «Почав я писати прозою дуже вчасно, ще в низшій гімназії».
Іван Франко Автобіографія «В поті чола» 1890 ст. 6 1874 р.
2. Книжка. «Другъ» 1874 розворот ст. 51 Іван Франко «Народна пісня»
3. Книжка. «Балляди і роскази» Іван Франко, 1876
4. Фото. І. Франко з тов. 1874

[Тема III]
Вступ Івана Франка у Львівський університет і перші кроки його гром[адсько]- політичної діяльності

1. Текст: В р.1875 я видержав матуру/генеральний екзамен гімназіальний/ і перейшов на університет до Львова

Іван Франко Автобіографія «В поті чола» 1890 ст. 6

2. Малюнок: Давній львівський університет, в якому вчився Іван Франко.

3. Фото: Іван Франко з двома товаришами 1875 р. Погорецьким і Рошкевичем.

4. Документ: свідоцтво / колоквіум/ Івана Франка за 1. півріччя I курсу філологічного виділу Львівського Університету.

5. Текст: Я вступив до «Академічного Кружка» привабле-ний туди видавництвом «Друга»

Іван Франко Автобіографія «В поті чола» 1890 ст. 6

6. Фото:Народний Дім у Львові, в якому містився «Академічний Кружок».

7. Фото: М. Драгоманов.

8. Текст: Він був немов створений на духовного провідника великої нації, а хоча доля позавидувала тому, то все таки він зробився і буде довго ще сумлінням нашої нації, ясним і непідкупним і непоблажним, правдивим компасом для грядущих поколінь, як їм жити і як працювати.

Листи М. Драгоманова до Івана Франка і инших 1908 ст. II

9. Фото: М.Павлик

10. Журнал:«Другъ» з 1875 р. ч.19 розворот ст. 441 Іван Франко «Петрії і Довбощуки»

11. Текст: Ори, ори й співай ти, велетню закутий
В недолі й тьми ярмо!
Пропаде пітьма й гніт, опадуть з тебе пута,
І ярма всі ми порвемо!
Не дармо ти в біді, пригноблений врагами,

Про силу духа все співав,
Не дармо ти казок чарівними устами
Його побіди величав.
Він побідит, порве шкарлющі пересуди —
І вольний, власний лан
Ти знов оратимеш — властивець свого труду,
І в власнім краю сам свій пан!

Іван Франко «Наймит» 1876, збірка «Звершин і низин» ст.146.

[б]) Вплив на Івана Франка російських письменників і революційних демократів

1. Текст: З запалом читав Толстого, Тургенева та Помяловского, а далі Чернишевского, Герцена і інш.
Іван Франко Автобіографія «В поті чола» 1890 ст. VI.
2. Фото: А.І. Герцен
3. Фото: В.Г. Белинський
4. Фото: М.Г. Чернишевський
5. Фото: М.О. Добралюбов
6. Фото: О.Н. Некрасов
7. Фото: М.Є. Салтиков-Щедрин
8. Журнал: «Колокол»
9. Книжка О.І.Герцена «Бьелое и думы»
10. Книжка: М.Г.Чернишевський «Антропологический принцип філософії»
з бібл. Івана Франка.
11. Книжка:В.Г. Белинский «Сочинение» / один з томів/
12. Книжка: М.Г. Чернишевский «Очерки политической философии по по Милю»
13. Книжка: М.Г. Чернишевский «Что делать»
14. Текст:«Колись в однім шановнім руськім домі
В дні юності, в дні щастя і любови
Читали ми "Что делать?", і розмови

Йшли про часи будущі, невідомі».
Іван Франко «З вершин і низин» Львів 1889.

Тема IV
Іван Франко, перший український письменник, показав жорстоку експлуатацію робітників Бориславщини і зріст капіталізму в Галичині

1.Гравюра: Борислав в часи Івана Франка.
2. Текст: «Буря збиралася над Бориславом не з неба до землі, а з землі до неба».

«...На широкім болоню, на бориславській банській толоці збіралися грізні хмари: це ріпники сходилися на велику робітничу раду... Що ту довго радити? гомоніли в одній купі. Тут рада одна: пани світ займили, пани нам жити не дають, пани голод навели на нарід! Треба нам взятися до купи, не піддаватися панам!»
Іван Франко «Борислав сміється»

3. Картина:Бориславські робітники збираються на раду.
4. Фото: Кадр з фільму «Борислав сміється»
5. Діаграма:дані про заробітну плату робітників у Бориславі в роки 70-80 XIX / «Світ» «Дещо про Борислав»/
6. Журнал: «Світ» 1881, розворот на ст...
7. Текст: Кинений долею у глибоку підземну штольню, він чує сам по собі, що ті давні дні минули без повороту, що його шлях звернув у інший бік, що він із давнього патріархального життя перейшов у нове, незвісне його дідам і прадідам... та не в одному ліпше, вільніше, ширше від старого.

І. Франко «Вівчар» зб. «Полуйка» 1899. ст.96

Тема V
Політичні арешти і переслідування Івана Франка

1. Іван Франко про тюрму /текст/
Се дім плачу і смутку і зітхання
Гніздо грижі і зопсуття, і муки!
Хто тут ввійшов, сціпи і зуби й руки,
Спини думки і речі і бажання!
Іван Франко | тюремні сонети «З вершин інизин» 1920 р. ст. 269.

2. Малюнок: тюрма бригідки у Львові, в якій сидів Іван Франко

Підтема І перший арешт

1. Текст: В році 1877 в юлі арештовано мене і цілу редакцію «Друга»
Автобіографія «В поті чола» ст. IX.

а. Товариші тюрми Івана Франка

1.Фото: Остап Терлецький
2. Фото: Михайло Павлик
3. Фото: Анна Павлик
4. Фото: Щасний Сельський
5. Фото: Іван Белей

б. акти процесу Івана Франка

1. Фотокопія: судовий наказ про судовий процес
2. Фотокопія: список книжок забраних у Франка при арешті.
3. Фотокопія: судовий наказ управі тюрми ув'язнити Ів. Франка і тов.
4. Фотокопія: протокол зізнань Івана Франка у судовому слідстві.
5. Текст: Зізнання Ів. Франка про його відношення до соціалізму.
6. Фотокопія: потайні листи Ів. Франка з тюрми.

7. Фотокопія: документ про відібрання Ів. Франкові у судді конфіскованого при трусі «Капіталу» Маркса та інших книжок.

8. Текст: Та не сама тюрма була для мене найтяжшою пробою:

засуд кримінального суду, а особливо те, що я опісля застав на світі– сто раз тяжший і несправедливіший засуд усеї суспільности кинений на нас, страшенно болів мене. Мене викинено з Просвіти, заборонено приходити на «Бесіду».
Іван Франко. Автобіографія «В поті чола» 1890 ст. Х.

9. Текст Ів. Франко «Товаришам з тюрми»
Обриваються звільна всі пута,
Що в'язали нас з давнім життєм;
З давніх брудів і думка розкута —
Ожиємо, брати, ожиєм!

Ожиємо новим ми, повнішим
І любовю огрітим життєм;
Через хвилі мутні та бурливі
До щасливих країн попливем.

Через хвилі нещасть і неволі,
Мимо бур, пересудів, обмов,
Попливем до країни святої,
Де братерство, і згода, й любов.

Ми ступаєм до бою нового
Не за царство тиранів, царів,
Не за церков, попів, ані бога,
Ні за панство неситих панів.

Наша ціль — людське щастя і воля,
Розум владний без віри основ,
І братерство велике, всесвітнє,
Вільна праця і вільна любов!

«З вершин і низин» 1920

10. Рисунок: Іван Франко сидить читаючи газети в клубі «Руської Бесіди» у дверях, відсуваючи взад, розгніваний присутністю Ів.Франка.

11. Фото будинку в якому Ів. Франко написав «Каменярі» (тут жив в р. 1876 -78)

Підтема 2.

1.Фото: Іван Франко в роки другого арештування.

2. Текст: З початком 1880 р. я виїхав в повіт коломиївский до К. Геника Березова по дорозі був арештований в Яблонові.

Іван Франко Автобіографія «В поті чола» 1890 ст. XI

3. Фото: тюрма в Коломиї.

4. Документ про тюремні витрати на етапну переправу І. Франка з Коломиї до Нагуєвич.

5. Картина етапної переправи І. Франка.

6. Текст: Останній транспорт [під] поліцейським арештом в Коломиї, Станиславові, Стрию, Дрогобичі був найтяжчим моментом в моїм життю.

Іван Франко Автобіографія «В Поті чола» р.1890 ст. XI

7. Книжка «На Дні»

8. Фото: Готель Буковина в якому І. Франко написав «На дні»

9. Фото: Берег Прута, де Франко найшов 3 гроші за які жив три дні у готелі.

10. Фото: хата К.Геника Березовського, в якій жив І. Франко в Бориславі.

11. Фото: Кирило Геник Березовський (з альбому І. Франка)

12. Фото: Дорога з села Березова до Коломиї.

13. Картина: Жандарм гонить І. Франка босого з Березова до Коломиї.

14. Список віршів І. Франка написаних у тюрмі.

15. Список етнографічних матеріялів зібраних І. Франком за час перебування в тюрмі підчас 2. ув'язнення.

16. Текст: «Вічний революціонер»

«Вічний революціонер
Дух, що тіло рве до бою,
Рве за поступ, щастя й волю,—
Він живе, він ще не вмер.
Ні попівської тортури,
Ні тюремні царські мури,
Ані війська муштровані,
Ні гармати лаштовані,
Ні шпіонське ремесло
В гріб його ще не звело.

Він не вмер, він ще живе!
Хоч від тисяч літ родився,
То аж вчора розповився
І о власній силі йде.
І простується, міцніє,
І спішить туди, де дніє:
Словом сильним, мов трубою,
Мільони зве з собою,—
Мільони радо йдуть,
Бо се голос духа чуть.

Голос духа чути скрізь:
По курних хатах мужицьких,
По верстатах ремісницьких,

По місцях недолі й сліз.
І де тільки він роздасться,
Щезнуть сльози, сум, нещастя,
Сила родиться й завзяттє –
Не ридать, а добувати
Хоч синам, як не собі,
Кращу долю в боротьбі.

Вічний революціонер
Дух, наука, думка, воля
Не уступить пітьмі поля,
Не дасть спутатись тепер.
Розвалилась зла руїна,
Покотилася лавіна,
І де в світі тая сила,
Щоб в бігу її спинила,
Щоб згасила, мов огень,
Розвидняющийся день…

Підтема 3. Арешт Івана Франка 1889 року.

1. Текст:літом 1889 р. мене знов арестовано враз із росіянами, прибувшими в Галичину.

Іван Франко. Автобіографія «В поті чола» Львів 1890. ст. XVI.

2. Фото: сестри Деген, які арештовано одночасно з Ів. Франком.

3. Список творів Івана Франка, написаних у тюрмі 1889 р.

4. Гравюра: тюрма по вул. Баторія у Львові, в якій сидів І. Франко (1889 р.)

5. Книжка: Іван Франко «Сурка», написана в тюрмі.

6. Книжка: Іван Франко «В поті чола» 1890, розворот на ст. 267

Текст: «Люде, люде, я ваш брат
Я для вас рад жити,
Серця свого кровю рад

Ваше горе змити.
А що кров не зможе змить,
Спалимо огнем то!
Лиш боротись значить жить…
Vivere memento!

«Vivere memento» 14.10.1883

Тема VI
Громадсько-політична, видавнича і перекладна діяльність Івана Франка

Підтема І. Іван Франко серед робітників:
1. Портрет Маркса
2. Портрет Енгельса
3. Картина: Іван Франко викладає робітникам політекономію
4. Текст:«В тих роках зносини мої з львівськими робітниками були досить живі. Ще 1878 р. я написав невеличкий катехізм економічного соціалізму, котрий був виданий Львівськими робітниками.

В 1879 і 1880 р. я з другим студентом з євреїв викладав економію суспільну в робітницьких кружках самоосвіти. В році 1879 я зладив був невеличкий елементарний підручник економії по Міллю, Чернишевському і Марксу.

Автобіографія «В поті чола»
Львів 1890. ст.XII.
5. Брошура – катехизис соціалізму по польськи без заголовка і автора,
листок 8. серпня 1878 р.
6. Книжечка: Program socjalistow Galicji wchodniej складена Франком і
тов.: Данилюком, Спавстою, Червінським, Л.Інлендером
7. Фото: Данилюк

8. Фото: Спа[в]ста
9. Фото: Червінський
10. Фото: Л. Інлендер
11. Оригінал- рукопис: сторінка перекладу І. Франка 24 розділу 1. тому «Капіталу» Маркса.
12. Журнал: «Культура», грудень 1926 ст. 92–104.

Підтема ІІ. Редакційна і видавнича діяльність І. Франка.
1. Журнал: «Громадський друг», «Дзвін», «Молот», які редагував І. Франко, розворот на ст.1.
2. Фото: Титульна сторінка газети, яку редагував І. Франко в р. 1878 – 80
3. Книжка: Іван Франко «Дума про Меледикта Пласколоба» 1878 р., в якій І. Франко піддав гострій критиці українську реалістичну інтелігенцію.
4. Об'ява про видання журналу «Нова основа».
5. Текст: Книжечки стануть розходити бистро і в кожній з них знайде якусь думку котра його здвигне.
І. число дрібної бібліотеки вступне слово.
6. Фотомонтаж книжки видання «Дрібна бібліотека», яку редагував і видавав І. Франко в р. 1877– 80.
7. Журнал польський демокр. «Tydzien polski» прим. з твором І. Франка «Ruteńcy»
8. Фото: Б.Лімановського, редактор журналу«Tydzien polski», відомий польський соціаліст.
9. Журнал: «Світ», який разом з І.Белеєм редагував І. Франко рр. 1881–2.
10. Фото: Ів. Белея.
11. Журнал: «Вольное слово», який виходив у Женеві та до якого писав статті Ів.Франко.
12. Журнал: «Зоря» 1883 р., в якому був поміщений твір І. Франка «Захар Беркут».
13. Журнал: «Київськая старина», розворот на ст. 369–370, рецензія на твір «Захар Беркут».

14. Журнал: «Край», виданий у Петербурзі 1886, до якого писав Ів. Франко свої критичні статті про галицьких народовців.

15. Журнал: «Правда», до якого писав Ів.Франко.

16. Журнал: «Зоря» з 1886 р. з віршем Руданського за вміщення якого Ів. Франка вилучили з редакції.

17. Книжка: І. Франко «З вершин і низин» 1887 р.

18. Альманах: «Веселка», який редагував І. Франко під псевдонімом В. Молодченко.

19. Журнал: «Товариш» 1886 р., який редагував І. Франко.

20. Журнал: «Народ», в якому брав близьку участь І. Франко.

21. Книжка: Ів. Франко «В поті чола».

22. Журнал: «Житє і слово», який редагував і видавав І. Франко.

а. Іван Франко і перші починии жіночого руху в Галичині.

1. Текст: «З каменя зробить богиню –
Що це значило? Через те не щез

З землі роздор. Тепер я більш учиню
Богиню людським духом я натхну,
З богині женщину зроблю, людину.

«І з педесталу божества зіпхну.
Зате у груди дам серце любяче
І в мозок вложу думку запальну.

Хай чоловік її своєю баче,
У всьому рівною собі, і к ній
Не молиться, та не клине й не плаче.
Нехай вона по стежці життєвій
Іде з ним спільно, думає і вчиться,

Учасниця всіх трудів, втіх, надій».

Іван Франко «Женщина» журнал Нове Зеркало» 1884.

2. Журнал: «Нове зеркало» з 1884 р.

3. Книжка «Перший вінок» з 1887 р. жіночий альманах, який редагував Ів. Франко.

4. Фото: Н.Кобринської, видавця «Першого Вінка» і співробітниці Ів. Франка.

5. Фото: О.Пчілки, видавця «Першого вінка».

6. Фото: Ганни Барвінок, співробітниці «Першого вінка».

7. Фото: Уляни Кравченко.

8. Фото: О.Бажанської.

9. Фото: Б.Боярської

10. Фото: М.Рошкевич.

11. Фото: С.Навроцька.

12. Брошура: М.Возняк «Як дійшло до Першого Вінка» 1937, в якій автор розповідає про участь Ів.Франка в «Першому вінку».

13. Альманах «Веселка» вид. 1887.

Підтема ІІІ.

Подорожі І. Франка до Києва у видавничих справах.

а. Київ з часів перебування І. Франка.

1. Гравюра: Загальний вид Київа 80 рр.

2.Фотокопія будинку, в якому жив Іван Франко в Київі.

3. Фотокопія О.Хоружинська /Київ бібліот. Акад. Наук/.

4. Фотооригінал: Хоружинська з сестрою у народних одягах.

5. Фотооригінал: Іван Франко з дружиною 1886 р.

6. Бібліотечні серії, видані Франком після повернення з Києва.

7. Книжка: «Нарис історії філософії 1887» Наукова бібліотека

8. Книжка «Основи критики бібл. Моріса Верна» – літ. наук. бібл. 1888 р.

9. Текст: «Беркут»

Я не люблю тебе, ненавиджу, беркуте!
За те, що в груді ти ховаєш серце люте,
За те, що кров ти п'єш, на низьких і слабих
З погордою глядиш, хоч сам живеш із них;
За те, що так тебе боїться слабша твар –
Ненавиджу тебе за теє, що ти цар!
І ось блищить мій кріс, ціль добра, вистріл певен,
І вбійчеє ядро під хмари понесе він.
І замість нести смерть згори на земне ложе,
Ти сам спіткаєш смерть під хмарами небоже.
І не як божий суд, але як труп бездушний
Ти впадеш, судові тих моїх куль послушний.
І не остатній ти! Нас є стрільців стосот;
І все, що звесь беркут, полоще кров'ю рот,
Вивищуєсь над мир, трівогу й пострах сіє -
Те кулі не уйде, як слушний час наспіє.
А труп бездушний ми без жалю, без промови
Ногою копнемо, й підемо дальш на влови.

Іван Франко «З вершин і низин»

Радикальна партія і роля у ній Івана Франка

Підтема IV.

1. Фото: Іван Франко у 1890 р.

2. Текст: В 1890 утворилася радикальна партія, вона повела роботу серед селянства й інтелігенції і успішно боролася проти москвофілів, клерикалів а також правих народовців, що йшли на угоду з австрійсько-польською реакцією. Радикали вимагали у своїй програмі запровадження громадської власності на землю і поліпшення свобод в тому числі загально виборчого права. 1889 р. радикальна партія розпалася

«Західна Україна», В-во Академії Наук У.С.С.Р.
3. Фото: Михайло Павлик.
4. Фото: Вячеслав Будзиновський.
5. Фото: С.Данилович і В.Стефаник.
6. Фото: К.Трильовський.
7. Фото: Є.Олесницький, Роман Кросевич.
8. Фото: Д.Лукянович.
9. Фото: Лев Бачинський.

1. Текст: З програми русько-україн. селянс. рад. партії:
1. В справах суспільно-економічних змагаємо до переміни способу продукції, згідно зі здобутками наукового соціалізму, то є. хочемо колективного устрою праці і колективної власности средств продукційних.
2. В справах політичних хочемо повної волі особи, слова, сходин і товариств, печаті і сумління. Забезпечення кожній одиниці, без ріжниці пола, якнайповнішого впливу на рішенє всіх питань політичного житя: автономії громад. повітів, країв, у справах, котрі тілько їх дотикають: уділення кождому народови можности якнайповнішого розвою культурного.
«Народ» 1890 р. ч. 20 ст. 301.

а. Видання селянської радикальної партії:
1. Журнал «Народ» 1890 орган радикальної партії, виданий М. Павликом, в якому брав участь Іван Франко.
2. Газета: «Радикал» 1895, орган партії радикалів, до якого писав І. Франко.
3. Газета: «Гром. Голос» 1896, до якого дописував Ів. Франко.
4. Брошура: «Радикали і радикалізм» вид. Хлопська бібліотека, нак. Гром. Голосу 1896.
5. Брошура: «Хлопські пісні», хлопська бібліотека, видав. Громадського Голосу 1897.

6. Брошура: «Як я став казенним радикалом» Іван Франко, вид. літ. наук. бібліот. пер. з «Житє і слово».

7. Брошура: «Звірячий бюджет» Іван Франко вид. хлопська бібл.

8. Брошура: Радикальна тактика I – Іван Франко, хлопська бібліотека 1898.

9. Брошура: Радикальна тактика II – Іван Франко, Хлопська бібліотека 1898.

10. Брошура: Радикальна тактика III – Михайло Н., Хлопська бібліотека 1898.

11. Брошура: Радикальна тактика IV – Іван Франко, Хлопська бібліотека 1898.

12. Брошура: Страйк чи бойкот – В.Будзиновський 1902 вид. Руп, Київ 13. Брошура: Страйк чи бойкот – В.Будзиновський 1906, накладом автора, Львів

14. Брошура: Страйк чи бойкот після В.Будзиновського і ін. 1903 «Наука і розвага» Чернівці.

15. Брошура: Антін Грицуняк, «Його життя і смерть» 2 вид. 1902 вид. Гром. Голосу.

16. Брошура: Симон Болівар – Іван Франко, накл. Гром. Голосу. 1904.

17. Іван Франко, книжка «Сім казок» Львів 1900 р., розворот на ст. 39.

18. Фотокопія: відозви в справі соймових виборів в Перемищині, в яких був виставлений кандидатом Іван Франко 1905 р.

19. Фототекст: / збільш./ подяка І. Франка виборцям. М.Возняк «І. Франко в добі радикалізму» ст.141 від початку до слів «наших провинків».

20. Книжка: М.Возняк «І. Франко в добі радикалізму» розворот на ст.161. «Критика Ів. Франка на радикальну партію»

21.Текст: Грандіозний розмах мав страйк сіль-госп. робітників, які стихійно виступили в 1902 р. Цей рух охопив понад сто тисяч селян у 24 повітах Галичини. І хоч цей грандіозний страйк був жорстоко придушений поліцією, помі-

щики все таки змушені були підвищити заробітну плату своїм батракам. Під впливом революції в 1905 році в Росії, по всій Австроугорщині прокотилися виступи широких народних мас, які підняли боротьбу за загальне виборче право. Особливо грандіозний характер мав цей рух у Східній галичині, де він охопив майже все населення.

«Західна Україна» Вид. Академії Наук УРСР 1940 ст.81–2

Підтема V. Зв'язки Ів.Франка з польськими демократами і співробітництво в польських демократичних виданнях

1.Фотооригінал: Франко серед польських демократичних журналістів.

2. Журнал: Przegląd społeczny видаваний польськими демократами.

3. Газета: Kurjer lwowski, в якій працював Ів. Франко 10 років.

4. Журнал: Przyjaciel ludu Нр…ч… р. 1890 виданий при співучасті Ів. Франка і Б. Вислоуха.

5. Фото: Б. Вислоух, польський демократ, видавець і редактор журналів: «Przegląd społeczny» і «Przyjaciel ludu» та газети «Kurjer lwowski» і приятель І. Франка.

6. Фото: Марія Вислоухова, польська демократична діячка, референтка першого польського селянсько-жіночого журналу «Zorza» у Львові, приятелька І. Франка.

7. Книжка: Іван Франко «В наймах у сусідів» (переклади на українську мову політично економічних статей, написаних Франком для польських демократичних журналів).

8. Фотокопія рукопису І. Франка: уривок повісті «Лель і Полель», написаної на конкурс газети Kurjer lwowski.

9.Текст: Даю отсій книжці початок школи політичного думання, якого в такій формі і в такім об'ємі не має мабуть ні одно слов'янське письменство.

І. Франко, передмова до книжки «В наймах у сусідів», 1914 р.

10. Текст:Рівнобіжно з тим, як радикальна партія почала висувати кандидатуру Франка на посла, почали псуватися зв'язки Франка з польською журналістикою.

М. Возняк, І. Франко в добі рад. ст.144

11. Текст: «Називають мене нераз щирі польські патріоти неприятелем поляків. Що маю сказати на цей закид? Чи покликатися на свідоцтво цих поляків і польок, котрих люблю, котрих високо ціню і для котрих маю всяку пошану? Ні, піду простійшим шляхом і скажу відкрито: не люблю занадто щирих патріотів, тих котрі мають уста повні Польщі, а серце котрих холодне для недолі польського селянина і наймита.

Ів. Франко «ObrazKi galicyjskie». «Дещо про себе самого» передмова.

Підтема VI. Перекладна і популяризаторська діяльність Ів.Франка.

а). Старинна література: Іван Франко знавець грецького і латинського письма, переклав чимало творів грецьких і латинських письменників.

1. Скульптура Софокля.

2. Книжка:«Едіп цар», Софокль, переклав І. Франко Літ. Наук. Бібліотека1894.

3. Книжка:«Філотас» Квіт Курцій Руф, Укр.-руська видавнича спілка, 1901.

4. Книжка:«Алькай і Сапфо» переклав І. Франко міжнародна бібліотека 1913.

5. Книжка: «Амор і Психе», перекл. І. Франко. Універс. Бібліот. 1909.

б) західно-європейська література

Іван Франко присвоїв українському письменству твори визначних західно-европейських письменників

1. Фото: Й.В.Гете.

2. «Друг» 1875 розворот ст. Gretchen am Spinnrade (Грета коло кужіля).

3. Книжка: Гете – Фавст ч.І переклад І. Франка («Світ» 1882).

4. Текст: Передмова І. Франка до перекладу Й.В.Гете ч.ІІ Фавст.

«На початку трагедії ворог суспільности, прикінці він став борцем за суспільність. Боротьба почата в імені одиниці, сталася боротьбою тої одиниці за суспільність і для суспільности».

5. Книжка: Гелєна і Фавст перекл. І. Франко. Літ. Наук. Бібліотека1899.

6. Фотокопія: Гайнріх Гайне.

7. Книжка: Вибір поезій Гайнріх Гайне, вид. Акад. Братства 1892.

8. Фото рукопису І. Франка, переклад сонету Шекспіра з 15 грудня 1882.

9. Фото Гордона Байрона.

10. Книжка: «Каїн» Г.Барон, Дрібна Бібліотека, 1879.

11. Текст: Каїн – поява історична. Це мислячий

чоловік двадцятих років нашого століття. Велика політична реакція того часу, страшний суспільний гніт, це грунт, на котрім він виріс. Найважніші, найпіднесліші духові потреби чолові[ка] старанно придавлювались, думка скована кайданами Святої спілки царів не могла розвиватись і проганялась мов дикий звір».

Примітка перекладчика Ів. Франка до Каїна, Львів 1879.

в) Франко перекладчиком російських письменників.

1. Портрет Александра Пушкіна.

2. Книжка «Перекладів драм Пушкіна» «Всесвітна Бібліотека» ч. 4–6 Львів 1917 р.

3. Фото: Миколи Гоголя.

4. Книжка «Мертві душі» накладом «Діла», Львів 1882

5. Фото: Лєрмонтов.

6. Текст: вірша Лєрмонтова «Сусідка» в перекладі Ів. Франка /«Думи і пісні» 1878/.

Не діжду я вже волі, здається
А в тюрмі ми день роком стається,
І далеко з вікна до землі
А за дверима стоять вартові.

Лєрмонтов, «Сусідка», Думи і пісні 1878.

7. Фото: Тургенєв.

8. Текст: Ів. Франка про Тургенєва.

Величезне культурно-історичне значення Тургенева, по нашому, іменно в тім лежить, що він в цілім ряді майстерських очерків дав нам історію того перелому в житті російської інтелігенції: від крайньої відірваності від народа до служіння тому ж народови…

Іван Сергієвич Тургенєв

І. Франко «Зоря» ч.20, 1883 р.

9. Фото: Достоєвський.

10. Книжка: Гр. Достоєвський «Хоре серце» переклад І. Франка В-во: «З чужих зільників», накл. Діла, 1885.

11. Фото: Помяловський.

12. Текст І. Франка про Помяловського:

При всій правді представлених фактів в його письмах, усюди пробивається його горяча, чесна душа, смілі і тверді переконання та щире бажання направити недолю і нужду, котру описує на показ усього сьвіту. Ото та горячість власного переконаня, його нервове житє, тремтяче в кождій стрічці його письм, роблять Помяловського близьким і рідним серцю кождого, хто й сам щиро й горячо бажає щастя нещасним і волі невільникам.

І. Франко: переднє слово до перекладу «Бурса і бурсаки» «Правда», 1877. ч. 13.

13. Фото: Некрасова.

14. Текст: вірш Некрасова «Рідні сторони» в перекладі І. Франка.

І ось вже бачу знов, знакомії місця
Де шумне а пусте батьків життя
Плило серед забав, безмистности та чванства
Брудних, розпустних діл, щоденного тиранства,
Де рій придавлених, трясучихся рабів
Все завідив життю послідних панських псів:
Де довелось мені сей булий світ уздріти
Де я ненавидить навчився і терпіти.
1879 р.

15. Фото автографів віршів Некрасова в перекладі І. Франка.

16. Портрет М.Горького.

17. Текст: Ів. Франко про М.Горького:

І тепер очі всього цивілізованого сьвіту звернені на те ж місце, бо в його мурах сидить і мучиться знов один із світочів російського народа, одна з оздоб російського письменства.

... він виступає, як відхнений апостол чоловіколюбця, того щирого, не фарисейского, що обіймає однаково сердечно і найбідніших і зіпсованих і знівечених суспільним ладом. Рівночасно у нього чимраз голосніше звучала ще одна струна – гарячий поклик до боротьби з теперішними гнилими порядками в Росії, супроти яких усі люде бідні і багаті аж надто часто опинюються поза законом, здані на ласку й неласку чужої, темної сили, самоволі.

Максим Горькій, новий гром.
1905. ч. 9.

Тема VII
25 річчя творчості Івана Франка вшанувала ювілейним святом українському поетови молодь

1.«Двадцять [п'ять] літ минає сього року, як Іван Франко розпочав свою письменницьку діяльність. Тою нагодою покористовувались його прихильники,особливо з поміж молодіжи, щоби виразити йому признання за щиру неупинну працю в користь свого народу».

Володимир Гнатюк, Привіт Ів. Франкові Львів 1898.

2.Фотооригінал: Іван Франко в 1898 році.

3. Плакат запросин на вечорниці з нагоди 25 ліття праці 30.X.1898.

4. Книжка: Список творів Івана Франка, зладжений М.Павликом.

5. Рукопис – оригінал: Адреса земляків з Києва.

6. Рукопис – оригінал: Адреса земляків з Петербурга.

7. Фото: відворот фотографії П.Граба /Грабовського/, дарованої

І. Франкові 25 ліття творчості, з присвятою / Вістю з 25 літнім ювилеєм.../.

8. Книжка: Привіт Іванові Франкові від учительства.

9. Фото: група з'їзду письменників 1898 року з Іваном Франком.

10. Папка, ювілейний дар, від молоді на 25 річчя творчості І. Франка.

Тема VIII
Іван Франко і кращі представники української літератури

Підтема І. Іван Франко і М. Коцюбинський

Іван Франко і Михайло Коцюбинський, два письменники демократи, живучи у часах експлуатації трудящих і

реакційності у більшої частини української інтелігенції, стояли один з одним у тісному зв'язку у близькій співпраці.

1. Гравюра: Іван Франко і М.Коцюбинський у Криворівні.

2. Текст: « А заговорить і Вас здивує, як ця велика фігура росте й росте перед Вами, мов у казці. Вам стане тепло і ясно від світла його очей, а його мова здається не словом, а сталлю, що б'є об кремінь і сипле іскри.

«Іван Франко», реферат М. Коцюбинського у чернігівській «Просвіті» З 1908 року.

3. Фотокопія листа М. Коцюбинського і М. Чернявського з 1903 року.

4. Фотокопія листа М.Коцюбинського з 28.V.1905 року.

5. Фотокопія листа М.Коцюбинського 29.XI. 1905 року.

6. Фото: знімок І. Франка, М.Коцюбинського, В.Гнатюка.

Підтема II.

Іван Франко і Василь Стефаник.

1. Василь Стефаник уважав Франка своїм вчителем і близьким другом.

2. Барельєф: Іван Франко і Василь Стефаник, роботи С.Литвиненка.

3. Текст: «Так я перший раз видів і зазнайомився з Іваном Франком, з яким удержував я ціле життя найдружніші взаємини і якого може єдиного з українських письменників найбільше любив.

В. Стефаник. Автобіографія. Твори. Держвидав України. 1929 ст. 32

3. Фото В.Стефаника з 90 рр.

4. Фотокопія листа В.Стефаника до Івана Франка з ...

5. Текст: «Франко і інтелігенція. Це значить тільки, боротьба мужицьких інтересів у всіх найідеальніших обявах з інтересами інтелігенції, того нового доробкевича, котрий хоче видістатися наверх і запанувати. Те – та бороть-

ба бачиться ще довго протягнеться. Здається, що наш люд має в собі багато сили, як родить Шевченків, Федьковичів і Франків і здається, що вони не дозволять інтелігенції [проігнорувати] інтересів того люду.

В. Стефаник «Поети і інтелігенція» Л.Н.В. т. VI кн.6 1899 розворот на ст. 185–6.

/Стефаник, стаття «Поети і інтелігенція»/.

Стефаник про політичні мотиви статті Франка про Міцкевича:

6. Текст: «Рабівник може собі в хату справити щонайфайніші образи, що найкращі столи і Міцкевича може читати, але він рабівник. А попід вікна снуються зрабовані і варварським оком глядять на образи. Але дотепер там у хаті рабівника були його діти, соціалісти, що дивилися на зрабованих і казали: Ми будемо люде, ми вам зрабоване звернемо. Та діти підросли і батьківського розуму набрали. Тепер ті гелоти кинулись на дім і вирвали поета з рук і сказали: «Подлий поет, що татам не дає людства. А дітей до нього не доводить».

Оце вам гадки усіх русинів, навіть найліпших у цю пору. Іван Франко, що є їх ротом, сказав за них то, що вони собі гадають».

З листа В.Стефаника до Морачевського 1897.

7. Фото: селянина Запаренюка.

8. Текст:«Гей, як вони всі покінчили школи тоті наші діти, та як пристали до нас, як ми збилиси до них, докупи! Де, моспане, тут вже жандарям дати раду. Сунемо за дітьми тисячами, моцні та розумні. Свої напереді. Встає Франко з таким ясним чолом, як сонце, спокійно [вчить] нас, бо він все знає. Приповідає нам, що як кождий з нас посидить у криміналі за мужицьку справу, то вже ніколи нічого боятися не буде.

В. Стефаник «Дід Гриць» 1926. «Земля» ст.65.

Підтема ІІІ.

Іван Франко і Леся Українка.

Лесю Українку, українську поетку-революціонера, Іван Франко високо цінив: назвав її «єдиним мущиною серед українських письменників».

1. Портрет: Леся Українка в 1900 роках.

2. Фотокопія листа Лесі Українки…

3. Журнал: «Житє і слово з 1896 року» розворот на ст….

4. Журнал: «Житє і слово з 1897 ч.ІІІ» розворот на ст… /«Не так тії вороги, як добрії люди», або «Коли не по конях, то хоч по оглоблях»/.

5. Текст: «Читаючи мягкі та рознервовані, або холоднорезонерські писання сучасних молодих українців мужчин і порівнюючи їх з тими бадьорими, сильними та смілими, а притім такими простими, такими щирими словами Лесі Українки, мимоволі думаєш, що як хора, слабосильна дівчина — трохи чи не одинокий мужчина на всю Україну».

І. Франко «Леся Українка» Л.Н,В. 1898 к.7.

6. Гравюра: Іван Франко в Колодяжному.

7.Фотокопія рукопису Ів.Франка: Опівніч. Глухо /архів/.

8. Фотокопія листа до Лесі Українки з дня…

Тема Х
Іван Франко як драматург

Іван Франко поклав основи під існування українського реалістичного театру.

1. Фотокопія: уривок рукопису першої драми з 1874 року «Три князі на один престол».

2. Фото: Кадр з вистави п'єси Івана Франка «Украдене щастя».

3. Фото: група артистів з 1893 року, часу перших вистав в Галичині п'єси Івана Франка Украдене щастя».

4. Книжка: Іван Франко «Украдене щастя», перше видання 1893 року.

5. Книжка: Іван Франко «Сон князя Святослава» з 1895 року.

6. Книжка: Іван Франко «Камяна душа» з 1896 року.

7. Книжка: Іван Франко «Учитель» з 1896 року.

8. Книжка: Іван Франко «Будка ч.27» з 1902 року.

9. Книжка: Іван Франко «Майстер Черняк» з 1902 року.

10. Книжка: «Драматичні твори Пушкіна», переклад Івана Франка з 1914 року.

Тема IX
Наукова діяльність Ів. Франка

Іван Франко мав великі осяги в українській науці.

1. Текст: Хоч вічно злий тиран її вбива
І переслідують підніжки власті
Хоч церква рада в гріб її укласти
Проте вона вовік, вовік живе.
Іван Франко «З вершин і низин» 1920 р. ст. 261.

2. Книжка: Іван Франко: «Перебендя Т.Г.Шевченка». *Львів, Літ.* Наук. Бібліот. ст.1.

3. Книжка: Ів.Франко «Ів. Вишенський» *Львів* 1875 *Літ.* Наук. Бібл. кн. 21–30

4. Книжка: Ів.Франко «Панщина і її скасовання в 1848 р.» *Львів* 1898 р.

5. Книжка: Ів.Франко «Южноруская пасхальная драма».

6. Книжка: Журнал, Записки Наук. Тов. Шев. 1895 р. т.VI. розворот ст. 1. Іван Франко – Наймичка.

7. Книжка: Шевченко, Дорога польської революційної легенди.
Україн. Вид. Спілки, *Львів* 1901.

8. Книжка: Іван Франко: Апокріфи і легенди т.1. *Львів* 1896, накл. Н.Т.Ш.

9. Книжка: Іван Франко: «Варлаам і Йосааф», Львів 1897.

10. Книжка: Іван Франко «Нарис україн.-руської літератури». Львів 1910 р.

Тема XI
Франко і дитяча література

Іван Франко збагатив українську літературу перлинами творів для дітей.

1. Гравюра: Іван Франко читає своїм дітям «Лиса Микиту».

2. Книжка: журнал «Дзвінок» з 1890 року розворот на ст… з «Лиса Микити».

3. Книжка: Іван Франко «Лис Микита» 2 видання, ілюстрований, Львів 1902.

4. Книжка: Іван Франко «Лис Микита» 6 видання, Відень 1921,

Накладом Вид. «Франко син і спілка».

5. Текст: Я бажав стару повість про Лиса зробити… нашим народним добром, надати їй нашу національну подобу. Я на чужий позичений рисунок накладав наші коліри».

Ів. Франко: Передмова др. 2. видання «Лиса Микити».

6. Книжка: Іван Франко, «Пригоди Дон Кіхота», з панської повісти, 3 видання, Львів 1913.

7. Книжка: Іван Франко, «Абу Касимові капці», Львів 1895.

8. Книжка: Іван Франко, «Коваль Басім», Львів 1901.

9. Книжка: Іван Франко, «Коли ще звірі говорили», І видання, Львів 1899.

10. Книжка: Іван Франко, «Казки» вид. укр. книгарні і антикварні Громницького, Львів 1924.

Тема XII
40 літній ювілей творчості, останні роки Івана Франка

Хорого і фізично зломаного поета вшанувала в 40-річчя його творчості не тільки сама молодь.

1. Барельєф: Іван Франко, роботи С.Коверка.
2. Фото: рукопис вірша «Нераз безсонному здається».
3. Фото: Іван Франко у Львоврані 1909 року.
4. Квітанція з Гранд готелю у Фюме з лютого 1909 року.
5. Плакат: повідомлення про концерт в честь Івана Франка, Львів 14.V.1912 р.
6. Фотооригінал: група збільшеного студентського ювилейного комітету з Іваном Франком у Львові.
7. Фотооригінал: Іван Франко серед студентів черновецького університету.
8. Оригінал: привітальна адреса педагогічних курсів у Києві.
9. Оригінал: привітальна адреса українського педагогічного Товариства у Львові.
10. Оригінал: письмо селянина Вовчука з Ляшок Доліщніх коло Ходорова.
11. Шкіряна папка з 6-7 чч. «Учительського слова» з 1913 року «Твойому генію – наш дар весільний».
12. Цитата: Я не з тих письменників, що звикли нарікати на суспільність та на читачів, ані не з тих, що звикли підладжувати свою працю під пануючий смак своєї громади. Занадто високо розуміючи покликання письменника, я нераз у критичних хвилях не вагався стати вперекір пануючим напрямкам і ніколи не перестав виступати проти безтямности, тупоумія та заскорузливости не лише серед суспільності, але також і, особливо, серед тих, що беруться провадити і просвічувати її.

Передмова «З літ моєї молодости» 1913.

Тема XIII.
Подорожі Івана Франка

Іван Франко був невтомним мандрівником, що переміряв вздовж і вшир свою галицьку батьківщину, а часто робив екскурсії поза її межі.

Підтема І. Синтетичний показ подорожей Івана Франка.

1. Синтетична карта подорожей І. Франка, виготовлена на основі наукової праці Музею художницею Морачевською.

2. Карта Франкових доріг по західних областях України.

3. Стінна вітрина ч.1.: Архітектонічні мотиви старовинного Львова: державний університет Івана Франка, 14 знімків.

4. Стінна вітрина ч. 2: Київ з часів перебування Івана Франка, 9 знімків.

5. Стінна вітрина ч. 3: з місцями студентських мандрівок.

6. Стінна вітрина ч. 4: Міста Західої Европи, я яких бував Ів. Франко.

Підтема ІІ. ФРАНКО як етнограф.
(Підготовляє і виконує Етнографічний Музей у Львові)

Підтема ІІІ. Франко на дозвіллі.

1. Фотокопія: збільшений знімок хати у Криворівні, де жив Іван Франко, спалена військами Керенського.

2. 1 – 40 знімків Криворівні, Жабйого, Косова і околиць.

Підтема IV. Іван Франко рибалкою і збирачем грибів.

1. Макет ліса з грибами.

2. Сітка, яку плів Іван Франко.

3. Сітка, якою Іван Франко ловив рибу.

4. Цитата: В своїй убогій хаті він сидів за столом і плів рибацькі сіті, як бідний апостол. Плів сіті й писав поему Мойсей. Не знаю, чи попалася риба у його сіті, але душу мою він полонив своєю поемою.

М. Коцюбинський, Чернігів 1908.

Тема XIV
Смерть і похорон Івана Франка

27 травня 1916 перестало битися велике серце поета-демократа, кращого сина українського народу, Івана Франка.

1. Посмертна маска.
2. Примірник газети «Українське слово», стаття М. Колодія «Останні хвилі Івана Франка».
3. Клепсидра Наукового Товариства ім. Шевченка.
4. Фотооригінал: Іван Франко на марах.
5. Фотокопія: Винос домовини.
6. Фотокопія: Делегації з вінками.
7. Фотокопія: Жалібний похід, хори.
8. Фотокопія: Жалібний похід молоді середніх шкіл на кладовищі.
9. Вінок терновий з залізного колючого дроту з лавровим листям.
10. Червона шовкова стрічка з вінка «Жіночої громади» 1916 р.
11. Стрічка чорна бавовняна з вінка шкіл У.П.Т. 1916 р.
12. Стрічка попелиста шовкова з вінка редакції «Українське Слово» 1916 р.
13. Стрічка з вінка учениць ц.к. Учит. Семін. 1916 р.
14. Стрічка червона шовкова з вінка В.В.Гнатюків, 1916 р.
15. Стрічка шовкова т-ва «Відродженє» 1916.
16. Стрічка шовкова від україн. «Бесіди» 1916 р.
17. Стрічка вишнева шовкова Молоді Драгоманівської організації 1916.
18. Стрічка студентів У.В.Ш. 1921.
19. Гіпсовий відлив Каменярів з надгробника, роб. Серг. Литвиненка.
20. Цитата: Лупайте цю скалу.

Нехай ні жар ні холод
Не спинить вас.
Зносіть і труд і спрагу й голод,

Бо вам призначено скалу оту розбить.

Іван Франко «Каменярі».

21.Проєкт надгробника С.Литвиненка: поет, каменярі і жінка.

22. Проєкт надгробника С.Литвиненка, варіант Каменярів /більший/.

23. Проєкт надгробника С.Литвиненка I проект «Каменярів» /менший/

24. Стрічка з вінка тов. Просвіти в Ужгороді 1933 р.

25. Стрічка з вінка редакції «Свободи» 1933.

26. Стрічка з вінка Секції Наукового Товар. ім. Шевченка 1933.

27. Стрічка з вінка: Виділу Наукового Товариства 1933.

28. Стрічка з вінка від сім'ї Драгоманових, Шиманових і Трушів 1933.

29. Стрічка з вінка Т-ва «Сільський Господар» 1933.

30. Оригінал, гіпс: намогильник «Каменярі» С.Литвиненка. 1933 р.

31. Ориг. фотознімок: покладення намогильника, родина письменника.

32. Ориг. фотознімок: покладення намогильника, В. Стефаник на тлі Каменярів.

33. Ориг. фотознімок: автор Каменярів на тлі свойого твору.

Львівська національна наукова бібліотека ім. В.Стефаника НАН України. – Відділ рукописів. – Ф.192. – Справа 14 – П.1.

№ 93

Довідки про діячів – сучасників Івана Франка, підготовлені невстановленим музейним працівником для музейної експозиції (кінець 1940 – початок 1941 рр.)

Лепкий Богдан, суч[асний] гал[ицько]-укр[аїнський] письм[енник], поет-лірик і новеліст, *1872, проф[есор] укр[аїнської] літератури в краківському унів[ерситеті], вів культ[урно]-просв[ітницьку] роботу СВУ серед укр[аїнських] полонених у нім[ецьких] таборах; збірки поезій: З глибин душі, Листки падуть, Знад моря, Осінь, Стрічки й ін.; оповідань: Кара, З життя, Кидаю слова, От так собі, Під ялинку, Зірка; повісті «Під тихий вечір», іст[орична] трильогія «Мазепа», «Полтава», «Вадим», «Сотниківна», іст[орично]-літ[ературні] розвідки та монографії, видавець Шевченка, М.Вовчка і т.д., представник «Молодої музи».

Лепкий Сильвестер, гал[ицько]-укр[аїнський] гром[адський] діяч і письм[енник] (псевд[онім] Марко Мурава) (1845 – 1901), батько Богдана та Льва, гр[еко]-кат[олицький] священик; поезії (збірка «Книжка горя») й популярні книжки.

Левицький Нечуй Іван (Семенович), укр[аїнський] письм[енник] (1837 – 1918), повістяр-реаліст, маляр нар[одного] побуту: повісті (Дві московки, Кайдашева сім'я, Микола Джеря, Бурлачка, Причепа, Старосвітські батюшки та матушки, Хмари, Над чорним морем, Не той став і т. ін.). оповідання (Рибалка Панас Круть, Баба Параш-ка та баба Палажка, Запорожці і т.д.), драми, популярні іст[оричні] нариси: Перші київ[ські] князі, Татари й Литва на Україні, Унія й Петро Могила), критично-публіцистичні (Україна на літературних позвах з Московщиною), етнографічні (Світогляд українського народу й ін.), великий знавець укр[аїнських] наддніпрянських (київ[ських]) діалектів, пробував своїх сил (невдало) в укр[аїнському] мовознавстві

(укр[аїнська] граматика; тогочасна часопис а мова на Україні, 1907; Криве дзеркало укр[аїнської] мови).

Левицький Володимир, укр[аїнський] правник, *1885, співробітник Союза визволення України, по таборах полонених українців у Німеччині 1915 – 19, дир[ектор] укр[аїнської] пресової служби при посольстві УНР в Берліні 1919 –20, тепер ред[актор] часопису «Народна Воля» в ЗДА; праці екон[омічні], політ[ичні] та переклади.

Левицький Євген, гал[ицько]-укр[аїнський] політик і публіцист (1870 – 1925), замолоду один із піонерів роб[ітничого] руху, співробітник «Народу» та один із основників радикальної, опісля нац[іонально]-дем[ократичної] партії, 1899 ред[актор] «Будучности», 1901 ред[актор] «Свободи», 1903 ред[актор] «Діла»: посол до австр[ійського] парламенту, вкінці посол ЗУНР в Берліні та Празі.

Лукіянович Денис, гал[ицько]-укр[аїнський] письм[енник] і педагог, *1872, видавець «Універсальної Бібліотеки» 1895 –99, редактор «Буковини» 1898; «Новелі», повісті: «За Кадильну», «Від кривди» (з життя селянства), оповідання.

Коцюбинський Михайло, визнач[ний] укр[аїнський] письменник (1864 – 1913), родом із Вінниці, в 90-х рр. служив урядовцем комісії для боротьби з фільоксерою в Басарабі та Криму, далі ред[актор] житомирської газети «Волынь» 1897 – 98, опісля в чернігівському земстві. Збагатив укр[аїнську] літературу творами в імпресіоністичному дусі, европ[ейського] значення. Збірки: «В путах шайтана», «По людському», «Поєдинок», «У грішний світ», «Дебют», оповідання із життя Гуцульщини: «Тіні забутих предків».

Коцовський Володимир, гал[ицько]-укр[аїнський] письменник (1860 – 1921), педагог, директор учительської семінарії в Сокалі, дійсний член НТШ; автор праць про слово о полку Ігоря, про М.Шашкевича, тощо, співробітник «Зорі», «Діла» й інших часописів, писав поезії. Псевдонім Корженко.

Кониський Олександр, укр[аїнський] письм[енник] і гром[адський] діяч (1836 – 1900), поет, белєтрист, публіцист, популяризатор, 1863 -5 на засланні за укр[аїнську] діяльність. Від 1862 стояв у дуже близьких зносинах із Галичиною, де часто бував; дописи до «Слова», «Галичанина», співробітництво в «Правді», «Світі», «Зорі», «ЛНВ»під різними псевд[онімами]: Верниволя , Дрозд, Перебендя і ін. 1888 старався довести до поль[сько]-укр[аїнської] згоди а Галичині («нова ера»). Був одним із ініціяторів заснування Т-ва ім. Шевченка у Львові, а опісля переміни його на Наук[ове] Т-во. Повісті: «Юрій Горовенко», «В гостях добре, а дома ліпше», «Молодий вік Максима», «Одиниця», комедія «Порвалась нитка»; збірка поезій: «Порвані струни», «Вибір поем»; оповідання.

Корш Федір, видатний рос[ійський] фільолог (1843 – 1915), проф[есор] одеського й москов[ського] унів[ерситетів]; оборонець українства в найтяжчих часах – визнавав укр[аїнську] мову за самостійну, писав по укр[аїнськи] наукові розвідки й під псевд[онімом] Хв. Корж вірші.

Комаров Михайло, укр[аїнський] гром[адський] діяч і письм[енник] (1844–1913), бібліограф, етнограф, автор популярних брошур; гол[овний] твір «Словник рос[ійсько]-укр[аїнський]», вид[аний] під псевд[онімом] М.Уманець та А.Спілка.

Красицький Фотій, укр[аїнський] маляр, з 1927 проф[есор] Мист. Інституту у Києві. Дав цілий ряд суто укр[аїнських] сюжетів із дбайливим відношенням до етнографічних подробиць; реаліст імпресіоністичного напрямку, майстерно передає укр[аїнське] сонце та інтимність укр[аїнських] закутків. «Гість з Запоріжжя», «Дід», «Коло криниці», «Свято», портрет Шевченка й ін.

Кузьмова Марія, з Колцуняків, гал[ицько]-укр[аїнська] письменниця (1884 –1922), повість «На стрічу сонцю золотому», збірка оп[овідань] «Проти филь», шкільна читанка.

Лімановський (Limanowski) Болєслав, поль[сякий] політик і письм[енник], *1835, партіярх поль[ського] соціялізму,

1886 – 78 соц. діяч у Львові, 1892, основник поль[ської] партії соц. 1922 сенатор; низка праць соціольогічних, іст[оричних] та публіцистичних.

Львівська національна наукова бібліотека ім. В.Стефаника НАН України. – Відділ рукописів. – Справа16. – П.1.

№ 94

Укладений Іриною Радловською список отриманих музеєм матеріалів від Коця, Шиманського та невстановлених осіб

Додати від Коца

66. диплом Ів[ана] Франка з Харк[івського] університету на доктора руської словесності
67. Лист Ів[ана] Франка до М. Сумцова (3 листки)
68. ————————//———— (2 листки)
69. лист Шахматова до М. Сумцова (2 листки)

знімки, одержані від Шиманського

70. /І старий Борислав
80. /І Н[аукове] Т[овариство] і[м]. Шевченка
81. /І Львів в ночі
82./ І Будинок-музей

До Нагуєвич

33/6Ліс Панчужка в Нагуєвичах
34/6Село Ясениця Сільна
35/6Нутро кузні в Нагуєвичах
36/6Присілок Гора, де родився Ів[ан] Франко

Львівська національна наукова бібліотека ім. В.Стефаника НАН України. – Відділ рукописів. – Справа18. – П.1.

№ 95

Список кліше фотознімків у фондах музею (початок 1941 р.)

Спис кліш, які находяться в Музею

1. Проекти пам'ятників на могилу Івана Франка 2 р. кл.
2. Іван Франко – посмертна маска.
3. Іван Франко – в 1914 р.
4. Іван Франко серед товаришів і гімназистів 1870 р.
5. Рукопис Івана Франка «Мойсей» 2 р. кл.
6. Рукопис статті Івана Франка «З давніх споминок моєї молодості».
7. Свідоцтво Івана Франка з 1864 р.
8. Іван Франко в 1870 р.
9. Іван Франко в групі польських журналістів 2 р. кл.
10. Франкова кімната в Бібліотеці НТШ у Львові 2 р. кл.
11. Візвання Івана Франка на поліцію 1911 р.
12. Заголовна карта часопису «Праца» 3 кл.: 2 з 1878 і I з 1879 р.
13. Рукопис «Послідній крейцер» 2 р. кл.
14. Диплом Харківського університету.
15. Іван Франко між Погорецьким і Рошкевичем 2 р. кл.
16. Іван Франко в 1890 р.
17. Ювілей Івана Франка в 1913 р.
18. 2 різні кліші рукописей – вірші.
19. Приятелі Івана Франка.
20. Ольга Рошкевич.
21. Одна з льв[івських] шкіл, посередині М. і В.Білецькі.
22. Іван Франко в 1910 р.
23. Іван Франко в Криворівні.
24. Коректа Івана Франка – уривок «Малого Мирона».
25. Рукопис вірша «Божий приказ».
26. Жандарм заковує гуцула.
27. Жандарми везуть на возі арештованих гуцулів.

28. Іван Франко в Криворівні на тлі хати.
29. Краєвид в Криворівні.
30. У Криворівні.
31. Гуцул при мистецькій роботі.
32. М.Павлик.
33. Похорони Івана Франка.
34. Похід на цвинтар в день похорону Івана Франка.
35. Вінки на могилу Івана Франка.
36. О.Рошкевич і Озаркевич.
37. М.Коцюбинський, Ів[ан] Франко і В.Гнатюк.
38. Робочий кабінет Івана Франка.
39. Кліша з НТШ «Малюнок Т.Шевченка».
40. Рукопис «Ірригація».
41. Хата Якібюка в Криворівні.
42. Іван Франко – портрет З.Павлюха.
43. Приятелі і знайомі Івана Франка.
44. Музей Івана Франка.
45. Рукопис «Молода Русь».
46. " «Життя».
47. Нагробник Івана Франка.
48. Драма Івана Франка – рукопис.
49. Рукопис «Не грамоти грають».
50. " «Каменярі».
51. " «Гимн».
52. " «Нема, нема».
53. Будинки – почта в Устеріках 1907 р.
54. Якіб'юк і інші гуцули.
55. «Писаний камінь».
56. Вид на Криворівню.
57. Вид на Черемош.
58. Вид на Жаб'є.
59. Місце, на якому писав Іван Франко, «Як Юра Шикманюк брив Черемош».
60. Скульптура – Іван Франко.
61. Ювілей в 1913 році.

62. Друг.
63. Іван Франко на ювілею в Чернівцях 1913 р.
64. Окладинка «Баляди і росказы».
65. Молот.
66. Вінок від студентів.
67. Громадський Друг.
68. Дзвін.
69. Барельєф Івана Франка.
70. С.Крушельницька вишиває.

Львівська національна наукова бібліотека ім. В.Стефаника НАН України. – Відділ рукописів. – Справа 20. – П.1.

№ 96

План роботи музею на 1940 – 1941 роки

План Праці Львівського державного літературно-меморіального музею Івана Франка

I. Експозиційна праця

№ з/п	Тема та зміст роботи	Термін виконання від до	Виконавці
1.	Тематична експозиція музею До виконання ювилейного тематично-експозиційного плану музею остає в силі річний тематичний план на рік 1940		
2.	Ювілейний тематичний план	I. I. – 20. I.	Струтинська М. В.
3.	Збірання матеріалу	I. I.	Всі наукові робітники

4.	Виготовлення проекту експозиційного плану	6.II. – 30.III	Радловська, Струтинська, Кулечко
5.	Розробка основних тем. Проект експозиційного плану з методистом з НКО	6.IV. – 26.IV	Струтинська, Радловська, Кулечко
6.	Докінчити розроблення експозиційного плану	26.IV. – 15.V	Струтинська, Радловська, Кулечко
7.	Оформлення екпозицій	15.V. – 1.IX	Франко П.І., Струтинська, Радловська, Кулечко, художник
8.	Інвентаризація	1.IX – 1.XII	Кулечко, Цепухова, Скоморовська

2. Науково-дослідна робота

1.	Виготовлення планів для систематичного збірання предметів: а. рукописів б. документів в. пам'яток зв'язаних з І. Франком г. записів, спогадів д. ріпницький реманент е. етнографічних матеріалів ж. фото осіб з. фото місць перебування Івана Франка і. старих монет	I.I. – 31.XII	Франко П. І.
2.	Переведення ломки і остаточне оформлення Збірника за 1940 р.	19.IV. – 30.IV	Струтинська М. В.
3.	Видання бібліографії В. В. Дорошенка	30.IV. – 30.V	Струтинська М. В.

4.	Зібрання і зредагування матеріалів 2. Збірника Музею. б. ломка, оформлення	10.IV.–30.VI 31.VII.– 15.VIII	Франко П. І., Радловська, Струтинська, Кулечко Франко П. І.
5.	Видання поеми І. Ф. «Іван Вишенський» в перекладі на польську мову П. І. Франка		Франко П. І.
6.	Опрацювати теми за індивідуальним планом на 1941 р. а. антирелігійний світогляд І. Франка		Франко П. І.
	б. боротьба навколо І. Франка за життя і після смерти		Коберський, позаштатний робітник музею І. Франка
	в. подорожі І. Франка карта місцевин		Радловська І. Т.
	г. приятелі І. Франка, картотека осіб, записи, писані спогади		Струтинська М. В.
	д. біографія дитячих і юнацьких років І. Франка		Радловська І. Т.
	е. популярна біографія І. Франка		Струтинська М. В.
	є. Іван Франко у себе дома		Франко П. І.
	ж. батьківщина Івана Франка		Кулечко Ф. Г.
7.	Опрацювання провідника по музею	1.IX.– 31. XII	Кулечко Ф. Г.
8.	Участь у наукових з'їздах і конференціях музеїв на наукових установ С.Р.С.Р.		Всі наукові робітники, екскурсоводи і масовики

3. Науково-технічна праця

1.	Поповнення музейних збірок	1.I. – 31.XII	Всі наукові робітники
2.	Упорядкування музейних фондів		Кулечко Ф. Г.
3.	Інвентаризація і провірка музейних фондів		Бабюк М. І.
4.	Консервація предметів		Тисовська І. К.
5.	Виготовлення листкового каталъогу бібліотеки за десятковою системою		Бабюк М. І. при допомозі бригади
6.	Фотографування осіб, місцевин і будинків, зв'язаних з життям і творчістю Івана Франка		Пронь від І. III. на штаті, дальше позаштатом
7.	Консультація і допомога музеям та іншим культ. освіт. установам СРСР у вшануванні ювіл. виставки Івана Франка	1.I. – 31.XII	Радловська І. Т.
8.	Переведення річної передплати часописів та журналів для Музею та колективу	31. III	Скоморовська І. Р.

4. Відрядження

	Мета відрядження	Місцевість	від	до	кількість днів	виконавці
1.	Ознайомлення з побудовою експозицій та екскурсоводством музеїв СРСР	Київ	21.I	4.II	14	Струтинська М.В.
2.		Київ, Москва, Харків			14	Франко П. І.
3.		Винниця, Київ, Чернігів, Канів		I.		Радловська, Крупкова
4.	На відкриття музею В. Стефаника в Русові	Русів	14.V	20.V	6	Тисовська
5.	Експедиція за матеріалами до місць, зв'язаних з життям І. Франка	Дрогобиччина, Нагуєвичі, Ясениця Сільна, Борислав, Дрогобич				Кулечко, Пронь, Лопата
6.		Криворівня, Жабє, Буркут, Довгополе	10.V	31.V		Струтинська, Пронь
7.		Стрийщина, Голобутів, Завадів, Добряни, Дуліби	20.VI	1.VII	10	Качала

8.		Велдіж, Мізунь, Сеничів, Людвиківка, Бубнище, Урич				Радловська, Кулечко

5. Масово-організаційна праця

	Мета та зміст роботи	Від до	Виконавець
1.	Встановити зв'язки з школами, вузами, заводами, підприємствами з частями РСЧА і т. п. для організації відвідування музею	1. I. – 31. XII	Цепухова М. С.
2.	Ведення акції за відвідуванням музею через: а. плакати і летючки б. газети в. радіо	 31. XII 31. XII 31. XII	Цепухова М. С.
3.	Читання лекцій про життя і творчість Івана Франка	1. I. 31. XII	Всі наукові співробітники і масовик
4.	Художнє читання творів Івана Франка в Музеї і поза Музеєм у школах та ін. культ-освітніх установах	1. I. – 31. XII	
5.	Популяризування твору «Лис Микита» ілюстровано епідіяскопом	1. I. – 31. XII	Кедринська Л.Л. Цепухова М.С. Кулечко Ф. Г.
6.	Читання зібраних Музеєм спогадів	1. I. – 31. XII	Всі працівники музею
7.	Консультування художників, студентів, наукових та літературних робітників про життя й творчість І. Франка	1. I. – 31. XII	Наукові працівники музею

8.	Міщення у пресі раз у місяць популяризаційних праць про Івана Франка	1. I. – 31. XII	Наукові працівники музею
9.	Зібрання матеріалів і зредагування до друку плакату «Іван Франко»	31. XII	Франко П. І. Крупкова С. М.
10.	Приготовити з вислідів експедицій та ін. матеріалу фотомонтаж «Іван Франко»	7. IX	Радловська І. Т. Пронь В. М.
11.	Переводжувати екскурсії та виголошувати короткі лекції про життя і творчість Івана Франка	1. I. – 31. XII	Екскурсоводи і наукові робітники
12.	Участь в політ. масовій роботі	1. I. – 31. XII	Увесь колектив Музею

6. Господарська праця

	Мета та зміст праці	Термін виконання Від до	Виконавець
1.	Переведення капремонту а. зладження кошторису б. переведення робіт в. переведення ремонту	 3. IV – 8. IV 10.IV – 10.VI	 Тисовська І. К.
2.	Забеспечення Музею допливом	15. III	Тисовська І. К., Дутка
	а. 1 приділ б. 2 приділ	15. X	Тисовська І. К., Дутка
3.	Забеспечити фонди і виставочні захистити до картин у вітрини, шафи, полиці, столи	I. VIII	Тисовська І. К., Скоморовська
4.	Забезпечити робітників спецодягом	I. VII	Тисовська І. К.
5.	Для приміщення фондів	I. VIII	Тисовська І. К.
6.	Художньо обладнувати музей	I. I. – 31. XII	художник

7.	Систематично збільшувати бібліотеку	31. XII	Бабюк М. І.

Львівська національна наукова бібліотека ім. В.Стефаника НАН України. – Відділ рукописів. – Ф.192. – Од. зб.2. – Арк.1–4.

№ 97

План видань музею на 1940 – 1941 рр.
План праці на 1941 рік

Господарсько-експозиційна частина:

1. Перевести ремонт будинку на зовні
2. Покласти в садку павільон – хату на взір батьківської хати Івана Франка
3. Покласти в садку кузню – на взір батьківської кузні Івана Франка
4. Відтворити етнографічні збірки Івана Франка
5. Збірати обладнання сільської хати в Нагуєвичах
6. Збірати ковальське приладдя
7. Збірати давнє приладдя до черпання ропи
8. Улаштувати в Музеї бориславський куток
9. Зробити макет – лісок з різними грибами. Іван Франко був великим знавцем грибів
10. Відтворити нумізматичний куток.

Науково-дослідна частина:

11. Утворити ювілейний комітет при Музеї Івана Франка
12. Написати біографію Івана Франка
13. Писати нариси і оповідання основані на епізодах з життя Івана Франка
14. Інсценізувати твори Івана Франка
15. Виконувати науково-дослідні роботи
16. Збірати рукописи і автографи Івана Франка

17. Виявляти неопубліковані рукописи Івана Франка
18. Збірати листи від і до Івана Франка
19. Перевезти бібліотеку Івана Франка до Музею з Філіалу Академії Наук

Масово-популяризаційна частина:

Популяризувати Івана Франка і Музей по радіопередачам
20. Популяризувати Музей по газетам і журналам
21. Організувати пересувні виставки
22. Фотографувати людей, об'єкти, місцевини зв'язані з Іваном Франком, його творами і побутом, робити з знімок діяпозитиви і висвітлювати при помочі епідіяскопу та скіоптікону.
23. Вести масово-популяризаційну роботу по школам, заводам, установам і …
24. Придбати фонограф.

Видавнича частина:

25. Видати 2 збірники, черговий на рік 1941 і ювілейний
26. Перевидати першодруки бориславських оповідань в мистецькому оформленні
27. Видати переклад на російську мову повісті «Бориславсміється»
28. Видати переклад на польську поеми «Іван Вишенський»
29. Видати переклад на польську мову оповідання «Ріпник» в І редакції
30. Видати медальйон Івана Франка для масового вжитку
31. Видати плакат «Іван Франко»
32. Видати фотомонтаж «Іван Франко».

Львівська національна наукова бібліотека ім. В.Стефаника НАН України. – Відділ рукописів. – Ф.192. – Од. зб.3. – Арк.1–2.

№ 98

Матеріали організаційно-виробничої діяльності музею. Списки штатних працівників (1940 р.)

Список робітників Музею Івана Франка

1. Адмін управл. персонал
Директор.....Франко Петро Іванович
Заст. директора по госп. частині.....Тисовська Ірина Кирилівна
Секретар-друкарка .....Кедринська Лідія Л.
Бухгалтер.....Павловський Осип Н.
Убиральниця.....Дутка Софія Томівна
Двірник-опалювач .....Дутка Оліян Осипович

2. Адмін. техн. персонал.
Садівник .....Франковський Адам С.

3. Науково-допоміжн. персонал
Доглядачі.....Скоморовська І. Р., Горват Марія Е., Лопата О. П.
Бібліотекар .....Бабюк Михайло Іванович
Фотограф.....Пронь Василь Микитич
Масовик ..... Цепухова Марія Степанівна
Екскурсоводи.....Крупкова Софія М., Качала Олена Степанівна

4. Науковий персонал
Заст. директора по наук. частині
Старший наук. робітник..... Струтинська Марія В.
Науковий робітник..... Радловська Ірина Т.
Науковий робітник..... Кулечко Федір Григорович

Штати Музею

1. Директор – П. І. Франко

2. Бухгальтер по сумісництві – Білевич О. Т.

вніс резигнацію по причині перетяження основною роботою в Інституті Радянської торгівлі. На своє місце запропонував гр. Павлівського Й.

3. Секретар-друкарка: – Кедринська Л. Л. не тільки добре справляється із своєю роботою, але робить поступи в засвоєнні Історії Партії, та бере активну участь в антирелігійнім кружку.

4. Заступник директора по господарській частині: – Франко О. Ф. справляється добре зі своїми обов'язками і пише короткі справоздання до преси про імпрези в Музею. Особливо багато праці вложила при ремонті будинку і впорядкуванню.

5. і 6. Двірник-опалювач і убіральниця: Дутка і його дружина, не тільки роблять вповні задовільно свою роботу, але беруть активну участь в громадській роботі Музею, причім гр. Дутка є головою нашої профорганізації.

7. Садівник: – Франківський А. С. гарно впорядкував город і сад довкруги будинка. Тепер допомагає при кожній потрібній роботі.

8, 9 і 10. Наукові робітники:

Струтинська М. В. енергійна та пильна. Написала цілий ряд статей і праць у зв'язку з Музеєм, в части печатаних у газетах та журналах або підготованих до видання у Збірнику. Бере активну участь в гром. роботі Музею, пильно вивчає Історію Партії. Член проф. орг. Редактор «Збірника Музею».

Радловська І. Т. написала десяток дописів та статей до газет і журналів. Окрім цього одно оповідання «Як Іван Франко сидів в ослячій лавці». Обдумала та перевела в діло прегарну стінну мапу подорожей Івана Франка. Пильно працює над поглибленням франкознавства, реферує Історію Партії.

Штати Музею

1. Директор – П. І. Франко

2. Бухгальтер по сумісництві – Білевич О. Т.

вніс резиґнацію по причині перетяження основною роботою в Інституті Радянської торгівлі. На своє місце запропонував гр. Павлівського Й.

3. Секретар-друкарка: – Кедринська *Л. Л.* не тільки добре справляється із своєю роботою, але робить поступи в засвоєнні Історії Партії, та бере активну участь в антирелігійнім кружку.

4. Заступник директора по господарській частині: – Франко О. Ф. справляється добре зі своїми обов'язками і пише короткі справоздання до преси про імпрези в Музею.

5 і 6. Двірник-опалювач і убіральниця: Дутка і його дружина, не тільки роблять вповні задовільно свою роботу, але беруть активну участь в громадській роботі Музею, причім гр. Дутка є головою нашої профорганізації.

7. Садівник: – Франківський А. С. гарно впорядкував город і сад довкруги будинка. Тепер допомагає при кожній потрібній роботі.

8, 9 і 10. Наукові робітники:

Струтинська М. В. енергійна та пильна. Написала цілий ряд статей і праць у зв'язку з Музеєм, в части печатаних у газетах та журналах.

Львівська національна наукова бібліотека ім. В.Стефаника НАН України. – Відділ рукописів. – Ф.192. – Справа 1.– П.1.

№99

Матеріали до експозиції і фондів музею.
Список збірок фотознімків у фондах музею
(початок 1941 року)

1. Список місцевин, де бував Іван Франко

1. / І Корчин
2./ І"/Парашка/
3./ Косів
4./ Сколє
5./ Криворівня
6./ І"
7./ Сколє
8./ Черемош
9./ Ворохта
10./ І."
11./ І. Прут в Ямнім
12. /І. Чорногора
13./ Ліси на Чорногорі
14./ Черемош під Жабєм
15./ Манявський Скит
16./ Битьків
17./ Осмолода
18./ Камінка струмілова
19./ Ринок на Камінці Струміловій
20./ Жовква
21./ Одеса
22./ Київ
23./ Батум
24./ Устя Дністра
25./ Севастополь
26./ Пароход на Чорному морі
27./ Мавзолей Леніна
28./ Вид на Львів з Високого Замку

29./ І. ""
30./ І. ""
31./ І. Частина Львова
32./ І. Львів – Академічний дім
33./ І. " Будинок НТШ
34./ І. Львів – губернаторські вали
35./ І. " ринок
36./ І. " вул. Руська
37./ І. Околиці Львова – Чортівська скала
38./ І. ""
39./ І. Львів в 1893 р. / похорон
40./ І. Львів – вул. 1 травня
41./ І."– церков Юра
42./ І."– старий університет
43./ І."– загальний вид
44./ І."– копець
45./ І."– міський город
46./ І."– площа Софії
47./ І."– ратуш
48./ І."" – доїзд на станцію
49./ І. Теребовля – руїни замку
50./ І."– каменьоломи
51./ І."– руїни замку
52./ І."– вид на руїни замку
53./ І. Теребовля
54./ І."– руїни замку
55./ І."– загальний вид
56./ І."– вид з вовкової брами на місто
57./ І."– вид на руїни замку
58./ І.""
59./ І."– каменьоломи
60./ І."– капличка
61./ І."– замкова башта
62./ І."– руїни замку
63./ І. Криворівня, жандарми кують гуцула

64./ І. " гуцул різьбить касету
65./ І. " загальний вид
66./ І. " жандарми везуть гуцула
67./ І. " вид на гори
68./ І. Чернівці, будинок по вул. Марашеті 37, де мешкав Іван Франко
69./ І.""""""
70./ І. Мшанець Дзвінниця.
71./ І. Г. Березовського, в якій арештовано Івана Франка, висвітлив Ю. Бохенський ІЗ зн.
72./ І. Дорога з Яблонова до Березова
73./ І. Дорога з Яблонова до Березова
74./ І.""""""
75./ І.""""""
76./ І. Загальний вид Березова
77./ І."""""
78./ І. Хата Якибюка в Криво рівні, одержано з музею М. Коцюбинського в Черн.

2. Гуцульщина

1./ 2. Гуцулка на коні
2./ 2. Як гуцул заграє
3./ 2. За дороньми
4./ 2. На підгірі
5./ 2. При роботі
6./ 2. Як вечером запалить в печі
7./ 2. Перед хатою
8./ 2. Дідусь пасе корови
9./ 2. Дорога з Ворохти в Жабє
10./ 2."""
11./ 2." ""
12./ 2."""
13./ 2. За косою
14./ 2. Старий гуцул
15./ 2. Зустрілися на ярмарку

16./ 2. Знайомі
17./ 2. Волянський, знайомий Івана Франка
18./ 2. Остреннѧ пили
19./ 2. В лісі, при праці
20./ 2. Над річкою
21./ 2. Молодший онука
22./ 2. Біля школи
23./ 2. З бесагами
24./ 2. Камінь Довбуша
25./ 2. Криворівня – криниця, з котрої черпав нераз воду Іван Франко
26./ 2. Дуб в Криворівні під котрим нераз сидів Іван Франко
27./ 2. Піч в гуцульській хаті
28./ 2. Задивилася
29./ 2. Гуцулочка пише яйце /Космач/
30./ 2. Гуцул різьбить касети /Річка/
31./ 2. Касета вже готова, чи гарна
32./ 2. Гуцульське гончарство
33./ 2. Легіні грають на трембітах
34./ 2. Треба косу вигострити
35./ 2. Над Прутом
36./ 2. На городі, коло хати
37./ 2. Біля каплички
38./ 2. Поступив по дорозі
39./ 2. Сусідки
40./ 2. Гірські жнива
41./ 2. Бродом в школу
42./ 2. Скільки я сьогодні в школі вивчила
43./ 2. На службу до церкви
44./ 2. Лиш через кладку і школа
45./ 2. Задумався
46./ 2. Гуцулки малюють файку
47./ 2. Проти сонця
48./ 2. Мені вже близько сотки років

49./ 2. Овеча вовна хороша /на ярмарку в Косові/
50./ 2. Яке ж бо то гарне
51./ 2. А я трохи відпічну
52./ 2. Які хороші личаки він вміє робити
53./ 2. Зїізд з Ворохти до Жабя
54./ 2. Випас овець на полонині
55./ 2. Рибаки над Прутом
56./ 2. Братя Никола і Федір
57./ 2. І пес має свою буду
58./ 2. На ярмарку в Косові
59./ 2. Гуцулка-комсомолка Марта Билан
60./ 2. В вікні
61./ 2. Родина батраків біля панського двору.

III.

62./ 3. Старший син Івана Франка, Тарас з рідней
63./ 3. Молодший син""Петро відбирає свій паспорт
64./ 3. Петро Іванович оглядає свій паспорт
65./ 3. Мітінг на могилі Івана Франка по приході радянської влади
66./ 3.""""""""" "
67./ 3. Кладуть вінок на Франкову могилу
68./ 3. Тов. Корнійчук промовляє перед Франковою могилою
69./ 3. Внуки Івана Франка біля його могили
70./ 3. Хор дівчат біля Франкової могили
71./ 3. Рідня Івана Франка біля його могили
72./ 3. В Франковому музеї
73./ 3.Тов. Корнійчук промовляє біля Франкової могили
74./ 3. Внуки Івана Франка
75./ 3. Пам'ятник Івана Франка і його рідня
76./ 3. Типи Волинян

4. Документи Івана Франка

1./ 4. Свідоцтво уродин

2./ 4. Свідоцтво з І класу
3./ 4.”””” гімназійного класу
4./ 4.” “Гоноріс кавза” харківського університету
5./ 4.” Вінчання Якова Франка
6./ 4.”з І гімназійного класу І курс
7./ 4.””IV”
8./ 4.” зрілости
9./ 4.” іматрикуляційне
10./ 4. ” кольоквія
11./ 4. ””Праця”
12./ 4. ” ”
13./ 4.” ”
14./ 4. Рукопис “Злісний Сидір”
15./ 4.”
16./ 4.””Ірригація”
17./ 4.”Божий приказ
18./ 4. Справлений до друку «Малий Мирон»
19./ 4. Рукопис
20./ 4. ”
21./ 4. ””Мойсей”
22./ 4. ””
23./ 4. ” “Послідний крейцар”
24./ 4.” ””
25./ 4. Судове візвання
26./ 4. Лист Івана Франка до Костомарова
27./ 4.” ” ” ” до Олени Пчілки /II листки/
28./ 4.” ” ” ” ” ”” ””
29./ 4.” ” ” ” ” ”” / III”/
30./ 4.” ” ” ” ” ”” / I”/
31./ 4.” ” ” ” ” ”” / II”/
32./ 4.” ” ” ” ” ”” / I”/
33./ 4.” ” ” ” ” ”” / II”/
34./ 4.” ” ” ” ” ”” / III”/
35./ 4.” ” ” ” ” ”” / IV”/
36./ 4. Лист Івана Франка до Олени Пчілки /V листків/

37./ 4. Лист Івана Франка /І листок/
38./ 4."" " /ІІ "/
39./ 4."" /І "/
40./ 4."" /ІІ "/
41./ 4. Рукопис Івана Франка "Нераз безсонному здається" /ІІ листки/
42./ 4."" ""Колись і нині"
43./ 4."" ""Наука"
44./ 4."" ""З дневника"
45./ 4."" "переклад з рос.
46./ 4."" ""
47./ 4. Лист Івана Франка до О. Костомарова /2 листки/
48./ 4."" ""
49./ 4."" ""
50./ 4."" "" О. Пчілки /5"/
51./ 4."" ""
52./ 4."" "" О. Костомарова /2"/
53./ 4."" ""
54./ 4."" ""
55./ 4."" "" О. Пчілки / 5"/
56./ 4."" ""
57./ 4."" "" О. Костомарова""
58./ 4."" ""/ 3"/
59./ 4."" "" О. Пчілки""
60./ 4. ."" ""/ 4"/
61./ 4. " Ольги Франко до Олени Пчілки / 3"/
62./ 4. Лист Івана Франка до М. Коцюбинського з І. Х. 1890, одерж. з музею Коцюбинського
63./ 4."" "" 2 сторінки, 3. примір. 24. VI. 1896 р.
64./ 4."" "до Коцюбинського з 18. І. 1901 р., 2 лист. 3 прим.
65./ 4. ."" ""28. VI. 1903 р., 2 лист. 3 прим.

5. Франкіана

1./ 5. Літографічна відбитка Івана Франка
2./ 5. Іван Франко серед польських журналістів

3./ 5. Українсько-руські наукові курси у Львові
4./ 5. Іван Франко між товаришами 1874 р.
5./ 5. Наукові курси у Львові
6./ 5. Іван Франко і ювілейний комітет 1913 р.
7./ 5. Іван Франко, Коцюбинський і Гнатюк 1905 р.
8./ 5. Рука Івана Франка
9./ 5. Знімка погруддя Івана Франка
10./ 5. Літографічні відбитки погруддя І. Франка роботи І. Труша
11./ 5. Іван Франко диктує в Криворівні 1912 р.
12./ 5.""1913 р.
13./ 5. ."" "
14./ 5. Літографічна відбитка Івана Франка
15./ 5. Знімка погруддя Івана Франка
16./ 5. Іван Франко серед товаришів 1870 р.
17/ 5. Іван Франко з Рошкевичем і Погорецьким
18./ 5.""з 1890 р.
19./ 5."" ""
20./ 5."" " 1870 р.
21./ 5. Над могилою Івана Франка р. 1917
22./ 5. Іван Франко на смертному ложі
23./ 5. Літографічний відлив надгробника Івана Франка
24./ 5. Ольга Рошкевич
25./ 5. Іван Франко зріднею
26./ 5. М. Рошкевич батько Ольги
27./ 5. Іван Труш
28./ 5. О. Рошкевич 1920 р.
29./ 5. Похорон Івана Франка
30./ 5."" ""
31./ 5."" ""
32./ 5."" ""
33./ 5."" ""
34./ 5. Літографічна відбитка Івана Франка
35./ 5. Ц. Зигмунтовська
36./ 5. О. Рошкевич

37./ 5. К. Студинський
38./ 5. О. Нижанківський
39./ 5. Степан Сеньків
40./ 5. А. Хойнацький
41./ 5. О. Рошкевич з своїм мужем
42./ 5. П. Граб
43./ 5. Ул. Кравченко
44./ 5. Літографічна відбитка О. Рошкевич /5/
45./ 5. Іван Франко зріднею
46./ 5."" ""
47./ 5."" в шпиталі 1916 р.
48./ 5. Родина Івана Франка в Дрогобичі
49./ 5. Іван Франко серед чернівецьких студентів 1913 р.
50./ 5. Іван Франко – скульптура С. Литвиненка /а, б, в/
51./ 5."" плакат"" /а, б, в/
52./ 5. Музей Івана Франка
53./ 5."" ""
54./ 5."" ""
55./ 5."" ""
56./ 5. Пам'ятник Івана Франка на кладовищі /а, б, в/
57./ 5. Музей Івана Франка, б
58./ 5."" ""
59./ 5. Робочий кабінет Івана Франка
60./ 5. Терновий вінок ""від студентства
61./ 5. Портрет Івана Франка – роботи І. Труша
62./ 5. В. Озаркевич, чоловік О. Рошкевич
63./ 5. Вінок Івана Франка від академії наук
64./ 5."" ""Дрогобича 1933 р.
65./ 5. Свято відкриття надгробника 1933 родина Івана Франка
66./ 5."" "" /похід/
67./ 5."" "" /дітей/
68./ 5."" ""
69./ 5."" ""
70./ 5."" ""

71./ 5.”” ””
72./ 5.”” ””
73./ 5.”” ””
74./ 5.”” ””
75./ 5.”” ””
76./ 5.”” ”” /похід/
77./ 5. Свято відкриття надгробника 1933 р. /похід/
78./ 5.”” ”” /похід/
79./ 5.”” ””
80./ 5.”” ””
81./ 5.”” ”” /похід/
82./ 5.”” ”” /похід/
83./ 5.”” ””
84./ 5. Іван Франко 1913 рік
85./ 5.”” ””
86./ 5. Рука Івана Франка 1913 рік
87./ 5.”” ””
88./ 5. Літографічна відбитка надгробника Івана Франка
89./ 5. В першу річницю смерти Івана Франка 1917 р.
90./ 5.”” ””
91./ 5. Домовина Івана Франка при перенесенні 1932 р.
92./ 5.”” ””
93./ 5. Іван Франко на смертному ложі
94./ 5. Свято відкриття надгробника Івана Франка 1933 р. /похід дітей/
95./ 5.”” ”” ”/похід/
96./ 5.”” ”” ””
97./ 5.”” ”” ””
98./ 5.”” ”” ””
99./ 5.”” ”” ””
100./ 5.”” ”” ””
101./ 5. Похорон Івана Франка 1916 р.
102./ 5.”” ””
103./ 5.”” ””
104./ 5. Могила Івана Франка по похоронах

105./ 5. Зложення вінків на могилі Івана Франка в 1936 р.
106./ 5. Свято відкриття надгробника Івана Франка
107./ 5.″″ ″″″
108./ 5.″″ ″″″
109./ 5.″″ ″″″
110./ 5.″″ ″″″
111./ 5. Іван Франко в шпиталі 1916 р.
112./ 5.″″ ″″″ з лікарями
113./ 5. Похорон Івана Франка 1916 р.
114./ 5.″″ ″″″
115./ 5. Похорон Івана Франка 1916 р.
116./ 5.″″ ″″″
117./ 5. Будинок Івана Франка
118./ 5. Сірко на порозі Франкового дому
119./ 5. Михайло Франко син Онуфрія
120./ 5. Іван Франко 1916 р.
121./ 5. Онуки Івана Франка, сини Ганни.

6. Нагуєвичі і околиця

1./ 6.Загальний вид на гору Діл/2/
2./ 6. Присілок Гора, де родився Іван Франко/2/
3./ 6. Загальний вид Нагуєвичі/2/
4./ 6. Хребти – гора/2/
5./ 6. Вишка ч. 6 в Нагуєвичах/2/
6./ 6. Вишка ч. 1 в Нагуєвичах/2/
7./ 6. Робітники при кітлі/2/
8./ 6. Школа в Нагуєвичах, побудована в 1936 р./2/
9./ 6. Діл і Хребти гора
10./ 6.″″ ″″
11./ 6. Пам'ятник звільнення від панщини, покладений Яцем Франком, батьком Івана, т. з. Хрест свободи/2/
12./ 6. Пам'ятник звільнення вид з дороги/2/
13./ 6. Читальня клуб ім. Івана Франка в Нагуєвичах
14./ 6. Гріб Яця Франка, батька Івана

15./ 6. Річка Збір в селі Нагуєвичах
16./ 6. Нагуєвичі, вид в селі
17./ 6. Лисові ями на лис. дебрі/2/
18./ 6. Загальний вид на лисові дебри між ліском Панчужною і Унятицьким /2/
19./ 6. Вид на місце, де стояла батьківська хата Івана Франка/2/
20./ 6. Верби при дорозі з гори в село
21./ 6. Яр річки Збір
22./ 6. Кладка на річці Збір
23./ 6. Яр річки Збір
24./ 6. Дуб в Панчужній
25./ 6. Дуб в Панчужній про який часто згадує у своїх творах Іван Франко
26./ 6. Місце, де стояла хата Івана Франка
27./ 6.
28./ 6. Хата на місці хати І. Кульчицького батька Івана Франка в Ясениці Сільній
29./ 6. Прирідна сестра Івана Франка Ганна з сином/2/
30./ 6. Вид в селі Ясениця
31./ 6. Старі хатки в Бориславі, в яких раніше жили ріпники
32./ 6. Єврейські халабудки в Бориславі, в яких раніше жили ріпники на фоні глиняних гір, видобутих з вишок, де добувається віск

VII
Знайомі Івана Франка

1./ 7. Сальомея Крушельницька
2./ 7. Др. Левицький Володимир
3./ 7. Вовк Хведір
4./ 7. Колеса Ол.
5./ 7. Доманицький Василь
6./ 7. Кониський Олександер

7./ 7. Окуневський Ярослав
8./ 7. Житецький П. І.
9./ 7. Гришевська Катря
10./ 7. Кистяковський А.
11./ 7. Гоморак Кирило
12./ 7. Грушевська Марія
13./ 7. Лепкий Данило
14./ 7. Ржегорж Францішек, Вахнянин Анатоль
15./ 7. Грушевський Михайло
16./ 7. Гриневичева Катря
17./ 7. Шараневич Ізидор
18./ 7. Лопатинський Лев з синами
19./ 7. Кисілевська Олена
20./ 7. Леонтович Володимир
21./ 7. Лепкий Богдан
22./ 7. Томашівський
23./ 7. Романчук Оліян
24./ 7. Жук Михайло
25./ 7. Левицький Володимир
26./ 7. Горкий Максим
27./ 7. Панківський Северин
28./ 7. Бусинський Месітан
29./ 7. Чикаленко Євген
30./ 7. Галіберда М.
31./ 7. Зілинська-Вужинська Лідія
32./ 7. Кобилянська Ольга
33./ 7. Кулачковський Богдан
34./ 7. Панейко, Назарук, Весаловський, Кузьма
35./ 7. Ганна Барвінок
36./ 7. Грушевський Михайло
37./ 7. Свенціцький Іларіон
38./ 7. Олесницький Євген
39./ 7. Застирець Йосип
40./ 7. Пачовський Василь
41./ 7. Трильовський Кирило

42./ 7. Барвінський Володимир
43./ 7. Євген Чикаленко
44./ 7. Целевич Юліян
45./ 7. Панькевич Іван
46./ 7. Колесса Філарет
47./ 7. Застирець Йосип
48./ 7. Самойленко Н.
49./ 7. Волянська-Гардецька
50./ 7. Антонович Дмитро
51./ 7. Федюшка – Євшан
52./ 7. Садовський Володимир – Михайло Кос
53./ 7. Попович-Боярська
54./ 7. Кокорудз Ілля
55./ 7. Єрашинські
56./ 7. Горнецький Степан
57./ 7. Полюй Іван
58./ 7. Білецький Василь
59./ 7. Белей Іван
60./ 7. Заклинський Роман
61./ 7. Добрянський Адольф
62./ 7. Думка Ізидора
63./ 7. Шехович-Левицька Ася
64./ 7. Антонович Дмитро
65./ 7. Барвінська Осипа
66./ 7. Мордовець
67./ 7. Куровець Іван
68./ 7. Копач Іван
69./ 7. Єфремов
70./ 7. Партицький Омелян
71./ 7. Назарук Йосип
72./ 7. Горбаль Кость
73./ 7. Грабович Іларіон
74./ 7. Винниченко
75./ 7. Озаркевич Лонгин
76./ 7. Барвінський Володимир

77./ 7. Висоцький
78./ 7. Врецьона Григорій
79./ 7. Бандрівський Карло
80./ 7. Данилович Володимир
81./ 7. Бандрівський Карло
82./ 7. Гнатюк Володимир
83./ 7. Вінцковський Дмитро
84./ 7. Нагірний Василь
85./ 7. Кравченко Уляна
86./ 7. Рошкевич Ольга
87./ 7. Каспровіч Ян
88./ 7. Яворскі
89./ 7. Гавснер
90./ 7. Орешко Еліза
91./ 7.Гарматій Лука
92./ 7. Кравченко Уляна з дочкою
93./ 7. Гарматій Гриць
94./ 7. Овчарський Броніслав
95./ 7. Бринський М.
96./ 7. Рідня Франко і комітет
97./ 7. Когутова
98./ 7. Когут Лев
99./ 7. Петровський з альбому Франка
100./ 7. Житецький""""
101./ 7. Жінка з дитиною""""
102./ 7. Двоє дітей""""
103./ 7. Драгоманів М.""""
104./ 7. Діти Тараса Франка """"
105./ 7. Наконечна Маруся""""
106./ 7. Сумцов""""
107./ 7. Шкрибляк""""
108./ 7. Костомарів """"
109./ 7. Дочка Ганна з чоловіком і синкомз альбому Франка
110./ 7. Яворський Юліян з альбому Франка
111./ 7. Малий хлопчина """"

112./ 7. Ржегорж """
113./ 7. Данилович """
114./ 7. Науменко батько """
115./ 7. Невідомий старший чоловік """
116./ 7. """""""
117./ 7. Невідомий генерал"""
118./ 7. Федоровський"""
119./ 7. Ренера"""
120./ 7. Невідома жінка """
121./ 7. """""""
122./ 7. Дегенові"""
123./ 7. Вороний Мик."""
124./ 7. Андрей Г…"""
125./ 7. Давидович Гриць"""
126./ 7. Аркадій Цвиньсков."""
127./ 7. Пашаковський"""
128./ 7. Конаров"""
129./ 7. Беренштан"""
130./ 7. Гнатюк Володимир"""
131./ 7. Грушевський М. """
132./ 7. Невідомий чоловік """
133./ 7. """ """
134./ 7. """ """
135./ 7. """ """
136./ 7. """ """
137./ 7. """ """
138./ 7. """ """
139./ 7. """ """
140./ 7. Невідома жінка"""
141./ 7. """ """
142./ 7. Дашинські Ігн."""
143./ 7. Білецька Марія"""

№ 100

Матеріали організаційно-виробничої діяльності музею. Список експонатів музею Івана Франка, що знаходилися в III відділі (Бібліотеці НТШ) Держбібліотеки м. Львова. 29 квітня 1942 р.

Die Sache von Museum das Iwan Franko, welche befinden sich der Staatbibliothek. Abteilung III. Lemberg. Distriktstr. 24.

Znymky

1/ Iwan Franko, jak uczenyk III gimn. w Drohobyczi 1870 r.
2/ Mohyła /pejsaż
3/ Portret diwczyny / iz Frankowoho kabinetu/
4/ Pidhirśkyj pejsaż
5/ Iwan Franko – student
6/ Iwan Franko sered swoich szkilnych towarysziw /1870/
7/ Iwan Franko sered towarysziw studentiw
8/ Switłyna domu Iwana Franka bezposeredno po joho smerti
9/ Budynok po wuł. Klajniwśkij 4. Tut żyw Iwan Franko w rr. 1878 – 1880.
10/ Budynok po wuł. Potoćkoho 14. Tut żyw Iwan FRanko w rr. 1895 – 1902.
11/ Narodna licznycia. Tut żyw Iwan Franko w 1916 r.
12/ Iwan Franko w licznyci 1916 r.
13/ Drużyna Iwana Franka – Olha
14/ Iwan Franko z drużynoju Olhoju /1886/
15/Wnuky Iwana Franka – doczky Petra Franka
16/ Najstarszyj syn Iwana Franka – Andrij /pomer 1913 r./
17/ Petro – najmołodszyj syn Iwana Franka
18/ Doczka Iwana Franka – Hanna zi swoimy synamy
19/ Hrupa fizkulturna "Sokił" /miż nymy Iwan Boberśkyj/
20/ I widdił starzsych uxzniw "Sokoła Batka" u Lwowi
21/ Denys Łukijanowycz
22/ Redaktor "Diła" dr. Wołodymyr Ochrymowycz
23/ Pawło Dumka

24/ Dr. Ewhen Łewyćkyj
25/ Iwan Franko w serednomu wici
26/ Dr. Łew Baczyńskyj
27/ Wasyl Bereżańskyj
28/ Salomeja Kruszelnyćka
29/ Portret
30/ Wysłouch Bołesław
31/ Wysłouch Maria
32/ Iwan Franko w kruzi znajomych
33/ Pry pojizdi
34/ Olha Roszkewycz
35/ Josyfa Ołeśkiw
36/ Ulana Krawczenko
37/ Olha Kosacz
38/ Wałeria Kocowśka
39/ Kłymentia Bojarśka z Popowyczіw
40/ Wołodymyr Kocowśkyj
41/ Dr. Andrij Kos
42/ Chrystia Ałczewśka
43/ Natałia Kobrynśka
44/ Olha Kobylańska
45/ Myhajłp Drahomaniw
46/ Iwan Franko, M. Kociubyńskyj i W. Hnatiuk
47/ Mychajło Pawłyk
48/ Harmatij Hryhorij
49/ Wasyl Simowycz
50/ Mykoła Woronyj
51/ Anna Pawłyk
52/ Maria Bilećka
53/ Zapareniak
54/ Ewhen Tymczenko
55/ Wasyl Szczurat
56/ Chwedir Wowk
57/ Osyp Ołeśkiw
58/ Iwan Franko i B. Hrinczenko

59/ Mykoła Łysenko
60/ Wołodymyr Hnatiuk
61/ Mychaiło Moczulśkyj
62/ Iwan Trusz
63/ Henrych Bigelajzen
64/ Jarosław Roszkewycz
65/ Celina Zygmuntowśka
66/ Karło Bandriwśkyj
67/ Franko, Roszkewycz i Pohorećkyj
68/ Kobylańska, Kobrynśka i Łepkyj
69/ B. Kistiakiwśkyj
70/ Pawło Hrabowśkyj
71/ Ahatanheł Krymśkyj
72/ Franciszek Rżehorż
73/ Henyk Berezowśkyj
74/ Iwan Kasprowycz
75/ K. Arabażyn
76/ Staw w Janowi
77/ Dołyna Czeremoszu
78/ Huzulśka diwczynka robyt pysanky
79/ Huzułka – krasawycia
80/ Hucuł w dorozi
81/ Hucuł z lulkoju
82/ Mystećka praca hucuła
83/ Huzuły w swiatkowyj deń
84/ Rizannia derewa na huculszczyni
85/ Dity-huculata. Małyj chłopczyna duje w rih
86/ Rozmowa hucuła z żydom
87/ Usmichneni hucułky
88/ Hucuły na jarmarku kupujut kożuch
89/ Hucułka z lulkoju
90/ Stari hucuły
91/ Hucuł i hucułka pry roboti postoliw
92/ Szkolari jdut czerez kładku
93/ Mołodyj hucuł i hucułka

94/ Pastuszok i wiwci w horach
95/ Simia huculśka koło haty
96/ W huculśkij hati
97/ Hucułky ohribajut jarynu
98/ Hucułka żne
99/ Kurna chata
100/ Łowla ryb na huculszczyni
101/ Hucułka pry kopanni zemli
102/ Hucułka zabawlaje dytia
103/ Hucuły bila domu pry roboti
104/ Czastyna hirśkoho seła
105/ Hutirka dwoch mołodyć
106/ Hucułka kormyt wiwciu
107/ Chłopeć bila krynyci
108/ Koło sina
109/ Hucułka – honczarka
110/ Poworot huculiw z praci
111/ Trembitari
112/ Dity perehodiat riku
113/ Rozmowa hucuła z hucułkoju
114/ Iwan Franko w kużuszku i szapci
115/ "
116/ Schid… Budda /Obraz I. Kosynina/
117/ Mojsej /obraz I. Kosynina/
118/ Pokłonnyk wohniu"
119/ Fantazja"
120/ Fantastycznyj obraz"
121/ Car i asket"
122/ Iz schidnych motywiw"
123/ Jizdeć"
124/ Pochoron Iwana Franka
125/ Iwan Franko na smertnij posteli
126/ Pochoron Iwana Franka
127/ "
128/ "

129/ Hrib Iwana Franka
130/ Taras, Hanna i Vira Franko
131/ Na cwyntari Łyczakiwśkim bila hrobu Iwana Franka – ridnia i znajomi
132/ Pochid ditej w narodnich strojach
133/ Posmertna maska Iwana Franka
134/ Wenecja – pejsaż tuszom
135/ Stefanyk Wasyl i Danyłowycz S.
136/ Symwolicznyj obraz
137/ Druhyj syn Iwana Franka – Taras
138/ Iz schidnych motywiw – Kosynina
139/ Iwan Franko – portret rysowanyj oliwcem
140/ Mychajło Hruszewśkyj
141/ Kyryło Trylowśkyj
142/ Frankowi znymky i joho znajomych
143/ Cynkowa klisza muzejnoho budynku
144/ Try portrety Iwana Franka
145/ Kliszi z Muzeju Iwana Franka

Znymky z muzejnoho Archiwu

1/ Rżehorż
2/ Nykoła Sumuch
3/ Hnatiuk
4/ Wasyl Biłećkyj
5/ Dr. Iwan Kuroweć
6/ Prof. Ołeksander Brikner
7/ Wołodymyr Samijłenko
8/ Chwedir Wowk
9/ Dr. Iwan Franko pid czas pobutu w Lolyni
10/ Akty w zwiazku z aresztowanniam Iwana Franka
11/ Nahujewyczi – chata Frankiw
12/ Dokumenty aresztowannia Iwana Franka

Biblioteka

1/ Twory Iwana Franka 377 knyżok
2/ Twory pro Iwana Franka 144 knyżok
3/ Perekłady Iwana Franka z czużych mow 16 knyżok
4/ Twory inszych pyśmennykiw 468 knyżok
6/ Depozyt Fedorcewa 814 knyżok
7/ Archiw muzeju Iwana Franka
8/ 3 biblioteczni szafy – 2 mali i 1 wełyka
9/ 2 kyłymky (закреслено і написано відібрала п. Віра)
10/ 2 mali stojaczi habloty
11/ Hodynnyk I. Franka
12/ Teczka z monohramom I. Ф.
13/ Roztynacz
14/ Ruczka z perom

Lemberg, den 29. IV. 1942.

Verwalter Museums/Franko O./
Verwalter Staatsbibliothek: печатка музею і підпис
О. Франко
/Dr. Derkatschewa/
Підпис Марії Деркач

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ
речей Музею Івана Франка, які знаходяться
в Українському Національнім Музею у Львові

1. Бюрко Івана Франка, на три шуфляди і дві шафки
2. Деревляний фотель Івана Франка
3. Бюрко Вислоуха на пять шуфляд з різбленими ногами і прикрасами
4. Столик роскладаний з вишневим сукном /картовий/
5. Ріг в бронзовій оправі, дарунок співачки Сальомеі Крушельницькоі

6. 2 темні широкі габлоти зі шклом
7. Шафка зі шклом, з двох частин, темний бай ц.
8. Портрет Івана Франка роб. Захара Павлюха, привезений з Черновець
9. Габлота широка, ясна з ошкелою надбудівкою
10. 3 вузкі ясні габлоти з шуфлядами
11. Вінець від Яворівщини привезений на відкриття памятника
12. Вінець від робітників Бориславщини , привезений на відриття памятника
13. Вінець із терня і дроту – привезений на похорон
14. Проект памятника – роб. Івана Труша – з плястеліни
15. Погруддя Івана Франка, роб. Литвиненка на відкриття памятника
16. макет батьківської хати Івана Франка /зі садом і обійстям/
17. Макет ліска з грибами
18. 2 габлоти ясні – зі шклом
19. Терновий вінок /з похорону Івана Франка/ з лентою
20. 16 лент з похорону Івана Франка і з відкриття пам'ятника
21. «Каменярі» з гіпсу, проект памятника
22. Погруддя Івана Франка
23. 3 гіпсові проекти памятника Каменярі – 2 роб. Литвиненка, а 1 Конерка
24. 5 гіпсових проектів памятника
25. 2 деревяні молоти
26. Верх з прапору з львом і Михаілом – привезений з Нагуєвич
27. Нафтова лямпа бориславських робітників
28. Клепало /з числом 52/
29. Бібуляр Івана Франка
30. Литий, залізний каламар зі скляними чорнильницями
31. Мармуровий притискач

32. Деревляна скринка з 4 переділками – на листи
33. Сіти до ловлення риб, які Іван Франко власноручно сплів.

Львів, 22 квітня 1942 р.

Директор Українського Національного Музею /др. І. Свєнціцкий/

Комісар Музею Івана Франка /Ольга Франко/

Львівська національна наукова бібліотека ім. В.Стефаника НАН України. – Відділ рукописів. – Ф.192. – Справа12.– П.1.

Світлини з фондів музею

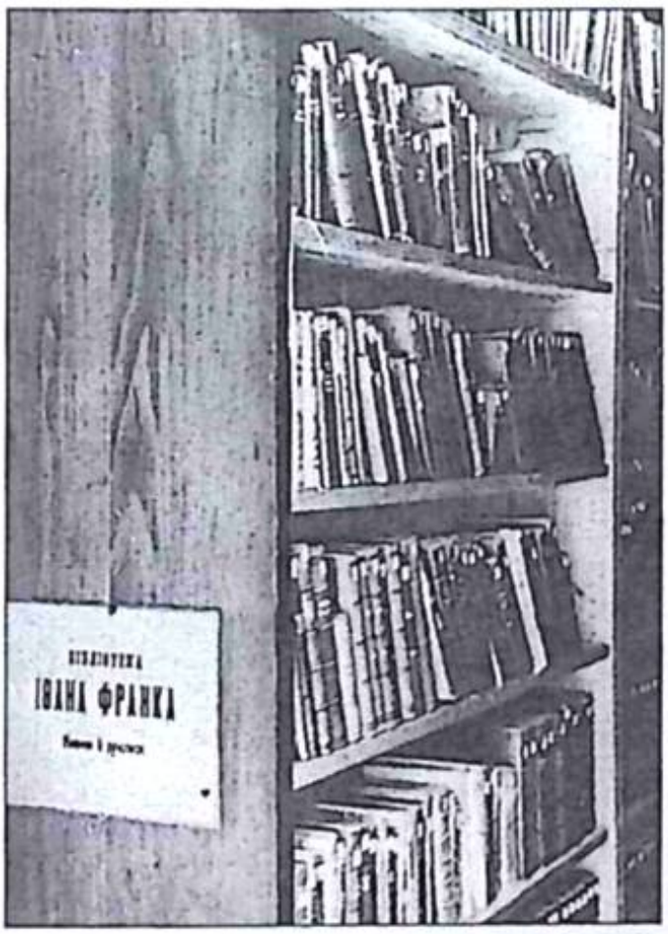
Портрет Івана Франка роботи З. Павлюха

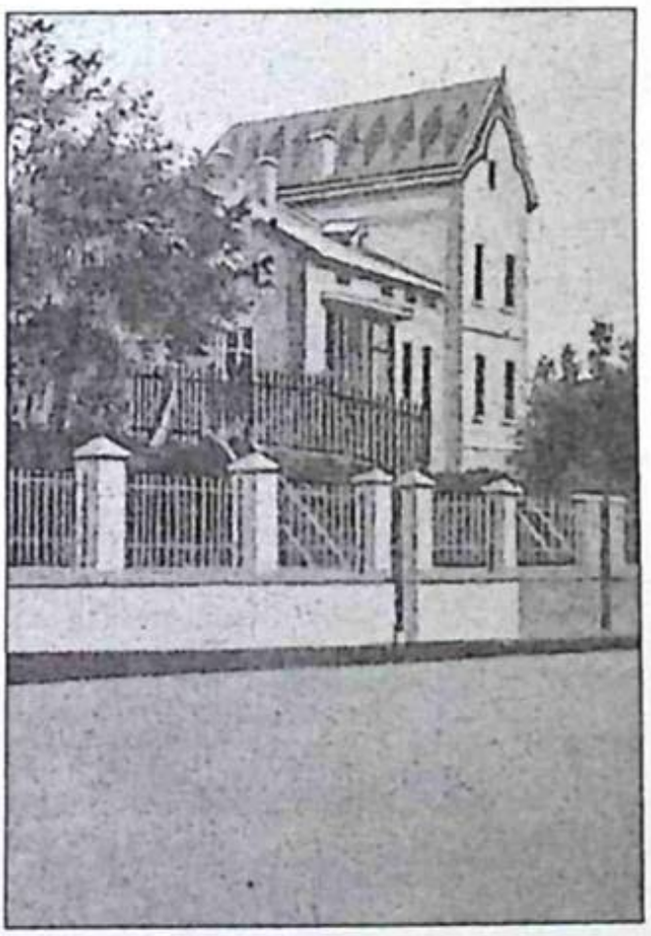
Будинок Наукового товариства ім. Т. Шевченка

Кімната Івана Франка в НТШ

Шафа з книжками бібліотеки Івана Франка в НТШ

Будинок Івана Франка в 1916–1939 роках

Ольга Федорівна, дружина Івана Франка, проживала у будинку до кінця свого життя (померла 17 липня 1941року)

Петро Франко – перший директор Львівського літературно-меморіального музею Івана Франка

ПРОЛЕТАРІ ВСІХ КРАЇН, ЄДНАЙТЕСЯ!

СВЯТОШНЕ ВІДКРИТТЯ

Музею Івана Франка

У ЛЬВОВІ

відбудеться дня 10. жовтня 1940 р. по вул. Поінеського 4.

Початок рівно о 8. годині вечора. — Доїзд трамваєм № 10.

Запрошення на святкове відкриття музею Івана Франка 10 жовтня 1940 року

Марія Струтинська – старший науковий працівник музею. Художник Н. Сомко

Петро Франко з донькою Асею

Працівники музею (зліва направо): Ольга Франко (дружина П. Франка), Ліда Кедринська, Ася Франко (дочка П.Франка), Пронь, Федір Кулечко, Віра Франко (дочка П.Франка). 1941 рік

Працівники музею (зліва направо): Павлінський, Пронь, Ліда Кедринська, Ася Франко, Цепухова, Марія Струтинська, Ірина Радловська, Ольга Франко, Віра Франко (стоять), Федір Кулечко (сидить). 1941 рік

Працівники музею (зліва направо): Пронь, Ася Франко, Ліда Кедринська, Цепухова, Марія Струтинська (стоять), Марія Костирко, Федір Кулечко (сидять). 1941 рік

Працівники музею (зліва направо): Федір Кулечко, Ліда Кедринська, Ольга Франко. 1941 рік

Працівники музею (зліва направо) верхній ряд: Ірина Радловська, Федір Кулечко, Цепухова, Марія Струтинська, Ольга Франко, Пронь; другий ряд: Тисовська, Ліда Кедринська, Петро Франко; третій ряд: Павлінський, невідомий, Юліан Дутко. 1941 рік

Працівники музею (зліва направо): Пронь, Ірина Радловська, Тисовська, Ольга Франко, Марія Костирко, Марія Струтинська, Федір Кулечко (стоять); Ліда Кедринська, Петро Франко, Цепухова (сидять). 1941 рік

Зустріч працівників музею Кулечка і Проня з племінником І. Франка Миколою (Нагуєвичі, 1940 рік)

Робочий кабінет Франка (фрагмент). 1941 рік

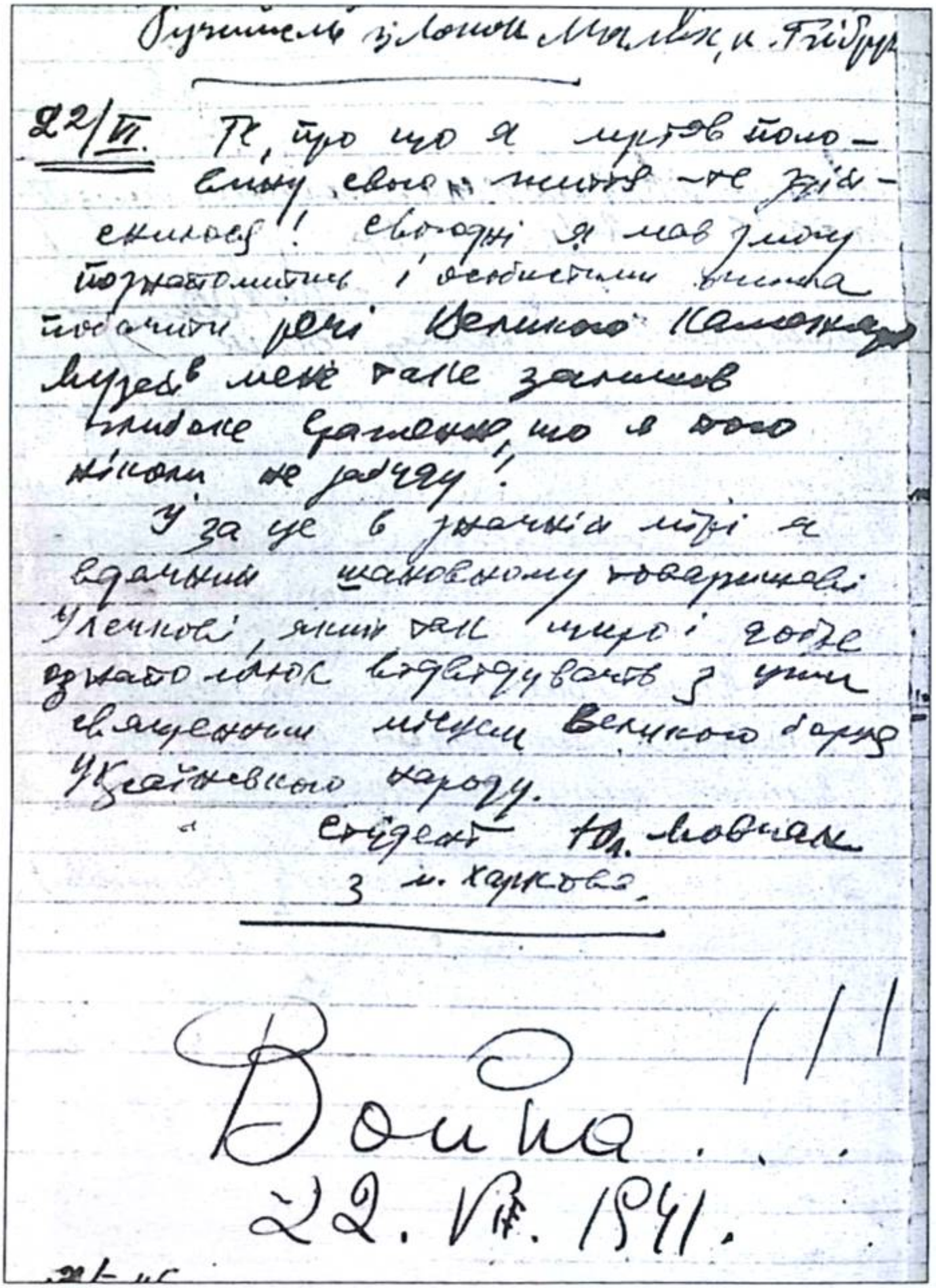
Група відвідувачів у робочому кабінеті Івана Франка. 1941 рік

Федір Кулечко у робочому кабінеті Івана Франка. 1941 рік

Софія Дутко. Одна з перших працівниць музею (працювала понад п'ятдесят років)

Бучитель з Лошок Мальк и Гідур

22/VI. Ті, про що я мрів тоді — свою мету — не здійснив! Сьогодні я маю тверду і особисту вимогу від Великого Кам'янця мрій моїх таке залишив тільки сьогодні, що я його ніколи не забуду!

Я за це в рідній мрії я вдячний шановному товаришеві Уленові, який дав мрію і годі вдихати вдихнувати з усім свідомим мрію Великого народу України.

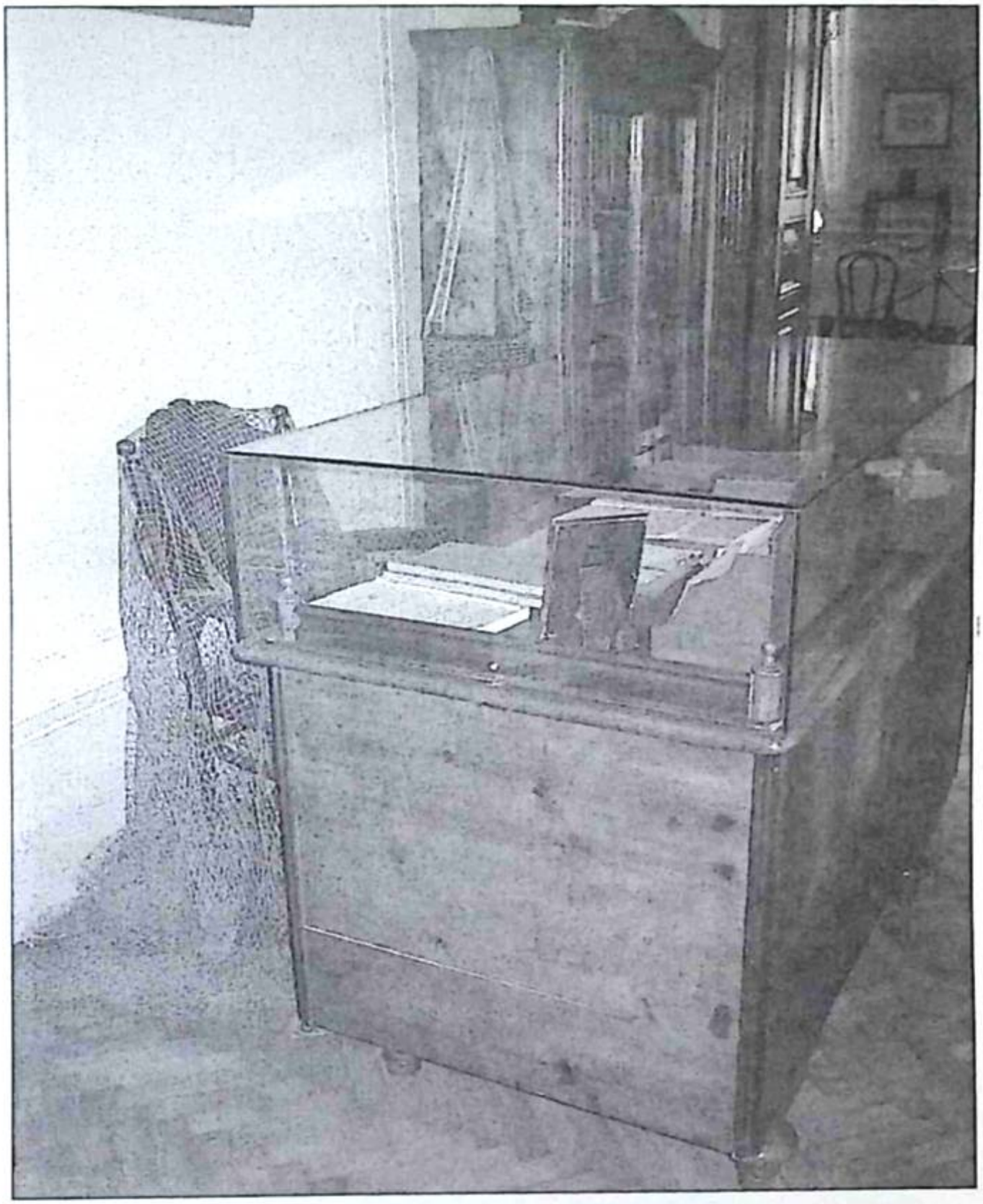
Студент 10 л. повідав з м. Харкова.

Вона ...

22. VI. 1941.

Останній запис у «Книзі відгуків музею»
22 червня 1941 року

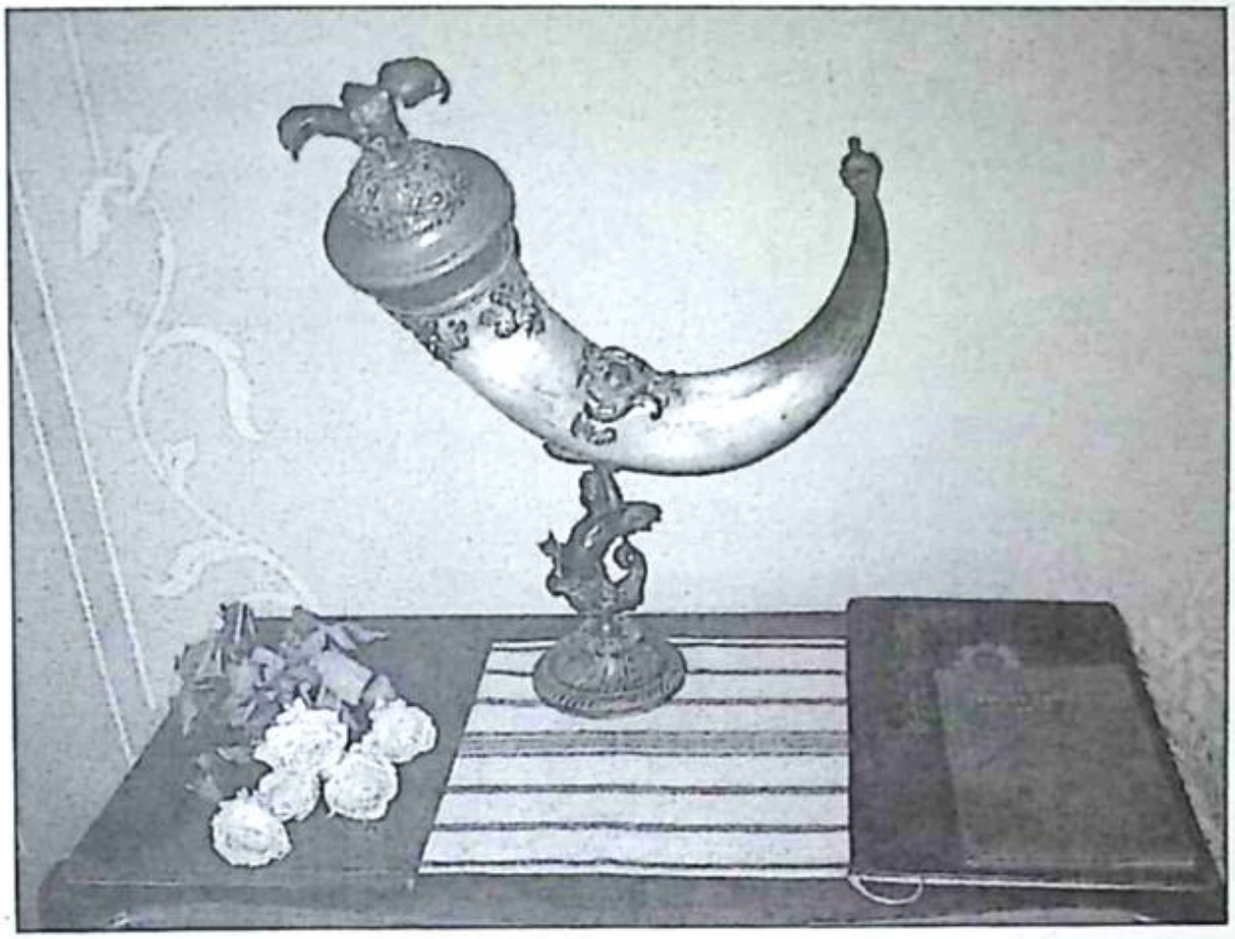
Перші надходження до музею (світлини з сучасної експозиції)

Робочий стіл, крісло і рибальські сіті Івана Франка

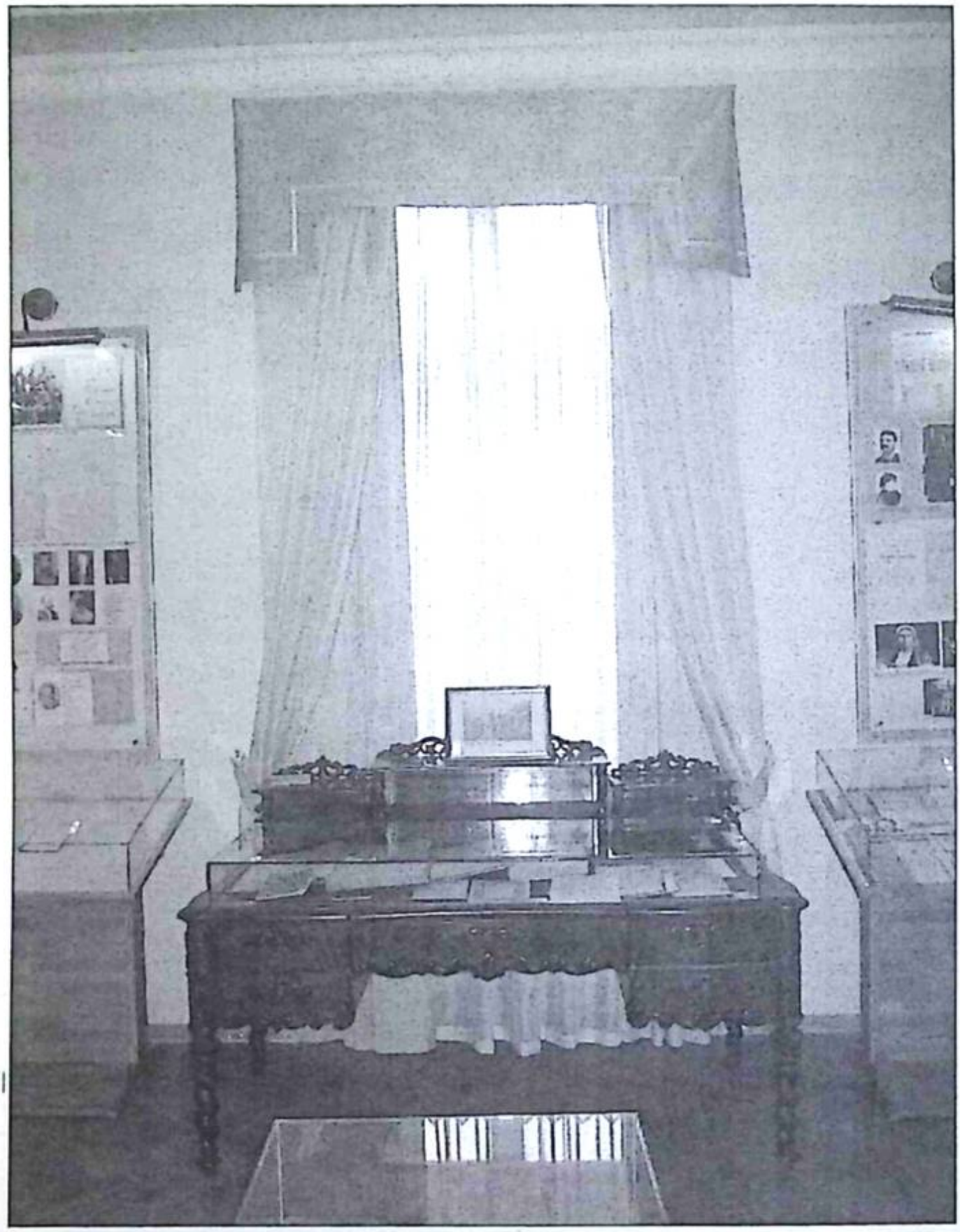
Фрагмент кабінету Івана Франка:
канапа, два малюнки Івана Труша,
портрет «Незнайомка» Рейзнера

Ріг достатку – дарунок Соломії Крушельницької

Столик, за яким любили працювати Ольга Рошкевич та Іван Франко в Долині

Стіл, за яким Іван Франко працював у редакції газети «Kurier Lwowski»

Посмертна маска І.Франка та терновий вінок, покладений на могилу письменника студентами у 1926 році

Проекти надмогильних пам'ятників І. Франкові

Документи і матеріали підготували:

№ 1 – № 78 – старший науковий працівник Музею, лауреат премії імені Святослава Гординського, заслужений працівник культури України **Віра БОНЬ**, старший науковий працівник Музею, кандидат мистецтвознавства, доцент **Яким ГОРАК**

№ 79 – № 90 – директор Музею, член Національної спілки письменників України, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка, лауреат премій імені Івана Франка та Михайла Возняка, заслужений працівник культури України **Роман ГОРАК**

№ 91 – № 95 – завідувач науково-експозиційного відділу Музею **Віолетта ЧЕРНІЄНКО**, старший науковий працівник Музею, кандидат історичних наук **Валентина КУХАР**

№ 96 – № 100 – завідувач фондового відділу Музею **Соломія ВІВЧАР**

Наукове видання

Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка

НАУКОВИЙ ВІСНИК МУЗЕЮ ІВАНА ФРАНКА У ЛЬВОВІ

Перші кроки (документи і матеріали про створення музею)

Випуск 12

Упорядники: *Роман ГОРАК, Віра БОНЬ, Яким ГОРАК*

Відповідальний редактор *Петро Зозуляк*

Світлини *Ольги Глібовицької*

Видавець *Юрій Николишин*
Виконавчий директор *Іван Тем'янинець*
Заступник директора *Святослав Шот*
Технічний редактор *Геннадій Кундельський*
Відповідальний за випуск *Валентина Хомів*

Свідоцтво держреєстру:
серія ДК № 3684 від 27.01.2010 р.

Підписано до друку 10.09.2012 р.
Формат 60x84/16. Папір офс. Друк офсетн.
Гарнітура Palatino Linotype. Умовн. друк. арк. 22,32.
Умовн. фарбовідб. 22,8. Обл.-вид. арк. 21,5.
Наклад 300 прим.

ПП «Видавництво «Апріорі»
79000, м. Львів, вул. Сковороди, 4
тел./факс (032) 235-62-18, 275-59-22,
моб. 095-64-54-255, 098-07-22-050.
Для листування: 79000, м. Львів, а/с 242,
e-mail: apriori.knyga@gmail.com
www. apriori.lviv.ua

НБ ЛНУ ім. Івана Франка
Ф0531

ISBN 978-617-629-118-3